

JAN EV. URBAN O. F. M.

# UČENÍ VÍRY



NAKLADATEL BOHUSLAV RUPP V PRAZE

Jan Ev. Urban O. F. M.

## U Č E N Í V Í R Y

pro vstup dospělých do Církve Kristovy.

Nejvlastnější znaky této knihy, oproti jiným katechesím jsou především tyto její vlastnosti: obsah a forma přizpůsobená potřebám dnešního dospělého člověka, oproti velkou většinou dětským a školským formám jiných katechesí. Dále vzhledem k dnešnímu způsobu myšlení, které nemiluje schematisování, spojení vyprávěcího způsobu s otázkami a odpověďmi, které jsou vestavěny do souvislého líčení, a k nimž jsou otázky za textem. A za třetí a především vnitřní vztah výuky, řídící se ontologickou skutečností božských pravd oproti většinou logickému sestavení jiných katechesí, vnitřní jednota a souvislost v rozvíjení výuky oproti mnohdy kaleidoskopické soustavě jinde. Doklady z patristické literatury a z církevních dokumentů rozšiřují poznání ze stručného vyslovení vlastního textu. Použití lze tohoto »Učení víry«, především jako předlohy pro aktivní vyučování konvertitů, k čemuž je také podán, v první řadě pro laiky, katechetický návod. Jest však možno použítí knihy i jako pasivní výuky víře, takže by katechumen dobré vůle mohl z něho nabýti dostatečné přípravy pro zkoušku před vstupem do Církve. Ovšemže pouhá četba a znalosti nestačí pro vnitřní obrácení, vyžadující nade vše milosti a času. Autor knihy patří k těm vedoucím osobnostem českého katolického života, jejichž dílo a apoštolať mají význam zakladatelský. Bez pronikavé duchovní iniciativy P. Urbana nebylo by si možno mysliti nejednu stránku katolické renesance v naší vlasti. A tak bude také přijata nová kniha, která s touto katolickou obnovou do všech důsledků souvisí.

Cena brož. 90 Kčs.

NAKLADATEL  
BOHUSLAV RUPP V PRAZE.

U Č E N Í V Í R Y

M C M X X X V I

P. DR JAN EV. URBAN O. FR. M.

# UČENÍ VÍRY

pro vstup dospělých do Církve Kristovy

BOHUSLAV RUPP V PRAZE

## Approbatio Ordinis:

Nihil obstat.

*P. Clemens Minařík, censor O. F. M.*  
N. E. 456.                      Pragae die 16. Octobris 1945.

Imprimi potest.

*P. Clemens Minařík, Minister Provincialis*  
Pragae die 16. Octobris a. D. 1945.

## Ordinarius Pragensis:

Nihil obstat.

*Can. Dr. Ant. Stříž, censor*

Imprimatur.

Pragae die 25. Octobris 1945.  
*Prael. Dr. Theoph. Opatrný,*  
N. 10842.                      vicarius capitularis

### VÝKLAD ZNAMENÍ

Číslice v závorce, na př. (17), poukazují na otázku, která jest pod týmž číslem v seznamu otázek na str. 209.

Číslice a §, na př. § 16, odkazují na poznámky na str. 295.

Teksty tištěné pod čarou malým tiskem jsou doklady církevních autorit a vztahují se k otázkám a odpovědím na téže stránce nad nimi. Jsou označeny číslem téže otázky a kde jest k téže otázce několik dokladů, mají přidáno ještě vlastní pořadové číslo, na př. 88-1, 88-2 a pod,

**VÝUKA**

## P o č á t e k

S B o h e m se setká v životě každý člověk. Někdo v dětství, jiný v plném věku nebo ve stáří. Někdo náhle, jako když blesk sjede vedle něho do země, někdo nepozorovaně. Jako ztráta Boha je strašlivou, tak musí býti n á v r a t k B o h u velikým, otřásajícím, proměňujícím okamžikem života.

*Začátkem návratu jest vždy dotek Boží milosti, která se v člověku ozve jako vzdálený zájem o Boha.* (1) § 1. Již zde se rozhoduje o věčnosti: Někdo hned tento první zájem odmítne nebo přejde. Ztratil snad věčnost, nevrátí-li se již ztracená milost. Jiný se u něho zastavil a řekl si: Možnost, že snad jest Bůh, že snad jest věčnost, jest hrozná a stojí za vše, aby se jí člověk zabýval. Avšak *odpovědí* na setkání s Bohem, nebo jen *na možnost, že Bůh snad jest, vždy má býti u rozumného člověka rozhodnutí: »Musím se přesvědčiti, zda Bůh jest.* (2) Je-li, bylo by nejhroznějším omylem a neštěstím životním, kdybych se o něm nedověděl.«

U tohoto rozhodnutí stojí nyní ten, kdo čte nebo slyší další slova a učení.

Je-li však toto rozhodnutí uvážené, musí vydržeti, dokud se nenabude j i s t o t y. Ano, *poznání o Bohu musí být jisté* (3) § 2. Naprosto nestačí poznání Boha a pravd o Bohu, které by plynulo ze zvyku, z pouhé výchovy, z tradice rodu neb národa, ze zbožného citu nebo sklonu

k víře, nestačí poznání Boha podmíněčné, pochybné, tušené, cítěné, bez rozumného přesvědčení. Neboť na vědomí Boha stojí vše. A takové musí být vědomí o Bohu, aby překonalo všechny obtíže života, svody, slabosti, nárazy, bolesti, pochyby. Člověk nesmí věřití nejistotě, neboť nemá svobody věřití, co chce, nýbrž musí věřití v to, co jest. Musí se také rozhodnouti podle poznané pravdy žítí, i oběti života přinášeti, proto jest povinen míti jistotu. Pravda jest v řádu přirozeného života nejvyšší hodnotou, o pravdě nesmí zůstatí rozumný člověk v pochybách, může-li si jistotu zjednatí.

*Pravda jest souhlas rozumového poznání se skutečností. (4) § 3.*

Pravdu poznáme rozumem a to ze skutečností.

Některé skutečností poznáváme rozumem přímo, na př. že celek jest větší než jeho část, jiné skutečností poznáváme svými smysly, na př. viditelné předměty, slyšitelné tóny. O jiných pak nám podávají zprávu věruhodná sdělení. Pravdu nepoznáme spolehlivě tušením nebo cítem.

Krom toho jsou některé skutečností srozumitelné, některým však nerozumíme. Na př. rozumíme, že pták jest živočich, že země krouží kolem slunce. Ale nerozumíme, co jest světlo, síla, život. O těchto skutečnostech víme, že existují, ale nevíme, co jsou nebo jak existují.

*Boha nemůžeme viděti, - § 4 - avšak jeho jsoucnost a některé vlastnosti - § 5 - se poznávají roz-*

*umem ze skutečností, které o něm s jistotou svědčí. (5) § 6.*

Tyto skutečnosti jsou jednak p ř í t o m n é a můžeme je poznávat přímo a stále, jednak m í n u l é nebo historické čili nepřímé. Mezi přítomné náleží jednak každý s á m v sobě (skutečnosti vnitřní), jednak okolní s v ě t (vnější). Historické jsou ony, které s v ě d ě l y v minulosti o Bohu.

Obojí jsou pouhým rozumem poznatelné a musí zjednatí rozumovou jistotu. A to jistotu tím větší, čím jsou vyšší skutečnosti, o kterých svědčí.

*Proto první jistotou musí býti, že Bůh z nutících důvodů býti musí a že se lidstvu prokázaně zjevil. (6) § 7.\**

\* Pokračování na str. 12 odstavcem: Této jistoty nabýváme...

## POČÁTEK \*

Vše je stvořeno k Bohu čili pro Boha. Ale každá věc jiným způsobem. Věci přírodní a nevědomé čili neduchové, nutně; bytosti duchové však Boha poznávají a mají od něho svobodu v o l b y, aby ho za svůj cíl poznaly a u z n a l y.

*Poznání a uznání Boha za Tvůrce, tedy Pána, a za nejvyšší dobro, jest náboženství. (174)*

Jestliže tedy vše jest od Boha a vše jest pro Boha, pak jest náboženství nejvyšším smyslem a povinností člověka. Každý tedy má mít i náboženství. Kdo nemá náboženství, porušuje nejvyšší povinnost a bere životu vůbec všechn smysl.

Řekli jsme však, že náboženství jest poznání a uznání Boha. Jest samozřejmé, že poznání a uznání Boha pravého a živého, toho, »který jest« (Gen. 17, 4), nikoli uznání vlastního nebo něčího výmyslu o Bohu.

Jest nejvyšší povinností mít i pravé náboženství. Mít náboženství vymyšlené jest největší životní omyl, neštěstí a zlo, neboť se přičí nejvyšší skutečnosti, na které vše stojí a která vše řídí.

Patří-li však vše Bohu, patří mu nejen

\* Přicházejí i konvertité, kteří věří v Boha a nepotřebují předchozí úvahy. Protože jich nezajímá, možno začítí tímto druhým Počátkem, který je bude zajímat. Nesmí se však začítí dále, protože i když tvrdí, že v Boha věří, nemají obyčejně víru v Boha osobního a mají zmatené pojmy. Proto jsou další úvahy nutny.

rozum, abychom ho jím poznali, nýbrž i vůle naše, abychom ho jí za Pána uznali. Patří mu i naše srdce, abychom ho milovali a abychom jeho vůle poslouchali, — patří mu i naše tělo a síly, abychom ho ústy i životem vyznávali, patří mu i všechny veřejné věci lidstva, aby se řídily jeho vůlí.

*Náboženství tedy musí obsáhnouti rozum, vůli, cit, tělo, uvnitř i navenek, soukromě i veřejně, a to nade vše* (175) — neboť »nic není bez Něho z toho, co učiněno jest.« (Jan 1, 3.)

Náboženství jest uznání naší závislosti na Bohu. To jest přímo proti různým lidským náboženstvím, která činí Boha závislým na člověku, a tudíž jsou opakem skutečného řádu. Jsou to ty náboženské skupiny, které učí, že víra jest svobodná, že Bůh dovoluje svobodu mravů a pod. Je-li Bůh nejvyšší skutečností, Pravdou a Dobrem, určuje On, co má člověk věřiti a co člověk musí konati.

Proto musí člověk pravé náboženství poznati a přijmouti nebo zamítnouti. Nikdy však člověk nemůže pravé náboženství tvořiti.

To jest katolická základna: Bůh a náboženství se poznává a přijímá, náboženství se nevymýšlí a netvoří.

Vyznávání náboženství jest ovšem svobodné, ale samo náboženství není svobodné, protože jest určeno poznáním skutečného Boha, jenž jest. —

Této jistoty nabýváme pouhým rozumem ze srozumitelných skutečností přímo poznaných a sdělených historií. Je-li tato prvá jistota bezpečně prokázána a poznána, plyne z ní teprve druhá, že tedy musí být také skutečností to, co Bůh zjevil.

*Této druhé jistoty nabýváme rozumem, osvědčeným milostí, a sice z toho, co Bůh jako skutečnost zjevil a protože to svou autoritou potvrdil.* (7) Tato jistota — když ji přijmeme — je teprve vírou.

*K jistotě z víry jest však třeba již milosti Boží* (8). Ne proto, že by milost měla nahradit rozum, nýbrž *proto, aby člověk věřil mnohé, existenci sice jisté, ale v jejich povaze nepochopitelné skutečnosti; aby přijal pravdy ukládající těžké povinnosti; a aby víra měla hodnotu nadpřirozenou, které ji milost dodává.* (9)

*Z toho vidíme, že předmětem poznání a myšlení rozumového je, že Bůh jest a že se zjevil* (10) § 8.

A pak jasně rozlišíme, že *jest čistě předmětem víry to, co Bůh o sobě zjevil, čili tajemství jeho bytí a vůle* (11) § 9.

Již z toho jest jasno: Poznají-li se s jistotou a čistým rozumem, že Bůh promluvil ze své věčné prohlubně božských tajů, jest pak víra v jeho slovo *j i s t ě j š í*, než pouhé přirozené rozumové poznání!

Proto připoutám pozornost svého ducha nejprve k přemýšlení, zda bych nabył jistoty, že

Bůh jest. Bude to pokus o v s t u p do blízkosti Boha.

*A tento vstup počne u mne samého. Ponořím se do sebe, zda nenajdu v sobě první stopu Boha věčného, — a od sebe se obrátím k okolnímu světu, kde by byly jiné skutečnosti, vedoucí k němu. A tak má tento vstup tři stupně: Člověka, Boha, Krista. (12)*

*Tento celý výklad není však úplným poznáním víry. Jest jen pevnou, ucelenou, nejhlubší základnou. Jest spodní nosnou stavbou poznání Božských skutečností. (13)*

Avšak, — pokouším-li se poznati, z d a Bůh jest, — zda snad jistě projevil svou pravdu a vůli, pak již při této m o ž n o s t i musím tyto zprávy přijímati určitým způsobem, protože vzhledem k Bohu nejde o naše uznání jeho skutečnosti, nýbrž o m r a v n í p ř í j e t í jeho pravdy a vůle. *Proto jest třeba přijímati toto učení se zájmem a ne lhostejně, s vnitřní vůlí, poznati Boha a jeho slovo a nikoliv nepoznati, o poznaném přemýšleti a snažiti se vše přijmouti za své, popřáti vzrůstu svého poznání času, aby se každý po tom, až snad dostoupí od rozumu k víře, také modlil za milost světla, a aby konečně také hned podle toho, co pozná a věří, upřímně začal žíti. (14)*

Již tato věta stojí za dlouhé přemýšlení!

P r o č však velická část lidí nevěří v Boha a jeho zjevení?

*Protože nemají jasných pojmů a zásad o víře. (15)*

Protože o něm *n e v ě d í*.

Protože velká část lidí nemá o božské skutečnosti *z á j m u*. A nepřikáže-li vůle rozumu, aby se zabýval přemýšlením o skutečnostech, které se nedotýkají samy smyslů, pak rozum nemůže k poznání Boha nikdy dojít. (Vada mravní.)

Protože i když má mnohý člověk zájem, jest velká část lidí zcela *n e z n a l á s k u t e č n o s t í*, které k Bohu vedou. (Vada vědění a poznání.)

Protože mnoho lidí neumí *s p r á v n ě* a logicky myslet, má v rozumové úvaze těžké chyby a tak dochází k nesprávným závěrům. (Vada rozumu.)

Protože většina lidí přijímá nesamostatně to, co se *p r o p a g u j e* se všemi úmysly a cíli propagace podle vládnoucího mínění. (Vada úsudku a mravní.)

Protože mnoho lidí přijímá vědění z *p ř e d s u d k ů* nebo s předsudky, podle nichž hlavně se rozhoduje k víře nebo proti ní, na př. předsudky citové, historické, národnostní, podle pohoršení na kněžích a pod. (Vada úsudku i povahová.)

Protože mnoho lidí se tak nerozumnou *p o c h y b o v a č n o s t í* na své povaze zkazilo, že pochybuje o všem a nejsou vůbec již ani schopni dojít jistoty. (Vada povahová, mnohdy již patologická.)

Protože mnoho lidí nechce Boha poznati, neboť by museli zanechat mravních chyb, nebo přiznati svůj dosavadní omyl. Tato mravní slabost tak působí na úsudek, že sami věří své upřímné snaze po dosažení pravdy, ač se snaží k ní nedojíti.

Protože mnoho lidí chce jen tolik o Bohu poznati, na kolik porozumí, ne však vše, co Bůh o sobě zjevil i nadrozumového. (Vada mravní i rozumová.)

Protože mnozí, i když mají zájem, znalosti, vůli a nemají povahových překážek, mají překážky mravní nebo o víru neprosí a tím nemají milosti víry. A bez milosti není víry. Neboť, kdo bezpečně pozná, že Bůh jest a že o sobě zjevil určité skutečnosti, musí se Bohu podrobit, aby mu věřil nepochopitelné — a to jest oběť vůle. A k tomu, aby ji člověk přinesl a Bohu uvěřil i nepochopitelné a nadrozumové pravdy, potřebuje posilu milosti. A tu jest mnohý člověk vlastní vinou již tak odcizen myšlení podle Boha a k Bohu, že míra milosti, kterou každý ke spasení dostane, mu nestačí. A o větší míru neprosí — a proto se mu víry nedostane. (Vada nadpřirozená.)

Vše se stane jasným, rozlišujeme-li, že teprve tehdy žádá Bůh víru a důvěru ve své zjevené a mnohdy nepochopitelné skutečnosti, až nám předem dá veškeru rozumovou jistotu, že On sám skutečně jest a promluvil! § 10 Ale naopak: Bylo by podle rozumu, poznati bezpečně,

že Bůh mluví a nechtíti mu věřiti, třebas jeho zjevení nechápeme? Lze podle rozumu chtíti, aby bylo vše v Bohu pochopitelné? Jen stejné se vzájemně chápe. § 11 Jen Bůh sám sebe chápe. Kdybychom tedy měli všemu o Bohu rozuměti, buď bychom sami chtěli býti Bohem, nebo by naše poznání nebylo poznáním Boha pravého a živého. Jest tedy právě jen přísně rozumné věřiti Bohu i nesrozumitelné, protože božské. § 12. Víra, která je srozumitelná, není-li jen vírou v lidské slovo? Nedostupuje-li i lidská věda, — fysika, biologie, — výše, kde již nechápe, ale jen poznává, že určité skutečnosti jsou, ale neví, jaké a jak jsou? A popírá-li je proto, že jsou temné a nevyzpytatelné?

A protože víra žádá rozumné podrobení se zjevení Boha, tu snad i někdo, kdo bude sledovati tuto nauku, víru nepřijme. *Jest možno, že ji zanechá, až dojde po rozumovém poznání k bodu víry, a že ji odmítne jako nepochopitelnou.* (16)

Ale jak pro něho, tak pro každého zůstane *nejdůležitějším okamžikem života ten, kdy se setkal s Bohem!* (17)

## I

## VSTUP

*Základem veškeré jistoty je poznání* (18). *Poznáváme vše ze skutečností, které jsou buď mimo nebo v nás* (19) § 13. Skutečnosti mimo nás jsou buď věci neb děje. *Máme tedy trojí*

*pramen poznání: věci, dějů, sebe. (20)*

*Nejbližším — ač ne přímým — předmětem poznání jest člověk sám sobě (21).* Zná však každý nejvlastnější jádro sama sebe? Vstupme na cestu poznání nejvlastnějšího základu své bytosti! § 14

## Duše

Jest jisto, že víme o mnoha věcech, čili že máme p o z n á n í mnoha věcí. Věci hmotné poznáváme hmotně, čili pomocí s m y s l ů, jichž se nějak věci hmotné dotknou, na př. paprsky světelnými, zvukovými vlnami, dotekem a podobně. To jest poznání smyslové čili hmotné. Poznání smyslové jest činnost smyslů a smysly jsou orgány těla.

Jest však jisto, že máme p o z n á n í i v ě c í n e h m o t n ý c h, na př. dobra, slávy, příčiny a podobně. Věcí nehmotných nelze poznati hmotně, neboť se nemohou těla čili hmoty nijak dotknouti, čili nemohou působiti na naše smysly. Máme tedy také poznání jiné, než hmotné, máme i poznání n e h m o t n é. Nehmotné poznání jest skutečně existující č i n n o s t, ne však činnost smyslů. Avšak činnost není n ě c o samo o sobě, činnost musí býti n ě č í. § 15 Jest tedy v nás n ě c o, co má nehmotnou činnost. Věc však, která má nehmotnou činnost, nemůže býti hmotná, neboť hmotná může míti jen hmotné účinky nebo proje-

vy, na př. pohyb, sílu . . . Proto musí býti tato věc, která má v nás nehmotnou činnost čili poznání, n e h m o t n á. Tato věc jest již něčím, c o j e s t s a m o o s o b ě, čili jest podstatou. Nazývá se d u c h e m nebo d u š í. Co se projevuje, to jest.

Co jest nehmotné, není s l o Ź e n é, jest jednoduché. Co však jest jednoduché, nemůže p ř e s t a t b ý t. Neboť přestat znamená, že se věc buď rozpadne v části, nebo že jí něco přibude nebo ubude. Kdyby se v jakékoliv věci nikdy ani v nejmenším nic nezměnilo, nikdy by taková věc nepřestala být. Duše nemá části, nemůže se tedy rozložit. Rovněž nemůže k ní nic přibýti ani jí nemůže ubýti, protože to vše vyžaduje složitost čili části a tedy hmotnost.

Poznání nehmotných věcí se děje činností naší duše, kterou nazýváme r o z u m e m. Bytost, která má rozum, jest o s o b n í. A bytost, která jest osobní a nemůže přestat být, jest n e s m r t e l n á.

I jinak můžeme poznat samostatnou existenci duše. V hmotné přírodě vládnou nutností, zvané zákony přírodní, jimiž jest vše hmotné nutně řízeno. Jest však ze zkušenosti jisto, že jsou úkony n e n u t n é § 16, jako chtěný pohyb, sebezápor, oběť; člověk jest tedy schopen činů s v o b o d n ý c h, které nepodléhají nutnostem přírodním. Jest tedy v nás činitel, schopný úkonů svobodných, duše, nepodléhající zákonům hmotným, a tedy jest n e h m o t n ý.

Z obojího jest zřejmo, že nehmotnost duše jest jak základem nehmotného poznání a vědění, tak i svobodného jednání. Co jest však svobodné, přináší i odpovědnost. Duše jest tedy odpovědná, čili m r a v n í bytost.

Tedy j á d r e m naší bytosti jest *nehmotná, nesmrtelná, rozumná a svobodná podstata* - § 17 - *zvaná duše* (22). *Člověk tedy sestává z duše a těla* (23) § 18.

K čemu nás však n u t n ě v e d e toto p o z n á n í ?

## K B o h u

Jest tedy jisto,

- a) že člověk jest, § 19
- b) že člověk nebyl vždy, tedy nějak začal,
- c) buď tedy se sám učinil, nebo byl učiněn něčím. Sám se neučinil, neboť to, co není, nemůže

22. Mimo to bylo poznamenáno, že když Baltzer v oné své knížce dovedl celý spor k tomu, zda má tělo životní princip od rozumné duše podstatně odlišný, došel ve své opovázlivosti tak daleko, že opačné mínění nazval dokonce bludným a dokládal mnohými slovy, že se za takové má pokládat. Což ovšem nemůžeme než rozhodně zavrhnouti, uvažující, že to mínění, které uznává v člověku jeden životní princip, totiž rozumnou duši, od níž také tělo přijímá jak pohyb tak veškerý život a vnímání, (toto mínění že) je v Církvi Boží nejobecnější, a většině učitelů, jakož i nejosvědčenějším, se zdá být tak spjato s učním Církve, že jest jeho oprávněným a jedině pravdivým výkladem a nemůže být tudíž popřeno bez bludu ve víře. — (Acta Pii IX, ex quibus excerptus est Syllabus, Romae, 1865, p. 178.)

činitel. *Učinil ho* tedy jiný činitel — *Stvořitel*. (24)  
Ten musí býti aspoň takový jako vyšší část člověka, duše, neboť co kdo nemá, nedá. Protože duše má vyjmenované vlastnosti, *musí býti* ten, kdo ho učinil, *bytostí nehmotnou, rozumnou a svobodnou, osobní a duchovou, nesmrtelnou*. (25)

Avšak lidí jest nesmírné množství. Stvořitel tedy musí mít tyto vlastnosti aspoň v té míře, kolik všechny stvořené lidské bytosti. Ale Stvořitel může stvořiti neomezené množství lidí. Proto musí býti neomezenou čili *n e k o n e č n o u* bytostí, nekonečně rozumný, svobodný, osobní a sám od sebe. Takovou bytost nazýváme *B ů h*.

Ale jsou skutečnosti i *m i m o* nás, o nichž se dovídáme pomocí smyslů a rozumem. Smysly poznáváme existenci hmotného světa. Světem můžeme nazvat jak všechnu hmotu vesmíru, tak i kteroukoliv malou, i nejmenší část hmoty. § 20.

Svět není pouze neuspořádaná spousta hmoty, nýbrž složení i činnost hmoty dávají vždy určitý smysl. Celý svět i každá jeho část jest něčím, co má smysl a není nesmyslným chaosem. (Na př. květina jest tím květinou, že jsou její složky [atomy, molekuly, buňky] uspořádány tak a ne jinak; kdyby tytéž její složky, z nichž sestává, ležely jen bez uspořádání vedle sebe, byla by to sice táž hmota, ale ne květina. Tedy určité množství a určitá jakost hmoty netvoří sama o sobě určitou věc nebo bytost, nýbrž teprve určité její složení, které dává celku smysl.) Avšak kde jest smysl, tam je mysl. Má-li tedy

složení světa v celku i v částech vždy určitý smysl — je-li svět i nejmenší jeho část něčím a ne ničím, — musí existovati i Mysl, která takto svět uspořádala. Tato Mysl musí být rozumná i všemohoucí. A takovou Mysl nazýváme Bůh.

Jak celý vesmír, tak i nejmenší část hmoty se blíží stálou proměnou ke svému konci. Protože jest hmoty ve vesmíru určité množství, nastane po nesmírně dlouhé době její přirozený zánik. Avšak, co má konec, má též nutně začátek. § 21. Jak však začal hmotný svět? Právě jako jsme řekli při úvaze o duši, i zde vidíme, že jest jisto

- a) že hmotný svět jest,
- b) že vždy nebyl, § 22,
- c) že tedy nějak vznikl.

Jestliže vznikl, buď se učinil sám nebo byl učiněn od někoho mimo sebe. Sám se nemohl učinit; co neexistuje, nemůže nic konat. Sám od sebe nevznikl, protože z naprosto ničeho nemůže nikdy povstati samo sebou něco. Byl tedy učiněn z něčeho, čili byl stvořen. § 23. Je-li tedy svět, jest i Stvořitel, neboť *stvořiti znamená učiniti z něčeho něco* (26).

Krom jsoucnosti hmotného světa poznáváme v jeho uspořádání udivující účelný vývoj. Nejsou v hmotném světě jen takové účinky, které jsou způsobeny přímým stykem se svými předcházejícími příčinami. Jsou i nesčetné skutečnosti řízené rozumně k určitému účelu, u nichž není předchozí příčiny, související hmotně s nimi. § 24 Jestliže vidím, jak ze semene vyrůstá rostlina,

vím, že její vzrůst jest přímým následkem životní činnosti v semeni, slunce a vláhy. Jestliže však ptactvo odlétá před zimou, kterou ještě nepoznalo, na jih, jestliže hmyz klade vajíčka jen na určitá místa, jedině vhodná pro budoucí potomstvo, jestliže rostlina nebo zárodek živočicha jest násilím zkomolen a přece pak vyrůstá celý živočich, § 25 jsou to případy, kdy jsem nucen spatřiti tvůrčí účelnost, kdy na děj působí *b u d o u c í ú č e l*, ne minulé příčina. Tento účel existuje, neboť řídí tyto děje, — ale neexistuje ve hmotné příčině, nýbrž v účelném řízení světa. § 26. Jest tedy nejvyšší rozumná a všemohoucí bytost, která vkládá do světa účinnou účelnost.

Ale vedle těchto skutečností ve hmotném světě vidíme i skutečnosti v *d u c h o v é m* životě lidstva. Nikdo nepopře, že jest skutečný a věčný rozdíl mezi jednáním mravně dobrým a mravně zlým. V čem má příčinu tento rozdíl? Příčina není v člověku, protože by chtěl velmi často dokázat, že bylo dobré, co jest špatné, a přece toho nedosáhne. Není v lidstvu celém, protože by si i lidstvo často přálo opak, než žádá mravní svědomí. A i když některá doba stanoví, že určité jednání jest dobré, jež vždy platilo za špatné, — vydrží takové umělé ustanovení jen na čas a brzo se vrátí pravé mravní přesvědčení. Jest tedy tento rozdíl v lidské přirozenosti. Kdyby však byla lidská přirozenost poslední a nejvyšší příčinou rozdílu dobra a zla, mohla by mravní přesvědčení také měnit. Jest tedy vázána nějakou skutečností,

a to velmi mohutnou, mimo sebe. Tato skutečnost není hmotná, protože ve hmotě není rozdílu mezi mravně dobrým a špatným jednáním. Jest tedy v nějaké nehmotné skutečnosti. A krom lidské duše, — v níž, jak jsme viděli, onen rozdíl není, — jest jen Bůh, který jest nehmotnou příčinou zdůvodňující a určující, co jest dobré a co jest špatné. — Jak bychom neviděli, že nás váže zákon, jemuž nikdo se nevymkne a který mluví v lidském svědomí, zákon nejvyšší svatého Boha!

§ 27

*Bůh jest tedy bytost první čili sama od sebe a nekonečně dokonalá, (27) to jest, bytost, která není v ničem a ničím omezena, ani zákony hmoty ani mezemi vědění, ani jakoukoliv možností.*

Podle toho pravíme, že Bůh jest nekonečný. Představím-li si toto slovo v nejvyšší možné úplnosti, dojdou k tomu, že ho tedy nemůže nic konečného a žádná konečná bytost pojmouti. Tedy ani lidský rozum ho neobsáhne. Pochopí sice, že j e s t, ale ani zdaleka nepochopí, j a k ý jest. *Boha tedy můžeme poznat jen částečně, — čili tak, že všechno nedokonalé od něho vylučujeme a vše dobré o něm myslíme v nejvyšší míře. (28)*

§ 28. Jsme si při tom vědomi, že Božské Bytosti tím nevystihujeme, nýbrž že toliko stoupáme svým rozumem a vůlí k nejvyšším hranicím své možnosti. (Toto dvojí poznání se nazývá jednak n e g a t i v n í či vylučující, jednak e m i n e n t n í či stupňující cestou k Bohu. Negativní poznání jest pravdivé, eminentní jest přibližné a názorné.)

Podle dosavadních úvah *již pouhý rozum praví, že Bůh jest sám od sebe —  
pouhý duch, —  
nejvýš rozumný a všemohoucí,  
věčný a nezměnitelný, —  
všudypřítomný a vševědoucí!* (29)

Poznali jsme tedy **rozumem ze sebe a z věcí kolem sebe dvě základní skuteč-**

29-1. Přirozeným světlem rozumu můžeme z věcí stvořených jistě poznati a dokázati, že jest jeden a pravý Bůh, počátek a konec všech věcí, Stvořitel a Pán náš, z tvorů dokazující stvořitele, z účinku příčinu. — Cat. Cath. p. 89, q. 12.

29-2. Táž svatá matka Církev trvá na tom a učí, že Boha, počátek a konec všech věcí, možno s jistotou poznat z věcí stvořených, přirozeným světlem lidského rozumu; »vždyť neviditelné vlastnosti Boží od stvoření světa se spatřují jsouce poznávány z věcí stvořených« (Řím. I, 20); že však přece se zalíbilo Boží moudrosti a dobrotě zjevití lidskému pokolení sebe samého i věčná ustanovení své vůle jinou, a sice nadpřirozenou cestou, jak praví Apoštol: »Druhdy Bůh na mnohokrát a mnoha způsoby mluvil k otcům (naším) skrze proroky. V těchto však dnech doby poslední mluvil k nám skrze Syna (svého).« (Žid. I, 1 s.) — Conc. Vat. Consl. Dei Fil. c. 2.

29-3. Kdyby někdo řekl, že není možno s jistotou poznat přirozeným světlem lidského rozumu z toho, co bylo učiněno, Boha jednoho a pravého, Stvořitele a Pána našeho atd. — Con. Vatic. 1. c. can. 11 De revel.

29-4. »Stvoření světa totiž samo ukazuje na toho, kdo jej stvořil, a to, co bylo učiněno samo podává doklad o tom, jenž to učinil; a řád ve vesmíru činí zjevným toho, jenž jej stanovil. Celá Církev pak po veškerém světě přijala toto podání od apoštolů.« — S. Irenaeus, Adv. haereses, II, 9, 1.

29-5. »Vždyť neviditelné vlastnosti jeho se spatřují jsouce poznávány z věcí stvořených« (Řím. I, 20). Otaž se vesmíru, výzdoby nebeské klenby, třpytu a uspořádání hvězd... otaž se všeho a viz, zda ti nepovídají jaksi svým způsobem: Bůh nás učinil. Po tom pátrali i slavní filosofové a z uměleckého díla poznali umělce. — S. Augustinus, Sermo 141, 2. (P. L., 38, 776.)

ností: duši a Boha Stvořitele. —

Vzhledem k nim potkáváme v dějinách lidstva ještě jiný druh skutečných událostí, které nám o Bohu a duši sdělují další poznání. Tyto skutečnosti jsou určité historické osoby a děje. *A tu jako největší historická skutečnost stojí v dějinách lidstva*

## JEŽÍŠ KRISTUS (30)

*V něm se spojuje dvojí stránka: jednak historická, jednak zjevená. (31) Nejprve na něm musíme viděti jeho historickou skutečnost. Ne vírou, ale pouhým rozumem a kritickým postupem - § 29 - musíme zjistiti a nabýti určitého a jasného poznání bez veškeré rozumové pochyby o dvojím: o tom, že Ježíš Kristus skutečně žil a o tom, co skutečně konal a učil. (32) Tím nabudeme třetího pramene k dalšímu poznání, o němž nyní mluvíme, poznání historické skutečnosti osoby a díla Kristova. Toto poznání jest přirozené a není ještě náboženskou vírou!*

*Jak poznáme tuto historickou skutečnost? Dávají nám o ní zprávu hlavně čtyři knihy, zvané* EVANGELIA,

*napsaná sv. Matoušem, Markem, Lukášem a Janem. (33) Abychom jim mohli, směli a musili bez pochybnosti věřití, máme povinnost ptát se, zda*

obsahují p r a v d i v á sdělení o s k u t e č n ý c h událostech. *K tomu zjištění se dostaneme, když poznáme, zda jsou pravá, věrohodná a neporušená.* (34) Je-li toto vše kladně jisté, pak jest také jejich obsah jistý a pravdivý.

Všechna evangelia jsou již c e l á obsažena tak, jak je dnes všude máme, v pergamenových kodexech (knihách), z nichž nejstarší psané v původním, řeckém jazyku, jsou ze

4. století (300—400). Jsou to krom jiných dva nejdůležitější exempláře: kodex Vatikánský (B) a Sinajský (S). Prvý se chová ve Vatikáně, druhý v Londýně a obsahují řecké opisy celých evangelií. — Ale jak víme, že evangelia vznikla v době apoštolské, když máme jejich nejstarší úplné opisy teprve z roku asi 350? —

Tu jsou z dob dřívějších jednak p ř e k l a d y,

34-1. Jak jsme došli spásy poznáváme prostřednictvím těch, kteří nám zanechali evangelium. Co hlásali, později z vůle Boží nám písemně zachovali. Jejich knihy se staly základem a sloupem naší víry... Vyšli do končin země... nebeský mír lidem zvěštovali, každý z nich hlásal stejné evangelium Boží. — S. Irenaeus, *Adversus haereses* 3, 1, 1 (2. stol.).

34-2. Ačkoliv se učí, že jednotlivé knihy evangelia mají různý původ, nic nebrání věřit, že jsou vedeny jedním duchem, poněvadž ve všech je všechno doloženo o narození, utrpení, vzkříšení (Páně), o jeho styku s učedníky, o jeho dvojím příchodu na svět: po prvé v nízkosti ponížení, po druhé s královskou mocí. - Nelze pochybovat, že se to stane. Není tedy divu, že Jan tak rozhodně uvádí jednotlivé události i ve svých dopisech, říká: »Co sami na své oči jsme viděli, na své uši slyšeli, čeho se naše ruce dotýkaly, to vám píšeme.« (1 Jan 1, 1 a. n.) A tak přiznává, že byl nejen přihlížitelem, ale i posluchačem a spisovatelem všech divů Páně. — *Fragmentum Muratorianum* 16-36 (2. stol.).

jednak mnohé zlomky, náhodně zachované. Jsou to překlady s y r s k é, pocházející z 3. století (200—300) po Kristu, hlavně však překlady l a t i n s k é, které byly již ve 3. století rozšířeny v severní Africe a jižní i severní Itálii, a které nazýváme souhrnným jménem *Vetus Romana* nebo *Vetus Latina* (= *versio*) nebo *Praevulgata*. — Četné citáty, které se obsahově shodují s dnešními příslušnými místy evangelií, má ve svých spisech sv. Cyprián, biskup kartaginský (200 až 258) a heretik Novatián. § 30

Kromě toho byly nalezeny v Egyptě v posledních desetiletích mnohé zlomky ze všech evangelií, které se shodují s evangelním textem, jak jej máme v dnešních vydáních evangelií. § 31

V 2. století (100—200) napsal Tatián život Kristův, sestavený ze čtyř evangelií, jemuž se v takové úpravě říká *Diatessaron* či *Harmonie*. Ten se částečně zachoval a z něho vidíme, že Tatián měl k němu evangelia, tedy že již evangelia byla v druhém století.

Také z druhého století se našly zlomky papyrusové, a to z evangelia sv. Jana, který ukazuje, že již v první polovici 2. století, tedy mezi r. 100—150, byly až v Egyptě opisy jeho evangelia; avšak v této době již žili současníci sv. apoštolů a evangelistů, kteří dali život mučednickou smrtí za víru Kristovu a proto jsou nejspolehlivějšími svědky krve o pravosti evangelií, z nichž nám také zachovali ve svých spisech neb listech citáty: Na př. sv. *Irenej*, jenž zemřel

r. 180 v Lyoně, jenž má ve svých spisech přes 100 citátů ze čtyř evangelií. A r i s t i d e s, jenž psal v letech 140—145, píše o křesťanských knihách a uvádí obsah jejich, z něhož vidíme, že se shoduje s obsahem evangelií. Sv. J u s t í n, z doby kolem r. 120 po Kr., jenž líčí mnohé události z knih, jímž říká Paměti Apoštolů a které jsou zřejmě z evangelií. Bludař B a s i l i d e s, kolem r. 120—125 po Kr., má mnohé citace z evangelií a po prvé nazval všechna evangelia souhrnným jménem v množném čísle. (Evangelia, ne jen evangelium.)

Slavný biskup a mučedník I g n á c z Antiochie, jenž byl umučen r. 107 po Kr., cituje ve svých listech evangelia.

P a p y r u s P. Ryl. Gk 457 jest slavným dokladem, že již v prvé polovici druhého století existovalo evangelium svatého Jana. Našel se roku 1930.

Z 1. století se našla veliká památka křesťanského písemnictví, Didaché tón dódeka apostolon (Učení dvanácti apoštolů), které obsahuje zřejmá slova a věty, vzaté z evangelií. Vznikla po roce 90 po Kristu.

Máme ještě časnější stopy, že sv. evangelia existovala již v prvním století:

Sv. Klemens římský († 96—98) cituje ve svém listě I. ke Korintským třikráte sv. Matouše, List Barnabášův rovněž třikrát. Sv. Polykarp, žák sv. Jana ap., uvádí sedmkrát sv. Matouše. § 32 Víme-li tedy, že již kolem roku 100 byla evan-

gelia opsána v Egyptě, a to z pramenů až z malé Asie, víme-li, že se jich již běžně užívalo, pak je zřejmo, že *byla* již mnohem dříve *napsána*, tedy *v druhé polovici prvního století*. (35)

Ale hlavně uvažme, že kolem roku 100 žili ještě současníci svatých apoštolů, že sv. Jan zemřel teprve asi roku 90 a že tedy všichni mohli již kontrolovati i opisy, které dnes z těchto zlomků a památek známe. § 33

Máme ještě další velký důvod jistoty: je to velká péče biskupů a všech věřících o čistotu evangelií a veliké svědectví jejich *s m r t í*, kterou vytrpěli za zprávy, které nám evangelia dávají. Množství mučedníků, celé tisíce, kteří žili současně s apoštoly, jest důkazem, jak pevně věřili to, co nám evangelia podávají.

Tak nám historická kritika ukládá, abychom bez pochybností přijali evangelia jako knihy zcela historické, jichž původ je prokázán a prozkoumán nepoměrně pečlivěji, než kterákoliv jiná historická památka, neboť nejde při nich o maličnou a bezvýznamnou věc, jde o událost, největší v dějinách lidstva, o událost, která nemá rovné a míti nebude: o *v s t u p B o h a* do lidstva a o jeho slovo k lidem.

Než i když jest jisto, že evangelia pocházejí z *d o b y*, kdy žili osobní svědci líčených jimi událostí, jest druhou otázkou pro naprostou jistotu, zda jsou *v ě r o h o d n á* čili zda *jejich spisovatelé pravdu a skutečnost psáti mohli, chtěli a musili*. (36)

Uvažme to! Zda pravdu psáti mohli. Podle poznané pravosti jejich vidíme, že byli buď očitými svědky všech událostí nebo že je obdrželi od svědků, o jejichž pravdivosti ani dnes nemůžeme dobře pochybovati. Sv. Matouš a Jan byli sami apoštoly, svatý Lukáš psál podle sdělení Panny Marie a kázání sv. Pavla, svatý Marek zaznamenával kázání sv. Petra apoštola. Sv. Pavel byl vyučen od samého Spasitele, jak píše, v Gal 1, 12, a od ostatních apoštolů. Všichni byli lidé jednak prostí, zdravého a střízlivého rozumu, ano i pochybovační a nedůvěřiví. —

Dále se ptáme, zda pravdu napsati chtěli. Bylo by mnoho důkazů, ale stačí jeden nade všechny: Všichni bez jediné výjimky dali za zvěsti evangelia v mukách život! Není větší jistoty možné!

A zda pravdu psáti musili? Nutilo je k tomu jednak to, že žila ještě většina současníků všech těch událostí; že všichni považovali zvěsti o Ježíši Kristu za slovo Boží, na němž se nemůže nic změnit; že na ně dávali pozor hlavně nepřátelé, velekněží, velerada, kteří by hned povstali, kdyby byli mohli prokázat, že sdělují nepravdy.

A zda jsou evangelia neporušená? Z týchž příčin, které nás nutí uznati jejich pravost, jsme nuceni uznati i jejich neporušenost, protože se shodují všechny památky jak celkové, tak zlomkovité v podstatě i smyslu dokonale. Vinou přepisovačů jsou sice mnohé chyby pravopisné, ale ani

jedna se nedotýká obsahu a podstatného smyslu sdělení. § 34

*Evangelia jsou tedy knihy § 35 věrohodné, původní a neporušené a skutečností je také vše, co obsahují a sdělují. Jest tedy historickou skutečností, že Ježíš Kristus žil a konal ony zázraky a divy, a že se o něm splnila ona všeobecná proroctví, jak evangelia sdělují. (37)*

Poznáváme tedy stále jen rozumem, že to vše jest historická skutečnost.

*Zázraky, o kterých vypravují evangelia, jsou zázraky jak na něm samém: proměnění na hoře Tábor (Mat 17, 1-9), zatmění slunce (Mat 27, 45), zemětřesení při zmrtvýchvstání (Mat 28, 1, a Luk 24, 51), tak i na*

*osobách: nemocných, posedlých i mrtvých, na př. uzdravení desíti malomocných (Luk 17, 11), ochrnulého (Mat 9, 1), 38 let nemocného (Jan 5, 1). Evangelia vypravují o vzkříšení tří mrtvých: dcery Jairovy (Mat 9, 18), mládence Naímského (Luk 7, 11), Lazara (Jan 11, 1), jakož i na*

*věcech: (38) když proměnil vodu ve víno (Jan 2, 1), rozmnožil chleby (Mat 15, 32), chodil po moři (Mat 14, 25).*

Samí nepřátelé Kristovi doznávají: »Co učiníme, neboť tento člověk mnoho zázraků činí« (Jan 11, 47). Jan píše (I Jan 1, 3): »Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme svými očima viděli a čeho se naše ruce dotýkaly o Slově života, zvěstujeme vám.« Kristus Pán vykonal ještě mnohem

více zázraků, které nejsou v evangeliu zaznamenány (Jan 21, 24-25). § 36

*Největším divem však jest zmrtvýchvstání Ježíše Krista.* (39) On sám je slavně předpovídal. Luk 24, 7; Mat 16, 21; Mat 17, 22; Luk 18, 33; Mar 9, 30; 10, 34; Mat 20, 19; Luk 24, 46; Sk 10, 40; I Kor 15, 4, jak o tom píše apoštolové, jak svědčili i před veleradou a jak i velekněží do svědčují, chtějíce vojáky-svědky podplatit!

*I Starý Zákon, díváme-li se naň jako na knihu historickou, obsahuje proroctví, jimiž se předpovídají znaky budoucího Vykupitele.* (40) Vlastnosti předpověděné se jednak všechny splnily na Ježíši Kristu, jednak na nikom se všechny nesplnily, leč na Ježíši Kristu.

Všimněme si některých      P R O R O C T V Í :

1. Gen 3, 15: »A nepřátelství se položí!« Splnění Luk 4, 13.

2. Čas narození Mesiáše. Daniel 9, 24-27.

Ve verši 24 se praví všeobecně, že nastane spása za 70 týdnů. Týdnem jest rozuměti 7 let (jako jině ve Starém Zákoně na př. Lev 25, 8). 70 velikých týdnů jest 490 let. Ve verši 25-27 se tato celková doba blíže vymezuje: od vyjití rozkazu ke stavbě Jerusalema až do vystoupení Kristova uplyne 7 a 62 týdny, t. j. v prvních sedmi týdnech čili 49 letech bude stavěn Jerusalema. Ve verši 26 se stanoví rok, po kterém bude zabít Kristus, t. j. po těchto 62 týdnech. Rozkaz k postavení Jerusalema vydal Artaxerxes I. (464 až

424) roku 457 př. Kr. (Nejde o výnos Cyrův ani Dariův, kteří nařídili pouze stavbu chrámu.) 7 týdnů a 62 týdnů jest 483 let. Případně tedy rok vystoupení Kristova na rok 26. po Kristu, k tomu jest připočísti 4 léta jako opravu v chybném výpočtu křesťanské éry. Tím dostaneme jako rok vystoupení Krista Pána 30. rok po Kr.

Verš 27 stanoví, že za 3½ roku, t. j. v roce 33. po Kr., ztratí cenu a význam oběti i chrám, t. j. tehdy, kdy bude vykonána oběť Kristova, kdy se splní všechno vidění i proroctví a kdy bude posvěcena svatyně Ducha svatého, buď Církev nebo Eucharistie. Tím jest přesně vymezen čas vystoupení a smrti Ježíše Krista.

3. Předpověď narození Ježíše Krista: Mich. 5, 2. »A ty Betleme plodný, maličký v tisících obyvatelích, z tebe mi vzejde, který bude pánem v Israeli a původ jeho od počátku, ode dnů věčnosti.« Vyslovuje se zde jednak vláda Kristova, jednak jeho božství, jednak místo narození.

4. Is 9, 6. »Neboť dítě narodí se nám a syn bude nám dán, vladařství na ramení bude míti a nazýván bude Zázračný, jenž zjeví úmysly, Bůh silný, Otec na věky, Kníže pokoje«. — Bůh silný nazývá se jenom Jahve, na př. Deut. 10, 17; Jer. 32, 18; Neh 9, 32. Splnění u sv. Lukáše 2, 7.

5. Bude z rodu Davidova: Ezech 34, 23-24; Jer. 30, 9. Splnění vidíme z rodokmenu na počátku evangelia sv. Matouše.

6. Předpověď zázraků a kázání evangelia: Is. 35, 4-6. Splnění Mat. 11, 4-5.

7. Předpověď nové oběti: Mal. 1, 10-11. Splnění: mše svatá.

8. Předpověď vstupu do Jerusaléma: Zach. 9, 9. Splnění Mat. 21, 2-5.

9. Předpověď zrahy Krista Pána: Zach. 11, 12. Splnění: Mat. 26, 15 a 27, 7-10.

10. Utrpení Krista Pána: Is. 53, 2-3. Splnění: bičování, trním korunování, posměch vojínů.

11. Ž. 68, v. 22: »A dali mi za pokrm žluč a napojili mne octem.« Splnění Mat. 27, 48.

12. Předpověď vzkříšení: Ž. 15, 10. »Nezanecháš duše mé v hrobě a nedáš svatému svému viděti poruchy.«

Jestliže však ony zázraký se staly a ona prorocství se splnila, pak p r o č se staly? *Aby lidstvo z těchto skutečných dějů, které poznalo přirozenou cestou rozumu a historie, bylo nuceno uvěřiti i to, co tyto zázraky potvrzovaly!* (41) § 37. Činy ty byly zřejmě původu jedině božského. Bůh nemůže potvrditi svým zásahem nepravdu. Tedy vše, co Ježíš Kristus učil a co jest n e v i d i t e l n é a smysly n e p o z n a t e l n é, jest skutečností dokázanou Bohem jeho zázraky. A c o p o t v r z u j í život, d i v y K r i s t o v y a prorocství o něm jakožto první a nejhlavnější s k u t e č

41. Nicméně však, aby podrobení se naší víry souhlasilo s rozumem, chtěl Bůh s vnitřním přispěním Ducha svatého připojit vnější doklady svého zjevení, totiž skutky božské, a to nejprve zázraky a prorocství, které skvěle dokazují Boží všemohoucnost a vševědoucnost a jsou nejjistějšími a chápavostí všech přiměřenými důkazy božského zjevení. — Conc. Vat. 1. c. cap. 3. - Cat. Cath. p. 304, q. 18.

n o s t ?

*Že ten, který pravdu svých slov potvrdil božskými skutky, jest uprawdě sám Syn Boží, pravý Bůh, Ježíš Kristus. (42) »Jestliže mně nechcete*

42-1. Křesťané odvozují svůj původ od Ježíše Krista. Věří o něm, že je Synem nejvyššího Boha, který zastíněním Ducha svatého sestoupil s nebe, aby spasil lidi. Zrodil se bez otce ze svaté neporušené Panny. Vzal na se tělo a zjevil se lidem, aby je z bludu mnohobožství zpět povolal. (Křesťané) našli pravdu, která je nad všemi národy země. Když vpravdě poznávají Boha, původce a tvůrce všeho v jeho jednorozném Synu a Duchu sv., neuctívají jiného Boha kromě něho.

Příkazy P. Ježíše Krista mají hluboce vryty ve svých srdcích, zachovávají je očekávající vzkříšení z mrtvých a život věčný. Nejsou oddáni cizoložství, neprohřešují se zločinem veřejného smilství, nevydávají falešná svědectví, netouží nikdy po cizím majetku, prokazují náležitou úctu otci svému i matce své, milují své bližní, konají spravedlivé soudy, nečiní druhým to, co sami nechtějí, aby jim činili, odprošují ty, kteří jim ubližují, získávají si jejich přátelství, nepřátelům se snaží prokazovat dobrodiní, jsou mírní, přívětiví, každého nesprávného obcování, každé nečistoty se zdržují, neutiskují vdovy, sirotkům nepůsobí zármutek, bohatí ochotně pomáhají chudému. Spatří-li pcectného, přijímají jej do domu, z jeho příchodu se radují nejínan než z příchodu pravého rodného bratra: nenazývají se totiž bratry podle těla, ale podle ducha. Jsou připraveni položit svůj život za Krista, neboť pevně zachovávají jeho přikázání. Žijí svatě a spravedlivě, jak jim přikázal Pán jejich Bůh. — Aristides, Apologia, 15 (kol r. 140).

42-2. Činy, které vykonal Kristus po svém pokřtění, nejlépe světu potvrzují a dokazují božství, skryté v jeho těle. Jest zároveň Bůh i dokonalý člověk. Ukazuje nám své dvě přirozenosti: božskou skrze zázraky vykonané ve třech letech po křtu, lidskou v oněch třiceti letech před křtem, kdy nepatrné tělo v sobě ukrývalo božství, ačkoliv je pravý a věčný Bůh stále. — S. Melito Sardensis, Fragm. 7 (2. stol.).

42-3. Protože neznají Boha z Panny narozeného, jsou připraveni o jeho dar, život věčný. Nepřijímajíce neporušenosti Slova, zůstávají ve smrtelném těle, nepřijímajíce úděl života, propadají smrti. On sám na rozdíl od všech

věřiti, skutkům věřte«. Jan 10, 38 nebo Jan 14, 12.

*Kristus Pán sám o sobě prohlásil, že jest Syn Boží, a to nikoliv ve smyslu všeobecném, jak se může nazývati každý člověk jako tvor Boží, nýbrž jako Syn Boží téže přirozenosti s Otcem (43):* na př. »Věříte v Boha, i ve mne věřte«. Jan 14, 1. — »Kdo vidí mne, vidí i Otce.« Jan 14, 9. — »Věříš v Syna Božího? On pak odpověděl: Kdo jest to, Pane, abych v něho věřil? A Ježíš řekl jemu: I vidíš ho a ten jest to, jenž s tebou mluví. On pak řekl: Věřím, Pane. A padnuv před ním, klaněl se mu.« Jan 9, 35-38. — »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.« Mat. 16, 16. — »Začátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího.« Mar. 1, 1. — »Aby všichni jedno byli jako ty Otče, ve mně a já v tobě.« Jan 17, 21. — »Já a Otec jedno jsme.« Jan 10, 30.

Kristus Ježíš nazýval se krom toho často »Synem člověka«. — Každý Israelita rozuměl, že se tím prohlašuje za onoho tajemného Syna člověka, o němž mluví Daniel 7, 13 a 14, a kterému připi-

lidí, kteří tehdy žili, je všemi proroky, apoštoly i samým Duchem nazýván Bohem zplozeným, z Boha, věčným králem, jednorozeným vtěleným Slovem. Mohou to jasně viděti všichni, kteří se jen nepatrně dověděli o pravdě. Toto svědectví by Písma o něm nevydávala, kdyby byl jen člověkem jako ostatní. On však v sobě spojil na rozdíl od všech ono slavné zplození z Otce i z panny. Obě Písma sv. o tom podávají svědectví. — S. Irenaeus, *Adversus haereses*, 3, 19, 1-2 (2. stol.).

42-4. Jest totiž vlastním znamením božství tak předpovídati budoucí věci, že způsob předpovědi přesahuje lidské síly a z událostí se soudí, že původcem předpovědi je božský Duch. — Origenes c. *Celsus*, VI, 10 - P. G., 11, 1306.

suje božskou důstojnost.

Když však poznáme a uvěříme, že Ježíš Kristus, náš Pán, jest skutečně pravý Syn Boží a vtělený Bůh sám, pak již nemůžeme pochybovati, že každé jeho slovo jest božská pravda. Jest pak tedy pravdou božskou, řekl-li: »Když však přijde onen Duch pravdy, vyučí vás veškeré pravdě«. Jan 16, 13.

A rovněž tak jest pravdou božskou: »Kdo vás slyší, mne slyší«. Luk. 10, 16. — »Jdouce, učte všechny národy.« Mat. 28, 19. — »Aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.« Mat. 28, 20.

Z těchto slov Pána našeho Ježíše Krísta plyne nutně, že apoštolové mluvili a psali jen pravdu a že se nemohli mýlit ani v nejmenším, tím méně ve velikých pravdách, které zvěštovali. Pak je také *každé slovo evangelia božsky chráněno od omylu. A nejen to: je samo skrze pisatele původu božského a tedy jest inspirováno čili vdechnuto Bohem.* (44)

A tu najdeme v evangeliu slovo Kristovo o Starém Zákoně, o němž praví: »Nepřišel jsem Zákon rušit, ale naplnit.« Mat. 5, 17. — »Máte Mojžíše a proroky.« Luk. 16, 29 a 31.

A tím sám božsky potvrdil, že i Starý Zákon jest od Boha. A také se sám dovolával jeho svědectví, proroků a Mojžíše.

Božským slovem Kristovým jest tedy celé Písmo svaté Starého i Nového Zákona prohlášeno za zdroj

božské pravdy, božského Zjevení.  
§ 38. Ale není zdrojem jediným.

Apoštolové dlouho kázali zjevení Kristovo ústně, než bylo napsáno první evangelium. A božská Pravda řekla jim výslovně: »Jděte a kažte evangelium všemu stvoření«. Mar. 16, 15. A sv. Pavel praví, že »víra jest ve slyšení, slyšení pak slovem Kristovým«. Řím. 10, 17. A opět dí Spasitel: »Učte všechny národy zachovávatí vše, cokoliv jsem vám přikázal. A ejhle, já jsem s vámi po všechny dny, až po skonání světa«. Mat. 28, 20. »A já budu prositi Otce a dá vám jiného Utěšitele, aby s vámi zůstal na věky«. Jan 14, 16.

Jest tedy kromě Písma svatého i učení Církve Kristovy zdrojem zjevení Božího, neboť jak vysvítá z uvedených různých míst evangelií, dal jí Kristus Pán dar neomylnosti. — Zjevení Syna Božího bylo sice skončeno a uzavřeno smrtí posledního apoštola sv. Jana, Církev však v síle daru neomylnosti, zachovává tento poklad zjevení, — odkaz víry neporušeně až do skonání světa.

*Ptáme-li se tedy, kde jest uložena všechna zjevená pravda, zaručená božským slovem Syna Božího, vidíme, že jest v Písmě svatém a v neomylném učení Církve Kristovy (45) § 39.*

*Církev je neomylná tehdy, když zástupce Kristův, římský velekněz, sám nebo spolu se všeobecným církevním sněmem, prohlašuje za zjevené a závazné některé pravdy víry a mravů (46) § 40. Církev však netvoří takové nové pravdy § 41,*

§ 42, nýbrž pouze prohlašuje, že jsou již obsaženy v Písmu sv. a tradici, která *jest* učením, jež *svatí apoštolové přijali od Krista neb Ducha Svatého a kázali, ale nenapsali a které se zachovalo v nejstarších písemných dokladech sv. Otců, nejstarších vyznáních víry a modlitbách až na naše doby* (47) § 43. Co do vážnosti *jest* tradice rov-

47-1. Z dogmat a nařízení zachovávaných v Církvi máme některá z učení dochovaného písemně, jiná pak jsme přijali z ústního podání apoštolů. Byla nám odevzdána jako tajemství. Obě mají stejnou platnost a závažnost. Neodporuje jim nikdo, kdo jen zcela nepatrně z vlastní zkušenosti poznal, jaká jsou ustanovení Církve. Kdybychom chtěli odstraniti zvyky, které nejsou zapsány, tak jako málo závažné, neprozřetelně bychom poškodili evangelium v samých základech, ba dokonce stáhli bychom nařízení na pouhé jméno.

Který ze svatých nám písemně zachoval slova invocace, když se proměňuje eucharistický chléb a požehnaný kalich? Nespokojujeme se přece jen těmi slovy, které připomíná apoštol nebo evangelium. Říkáme ještě jiná před i potom, která mají velký význam vzhledem k tajemství, která jsme přijali z nepsaného ústního podání.

Podle kterých knih žehnáme vodu ke křtu, olej k pomazání i toho, který křest přijímal? Zdali ne podle tajné a skryté tradice?

Který písemný doklad nás poučil o samotném pomazání olejem? Odkud je čerpáno, že se má člověk při křtu sv. třikrát ponořiti do vody? Z které knihy máme ostatní křestní obřady, jako odříkání se satana a všech skutků jeho? Zda ne z onoho nejméně uveřejňovaného a skrývaného učení, které naši otcové v tichosti, potají co nejbedlivěji střežili, neboť se správně naučili, že pro vážnost nutno tajemství zachovati potají.

Týmž způsobem konečně i apoštolové a Otcové, kteří v prvních dobách popsali určité obřady Církve, potají a v tichosti zachovávali důstojnost tajemství. Vždyť není vůbec tajemství, o čem se mluví veřejně před vším lidem. — S. Basilius, De Spiritu. Sancto, 27, 66 (330-379).

47-2. Či nevíš, že *jest* zvykem církví vkládati na pokřtěného ruce, aby tak byl vzýván Duch sv.? Ptáš se, kde je to napsáno? Ve Skutcích apoštolských. I kdyby se ne-

na Písmu svatému, co do vznešenosti jest Písmo svaté vyšší, avšak časem pozdější.

Že tradice jest pramenem zjevení, poznáváme

z Písma sv. učícího, že Kristus Pán »po 40 dní se jim zjevoval a mluvil o království Božím«. Sk. ap. 1, 3. Avšak o tom je napsáno jen několik málo vět. Vše ostatní tedy co »mluvil« se podávalo ústně.

Rovněž řekl: »Jděte a učte!« Mat. 28. 19.

Evangelisté nenapsali všechno co jim Kristus Pán zjevil a co učinil — tvrdí sám sv. Jan: »Jest však ještě mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš; kdyby byla napsána každá zvlášť . . .« Jan 21, 25. A přece dostali apoštolové příkaz: »Učte je zachovávatí všecko, cokoliv jsem vám svěříl.« Mat. 28, 20. Jest tedy vedle Písma svatého i tradice pramenem víry.

I sv. Pavel výslovně klade tradici na roveň Písmu svatému: »Držte podání, která jste poznali buď z řečí, buď z listu našeho«. 2 Tes. 2, 15.

dostávalo písemného osvědčení věrohodnosti, lze souhlas celého světa v této věci bráti jako příkaz. Neboť i mnohé jiné věci, které se v Církvi zachovávají, přejaté tradicí, osobují si platnost psaného zákona. — S. Hieronymus, *Dialogus contra Luciferianos* 8 (r. 382).

47-3. »Nuže, bratři, stůjte (pevně) a zachovávejte nauky, kterým jste se naučili buď z naší řeči nebo z našeho dopisu.« (2 k Thess. 2, 15.)

Odtud je jasné, že všechno nepřijali z dopisu, ale mnoho i bez psaní. Proto i ústní podání Církve musíme pokládati za věrohodné; jest tradice, více nepátřej! — S. Ioannes Chrysostomus, *Hom. in epist. II. ad Thess.* 4, 2 (r. 400).

I Písmo svaté protestuje, že by bylo jediným zdrojem víry: »Víra z poslechu, poslech však slovem Kristovým«. Řím. 10, 17.

Víme také, že křesťanské církve byly založeny kázáním živého slova dříve, než byla napsána první kniha evangelia. Jistě apoštolové křtili a modlili se Otčenáš dříve než byl sv. Matoušem napsán.

Kromě toho jedno jest jisto, že bychom bez neomylné a božsky zaručené tradice neměli ani jistoty, které knihy Písma svatého jsou vnuknuté Duchem svatým.

Tradice jest o b s a ž e n a na různých místech. Nositeli tradice jsou především svatí Otcové. Jsou to ti spisovatelé, kteří vynikají starobylostí, pravověrným učením, svatostí svého života a jsou jako takoví Církví potvrzení. § 44

Jinými prameny tradice jsou pomníky a obrazy v katakombách, vyznání víry (symbola), výnosy sněmů a římských biskupů a mimo jiné i liturgie, jakožto jeden z hlavních pramenů. Z těchto pramenů se dokazuje »co všude, co povždy, co ode všech se věřilo«. § 45

Když tedy poznáváme Boha a duši *rozumem* ze sebe samých, z přirozených skutečností mimo sebe a nejvíce pak od něho samého, tedy z osobností a činů Ježíše Krista, přistupujeme k velké otázce svého života: Když jsem poznal rozumem tyto skutečnosti, chci nebo nechci věřití tomu, co Ježíš Kristus učí?

Řeknu-li chci, přijímám v í r u v jeho zjevení,

které již nemohu rozumem pochopit, ale kterému pro Ježíše Krista věřím.

Řeknu-li nechci, — nezmařím tím sice zcela nic na skutečnosti, že Ježíš Kristus jest Bůh, ale odmítám mu věřit. Proč, musí si každý sám zodpovědět! Kam odmítnutí povede, musí si každý sám na sebe vzít.

Ale poznal-li jsem cestou strážlivého a po pravdě toužícího rozumu, že Ježíš Kristus jest prokázaně pravý Bůh, pak padnu před ním na kolena a řeknu s milostí Boží z celé duše se sv. Petrem:

»Ty jsi Kristus, Syn Boha živého!« Mat. 16, 16.

»Ty máš slova života věčného!« Jan 6, 69.

Pane, co mám věřit, abych došel spasení? — Co jest víra? Je to pevný souhlas s poznáním, které mi podává rozumem ověřená zpráva. *Víra ve zjevení Boží jest tedy pevný souhlas vůle i rozumu se vším, co učí Ježíš Kristus a Církve jím pověřená, souhlas plynoucí z milosti a z důvěry v pravdivost Boží* (48). Důvěra! Na tu, jak svědčí mnohokrát Spasitel, staví Bůh vše. Staví na ni smysl lidské zkoušky v tomto životě pro život věčný. Zda-li pak neprojevujeme člo-

48. »Síla a povaha katolické víry jest taková, že se k ní nemůže nic přidat ani ubrat. Buď se celé držíme, nebo celou zavrhneme.« To jest víra katolická a nebude-li jí kdo věrně a pevně věřit, nebude moci být spasen (Symb. Athanas.). Není tedy třeba přídavků k označení katolického vyznání: nechť každému stačí vyznávat takto: »Křesťan jest mé jméno, katolický - mé příjmení«. (Sv. Pácián, List první, P. L., 13. 1055); nechť se jen snaží, aby opravdu byl tím, kým se nazývá! Benedikt XV. — (Acta Apostolicae Sedis, VI, 577.)

věku velikou úctu k jeho charakteru, věříme-li mu i to, co jest těžko věřit?

Děkujeme vřele Boží dobrotě, jak dokonale se nám zjevuje: Žádá sice důvěru ve své nepochopitelné zjevení, ale dříve nám poskytuje všechny žádané jistoty, že On jest to, který nám zjevení podává. Může-li býti láskyplnější a jistější způsob sdílení Nekonečného konečnému? § 46. A tak stojí víra katolická ne na porozumění jednotlivého člověka pravdě, nýbrž na důvěře, že Bůh chrání svou pravdu v dějinách lidstva. Stojí-li však na Bohu a ne na člověku, pak *vše, co katolické učení závazně jakožto zjevení Boží prohlašuje, musí věřící důvěřivě a s jistotou věřit* (49) a mítí víru obecnou, nikoliv podle svého výběru a uznání, neboť *víra v Boží pravdivost, mluvící v Kristu Ježíši, jest ke spáse naprosto nutná, — ne pouze rozumové přesvědčení o Bohu* (50). Praví Apoštol: »Bez víry nelze se Bohu líbiti.« Hebr. 11, 6. A sám Spasitel: »Kdo nevěří, již jest odsouzen.« Jan 3, 16.

Vlastním předmětem víry jsou *božská tajemství, která obsahují takové pravdy, o kterých bychom se pouhým rozumem nedověděli a kterých, třebaže nám Bůh jejich existenci zjevil, přece v jejich podstatě nechápeme* (51). Vždy však jest božskou zárukou jejich skutečnosti slovo vtělené Pravdy.

A slovo Ježíšovo, obsažené v Evangelii a Církvi, nám sděluje o Bohu pravdy, které tvoří božskou jednotu a sou-

vislost, a které nyní chceme v této jednotě rozvinouti, abychom je z celé duše věřili:

Jednotu a souvislost zjevení Spasitelova tvoří Bytí či Život, který »byl v něm«, Jan 1, 4, jak on sám praví: »Já jsem cesta a pravda a život.« Jan 14, 6.

**A tento život Boha proudící**

- I. z Boha jak jest v něm samém,
- II. vtělením a
- III. Eucharistií (svátostmi) a tvořící z Ní a z jednotlivých věřících,
- IV. Církev a proudící dále do
- V. věčnosti a zpět do Boha v **Kristu je-  
žíší**, jest onou jednotou, kterou stále zachováváme ve svém učení víry.



»Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh bylo Slovo.« Jan 1, 1.

»Já a Otec jedno jsme.« Jan 10, 30.

»Až však přijde Utěšitel, kterého já pošlu vám od Otce, Duch pravdy, jenž od Otce vychází, ten vydá svědectví o mně.« Jan 15, 26.

»Jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.« Mat. 28, 19.

To jsou slova Ježíše Krista, — jenž jest »Cesta, Pravda a Život,« Jan 14, 6, — o prvním a největším tajemství, jak jest

## II

## BŮH S Á M V S O B Ě

*O tajemství, že Bůh jediný jest a žije ve třech Osobách, — Otec, Syn, Duch svatý. (52)*

Bůh jest nekonečné Bytí a nekonečný Život, jak jsme vlastně již poznali z jeho stvoření. *Bůh se projevuje mimo sebe sice jako Bůh jediný (53), že však ve svém vnitřním nekonečném Bytí žije (existuje) po celou věčnost jako nekonečná Mysl s věčnou Myšlenkou v sobě (Slovo bylo u Boha), která se nazývá Slovem nebo Synem, — a s nekonečnou Láskou, která z obou vzájemně vychází a nazývá se Duch svatý\* (54).*

52-1. Otec, jenž plodí, Syn, jenž je zplozen z jeho lůna, Duch svatý, jenž vychází z Otce i ze Syna; Otec, činitel, jenž učinil svět z ničeho; Syn, stvořitel, jenž všechno stvořil s tím, jenž ho zplodil. — S. Ephraem, Hymnus de de-functis et Trinitate 11-12.

52-2. Duch svatý, utěšitel a slítovník, jímž se dokonává vše, co bylo a bude a jest; Otec-Mysl, Syn-Slovo, Duch-Hlas; tři jména, jedna vůle, jedna moc. — (Lamy, S. Ephr. hymni et sermones, III, 242 s.)

52-3. Sami (věřící) se klaní Otcí i Synu i Duchu sv., jednomu božství; Bohu Otcí, Bohu Synu, Bohu Duchu svatému, jedné přirozenosti ve třech osobách, rozumných, dokonalých, jež jsou samy od sebe, rozdílné sice co do počtu, co do božství však nerozdílné. — Greg. Naz. Oratio XXXIII, 16, P. G., 36, 235.

54-1. Ani jsem neváhal Syna nazvati kmenem kořene,

\* *Proto nutno pamatovat, že veškeré rozdíly Osob jsou v Pánu Bohu vnitřními vztahy jeho (55), avšak navenek, mimo svůj přetajemný a nepochopitelný vnitřní život jest Bůh jediný. Tedy pravíme, že Bůh stvořil svět, Bůh spasil svět, život věčný jest účast na životě jediného Boha a Pána. — Avšak podle obrazu Božské Trojice v nás samých připisujeme či přivlastňujeme božským Osobám určitá díla: Bohu Otcí stvoření, Bohu Synu vykoupení, Duchu svatému posvěcení. (56) § 74.*

*Jeden Bůh, protože jedno Božství, jedna Bytost, jeden Život, ale v Něm samém trojí osobnost, jsoucí každá Bůh (57), jako rozum a myšlenka a vůle v jednom lidském duchu, — jako jeden prvek ve třech skupenstvích, — jako jeden oheň, jenž jest plamenem, světlem a teplem.*

To jest věčný život Boha samého v sobě. B ů h

tokem pramene, paprskem slunce, poněvadž každý počátek je otcem a všechno, co z počátku vychází, je synem. Tím spíše pak Slovo Boží jím je, neboť zvláště přijalo jméno Syna. Nečiní se rozdíl mezi stromem a kořenem, tokem a pramenem, paprskem a sluncem; právě tak se nečiní ani mezi Bohem a Slovem... Třetí jest Duch, vycházející od Boha i Syna, jako pochází plod z kořene i z kmene, potok z pramene i z toku, světlo ze slunce i z paprsku. — Tertulianus, *Adversus Praxean* 8 (r-213/18).

54-2. Jako Otec je pramenem života, tak velmi mnozí připomínají, že i Syn je jím nazýván. Praví dále: »Tím, že u tebe, Bože všemohoucí, Syn tvůj je pramenem života, znamená to, že je pramenem i Ducha sv. Neboť Duch je život, jak Pán praví: »Slova, která já jsem mluvil k vám, jsou duch a život, poněvadž kde je Duch, tam je i život, kde je život, je i Duch sv.« — S. Ambrosius, *De Spiritu Sancto* 1, 15, 152 (r. 381/2).

54-3. Jestliže tedy i dar (Duch sv.) má původ v tom, kým je dáván, poněvadž nepřijal jinde to, co z něho vychází, nutno přiznati, že Otec i Syn jsou původem Ducha sv. Nejsou však dvěma původci! Jako Otec a Syn jsou jedním Bohem a vzhledem ke stvoření jediným tvůrcem a Pánem, tak vzhledem k Duchu sv. jsou jedním původem. Vzhledem ke stvoření Otce. Syn i Duch sv. jsou jediným jeho původem, jako je jediný tvůrce a jediný Pán. — S. Augustinus, *De Trinitate* 5, 14, 15 (400-416).

55. Ač jest i Otec duchem i Syn duchem, i Otec svatým i Syn svatým, přece se výhradně on nazývá Duchem svatým, jakožto podstatná a soupodstatná svatost obou. — S. Augustinus, *De civitate Dei*, XI, 24: P. L. 41, 338.

57. A tak nechť stačí prohlásit to, že když Kristus je hlavou Církve, Duch svatý jest její duší: »To, co jest duše v našem těle, to jest Duch svatý v těle Kristově, jež jest Církev.« — S. Aug. *Serm.* 187, *De Temp.* - *Acta Leonis* XIII, XVII, 135.

vše myslí a ví ve své jediné nekonečné Myšlen-  
ce, kterou Duchem svatým nekonečně miluje.  
A jako věčné Dobro, které se touží rozdávat,  
*stvořil Duchem svatým tvory, kteří jsou stvo-*  
*ření podle jeho věčné Myšlenky a jsou jejím*  
*obrazem* (58). Bůh ve tvorech svou věčnou  
Myšlenku v y s l o v í l. A *protože věčnou Lás-*  
*kou-Duchem - § 48 - svatým miluje svého Syna-*  
*Slovo, pro něho též miluje tvory, kteří jsou jeho*  
*obrazem* (59), v nichž ho spatřuje. A naopak:  
*Rozumní tvorové jsou opět k tomu stvoření, aby*  
*jsouce obrazem Syna Božího, Boha skrze Ducha*  
*svatého milovali a tak se stali ve věčném Synu*  
*Božím — syny Božími přijatými* (60).

*Prvními rozumnými tvory byli andělé* <sup>1</sup>(61),  
kteří měli tvořiti duchovou říši, jež by byla i vý-  
razem moudrosti a krásy Božího Syna-Slova a  
zároveň i cílem, kam by Bůh vyléval svou dob-

61. Pravili jsme, že podle svědectví Písma svatého jest  
patrně devět řádů andělských. Známe: anděly, archan-  
děly, síly, mocnosti, knížectva, panstva, trůny, cherubíny  
a serafíny.

Jest však třeba věděti, že jméno andělů jest pojmeno-  
vání úkolu, ne přirozeností, neboť oni svatí duchové ne-  
beské vlasti jsou sice vždy duchové, ale nemohou být ni-  
kteřak vždy nazýváni anděly, protože jsou anděly pouze  
tehdy, když je něco jejich prostřednictvím oznamováno...  
Ti pak, kteří oznamují věci malého významu, se nazývají  
andělé, kteří však zvěstují věci nejvyšší, slují archandě-  
lé... Proto tedy je poslán k Marii Panně ne jakýkoliv  
anděl, nýbrž Gabriel Archanděl. Neboť se slušelo, aby  
k tomuto úřadu přišel nejvyšší z andělů, jenž zvěstoval  
ze všech Nejvyššího. Andělé jsou proto označováni zvlášť-  
nými jmény, aby bylo pojmenováním také naznačeno, čím  
vynikají ve své působnosti. Neboť Michael znamená »Kdo  
jako Bůh«, Gabriel pak: »Síla Boží«, Rafael - »Lék Boží«.  
— Greg. M., In Ev. II, 34, 7, 8, 9 - P. L., 76, 1249 ss.

rotu. *Andělé byli stvořeni dobří, ale byli nejprve podrobeni zkoušce* (62), aby jim bylo požívání Boha dáno i s jejich zásluhou. Avšak *v této zkoušce, jejíž způsob neznáme, část neobstála a klesla pýchou* (63). Padlí andělé byli od Boha navždy odloučení, jsou na věky nešťastnými nepřáteli Boha, svůdci lidí ke zlu, a *nazývají se zloduchy, démony, ďábly* (64) § 49.

Boží myšlenka nebyla tím však zmařena. *Na místo padlých andělů - § 50 - stvořil Bůh jiné bytosti, které také opět podrobil zkoušce, — lidi, člověka* (65). Zkouška jeho jest ve spojení ducha s tělem a v postavení jeho do hmotného světa (66). *První lidé, kteří se jmenují Adam a Eva, byli stvořeni dobří, v milosti Boží a měli býti, až by prošli svou zkouškou - § 51 - vzati i s tělem do říše Boží* (67), do říše duchové a do společenství andělů, aby se splnila božská Myšlenka o stvoření.

*Avšak ani lidé ve zkoušce neobstáli* (68), jak vypravuje Písmo svaté (Genese 2, 7 - 3, 14). Dopusťli se hříchu a tím ztratili pro sebe i pro své potomky *m i m o ř á d n é a n a d p ř í r o z e n é d a r y B o ž í. Hřích jejich se nazývá prvotní nebo d ě d i č n ý* (69). *Dědičný hřích jest skvrnou a vinou lidské přirozenosti, která byla stvořena v nadpřirozené kráse a tuto ztratila, dědí se na každého člověka, ale není vinou osobní.* (70) § 52.

Bůh však nepotrestal člověka tak, jako učinil s anděly. Člověk nebyl tak vysokým tvorem, jeho

pád nebyl spojen s takovou pýchou jako u andělů. Bůh se slítoval a *slíbil již v ráji obnovení či vykoupení lidstva k životu věčnému* (71). Dějiny tohoto *přislíbení* budoucího spasení lidstva jsou vypsány ve *Starém Zákoně*, z něhož jest nutno poznati aspoň tento výtah:

### **O stvoření světa a člověka**

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Viděl všecko, co byl učinil, a bylo to velmi dobré. Řekl také: »Učiňme člověka k obrazu a podobě naší.« Utvořil Hospodin Bůh člověka z hlíny země a vdechl v tvář jeho dech života (Adam). Řekl také: »Není dobře člověku býti sám, učiňme mu pomocníci, podobnou jemu« (Eva). Pojal Hospodin Bůh člověka a postavil ho v rozkošném ráji, aby jej vzdělával a hleděl si ho (Gen 1 a 2).

### **O pádu člověka**

Had obelstil (ženu), že vzala z ovoce stromu, které zakázal Bůh jísti. A jedla, dala též svému muži. Tu pravil Hospodin Bůh hadu: »Ne přátelství ustanovují mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím; ona rozdrtí hlavu tvou, kdežto ty budeš úklady činiti její patě.« K Adamovi pak pravil: »Že jsi poslechl hlasu své ženy, pro tento tvůj čin zlořčena budiž země. V potu tváře jísti budeš chléb, dokud se nevrátíš do země, ze které jsi vzat.« Vyhnal tedy Adama (Gen 3).

### **O zkaženosti lidí, potopě, vyvoleném lidu**

Adam poznal Evu, svou ženu, ona počala a porodila Kaina; a opět porodila jeho bratra Abela. Povstal Kain proti svému bratru Abelovi a zabil ho (Gen 4). Když bylo Adamovi 130 let, zplodil syna a dal mu jméno Set. Z jeho potomků byl Noe (Gen 5). Bůh vida, že jest zloba lidí na zemi velká, a že veškero smýšlení jejich stále tíhne ke zlému, želel, že učinil na zemi člověka. Noe však našel milost před Hospodinem (Gen 6).

Vstoupil Noe a s ním jeho synové do archy, jak mu Bůh byl přikázal. Také ze zvířat, ptáků a ze všeho, co se na zemi hýbe, dvakrát po dvou vstoupilo s Noemem do archy. Nastala čtyřicetidenní potopa na zemi (asi r. 2570 př. Kr.). Tu zahynulo všeliké tělo, které se na zemi hýbalo. (Gen 7.) Jediný Noe zůstal a ti, kdož s ním byli v arše. Byli tedy synové Noemovi, kteří vyšli z archy: Sem, Cham a Jafet. Od nich se po potopě rozvětvili národové po zemi. (Z potomků Semových jest Abraham, nar. asi r. 2000 př. Kr.) Abrahamovi řekl Hospodin: »Vyjdi ze své země, příbuzenstva i z domu otce a pojď do země, kterou ti ukáží. Učiním z tebe veliký národ, požehnám ti . . . a v tobě požehnána budou všechna pokolení lidstva. Učiním smlouvu mezi mnou a tebou a rozmnožím tě velice velmi, že budeš otcem četných národů . . . Smlouvu svou učiním i s Isákem, jehož ti porodí manželka.« Jakobovi, synu Isákovu, pravil

Hospodín: »P o ž e h n a n á b u d o u v t o b ě a v p o t o m s t v u t v ě m v š e c k a p o k o l e n í z e m ě« (Gen 10, 12, 17, 28).

### **Útěk židů z Egypta, Mojžíš \* asi 1500 př. Kr.**

V celém světě se rozmohl hlad, v celém Egyptě však bylo chleba. J o s e f, k němuž bratři pojali nenávisť a jehož prodali do Egypta, byl v Egyptě vladařem. Příbyl tedy (Jakob) otec Josefův do Egypta s celým svým rodem, přebýval v Egyptě právem vlastnickým a vzrostl a rozmnožil se velice, že jich byla plná země. (Gen. 41, 42, 47.) I nenáviděli Egyptané synův Israelových, utiskovali je a ztrpčovali jim život. Synové Israelovi vzdychali a pro těžkou práci křičeli. (Bůh) uslyšel jejich lkání a rozpomněl se ú m l u v y, kterou byl učinil s Abrahamem a Isákem a Jakobem, Hospodín pravil (M o j ž í š o v i): »Viděl jsem utrpení lidu mého v Egyptě. Pojď tedy, abys vyvedl můj lid, syny Israelovy, z Egypta. Přijmu vás za lid svůj a budu Bohem vaším.« Avšak srdce faraonovo se zatvrdilo, takže lidu nepropustil. Hospodín pravil Mojžíšovi: »Já tedy vložím ruku na Egypt a vyvedu své voje, lid svůj, prevelikými tresty z Egypta. Zvědí Egyptané, že já jsem Hospodín. Přejdou Egyptem a usmrtím všechny prvorozené od lidí až do zvířat. Vezmi každý pro svůj dům b e r á n k a; ať vezmou z jeho k r v e a pomaží jí obě veřeje domů. Krev bude na domech znamením ve váš prospěch. Den tento bude vám svátkem n a v ě-

k y.« Hospodin také tak učinil. (Asi r. 1480.) Když tedy farao lid propustil, vedl ho Bůh pouští po cestě, která jde podél Rudého moře. Když pak vztáhl Mojžíš ruku na moře, voda se rozdělila. Synové Israelovi kráčeli prostředkem vysušeného moře. Egypťané, kteří je pronásledovali, pustili se za nimi. Vrátily se vody a přikryly vozy i jezdce, všechno vojsko faraonovo; ani jeden z nich nezůstal. (Ex. 1, 2, 3, 7, 8, 12-14.)

•

**Židé na poušti, o zákoně,  
Josuovi, zemi zaslíbené**

Na poušti reptala všechna obec synů Israelových proti Mojžíšovi. Tu pravil Hospodin Mojžíšovi: »Hle já vám budu dštít s nebe chléb.« Jedli pak synové Israelovi mannu 40 roků, až přišli do obytné země.

Třetího měsíce po vyjití z Egypta přišli na poušť Sinajskou. Když už nastalo třetího dne a zasvitlo jitro, tu hle, ozvaly se hromy a kmitaly blesky, velmi hustý mrak počal zahalovatí horu, zvuk pak rohu více a více zazníval, takže lid bál se chvěl. Hospodin sestoupil na horu Sinaj, i povolal Mojžíše na její téměř. Hospodin pak mluvil všechna slova tato: »Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, který tě vyvedl z Egypta, z místa otroctví. Nebudeš mít jiných bohů kromě mne. Neučiníš si sochy ani jakéhokoliv obrazu něčeho, co je shora na nebi nebo dole na zemi, nebo těch věcí, které jsou ve vodách pod zemí. Nebudeš se jím klanět, aniž jich ctít; jáť jsem Hospodin, Bůh tvůj

silný a řevnivý, jenž do třetího a čtvrtého kolena stíhá syny za nepravostí těch otců, kteří mne nenávidí, avšak milosrdenství prokazuje do tisíců kolen těch, kteří mě milují a zachovávají příkázání má. Nevezmeš jména Hospodina, Boha svého, nadarmo, neboť nenechá bez trestu Hospodin toho, kdo bude brátí jméno Hospodina, Boha svého, nadarmo. Pomní, abys den sobotní světil; šest dní budeš pracovati a konati všechny práce své, sedmého dne však jest sobota Hospodina, Boha tvého. Nebudeš ten den konati žádné práce ty, syn tvůj, dcera tvá, služebník tvůj, služebná tvá, zvířata tvá, ani cizinec, který jest v branách tvých. Neboť šest dnů činil Hospodin nebe, zemi, moře a všechno, co jest na nich, sedmého však dne odpočinul, proto požehnal Hospodin den sobotní a posvětil jej. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl na půdě, kterou ti dá Hospodin, Bůh tvůj. Nezabiješ. Nezczizoložíš. Nepokradeš. Nevydáš proti bližnímu svému křivého svědectví. Nepožádáš domu bližního svého. Aniž požádáš jeho manželky, služebníka, služebné, býka, osla, ničeho, cokoliv jest jeho.«

Hospodín mluvil dále k Mojžíšovi: »Nebudete dělati stříbrných bohů...« (Předpisy obřadní.) A dále: »To jsou právní ustanovení, která jim předložíš... Napiš si tato slova, kterými jsem s tebou i s Israelem učinil smlouvu.« Byl tam tedy s Hospodínem 40 dní a 40 nocí, chleba nejedl, vody nepil a napsal na desky deset slov

úmluvy. Když Mojžíš vypravoval lidu všechna slova Hospodinova i zákony jeho, odpověděl lid jedním hlasem: »Každé slovo Hospodinovo, které mluvil, vykonáme.« (Ex 15, 19-21, 24, 34.) Mojžíš počal vysvětlovati zákon a pravil: »Israelu, poslouchej přikázání a práv, kterým tě učím, abys plně je, byl živ, a vejda do země, zabral ji (zemi to), kterou Hospodin, Bůh otců vašich dá vám. K slovu, které k vám mluvím, nic nepřidávejte a nic z něho neubírejte. Zachovávejte tedy a skutky je plňte.« Když pak skončil všechny řeči, jež pronesl všem Israelitům, požehnal Mojžíš, muž Boží, syny Israelovy před svou smrtí (asi r. 1447 př. Kr.). (Deut. 1, 4, 31-33.)

Povolal Hospodin Josue a řekl: »Buď zmužilý a statečný, neboť ty uvedeš syny Israelovy do země, kterou jsem jim zaslíbil. Já budu s tebou.« Zmocnil se Josue veškeré země, jak slíbil Hospodin a dal ji v majetek synům Israelovým podle jejich kmene. Pak odpočívala země od bojů (Jos 11).

**Doba soudců (asi 340 let), králů, David,**

**Šalomoun, stavba chrámů, království Judské**

Po smrti Josuově (r. 1430) Israelité opustili Hospodina, Boha otců svých, chodili za bohy cizími. Tu vzbuzoval Hospodin soudce, kteří by je vysvobodili z rukou plenitelů, avšak ani těch nechtěli poslouchati (Sc 1, 2). Shromáždili se všichni starší Israelové, řekli: »Budeme také my jako všechny národy, soudit bude nás král náš.«

Pomazal Hospodin S a u l a za knížete nad svým dědičným majetkem (asi r. 1095). Saul však se spustil Hospodina a slov jeho skutkem nevyplnil. Duch Hospodinův od Saula odstoupil a obrácen byl na D a v í d a. (1 Král 8, 10, 15, 16.) I kraloval David nade vším Israelem a vykonával právo a spravedlnost všemu lidu svému. (Zemřel asi r. 1015 př. Kr.; 2 Král 8.)

Později — za krále Achaze — bylo domu Davidovu oznámeno: »Slyšte, členové domu Davídova. Sám Hospodin dá vám znamení. Ať, panna počne a porodí syna, zván bude jménem Emanuel. Dítě narodí se nám a syn bude nám dán, vladařství na rameni bude míti a nazván bude: Zázračný, rádce, Bůh silný, Otec nade všechny věky, kníže pokoje. Vladařství jeho vzroste. Na trůně Davidově a v království jeho vlásti bude . . . až na věky. (Is 7, 9.)

Dosedl Š a l o m o u n na trůn Davida, otce svého a bylo upevněno království jeho (1015-975; 3 Král 2). Hospodin, Bůh jeho, byl s ním a zvelebil ho velice (2 Par 1). Ze všech národů přicházeli, by poslechli moudrost Šalomounovu. Léta 480. po vyjití synů Israelových ze země Egyptské, čtvrtého roku kralování Šalomouna nad Israelem, počata byla stavba domu Hospodinova. (Asi r. 1000 neb 1010 př. Kr.) Stavěl jej sedm let. Když zesnul Šalomoun, hřešili synové Israelovi proti Hospodinovi, Bohu svému, a ctili bohy cizí. Zvrhli ustanovení jeho, smlouvu, kterou učinil s otci jejich. Odpadl Israel\* od rodu Davi-

dova (4 Král 17). Nad syny Israelovými, kteří bydleli v městech judských,\*\* kraloval Roboam (2 Par. 10). I zavrhl Hospodín všechno potomstvo Israelovo, sužoval je a vydal je v ruku plenitelů. A tak zaveden byl Israel\*\*\* ze země své do Assyrie (r. 722; 2 Par 32). Král assyrský přitáhl (i) k městům judským, chtěje je zdobývatí. Vysvobodil Hospodín obyvatelstvo Jerusalemské z ruky krále assyrského. Ale lid neoplatil se podle dobrodiní, které byl přijal (2 Par 32). I přitáhl Nabukodonosor, král babylonský, on i všechno vojsko jeho k Jerusalému, obklíčili jej, zapálil dům Hospodinův i všechny domy ohněm spálil. Odveden byl Juda† ze země své (r. 606). (4 Král 34.)

(Kdykoliv se odchýlili Židé od víry a úcty jednoho Boha a zapomněli na úmluvu s ním a na zaslíbení, posílal Bůh proroky, kteří lid kárali, učili, těšili a budili víru v budoucího Spasitele.)

### **O zajetí babylonském (606-536 př. Kr), návratu do vlasti, stavbě nového chrámu**

Léta prvního Cyra, krále perského, vnukl Hospodín Cyrovi, že dal provolati po všem království svém: »Hospodín přikázal mi, abych vystavěl mu dům v Jerusalémě, který je v Judsku. Kdo z vás jakkoliv patří k jeho lidu, ať jde do Jerusaléma a staví dům Hospodína«. Povstali tedy hlavy ro-

\* severní část říše s 10 kmeny (říše israelská)

\*\* v jižní části s 21 kmeny (říše judská)

\*\*\* severní kmeny

† t. j. i jižní kmeny (Juda a Benjamin)

dové z Judy a Benjamína, které byl zavedl Nabukodonosor, král babylonský do Babylona a vrátili se do Jerusaléma a Judska. Počali stavěti chrám Boží v Jerusalemě. (1 Esdr 1.) I vešli v závazek a přísahu, že budou choditi v zákoně Božím, vydaném skrze Mojžíše, služebníka Božího, že budou činiti pečlivě všechny příkazy Hospodina, ustanovení jeho i předpisy jeho. (2 Esdr 10.)

(Při různých politických změnách zůstali již Židé v celku věrni víře v jednoho Boha a toužili po předpověděném Vykupiteli, který přišel v Božské Osobě Ježíše Krista, Pána našeho.)

\* \* \*

*Stvoření rozumných tvorů pro život věčný, nebylo ještě konečným ani vrcholným vyslovením Boží Myšlenky. (72) Nekonečná Boží Myšlenka — Syn Boží, Otcem nekonečně milovaný a Otce nekonečně milující, chtěl, aby i od tvorstva byl Bůh nekonečně milován. § 53 Ale jak by mohl konečný tvor nekonečně milovati?*

*A tu se božský věčný úmysl dokonává a vyvrcholuje ve*

### III

### VTĚLENÍ, (73)

jímž Slovo-Syn Boží osobně vstupuje do tvorstva a tak sám sebe v něm nejúplněji vyslovuje.

Vtělením se vylévá božský život osobně do lidstva. »A život se zjevil, a viděli jsme a svědčíme a zvěstujeme vám Život věčný, jenž byl u Otce

a zjevil se nám.« (1 Jan 1, 2.) — Jako se ve v ě ě n o s t i rodí Syn-Slovo z Otce v božském životě a božské přirozenosti, podobně se rodí v č a s e působením Ducha svatého z Marie Panny v přirozenosti lidské. *Božská osoba Slova-Syna Božího přibrala ke své božské přirozenosti lidskou přirozenost.* (74) Spojením přirozeností božské s lidskou, v jedné božské osobě se stal Syn Boží Bohočlověkem. *Vtělený Syn Bůží se jmenuje Ježíš Kristus.* (75) »A Slovo tělem se stalo a přebývalo v nás.« Jan 1, 14 - § 54. — »A v něm byl Život.« Jan 1, 4. — »Já jsem přišel, aby měli život a hojněji měli.« Jan 10, 10.

Vtělením jest překlenuta nekonečná propast mezi Bohem a lidstvem a tak *jest vtělení* svorníkem, uzavírajícím božské tvoření, *jest ústředním tajemstvím a ústřední skutečností v celém tvorstvu, — jest jeho korunou, smyslem a důvodem.* (76)

Vtělení je tedy i zdrojem ostatních tajemství a děl Božích, která jsou jeho rozvinutím.

Život vtěleného Slova-Syna Božího jest vypsán ve čtyřech Evangelích, z nichž jest sestaven výtah, zvaný Harmonie, který nám předkládá podstatný jeho přehled.

## Život Pána Ježíše Krista

v nejkratším přehledu

slovy čtyř svatých evangelií.

Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Bůh bylo Slovo. To bylo na počátku u Boha. Všecky věci povstaly skrze ně, a bez něho nepovstalo nic (z toho), co povstalo. Jan 1, 1-3.

Na světě byl, a svět povstal skrze něj, ale svět ho nepoznal. Do vlastního přišel a svoji ho nepřijali. Kdokoli však ho přijali, dal jim moc stát se dítkami Božími, těm (totiž), kteří věří ve jméno jeho, kteří se zrodili nikoli z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, nýbrž z Boha. Jan 1, 10-13.

Měsíce šestého anděl Gabriel poslán byl od Boha do města galilejského, jménem Nazaret, k panně, zasnoubené muži, jménem Josef, z domu Davidova. A jméno panny Maria. A vešed k ní anděl, řekl: »Zdráva buď, milostiplná, Pán s tebou, požehnaná's ty mezi ženami.« Ona (uzřevši ho) užasla nad řečí jeho a přemýšlela, jaké by to bylo pozdravení. I řekl jí anděl: »Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha. Hle, počneš v životě a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš. Ten bude veliký a synem Nejvyššího slouiti bude; Pán Bůh dá mu trůn Davida, otce jeho a bude kralovati v domě Jakubově na věky a království jeho nebude konce.« I řekla Maria k andělu: »Kterak se to stane, když muže nepoznávám?« Odpověděv anděl, řekl jí: »Duch svatý sestoupí

v tebe a moc Nejvyššího zastíní tě; proto také to Svaté, co se z tebe narodí, slouiti bude Syn Boží. Luk. 1, 26-35.

I řekla Maria: »Ať, já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého.« Tu odešel od ní anděl. A Slovo tělem učiněno jest, a přebývalo mezi námi, a viděli jsme slávu jeho, slávu jako jednorozeného od Otce plného milosti a pravdy. Jan 1, 14-15.

Kristovo narození stalo se takto: Když matka jeho, Maria, byla zasnoubena Josefovi, nalezena jest prve, než se sešli, těhotnou z Ducha svatého. Josef pak, muž její, jsa spravedlivý a nechtěje postavití ji na odiv, odhodlal se propustit ji tajně. Když však o tom přemýšlel, hle, anděl Páně ukázal se mu ve snách a řekl: »Josefe, synu Davidův, neboj se přijmouti Marii, manželku svou; neboť co se v ní počalo, z Ducha svatého jest. Porodí pak syna a dáš mu jméno Ježíš (t. j. Spasitel), neboť on spasí lid svůj od hříchů jejich. Mat. 1, 18-21.

Toho času vyšel rozkaz od císaře Augusta, aby byl vykonán soupis celé říše. Tento soupis konal se první za náčelnictví Kvirinova v Syrii. I šli všichni, aby se příznávali, každý do svého města. Odešel i Josef z Galileje z města Nazareta do Judska, do města Davidova, jež slove Betlem, poněvadž byl z domu a kmene Davidova, aby se dal zapsati s Marií, zasnoubenou manželkou svou, která byla těhotná. Když tam byli, naplnili se dnové, aby porodila. I porodila syna svého prvorozeného a obvinula jej plénkami a uložila ho

v jeslích, poněvadž neměli místa v hospodě. Luk. 2, 1-7.

V téže krajině byli pastýři, ponocující a stráž noční držíce nad stádem svým. A hle, anděl Páně stanul u nich, a jasnost Boží je obklíčila a báli se velmi. Anděl jim řekl: »Nebojte se, neboť hle, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodilť se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán, v městě Davidově. A toto bude vám znamením: Naleznete dítě plénkami obvinuté a uložené v jeslích. A hned na to bylo s andělem množství zástupů nebeských, kteří chválili Boha říkajíce: *S l á v a n a v ý s o s t e c h, B o h u a n a z e m i p o k o j l i d e m b o h u l i b ý m.*«

Jak andělé odešli od nich do nebe, pastýři pravili k sobě vespolek: »Pojďme až do Betléma a vizme tu událost, kterou Pán oznámil nám.« I přišli s chvatem a našli Marii a Josefa i dítě uložené v jeslích.

I vrátili se pastýři, velebíce a chválíce Boha za vše, co slyšeli a viděli tak, jak jim bylo pověděno. Luk. 2, 8-16, 20.

Když se naplnilo dní osm, aby dítě bylo obřezáno, nazvali je jménem Ježíš, kterým bylo nazváno od anděla, prve než se počalo v životě. Luk. 2, 21.

Když anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi a řekl: »Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta a pobuď tam, až ti povím; neboť Herodes bude hledati dítě, aby je zahubil,« on vstav, vzal dítě i matku jeho v noci a odešel do Egypta.

A byl tam až do smrti Herodovy, aby se splnilo, co bylo pověděno od Pána skrze proroka slovy: »Z Egypta povolal jsem syna svého.« Mat. 2, 13-15.

Když Herodes umřel, hle, anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi v Egyptě a řekl: »Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a jdi do země Israelské; neboť zemřeli ti, kteří ukládali o život dítěte.« I vstal a vzal dítě i matku jeho a vešel do země Israelské. Když pak uslyšel, že Archelaus králuje v Judsku místo otce svého Heroda, obával se tam jíti a byv napomenut ve snách, obrátil se do krajín galilejských. Přišel, bydlel v městě, které slove Nazaret, aby se naplnilo, co bylo předpověděno skrze proroky, že Nazaretským slouti bude. Mat. 2, 19-23.

Když vykonali všecko podle zákona Páně, vrátili se do Galileje, do svého města Nazareta. Dítě pak rostlo a sílilo se, jsouc plnou moudrostí a milost Boží byla v něm. Luk. 2, 39-40.

Rodiče jeho chodívali každého roku do Jerusalema na slavnost velikonoční. Když byl ve dvanácti letech — oni podle obyčeje svátečního šli do Jerusalema, a když dokončivše dny sváteční se vraceli, pacholík Ježíš zůstal v Jerusalemě, aniž to jeho rodiče zpozorovali. Domnívajíce se, že jest v družině, ušli den cesty a hledali ho mezi příbuznými a známými a nenalezše, vrátili se do Jerusalema, hledajíce ho. Po třech dnech našli ho v chrámě, an sedí mezi učiteli poslouchaje a otazuje se jich. Všichni, kteří ho slyšeli, žasli nad

rozumností a odpovědmi jeho. Uzřevše ho (rodiče jeho) podivili se. I řekla mu matka jeho: »Synu, proč jsi nám to učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.« I řekl jim: »Co jest, že jste mne hledali? Nevěděli jste, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?« Ale oni neporozuměli slovu, které k nim mluvil. I odebral se s nimi a přišel do Nazareta a byl jim poddán. Matka jeho pak uchovávala všechna ta slova v srdci svém. A Ježíš prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí. Luk. 2, 41-52.

Počátek hlásání evangelia Ježíše Krista, Syna Božího, byl podle toho, jak je psáno u proroka Isaiáše: »A j, já posílám posla svého před tváří tvou, který připraví cestu tvou před tebou.« Hlas volajícího na poušti: »Připravte cestu Páně, rovné číňte stezky jeho.« Mar. 1, 1-3.

Tehdy přišel Ježíš z Galileje na Jordán k Janovi, aby od něho byl pokřtěn. Ale Jan mu bránil řka: »Já mám potřebí pokřtěn býti od tebe a ty jdeš ke mně?« Odpovídaje Ježíš, řekl mu: »Nechej nyní; neboť tak sluší nám vyplnění všelikou správnost.« I nechal ho. A když byl Ježíš pokřtěn, vyšel ihned z vody; a hle, otevřela se mu nebesa i viděl Ducha Božího sestupovati jako holubici a přicházeti na něho. A ejhle, s nebe pravil hlas: »Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.« Mat. 3, 13-17.

A ten Ježíš, když počínal, byl as ve třiceti letech, jsa, jak se domnívali, syn Josefův; ten byl

syn Heliův, ten Matatův, ten Leviův, ten Melchův, ten Janův, ten Josefův, ten Matatiášův, ten Amosův, ten Nahumův, ten Esliův, ten Naggeův, ten Maatův, ten Matatiášův, ten Semejův, ten Josefův, ten Judův, ten Joananův, ten Resův, ten Zorobabélův, ten Salatielův, ten Neriův, ten Melchiův, ten Addiův, ten Kosamův, ten Elmadamův, ten Herův, ten Jesusův, ten Eliezerův, ten Jorimův, ten Matatův, ten Leviův, ten Simeonův, ten Judův, ten Josefův, ten Jonášův, ten Eliakimův, ten Meleův, ten Mennův, ten Matatův, ten Natanův, ten Davidův, ten Jesseův, ten Obedův, ten Boozův, ten Salmonův, ten Naasonův, ten Aminadabův, ten Aramův, ten Ezronův, ten Faresův, ten Judův, ten Jakubův, ten Isákův, ten Abrahamův, ten Thareův, ten Náchorův, ten Sarugův, ten Raguův, ten Falegův, ten Heberův, ten Saleův, ten Kainanův, ten Arfaxadův, ten Semův, ten Noemův, ten Lamechův, ten Metusalemův, ten Henochův, ten Jaredův, ten Malaleeův, ten Kainanův, ten Enosův, ten Setův, ten Adamův, ten Boží. Luk. 3, 23-38.

Byla svatba v Káně galilejské. Byla tam matka Ježíšova a byl pozván na svatbu také Ježíš a učedníci jeho. Když se nedostávalo vína, matka Ježíšova řekla mu: »Nemají vína.« I řekl jí Ježíš: »Co mně a tobě, ženo? Ještě nepřišla hodina má.« Dí matka jeho služebníkům: »Cokoli vám řekne, učiňte.« Bylo pak tam postaveno podle obyčeje k židovskému očišťování šest kamenných štoudví, z nichž každá o dvou nebo třech měrách.

Dí jim Ježíš: »Naplňte štoudve vodou.« I naplnili je až do vrchu. Ježíš jim řekl: »Nyní nalijte a neste správci svatby.« I donesli. Když správce svatby okusil vody vínem učiněné a nevěděl, odkud jest, — služebníci však, kteří vážili vodu, to věděli, — správce svatby zavolal ženicha a řekl mu: »Každý člověk dává nejprve dobré víno, a když se podnapili, tehdy (to, které jest) špatnější; ty však zachoval jsi dobré víno až dosavad.« Tím učinil Ježíš počátek divů v Káně galilejské a zjevil slávu svou; i uvěřili v něho učedníci jeho. Jan 2, 1-11.

Když pak byl v Jerusalemě o velikonocích o slavnosti, mnozí uvěřili ve jméno jeho, vidouce zázraky jeho, které činil. Ježíš sám však se jim nesvěřoval, poněvadž je znal všechny a poněvadž neměl zapotřebí, aby kdo vydal (mu) svědectví o člověku; sám věděl, co je v člověku. Jan 2, 23-25.

Byl pak jeden člověk z fariseů, jménem Nikodém, náčelník židovský. Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl mu: »Mistře, víme, že jsi od Boha vyšel jako učitel; neboť nikdo nemůže činiti těch zázraků, které ty činíš, není-li Bůh s ním.« Ježíš odpověděl a řekl mu: »Vpravdě, vpravdě pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova, nemůže viděti království Božího.« Dí jemu Nikodém: »Kterak může člověk se naroditi jsa starý? Může podruhé vejíti v život matky své a (opět) se naroditi?« Ježíš odpověděl: »Vpravdě, vpravdě pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha (svaté-

ho), nemůže vejít do království Božího. Co se narodilo z těla, tělo jest, a co se narodilo z Ducha, duch jest.« Jan 3, 1-6.

Přišel tedy zase do Kány galilejské, kde byl proměnil vodu ve víno. A byl jeden úředník královský v Kafarnaum, jehož syn byl nemocen. Ten uslyšev, že Ježíš přichází z Judska do Galileje, odebral se k němu a prosil ho, aby přišel a uzdravil mu syna; neboť počínal umírat. I řekl mu Ježíš: »Neuzříte-li zázraků a divů, neuvěříte.« Dí mu úředník královský: »Pane, pojď, prve než umře můj syn.« Dí mu Ježíš: »Jdi, syn tvůj jest živ.« Člověk ten uvěřil slovu, které mu pravil Ježíš, a šel. Když pak byl již na cestě, služebníci jeho potkali se s ním a zvěštovali (mu), že syn jeho jest živ. I otázal se jich na hodinu, ve kterou se mu ulevilo. Oni mu řekli: »Včera v hodinu sedmou přestala ho zimnice.« Poznal tedy otec, že to byla ona hodina, ve které mu Ježíš řekl: »Syn tvůj jest živ.« I uvěřil v něho on sám i celý dům jeho. To byl druhý zázrak, který Ježíš učinil opět (v Káně), když přišel z Judska do Galileje. Jan 4, 46-54.

Když pak byl Jan uvězněn, Ježíš přišel do Galileje a hlásal evangelium o království Božím. Říkal: »Čas se naplnil, a království Boží se přiblížilo; činite pokání a věřte v evangelium.« Mar. 1, 14, 15.

Přišel do Nazareta, kde vyrostl, podle obyčeje svého vešel v den sobotní do synagogy. A povstal, aby četl. I podali mu knihu proroka Isaiáše, a on

rozvinuv knihu, našel místo, kde bylo psáno: »Duch Páně nade mnou; proto pomazal mě, poslal mě zvěstovat evangelium chudým, uzdravovat zkroutěné srdcem, ohlásit zajatým propuštění a slepým prohlédnutí, propustit utištěné na svobodu, ohlásit milostivé léto Hospodinovo (a den odplaty).« Svinuv knihu, vrátil ji služebníkovi a posadil se. Oči všech v synagoze byly upřeny na něho. Luk. 4, 16-20.

Když pak Ježíš uslyšel, že Jan byl uvězněn, odebral se do Galileje a opustil Nazaret, přišel do Kafarnaa přímořského v končinách zabulonských a neftalimských a usídlil se tam. Mat. 4, 12-13.

Židé pak hleděli ho usmrtiti, ježto nejen rušil sobotu, nýbrž i Boha nazýval Otcem svým, čině se rovným Bohu. Ježíš tedy odpověděl jim: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nemůže syn sám od sebe činiti nic, leč co vidí, že činí Otec. Cokoli totiž činí On, to činí podobně i Syn; neboť Otec miluje Syna a ukazuje mu všechno, co sám činí; a větší ještě skutky nad to ukáže mu, abyste se divili. Jako totiž Otec mrtvé křísí a oživuje, tak i Syn, koho chce, oživuje. Neboť Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synu, aby všichni ctíli Syna, jako ctí Otce. Kdo nectí Syna, nectí Otce, který ho poslal. Vpravdě, vpravdě pravím vám: Kdo slyší slovo mé a věří tomu, jenž mě poslal, má život věčný a soudu nepropadá, nýbrž

přešel ze smrti do života. Vpravdě, vpravdě pravím vám: Přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího, a ti, kteří uslyší, živi budou; neboť jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, aby měl život sám v sobě, a dal mu moc konati soud, poněvadž jest Syn člověka. Neďte se tomu, neboť přichází hodina, ve které všichni, kteří v hrobech jsou, uslyší hlas jeho, a půjdou ti, kteří dobře činili, na vzkříšení k životu, ti však, kteří zlé páchali, na vzkříšení k soudu. Nemohu já sám od sebe činiti nic. Jak slyším, (tak) soudím a soud můj jest spravedlivý, neboť nehledám vůle své, nýbrž vůli toho, jenž mne poslal. Jan 5, 18-30.

V těch dnech vyšel na horu se pomodlit a přes noc trval na modlitbě k Bohu. Když se rozednilo, povolal k sobě učedníky své a vyvolil z nich dvanáct, jež také apoštoly nazval: Šimona, jemuž dal jméno Petr, a Ondřeje, bratra jeho, Jakuba a Jana, Filipa a Bartoloměje, Matouše a Tomáše, Jakuba (syna) Alfeova, a Šimona, jenž slove Horlivec, a Judu (bratra) Jakubova, a Jidáše iškariotského, jenž se stal zrádcem. Luk. 6, 12-16.

A sestoupiv s nimi, stanul na rovině, i zástup učedníků jeho a četné množství lidu ze všeho Judska a Jerusalema a z přímořské krajiny tyrské a sidonské, kteří přišli, aby ho poslechli a byli uzdraveni od neduhů svých. Byli uzdravováni také ti, kteří byli trápeni od duchů nečistých. Veškeren zástup hleděl se ho dotknouti, neboť moc vycházela od něho a uzdravovala všechny.

Luk. 6, 17-19.

Uzřev pak Ježíš zástupy, vystoupil na horu, a když se posadil, přistoupili k němu učedníci jeho. I otevřel ústa a učil je takto:

Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské. Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou. Blahoslavení lkající, neboť oni potěšení budou. Blahoslavení, kteří lačnější a žízní po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou. Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou. Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou. Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské. Blahoslavení jste, když pro mne budou vás tupiti a pronásledovati a mluvíti všechno zlé proti vám lhouce; radujte se a plesajte, neboť odplata vaše hojná je v nebesích. Tak zajisté pronásledovali proroky, kteří byli před vámi.

Vy jste sůl země; jestliže sůl se zkaží, čím bude osolena? K ničemu nehodí se již, leč ji vyhodit ven a nechat pošlapat od lidí. Vy jste světlo světa. Nemůže se ukryti město na hoře ležící. Aniž rozsvěcují svíci a kladou ji pod kbelík, nýbrž na svícen, aby svítila všem, kteří jsou v domě. Tak svěť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho, jenž jest na nebesích.

Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit zákon nebo proroky, nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. Vpravdě zajisté pravím vám: dokud nepomine

nebe a země, nepomine jediné písmě nebo jediná čárka ze zákona, až se všechno stane. Kdo by tedy zrušil jeden z příkazů těchto nejmenších a vyučil tak lidi, nejmenším bude v království nebeském, kdo by však je činil a jim učil, ten bude velikým v království nebeském. Neboť pravím vám: nebude-li hojnější spravedlnost vaše než zákoníků a fariseů, nevejdete do království nebeského.

Slyšeli jste, že bylo řečeno starým: »N e z a b i j e š ! K d o b y z a b í l , p r o p a d n e s o u d u.« Já však pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, propadne soudu. Kdo by však řekl bratru svému »hlupáku«, propadne veleradě, a kdo by řekl »blázne«, propadne pekelnému ohni. Přinášíš-li tedy dar svůj k oltáři a tam se rozpomeneš, že bratr tvůj má něco proti tobě, zanechej tam dar svůj před oltářem a jdi prve, smíř se s bratrem svým a potom přijď, obětuj dar svůj. Srovnej se s protivníkem svým rychle, dokud jsi s ním na cestě, aby tě snad nevydal protivník soudci, a soudce vydal by tě biřičovi, a byl bys uvržen do vězení. Vpravdě pravím tobě, nevyjdeš odtud, dokud nevrátíš poslední halěr.

Slyšeli jste, že řečeno je starým: »N e z c í z o l o ž í š«. Já však pravím vám, že každý, kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zcizoložil ve svém srdci. Pohoršuje-li tě oko tvé pravé, vylup je a odhoď od sebe, neboť prospěšnější jest pro tebe, by zahynul jeden tvůj úd, než aby celé tělo tvé bylo uvrženo do pekla. Řečeno jest také: »K d o b y p r o p u s t í l m a n ž e l k u s v o u , d e j j í

**l í s t e k z á p u d n ý.**« Já však pravím vám, že každý, kdo propustí manželku svou, vyjma pro smilství, uvádí ji v cizoložství, a kdo by propuštěnou přijal, cizoloží.

Opět jste slyšeli, že řečeno je starým: »N e b u d e š k ř í v ě p ř í s a h a t í, a l e s p l n í š P á n u p ř í s a h y s v é«. Já však pravím vám, abyste nepřisahali vůbec; ani při nebi, neboť trůn Boží je to, ani při zemi, neboť je podnoží nohou jeho, ani při Jerusalemu, neboť je to město velkého krále, ani při hlavě své nebudeš přísahati, neboť jediného vlasu nemůžeš učiniti bílým nebo černým. Budiž však řeč vaše »ano, ano«, »ne, ne«, co nad to jest, ze zlého jest.

Slyšeli jste, že bylo řečeno: »O k o z a o k o, z u b z a z u b«. Já však pravím vám, abyste neodpírali zlému, nýbrž, udeří-li tě někdo v pravé líce tvé, nastav mu i druhé, a tomu, kdo se chce souditi s tebou a (tak) vzíti sukni tvou, zanechej i plášť, a přinutí-li tě kdo míti jednu, jdi s ním (i jiné) dvě. Tomu, kdo tě prosí, dej, a od toho, kdo si chce vypůjčiti od tebe, se neodvracej.

Slyšeli jste, že bylo řečeno: »M í l o v a t í b u d e š b l í ž n í h o s v é h o a n e n á v í d ě t í b u d e š n e p ř í t e l e s v é h o.« Ale já pravím vám: Milujte nepřátele své (dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí), a modlete se za ty, kteří vás pronásledují (a pomlouvají), abyste byli dětmi svého Otce, jenž jest na nebesích, jenž slunci svému velí vycházeti na dobré i na zlé a déšť dává na spravedlivé i nespravedlivé. Neboť mi-

lujeme-li (jen) ty, kteří vás milují, jakou budete míti odplatu? Což to nečiní i celníci? A budete-li pozdravovati toliko své bratry, co zvláštního činíte? Což to nečiní také i pohané? Buďte tedy dokonalí, jak i Otec váš nebeský jest.

Mějte se na pozoru, abyste nekonali dobrých skutků svých před lidmi, chtěce býti od nich viděni, sice nebudete míti odplaty u svého Otce, jenž jest na nebesích. Když tedy dáváš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí v synagogách a na ulicích, aby byli ctěni od lidí, vpravdě pravím vám, (tím již) vzali odplatu svou. Ale když ty dáváš almužnu, ať nezví tvá levice, co činí tvá pravice, aby almužna tvá byla v skrytě, a Otec tvůj, který vidí v skrytě, odplatí tobě.

A když se modlíte, nebuďte jako pokrytci, kteří si libují v synagogách a na rozích trhů stojíce se modlití, aby byli viděni od lidí. Vpravdě pravím vám: vzali odplatu svou. Když však ty se modlíš, vejdi do pokojíka svého, zavři dveře a pomodli se k Otci svému ve skrytě, a tvůj Otec, který vidí ve skrytě, odplatí tobě. Modlíce se pak, nemluvte mnoho, jako pohané; domnívají se, že budou vyslyšeni pro svou mnohomluvnost. Nepřípodobňujte se tedy jim; ví zajisté Otec váš, čeho jest vám potřebí, prve než ho prosíte.

Takto tedy budete se modlití vy: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vin-

níkům. A neuvoď nás v pokušení. Ale zbav nás od zlého. (Amen.) Neboť jestli odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec váš nebeský (hříchy vaše); pakli neodpustíte lidem, ani Otec váš neodpustí vám hříchů vašich.

Když pak se postíte, nebuďte jako pokrytci zasmušilí; neboť zohyzďují obličej svůj, aby zjevno bylo lidem, že se postí. Vpravdě pravím vám, vzali odplatu svou. Když však ty se postiš, pomaz hlavu svou a tvář svou umyj, aby nebylo zjevno lidem, že se postiš, nýbrž Otci tvému, jenž jest ve skrytě; a Otec tvůj, jenž vidí ve skrytě, odplatí tobě.

Neskládejte si pokladů na zemi, kde rez a mol kazí a kde zloději vykopávají a kradou, ale skládejte sobě poklady v nebi, kdež ani rez ani mol nekazí, a kde zloději nevykopávají aniž kradou. Neboť kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce. Svící těla tvého jest oko tvé. Je-li oko tvé zdravé, bude světlé celé tělo tvé, je-li však oko tvé špatné, celé tělo tvé bude tmavé. Jestliže tedy světlo, které jest v tobě, tmou je, jak velická bude tma sama? Nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti, neboť buď bude jednoho nenáviděti a druhého milovati, anebo jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně. Proto pravím vám: Nepečujte úzkostlivě o svůj život, co byste jedli, ani o své tělo, čím byste je odívali. Což není život více nežli pokrm, a tělo více než oděv? Pohleďte na ptactvo nebeské, že neseje, ani nežne, ani neshromažďuje do stodol, a váš

Otec nebeský je živí. Nejste vy dražší než ono? A kdo z vás samou starostí může přidati k délce svého věku jediný loket? A proč pečujete úzkostlivě o svůj oděv? Pozorujte lilie polní, kterak rostou, nepracují, aniž předou, pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vši své nádheře nebyl tak oděn, jako jedna z nich. Jestliže tedy trávu polní, která dnes jest a zítra do peci vržena bývá, Bůh tak odívá, čím spíše vás, málověrní? Nepečujte tedy úzkostlivě, říkajíce: Co budeme jísti, aneb co budeme píti aneb čím se budeme odívatí? Neboť po tom všem se pohané shánějí, ví zajisté Otec váš nebeský, že toho všeho potřebujete. Hledejte tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno. Nepečujte tedy úzkostlivě o zítřek, neboť zítřek bude pečovatí sám o sebe, dosti má každý den na své lopotě.

Nesudťe, abyste nebyli souzeni, neboť jakým soudem soudíte, takovým budete souzeni, a jakou měrou měříte, takovou bude vám odměřeno. Pročpak vidíš třísku v oku bratra svého a trámu ve svém oku nepozoruješ? Anebo kterak díš bratru svému: Nechej, ať vyjmu třísku z oka tvého, a hle, trám jest v oku tvém? Pokrytče, vyjmi nejprve trám z oka svého, a potom přihlédní, abys vyvrhl třísku z oka bratra svého. Nedávejte věcí svaté psům, aniž házejte perly své před svíně, aby snad jich nepošlapaly a obrátíce se neroztrhaly vás.

Proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete,

tlucte, a bude vám otevřeno, neboť každý, kdo prosí, dostává, kdo hledá, nalézá, a tomu, kdo tluče, bude otevřeno. Či je který člověk mezi vámi, jenž podá synu svému kámen, když ho bude prositi za chléb? Aneb bude-li prositi za rybu, zdali podá mu hada? Jestliže tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávatí svým dětem, čím spíše Otec váš, jenž jest v nebesích, dá dobré věci těm, kteří ho prosí? Všecko tedy, co chcete, aby vám lidé činili, i vy tak činite jim, neboť to jest zákon i proroci.

Vcházejte těsnou branou, neboť široká jest brána a prostranná cesta, která vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteří vcházejí skrze ni. Jak těsná jest brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo je těch, kteří ji nalézají.

Mějte se na pozoru před nepravými proroky, kteří přicházejí k vám v rouše ovčím, v nitru jsou však vlci draví. Po ovoci jejich poznáte je: Což se sbírají s trní hrozny anebo s bodláčí fíky? Tak každý strom dobrý nese ovoce dobré, špatný strom ovoce špatné přináší. Nemůže strom dobrý nésti ovoce špatné, ani strom špatný přinášeti ovoce dobré. Každý strom, který nenese ovoce dobrého, bývá vyřat a na oheň uvržen. Nuže, tedy po ovoci jejich poznáte je.

Ne každý, kdo mi říká »Pane, Pane«, vejde do království nebeského, nýbrž kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského. Mnozí mi řeknou v onen den: Pane, Pane, zdali jsme ve jménu tvém neproro-

kovali a ve jménu tvém nevymítali zlé duchy a ve jménu tvém nečinili mnoho zázraků?

A tehdy prohlásím jim: Nikdy jsem vás neznal; odejděte ode mne, pachatelé nepravostí.

Každý tedy, kdo slyší tato má slova a koná je, bude jako muž moudrý, který postavil svůj dům na skále. I spadl příval, přišly řeky, zavály větry a obořily se na ten dům. Nespadl však, neboť byl založen na skále. A každý, kdo slyší tato má slova a nekoná jich, bude jako muž pošetilý, jenž postavil svůj dům na písku.

I spadl příval, přišly řeky, zavály větry a obořily se na ten dům. I spadl a pád jeho byl veliký.

A když Ježíš ukončil řeči tyto, užasly zástupy nad jeho učením, neboť učil je jako mající moc, a ne jako jejich zákoníci a fariseové. Mat. 5 k - 7 k.

Jeden z fariseů ho prosil, aby s ním pojedl. I vešel do domu fariseova a zaujal místo u stolu. A hle, žena, která byla v městě jako hříšnice (známa), dověděvši se, že stoluje v domě fariseově, přinesla alabastrovou nádobu mastí, a postavivši se vzadu u nohou jeho, počala (plačíc) smáčet slzami nohy jeho, utírala je vlasy hlavy své, líbala mu nohy a mazala je mastí. Uzřev to fariseus, který ho pozval, pravil sám u sebe: »Kdyby to byl prorok, věděl by, kdo a jaká je ta žena, která se ho dotýká; neboť je hříšnice.« Ježíš oslovil ho a řekl: »Šimone, mám ti něco povědět.« On řekl: »Mistře, pověz.« Kterýsi věřitel měl dva dlužníky; jeden byl mu dlužen pět set

denárů a druhý padesát. Poněvadž neměli, čím by zaplatili, odpustil oběma. Který tedy z nich miluje ho více?« Odpověděv Šimon řekl: »Myslím, že ten, kterému více odpustil.« On mu řekl: »Dobře jsi usoudil.« A obrátiv se k ženě, řekl Šimonovi: »Vidíš tuto ženu? Vešel jsem do domu tvého; vody na nohy jsi mi nepodal, tato však slzami smočila mé nohy a utřela je vlasy svými. Políbení jsi mi nedal, tato však, jak vešla, nepřestala líbatí nohy mé. Olejem nepomazal jsi hlavy mé, tato však mastí pomazala mi nohy. Proto pravím tobě, odpouštějí se jí hříchy mnohé, neboť milovala mnoho. Komu však méně se odpouští, méně miluje.« I řekl jí: »Odpouštějí se tobě hříchy.« Tu počali spolustolující říkatí sami u sebe: »Kdo je tento, jenž i hříchy odpouští?« Ale Ježíš řekl ženě: »Víra tvá tě spasila; jdi v pokoji.« Luk. 7, 36-50.

Potom odešel Ježíš za moře Galilejské, to jest Tiberiadské, a veliký zástup šel za ním, neboť viděli zázraky, které činil na nemocných. I vystoupil Ježíš na horu a posadil se tam se svými učedníky. Byly blízko velikonoce, slavnost židovská. Tedy Ježíš, když pozdvíhl oči a spatřil, že zástup veliký jde k němu, pravil Filipovi: »Odkud nakoupíme chlebů, aby pojedli tito?« — To řekl, zkoušeje ho, neboť sám věděl, co hodlá učiniti. — Filip mu odpověděl: »Za dvě stě denárů chlebů nestačí jim, aby každý něco málo dostal.« Dí jemu jeden z učedníků jeho, (totiž) Ondřej, bratr Šimona Petra: »Je zde jeden chlapec, který

má pět chlebů ječných a dvě ryby, ale co je to na tak mnohé?» Tedy řekl Ježíš: »Rozkažte lidem, ať se posadí.« — Bylo mnoho trávy na tom místě. — I posadilo se mužů počtem asi pět tisíc. Tu Ježíš vzal chleby a díky učiniv rozdál je sedícím; podobně i z ryb, kolik chtěli. Když se nasýtí, řekl svým učedníkům: »Seberte zbylé kousky, ať nezhynou.« I sebrali je a naplnili dvanáct košů kousky z pěti chlebů ječných, které zbyly po těch, kteří jedli. Tedy ti lidé uzřevše zázrak, jež učinil Ježíš, pravili: »To jest jistě ten prorok, který má přijíti na svět.« Proto Ježíš, poznav, že chtějí přijíti a chopiti ho, aby ho učinili králem, uchýlil se opět na horu sám jediný.

Když pak byl večer, učedníci jeho dostoupili k moři a vstoupivše na loď, plavili se přes moře do Kafarna. Již se tmělo a Ježíš ještě k nim nepřišel. Moře však se zdvíhalo, ježto vál veliký vítr. Když tedy urazili asi dvacet pět nebo třicet honů, spatřili Ježíše, že kráčí po moři a přibližuje se k lodi; i báli se. On však jim řekl: »Já jsem to; nebojte se.« Tu chtěli ho vzíti na loď, ale loď byla hned u země, kam se ubírali.

Druhého dne lid, který stál za mořem, zvěděl, že nebylo tam jiné lodi, leč jen jedna, a že Ježíš nevstoupil s učedníky svými na tu loď, ale že učedníci jeho sami odpluli; jiné však lodi připluly z Tiberiady blízko k tomu místu, kde byli jedli chléb, když Pán díky učinil. Když tedy lid viděl, že tam Ježíše není, ani učedníků jeho, vstoupili na lodi a dostali se do Kafarna, hledajíce Je-

žíše.

A nalezše ho za mořem, řekli jemu: »Mistře, kdy jsi sem přišel?« Ježíš jim odpověděl: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Hledáte mne ne proto, že jste viděli divy, ale že jste jedli z chlebů a nasýtli se. Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, který vám dá Syn člověka; neboť toho potvrdil Otec Bůh.« I řekli mu: »Co máme činiti, abychom konali díla Boží?« Ježíš jim odpověděl: »To jest dílo Boží, abyste věřili v toho, jehož on poslal.« Tu mu řekli: »Které znamení tedy činíš ty, abychom je viděli a tobě věřili? Co konáš? Otcové naši jedli manu na poušti, jakož jest psáno: »Chléb s nebe dal jim k jídlu.« Tedy řekl jim Ježíš: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: nikoli Mojžíš dal vám chléb s nebe, nýbrž Otec můj dává vám pravý chléb s nebe. Neboť chléb Boží jest ten, který sestupuje s nebe a dává život světu.« I řekli mu židé: »Pane, povždy nám dávej ten chléb.« A Ježíš jim řekl: »Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízniť nikdy. Avšak řekl jsem vám, že jste mě i viděli, ale nevěříte. Všecko, co mi dává Otec, přijde ke mně, a toho, kdo ke mně přijde, nevyvrhnu ven, neboť jsem sestoupil s nebe, nikoliv abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal. Toto pak jest vůle toho, jenž mě poslal (Otce), abych neztratil nic z toho, co mi dal, nýbrž abych to vzkřísil v den poslední. Neboť to jest vůle Otce mého (který mne

poslal), aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho měl život věčný; a já ho vzkřísím v den poslední.« I reptali židé na něho, že řekl: »Já jsem chléb který s nebe sestoupil,« a pravili: »Není-li to Ježíš, syn Josefův, jehož otce i matku známe? Kterak tedy praví: »S nebe jsem sestoupil.« Ježíš tedy jim odpověděl: »Nereptejte vespolek. Nikdo nemůže přijíti ke mně, nepřitáhne-li ho Otec, který mě poslal; a já ho vzkřísím v den poslední. Je psáno v prorocích: »A budou všichni poučováni od Boha.« Každý, kdo uslyšel od Otce a se naučil, přichází ke mně. Nepravím tím, že by kdo viděl Otce, leč jen ten, jenž jest od Boha, ten viděl Otce. Vpravdě, vpravdě pravím vám: Kdo věří ve mne, má život věčný. Já jsem chléb života. Otcové vaši jedli na poušti manu, a zemřeli. To jest chléb s nebe sestupující, aby, jí-li kdo z něho, nezemřel. Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. A chléb, který já dám, tělo mé jest (které dám) za život světa.

Tu hádali se židé vespolek: »Kterak může tento nám dátí tělo své k jídlu?« Proto řekl jim Ježíš: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a pítí jeho krve, nebudete mítí v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední. Neboť tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. Jako mne poslal živý Otec a já živ jsem skrze Otce, tak i ten,

kdo jí mne, živ bude skrze mne. Toto jest chléb, jenž s nebe sestoupil, ne jako otcové (vaši) jedli manu a zemřeli. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.« To pověděl, když učil v synagoze v Kafarnau. Jan 6, 25-60.

Přišel pak Ježíš do krajín Césareje Filipovy, otázal se učedníků svých řka: »Za koho mají lidé Syna člověka?« I řekli (jemu): »Jedni za Jana Křtitele, jiní za Eliáše, jiní za Jeremiáše nebo za jednoho z proroků.« Dí jim (Ježíš): »Vy pak za koho mě máte?« Odpovídaje Šimon Petr řekl: »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.« A Ježíš odpověděv řekl jemu: »Blahoslavený jsi, Šimone, synu Janův! Neboť tělo a krev ti to nezjevilo, nýbrž Otec můj, jenž je v nebesích. I já pravím tobě: »Ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné ji nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« Mat. 16, 13-19.

A hle, jeden zákoník vstal, aby ho pokoušel; i řekl: »Mistře, co musím učinit, abych dostal život věčný?« On mu řekl: »Co je psáno v zákoně? Kterak (tam) čteš?« On odpověděl: »Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své, a bližního svého jako sebe samého.« I řekl mu: »Dobře jsi odpověděl; to čin a živ budeš.« Luk 10, 25-28.

»Zhřešil-li pak (proti tobě) bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi čtyřma očima. Poslechně-li tě,

získal jsi bratra svého; pakli neposlechne, přiber si ještě jednoho nebo dva, aby ústy dvou nebo tří svědků každá věc byla zjištěna. Nebude-li jich dbáti, pověz to církvi; neuposlechne-li však ani církev, budiž tobě jako pohan a celník. Vpravdě pravím vám: Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Opět pravím vám: Sjednotí-li se dva z vás na zemi o kterékoliv věci a prosí za ní, dostane se jim toho od Otce mého, jenž jest v nebesích. Neboť kde jsou dva nebo tři shromáždění ve jménu mém, tam jsem já mezi nimi.« Mat. 18, 15-20.

Vstav odtud šel do končin judských Zajordanskem. I scházely se k němu opět zástupy, a on je učil, jak činíval. Tu fariseové přistoupivše k němu, tázali se ho, pokoušejíce jej: »Je dovoleno muži propustiti manželku svou?« On odpověděl: »Co přikázal vám Mojžíš?« Oni řekli: »Mojžíš dovolil napsati lístek zápuďný a propustit.« Ježíš odpovídaje jim pravil: »Pro tvrdost srdce vašeho napsal vám příkaz ten. Na počátku stvoření však učinil je Bůh mužem a ženou. Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přilne k manželce své, a ti dva budou tělem jedním. Nejsou tedy již dva, nýbrž jedno tělo. Nuže, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.« Ale v domě otázali se ho zase učedníci jeho o té věci. Řekl jim: »Kdo propustí manželku svou a pojme jinou, cizoloží proti ní, a propustí-li žena muže svého a vdá se za jiného, cizoloží.« Mar. 10, 1-12.

Když dokonal Ježíš všechny ty řeči, pravil svým učedníkům: »Víte, že po dvou dnech budou velikonoce, a Syn člověka bude vydán, aby byl ukřižován.« Mat. 26, 1, 2.

Prvního dne přesnic přistoupili učedníci k Ježíšovi a řekli: »Kde chceš, abychom ti připravili k jídlu beránka?« On řekl: »Jděte do města k jistému člověku a rcete mu: Mistr praví: Můj čas je blízko; u tebe budu jísti beránka se svými učedníky.« I učinili učedníci, jak jim Ježíš nařídil, a připravili beránka.

Když pak byl večer, zaujal místo za stolem se svými dvanácti učedníky. A když jedli, řekl: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: jeden z vás mne zradí.« I zarmoutivše se velmi, počali jeden přes druhého říkat mu: »Jsem to já, Pane?« On odpověděl: »Kdo se mnou omáčí ruku v míse, ten mě zradí. Syn člověka jde sice, jak je psáno o něm, ale běda tomu člověku, skrze něhož Syn člověka bude zrazen; lépe by mu bylo, kdyby se byl ten člověk nenarodil.« I promluvil Jidáš, kterýž ho zradil, a řekl: »Jsem to já, Mistře?« Dí mu Ježíš: »Tak jest! Jak jsi řekl!«

Když pak večeřeli, Ježíš vzal chléb a požehnav rozlámal jej a dav učedníkům svým řekl: »Vezměte a jezte: toto jest tělo mé.« A vzav kalich, poděkoval a dal jim řka: »Pijte z toho všichni, neboť toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů. Ale pravím vám: Od této chvíle nebudu pít z tohoto plodu vinného kmene až do onoho dne, kdy jej

budu pít s vámi nový v království Otce svého.«  
A zazpívavše chválu vyšli na horu Olivovou. Mat.  
26, 17-30.

To pověděv Ježíš, vyšel s učedníky svými za  
potok Cedron, kde byla zahrada; do té vešel on  
i učedníci jeho. Věděl však o tom místě i Jidáš,  
který ho zrazoval, neboť Ježíš scházel se tam  
často s učedníky svými.

Jidáš tedy pojav četu (vojáků) a pochopy od  
velekněží a fariseů, přišel tam se svítilnami a  
pochodněmi a zbraní. Ježíš věda všechno, co na  
něj mělo přijít, vyšel (jim vstříc) a řekl: »Koho  
hledáte?« Odpověděli mu: »Ježíše Nazaretské-  
ho.« Řekl jim Ježíš: »Já jsem to.« — Stál s nimi  
též Jidáš, který ho zrazoval. — Jak jim tedy  
řekl: »Já jsem to,« ustoupili zpět a padli na  
zem. I otázal se jich opět: »Koho hledáte?« Oni  
řekli: »Ježíše Nazaretského.« Ježíš odpověděl:  
Řekl jsem vám, že já to jsem. Hledáte-li tedy  
mne, nechte těchto, ať odejdou.« Aby se splnilo  
slovo, které řekl: »Neztratil jsem nikoho z těch,  
které jsi mi dal.« Tu Šimon Petr maje meč, vy-  
tasil jej, napadl služebníka veleknězova a uťal  
mu pravé ucho. — Jméno služebníka toho bylo  
Malchus. — I řekl Ježíš Petrovi: »Schovej meč  
svůj do pochvy. Nemám pít kalich, který mi dal  
Otec?« Tu četa, tisícník a židovští pochopové  
jali Ježíše a svázali ho.

I přivedli ho nejprve k Annášovi, neboť byl  
tchánem Kaifáše, který byl nejvyšším knězem  
toho roku. Byl to (onen) Kaifáš, který dal židům

radu, že jest užitečno, aby jeden člověk zemřel za lid.

Za Ježíšem šel Šimon Petr a jiný učedník. Tento učedník byl znám nejvyššímu knězi a vešel s Ježíšem do dvora nejvyššího kněze, ale Petr stál u dveří venku. Ten druhý učedník, jenž byl znám nejvyššímu knězi, vyšel a promluviv s vrátnou, uvedl Petra dovnitř. Tu děvečka vrátná pravila Petrovi: »Nejsi také ty z učedníků toho člověka?« On řekl: »Nejsem.« Stáli pak tam služebníci a pochopové u ohně, poněvadž bylo zima, a ohřívali se; stál s nimi také Petr, ohřívaje se.

Velekněz tedy otázel se Ježíše o jeho učednících a o jeho učení. Ježíš mu odpověděl: »Já jsem mluvil světu zjevně; já jsem učil vždy v synagoze a v chrámě, kde všichni židé se scházejí, a tajně jsem nemluvil nic. Proč se mne ptáš? Zeptej se těch, kteří slyšeli, co jsem mluvil; hle, ti vědí, co jsem já mluvil.« Když to pověděl, jeden z pochopů, stoje tu, dal Ježíšovi políček řka: »Tak odpovídáš nejvyššímu knězi?« Ježíš mu odpověděl: »Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém; pakli dobře, proč mě tepeš?«

I poslal ho Annáš svázaného k nejvyššímu knězi Kaifášovi. Šimon Petr stál a ohříval se. I řekli mu: »Nejsi také z učedníků jeho?« On zapřel a řekl: »Nejsem.« Dí mu jeden ze služebníků nejvyššího kněze, příbuzný toho, jemuž Petr ufal ucho: »Neviděl jsem já tě s ním v zahradě?« Tu zapřel Petr opět a hned kohout zazpíval.

I přivedli Ježíše od Kaifáše do soudní síně.

Bylo ráno. Sami nevešli do soudního dvora, aby se neposkvrnili, nýbrž aby mohli jísti velikonočního beránka. Tedy Pilát vyšel k nim ven a řekl: »Kterou žalobu vedete proti tomuto člověku?« Odpověděli mu: »Kdyby tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě.« I řekl jim Pilát: »Vezměte ho vy a podle zákona svého sudte ho.« Tu řekli mu židé: »Nám nepřísluší zabít nikoho.« Aby se splnilo slovo Ježíšovo, které byl pověděl naznačuje, jakou smrtí má umřít.

Pilát tedy vešel opět do soudní síně, povolal (k sobě) Ježíše a řekl mu: »Ty jsi král židovský?« Ježíš odpověděl: »Sám od sebe to pravíš, či jiní ti to o mně pověděli?« Pilát odpověděl: »Jsem já žid? Národ tvůj a velekněží vydali mne tebe. Co jsi učinil?« Ježíš odpověděl: »Království mé není z tohoto světa. Kdyby z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji bránili by, abych nebyl vydán židům, ale království mé není odtud! I řekl mu Pilát: »Tedy králem jsi ty?« Ježíš odpověděl: »Ano, já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší hlas můj.« Dí mu Pilát: »Co jest pravda?«

Když to pověděl, vyšel opět k židům a řekl jim: »Já na něm žádné viny nenalézám. Jest však u vás obyčej, abych vám propustil jednoho (vězně) o velikonocích. Chcete tedy, abych vám propustil krále židovského?« I vzkříkli opět všichni řkouce: »Ne toho, nýbrž Barabáše.« — Ten Barabáš byl lotr. —

Tu Pilát vzal Ježíše a dal ho zbičovati. Vojáci, spleťše korunu z trní, vložili mu ji na hlavu a přioděli ho rouchem šarlatovým. Přicházeli k němu a říkali: »Zdráv buď, králi židovský!« A dávali mu políčky.

I vyšel Pilát opět ven a řekl jim: »Hle, vedu vám ho ven, abyste poznali, že na něm žádné viny nenalézám.« — Tu vyšel ven Ježíš, nesa korunu trnovou a roucho šarlatové. — I řekl jim: »Ejhle, člověk!« Jak ho tedy uzřeli velekněží a pochopové, zvolali: »Ukřižuj, ukřižuj ho!« Dí jim Pilát: »Vezměte ho vy a ukřižujte, neboť já na něm viny nenalézám.« Židé mu odpověděli: »My máme zákon, a podle zákona má umřítí, neboť se činil Synem Božím.«

Když Pilát uslyšel to slovo, obával se více. I vešel opět do soudní síně a řekl Ježíšovi: »Odkud jsi ty?« Ale Ježíš nedal mu odpovědi. I řekl mu Pilát: »Se mnou nemluvíš? Nevíš, že mám moc tebe propustit a mám moc tebe ukřižovat?« Ježíš mu odpověděl: »Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby ti nebylo dáno shůry, proto ten, kdo mě tobě vydal, má větší hřích.« Odtud Pilát hleděl ho propustit, ale židé křičeli: »Propustíš-li ho, nejsi přítel císařův, neboť každý, kdo se činí králem, protiví se císaři.« Pilát uslyšev ta slova, vyvedl Ježíše ven a posadil se na soudnou stolicí na místě, které slove Lithostrotos, hebrejsky Gabbatha. Byl pátek velikonoční, okolo hodiny šesté, i řekl židům: »Ejhle, král váš!« Ale oni vzkřikli: »Pryč s ním, pryč s ním, ukřižuj ho!«

Řekl jim Pilát: »Krále vašeho ukřížují?« Velekněží odpověděli: »Nemáme krále, leč jen císaře.« Tu jim ho vydal, aby byl ukřížován. I vzali Ježíše a vyvedli ho.

A nesa sobě kříž vyšel na místo, které slove Lebčí, hebrejsky Golgota. Tam ho ukřížovali a s ním dva jiné po obou stranách, Ježíše uprostřed. I napsal Pilát také nápis a dal jej na kříž. Bylo napsáno: »Ježíš Nazaretský, král židovský.« — Tento nápis čtlo mnoho židů, neboť místo, kde Ježíš byl ukřížován, bylo blízko města, — bylo (to) napsáno hebrejsky, řecky a latinsky. I řekli velekněží židovští Pilátovi: »Nepiš, král židovský, nýbrž že on řekl: Jsem král židovský.« Pilát odpověděl: »Co jsem napsal, to jsem napsal.«

Když tedy vojáci ukřížovali Ježíše, vzali roucha jeho a učinili čtyři díly, každému vojínu díl, a sukní. — Byla pak ta sukně nesešívaná, odvrchu všecka veskrze utkána. — Proto řekli mezi sebou: »Netrhejme jí, nýbrž losujme o ní, čím bude.« Aby se naplnilo písmo, které praví: Rozdělili sobě roucha má a o oděv můj metali los. Vojáci to tedy učinili.

Stály pak u kříže Ježíšova jeho matka a sestra matky jeho Maria Kleofášova a Maria Magdalena. Ježíš uzřev matku a toho učedníka, kterého miloval, jak tu stojí, řekl matce své: »Ženo, hle, syn tvůj!« Potom řekl učedníkovi: »Hle matka tvá!« Od té chvíle přijal ji ten učedník k sobě. Potom Ježíš vida, že jest již všecko dokonáno, aby se splnilo Písmo, pravil: »Žízním.« Stála tam

nádoba plná octa. I nasadili na yzop houbu plnou octa a podali mu ji k ústům. Když Ježíš ocet přijal, řekl: »Dokonáno jest.« A nakloniv hlavu, vypustil duši.

Poněvadž byl pátek, tedy židé, aby nezůstala těla na kříži v sobotu, — neboť ta sobota byl den veliký, — prosili Piláta, aby jim byly zlámány nohy a (oni) aby byli sňati (s kříže). Přišli tedy vojáci a zlámali nohy jednomu i druhému, jenž s ním byl ukřižován. Když však přišli k Ježíšovi a uzřeli ho již mrtvého, nezlámali mu nohou, ale jeden z vojínů bodl ho kopím v bok, a hned vyšla krev a voda. Ten, který (to viděl, vydal svědectví (o tom) — a pravdivé jest svědectví jeho, on ví, že pravdivé věci mluví, abyste i vy uvěřili. — Stalo se to, aby se splnilo Písmo: Kostí mu nezlomíte. A opět jiné Písmo dí: Budou patřiti na toho, v něhož bodli.

— Potom Josef z Arimatie, jsa učedníkem Ježíšovým, ale tajným pro strach před židy, požádal Piláta, by směl sejmouti tělo Ježíšovo. Pilát dovolil. Přišel tedy a sňal tělo Ježíšovo. Přišel však i Nikodem, který byl přišel k Ježíšovi nejprve v noci, a přinesl smíšeninu myrhy a aloe, asi sto liber. I vzali tělo Ježíšovo a obvinuli je prostěradly a vonnými věcmi, jak jest u židů obyčej pochovávat. Na tom místě, kde byl ukřižován, byla zahrada a v té zahradě nový hrob, do něhož ještě nikdo nebyl položen. Tam tedy pro pátek židovský položili Ježíše, poněvadž hrob byl blízko. Jan k 18, k 19.

V neděli Maria Magdalena přišla ke hrobu ráno, když ještě bylo tma, a uzřela kámen od hrobu odvalený. I běžela a přišla k Šimonu Petrovi a k jinému učedníku, kterého miloval Ježíš, a řekla jim: »Vzali Pána z hrobu a nevíme, kam ho položili.« Vyšel tedy Petr i ten druhý učedník a šli k hrobu. Běželi oba spolu, ale ten druhý učedník běžel napřed, rychleji než Petr, a přišel k hrobu první. Nachýliv se uzřel tam ležetí prostěradla, ale nevešel.

Tu přišel Šimon Petr, který šel za ním, a vešel do hrobu, uzřel tam ležetí prostěradla, a rouška, kterou měl na hlavě, neležela s prostěradly, nýbrž byla svínuta na jiném místě. Potom tedy vešel tam i ten učedník, který přišel první ke hrobu, uzřel a uvěřil, — neboť ještě nerozuměli Písmu, že musí z mrtvých vstáti. — I odešli učedníci ti zase domů.

Maria však stála u hrobu venku plačíc. Jak plakala, naklonila se a nahlédla do hrobu. I uzřela dva anděly sedět v rouše bílém, jednoho v hlavách, druhého v nohách, kde prve leželo tělo Ježíšovo. Ti jí řekli: »Ženo, proč pláčeš?« Dí jí: »Vzali Pána mého a nevím, kam ho položili.« To pověděvši obrátila se nazpátek a spatřila Ježíše, jak stojí, ale nevěděla, že to jest Ježíš. Dí jí Ježíš: »Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš?« Ona domnívající se, že to jest zahradník, řekla mu: »Pane, vzal-li jsi ho ty, pověz mi, kam jsi ho položil, a já si ho vezmu.« Dí jí Ježíš: »Maria!« Ona se obrátila a řekla mu: »Rabboni,«

to jest »Mistře«. Dí jí Ježíš: »Nedotýkej se mne, neboť jsem ještě nevystoupil k Otci svému, ale jdi k bratrům svým a pověz jim: Vystupuji k Otci svému a k Otci vašemu.« Maria Magdalena šla a zvěstovala učedníkům: »Viděla jsem Pána a toto mi řekl.«

Když byl večer toho dne, neděle, a pro strach před židy dveře byly zavřeny (tam), kde byli učedníci (shromáždění), Ježíš přišel a postaviv se mezi ně řekl jim: »Pokoj vám!« To pověděv, ukázal jim ruce i bok. I zaradovali se učedníci, spatřivše Pána. Tu jim řekl opět: »Pokoj vám, jako mne poslal Otec, i já posílám vás.« To pověděv dechl (na ně) a řekl jim: »Přijměte Ducha svatého, kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým je zadržíte, zadrženy jsou.«

Tomáš však, jeden z dvanácti, který slove Blíženec, nebyl s nimi, když přišel Ježíš. Tedy druzí učedníci mu řekli: »Viděli jsme Pána.« Ale on řekl jim: »Neuzřím-li v rukou jeho rány hřebův a nevpustím-li prst svůj na místo hřebův a nevložím-li ruku svou v jeho bok, neuvěřím.« Po osmi dnech byli učedníci jeho opět uvnitř a Tomáš s nimi. Tu přišel Ježíš zavřenými dveřmi a postaviv se mezi ně řekl: »Pokoj vám!« Potom dí Tomášovi: »Vlož prst svůj sem a viz ruce mé a vztáhni ruku svou a vpusť ji v bok můj, a nebudiž nevěřící, nýbrž věřící.« Tomáš mu odpověděl: »Pán můj a Bůh můj!« Řekl mu Ježíš: »Že jsi mě uviděl, uvěřil jsi, blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili.« Jan 20, 1-29.

Jim se také živým ukázal po svém utrpení mnoha důkazy, zjevuje se jim po čtyřicet dní mluvil o království Božím.

A když s nimi jedl, poručil jim, aby neodcházeli z Jerusalema, nýbrž aby očekávali zaslíbení Otcovo, které — pravil — »slyšeli jste z úst mých, neboť Jan křtil vodou, vy však budete pokřtěni Duchem svatým po nemnohých dnech.« I tázali se ho ti, kteří se shromáždili: »Pane, v tomto-li čase obnovíš království pro Izraelity?« Ale on řekl jim: »Nepřísluší vám znáti časy neb chvíle, které Otec ustanovil mocí sobě vlastní, avšak obdržíte sílu, když na vás sestoupí Duch svatý, a budete mi svědky v Jerusalemě a po všem Judsku i Samařsku, ano až do končin země.« A to povědév, byl vyzdvižen před jejich zraky, a oblak vzal jej s očí jejich. A jak hleděli upřeně do nebe, když se tam ubíral, hle, dva muži stáli u nich v rouše bílém a řekli: »Muži galilejští, proč stojíte a hledíte do nebe? Ten Ježíš, který vzat jest od vás do nebe, přijde tak, jak jste ho viděli do nebe jíti.«

Tu se vrátili do Jerusalema s hory, zvané »Olivová«, která jest blízko Jerusalema vzdálí cestu sobotní. (Act Ap 1, 3-12.)

Je však ještě mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš, kdyby napsána byla každá zvlášť, myslím, že by ani celý svět neobsáhl těch knih, které by musily býti napsány. Jan 21, 25.

Také mnoho jiných divů činil Ježíš před svými učedníky, které nejsou psány v knize této.

Tyto však jsou napsány, abyste uvěřili, že Ježíš jest Kristus, Syn Boží, a věříce, abyste měli život věčný ve jménu jeho. Jan 20, 30, 31.

\* \* \*

*Vtělením se stal Ježíš Kristus hlavou lidstva a celého tvorstva vůbec (77).* Jest obrazem Boha neviditelného, prvorozený všeho stvoření. Protože v něm jest vše založeno na nebi i na zemi, viditelné i neviditelné . . . , vše skrze něho a v něm jest stvořeno. A on jest přede všemi a všechno v něm stojí . . . , aby ve všem měl prvenství. Col. 1, 15, 16, 17.

Ve vtěleném Synu Božím jako ve své hlavě miluje celé lidstvo Boha, jeho nekonečnou láskou, Duchem svatým, který pojí Otce i Syna, a v Synu lidstvo s Otcem.

*Vtělení druhé božské osoby má vzhledem k lidstvu trojí poslání čili účel:*

*sdělení pravdy* (pro obor myšlení), abychom poznali o Bohu to, čeho nelze poznati pouhým rozumem a čeho přece jest potřebí ke spáse (Kristus učitel);

*sdělení vůle* Boží (pro obor jednání), abychom poznali zákon Boží a cestu ke spáse (Kristus Král, Pastýř);

*sdělení božského života* (78) (pro obor bytí), které jest nejvlastnějším důvodem vtělení vzhledem k člověku, čili v y k o u p e n í m.\* § 55.

\* Přečteme s katechumeny z Nového Zákona: Zvěstování Luk. 1, 26-56. — Narození Páně Luk. 2, 1-39.

## Vykoupení

Syn Boží se stal člověkem, aby nás vykoupil čili spasil od hříchu a od věčného odloučení od Boha, do něhož lidstvo hříchem upadlo. »*Vykoupit*« znamená *splatiti Boží Spravedlnosti dluh, jež lidstvo na sebe uvalilo pádem do hříchu a navrátiti člověku jeho původní dobra* (79). »*Spasiti*« znamená *zjednati člověku oblažující věčné spojení s Bohem* (80). To jest nejvlastnější význam tohoto slova. Spasení není spojení s Bohem pouze mravní, které spočívá v jednotě vůle a lásky, nýbrž jest spojením bytostným, v němž se spojují dvě bytosti, — jest spojením dvou přirozeností tak, že lidská přirozenost nabývá »účasti na přirozenosti božské«. 2 Petr 1, 4.

*Ježíš Kristus přinesl Boží spravedlnosti k obnově spojení člověka s Bohem za lidský hřích obět smíru* (81). Urážka nekonečného Boha má do sebe cosi nekonečného, proto může býti nahrazena jen činem nekonečné hodnoty. Avšak nekonečný čin může vykonati pouze nekonečný Bůh. Bůh však se nemůže obětovati.

Kromě toho byl to člověk, který zhřešil. Tedy byl člověk povinen vinu nahraditi. Měla tudíž býti náhrada i l i d s k á i b o ž s k á. Proto se Syn Boží vtělil a jeho obět jest obojí povahy a ceny, božské i lidské.

*Kristus Pán nás vykoupil svým vtělením a smrtí na kříži* (82) § 56. - *Smrt Krista Pána na*

*kříži byla dobrovolnou a skutečnou obětí (83).* Oběť spočívá v tom, že se zničením obětního dárku projevuje Boha úcta jakožto Pánu života a smrti. Proto se vždy obětovaly věci živé nebo takové, které slouží k udržení života. Všecky oběti znamenaly, že člověk jest za hřích hoden smrti. Byly to oběti zástupné. Jest jen jediná vlastní a skutečná oběť, oběť kříže. Má všechny znaky oběti: jest dobrovolná, obětní dar jest zničen, jest lidská.

*Oběť na kříži jest obětí krvavou, objímající svou nekonečnou cenou všechny lidi všech věků (84),* neboť ji přinesl ten, jenž jest hlavou a vrcholem celého lidstva. V Kristu Ježíši všichni a každý jsme vykoupeni.

Jest však nutno pamatovati, že Bůh, jenž nás stvořil bez nás, nechtěl nás vykoupiti bez nás, § 57 (sv. Augustín). Proto si musíme každý vlast-

83-1. Isák je předobrazem Pána jako hoch, jako syn (byl totiž synem Abrahama jako Kristus Boha), oběť jako Pán. Isák však toliko nesl dříví k oběti, jako je nesl i Pán. Plesal, předvídaje, že Bůh naplní radostí nás, kteří krví Pána od zavržení jsme byli vysvobozeni. Netrpěl, aby první účast na utrpení postoupil Slovu. Tím, že nebyl utracen, vydává svědectví božství Pána. — Clemens Alexandrinus, Paedagogus 1, 5, 23, 1 (r. 195).

83-2. (Kristus) se dal v oběť potupné smrti; aby smyl potupu zákona, nabídl se sám dobrovolně Bohu Otci jako oběť, aby dobrovolnou obětí odstranil pohanění, které pro vinu lpělo na obětech nutných a přerušovaných. — S. Hilarius, Tractatus super Psalmos 53, 13 (r. 365).

83-3. Kdo jest tím, »který vydal sama sebe za nás v žertvu, a to v oběť krvavou, Bohu k vůni líbezná« (k Efes. 5, 2). Nebo byla kdy jiná oběť světlejší než ta, při které pravý velekněz přinesl na oltáři kříže své tělo ke zničení? — S. Leo I, M. Epistulae 124, 3 Jour 2188.

ním přičiněním přivlastniti účinky oběti kříže.

*Účinky vtělení a oběti kříže jsou jako ve zdroji uloženy v tajemství*

## IV

## EUCHARISTIE (85)

*Božský život proudící z božského Bytí do lidstva vtělením, nezůstává pouze v přirozené lidské podobě Ježíše Krista, ale rozlévá se z něho dále do Eucharistie (86).*

V Ní prodlužuje a rozlévá Syn Boží své vtělení na všechny budoucí časy a místa, aby vlil nový život do jednotlivých lidských bytostí § 58.

Jako se rodí od věčnosti v lůně Otce a v časnosti z Marie Panny, tak se pro nás tajemně rodí v Eucharistii na oltářích v lůně církve - § 59. *Eucharistie jest opět podobou věčného plození Syna z Otce a rození Krista z Marie Panny, — jest druhou etapou jeho vtělení (87).*

*Eucharistie jest totiž nejsvětější svátost a tajemství, ve kterém Ježíš Kristus jako Bůh i člověk upravdě, skutečně a podstatně jest přítomen pod (způsobami) podobou chleba a vína. (88), § 60.*

88-1. »A tento pokrm se u nás nazývá Eucharistie, jíž nikdo jiný nesmí být účasten, leč kdo věří, že je pravda to, co učíme, a kdo byl očištěn oním obmytím k odpuštění hříchů a znovuzrození a žije tak, jak Kristus kázal.« ... tak také jsme byli vyučeni, že onen pokrm, při němž se vzdá-

*Toto božské tajemství ustanovil jako největší, nepochopitelný a úžasný výron své lásky k lidstvu a k jednotlivým lidem ji přijímajícím v den před svým umučením při poslední večeři (89),*

vají díky prosbou obsahující jeho vlastní slova, (pokrm), z něhož je přeměnou vyživována naše krev a tělo, jest tělo a krev onoho vtěleného Ježíše. Neboť apoštolové píší ve svých pamětech, jež se nazývají evangelia, že jim Ježíš uložil toto: že totiž vzal chléb a když byl učinil díky, pravil: »To čiňte na mou památku; toto jest tělo mé«; a podobně vzav kalich, po díkůvzdání pravil: »Toto jest krev má«, a že to svěřil pouze jim. — S. Iustinus, Apologia I, 66: P. G., 6, 427 s. - stol. 2.

88-2. Jak může to, co jest chlebem, býti tělem Kristovým? Proměňováním. Proměňování však, či jsou slova a či řeč? Pána Ježíše. — (Z knih sv. Ambr. bisk. o svátost. Kn. 4. hl. 4.) - 4. stol.

88-3. Slyš však řkoucího: Řekl a učiněny jsou, poručil a stvořeny jsou. Abych ti tedy odpověděl, před proměňováním nebylo tělem Kristovým, co po proměňování již tělem Kristovým jest — (Z kn. sv. Ambrože bisk. o svátost. Kn. 4. hl. 4.) - 4. stol.

88-4. Neboť sám praví: Tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev ve mně přebývá a já v něm. Není tedy ponecháno pro pochybnost o skutečnosti těla a krve. — (Hom. sv. Hilaria bisk. Kn. 8. o Nejsv. Trojici.) - 4. stol.

88-5. Když tedy sám o chlebě prohlásil a řekl: Toto jest tělo mé: kdo by se odvážil ještě pochybovati. A když týž sám tak přesvědčivě řekl: Toto jest krev má: kdo by kdy pochyboval tak, že by řekl, že to není jeho krev. — (Řeč sv. Cyr. bisk. Jer. - Katech. mystagog.) - 4. stol.

88-6. Takže nejen láskou, ale skutečně se spojujeme s oním tělem, což se stává pokrmem, který on dal, aby nám ukázal, jak velikou k nám plane láskou, tak se s námi sjednotil a spojil v jedno celé tělo, takže jsme jako jedno tělo s hlavou spojené. — S. Ioannes Chrysostomus, In Ioan-nem, XLVI, 3. - P. G. 59, 260. 4. stol.

88-7. Uvidíš jáhny, jak nesou chleby a kalich vína a kladou je na stůl. A pokud ovšem prosby a vzývání nejsou ještě skončeny, není to nic jiného než chléb a kalich. Když se však dokonají veliké a podivné prosby, tehdy se stane chléb tělem, kalich pak krví Pána našeho Ježíše

jak vypravuje sv. evangelium Matoušovo 26, 26, a Markovo 14, 22, a Lukášovo 22, 19.\*

A jakou základní velikost a rozhodující cenu pro věčný život každého má nejsv. Eucharistie,

Krista...» — S. Athanasius, *Fragmenta sermonis cuiusdam ad Baptizatos*: - 4. stol.

88-8. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. Neboť tak jako když někdo do roztaveného vosku jiný vosk nalévá, nutně se jeden s druhým úplně smísí: kdo přijímá tělo a krev Páně, s ním tak jest spojován, že se Kristus v něm a on v Kristu nalézá. — (Z Hom. sv. Cyr. bisk. Alex. - Kn. 4. na sv. Jana hl. 17,) - 5. stol.

88-9. Ježíš, náš Pán, vzal nejprve do svých rukou čistý chléb a požehnal, poznamenal a posvětil jej ve jménu Otce a ve jménu Ducha a rozlomil jej a rozdal po částech učedníkům ve své milostivé dobrotě; chléb nazval svým živým tělem a naplnil jej sebou samým a Duchem;... Co jsem vám nyní dal, nepokládejte za chléb; přijměte, jezte tento chléb a nerozměľňujte jeho částčky; co jsem nazval svým tělem, jest jím vpravdě... Vezměte, jezte s vírou, nic neváhajíce, neboť jest to mé tělo; a kdo je požívá s vírou, požívá v něm oheň a ducha....

Když učedníci pojedli chléb nový a svatý a poznali vírou, že tím požíli tělo Kristovo, Kristus dále vyložil a udělil celou svátost. Vzal a smísil (s vodou) kalich vína; potom jej požehnal, poznamenal a posvětil prohlašuje, že jest to jeho krev, která se měla vylíti... Kristus jim kázal píti a vyložil jim, že kalich, který pili, jest jeho krev: Toto jest má pravá krev, která se za vás všechny vylévá; vezměte, pijte z ní všichni, neboť jest v mé krvi nový zákon. Jako jste mne viděli činiti, tak číňte na mou památku. Kdykoli se shromáždíte ve jménu mém, číňte, co jsem činil, na mou památku; jezte mé tělo a pijte mou krev, zákon to nový i starý. — S. Ephrem, *In hebdomada* s. IV, 4, 6. - Lamy, 1, c, I, 416, 422. - 5. stol.

88-10. Tělo, které se počalo ze svaté Panny, jest vpravdě spojeno s božstvím; ne tak, že by sestupovalo tělo, které bylo přijato na nebesa, ale že sám chléb a víno se proměňují v tělo a krev Boží. Tážeš-li se, jakým způsobem se to děje, nechť ti postačí slyšení, že se to děje skrze Ducha svatého. — S. Ioannes Damascenus, *De fide orthodoxa*, IV, 13: - 8. stol.

\* Přečtou se katechumenovi tato místa Evangelia.

slavně pravil božský Spasitel, když ji již dříve přislíbil v Kafarnau: »Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. A chléb, který já dám, tělo mé jest, (které dám) za život světa.

Tu hádali se židé vespolek: Kterak může tento dáti nám tělo své k jídlu? Proto řekl jim Ježíš: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete mítí v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední. Neboť tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. Jako mne poslal živý Otec a já živ jsem skrze Otce, tak i ten, kdo jí mne, živ bude skrze mne. Toto jest chléb, jenž s nebe sestoupil, ne jako otcové vaši jedli manu a zemřeli. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.« Jan 6, 51-59.

*A slovy k apoštolům: »To čiňte na mou památku!« dal jim a všem, kteří jí budou od ních dále obdaření, úžasnou moc, proměňovati chléb a víno v jeho skutečné Tělo a Krev (90).*

*A tuto moc sdělili apoštolové biskupům a kněžím až do skonání světa (91). Kněží pak konají toto božské tajemství denně na oltářích při mši svaté (92).*

A protože řekl Spasitel, že »toto jest jeho tělo, které se za lidstvo vydává« a »krev, která se za ně vylévá«, jest konání Eucharistie čili mše svatá nejen prodloužením vtělení,

*nýbrž zároveň věčným a skutečným zpřítomněním oběti kříže (93). Jest pravou a skutečnou obětí, způsobem nekrvavým, který naznačuje oddělená podoba chleba a vína.*

*Ale jeho boholidská přítomnost, — celý Ježíš Kristus, — s božstvím i lidstvím, duší i tělem, živý oslavený, — jest pod podobou chleba i vína i pod každou zvlášť a v každé i nejmenší postřehnutelné části obou (94).*

To vše se děje toutéž božskou všemohoucností, kterou učinil vše, kterou činí věky. »Řekl a stalo se.« Ž. 32, 9.

*Tato proměna se děje při mši svaté v okamžiku proměňování (konsekrace), když kněz nad chlebem a vínem pronáší z kněžské moci, Kristem mu vlité, jeho slova: »Toto jest tělo mé, — toto jest kalich krve mé (95). A přesvatá přítomnost Kristova trvá tak dlouho, pokud způsoby chleba neb vína podržují svou podobu (96).*

*Nejsvětější Eucharistie, střed víry, naděje a lásky a střed lidstva, světa, vesmíru, pojímá tedy dvojí: vtělení a vykoupení (97).*

*Vtělením a vykoupením nám Spasitel zjednal spásu. Zjednal ji pro všechny lidi a časy, ale tak, že každý si ji také musí sám přivlastnit (98). Řekli jsme, že naše spása není jen právním výrokem ani jen mravní změnou, nýbrž především že jest skutečnou proměnou, zasahující podstatu lidské bytosti a přirozenosti (99). Tato změna se děje se strany Boží právě tím, že nám vlévá Duch svatý do duše onen božský život Syna věčného,*

*který plyne z Boha vtělením a Eucharistií (100).  
 »Kdo jí mé tělo, . . . má život věčný,« Jan 6, 55,  
 - »kdo jí mne, živ bude skrze mne,« Jan 6, 58. -  
 »Z Boha se zrodili,« Jan 1, 13.*

Náš přirozený lidský život — poskvrněný dědičným nebo i osobními hříchy, — dostává vstípení, vlití nového života Kristova a stává se v nevýslovné jednotě »účasten přirozenosti Boha samého«. § 61.

Toto vlití nového života Kristova děje se prvně svatým křtem, dovršuje se Eucharistií. Proto křest bývá nazýván *janua sacramentorum*, brána k Svátostem.

Božský Spasitel nazval tuto změnu k novému životu »znovuzrozením«, když pravil Nikodémovi: »Jestliže se kdo znovu nenarodí z vody a Duchu svatého, nemůže vejít do království Božího,« Jan 3, 5. — A sv. Pavel označuje stav spásy jako »nové stvoření«, tedy jako novou skutečnost v nás. »V Kristu Ježíši nemá ceny obřízka, ale nové stvoření« (Gal. 6, 15), sv. Petr povznáší se k plnému výrazu spásy slovem: »Skrze něhož nám daroval preveliká a drahocenná zaslíbení, abyste se stali účastnými božské přirozenosti«. (2 Petr 1, 4).

*A tento stav, do něhož člověka uvedl Duch svatý vlitím Kristova života, se nazývá posvěcující milost. (101) Protože se nám milostí posvěcující odpouštějí všechny hříchy těžké a vlévá život Kristův, vlévá se nám tím spása. Býti tedy v milosti posvěcující jest totéž, co míti záruku spá-*

sy. (102) Tak vidíme, že není větší potřeby v životě než být i ve stavu milosti a že není většího neštěstí nežli tuto milost ztratit a dokonce bez milosti zemřít: Rozvážíme-li to, co se sebou nese stav této milosti, vidíme,

že jsme jí vnitřně obnoveni novým životem,

že jsme v ní spojení s Bohem nevýslovnou jeho přítomností a láskou,\*

že jsme opravdově chrámy Božími,\*\*

že naše skutky, pokud jen nejsou přímo v rozporu se zákonem Božím, jsou spolutvořeny Kristem a mají tedy cenu nadpřirozenou,\*\*\*

že máme v sobě život Kristův a že jsme tedy v Kristu Ježíši syny Božími,†

že máme jsouce v Kristu Pánu, v sobě život věčný, čili jak říkáme, dědictví království nebeského,††

*Milost tato pak roste každým dobrým skutkem,*  
(103) *takže čím více milosti má duše v okamžiku svého přechodu do věčnosti, tím více bude požívatí blaženosti po celou věčnost.* (104) Slovo »mi-

\* »Jestliže mě kdo miluje, slovo mé zachovávatí bude a Otec můj bude ho milovatí a k němu přijdeme a zůstaneme u něho.« Jan 14, 23, neb Gal. 2, 20.

\*\* »Zdaž nevíte, že tělo vaše jest chrámem Ducha svatého, jenž jest ve vás? 1 Kor. 6, 19.

\*\*\* »Čím spíše krev Kristova . . . očistí svědomí naše od skutků mrtvých, abychom sloužili Bohu živému? Heb. 9, 14 - Jan 6, 58.

† »Kdokoliv však ho přijali, dal jim moc býti syny Božími, těm, kteří věří ve jméno jeho, kteří se nezrodili z krve ani z vůle muže ani z vůle těla, nýbrž z Boha.« Jan 1, 12-13.

†† »A to jest svědectví, že nám dal Bůh život věčný. A tento život jest v Synu jeho. Kdo má Syna, má život, kdo nemá Syna, nemá život.« 1 Jan 11, 12.

lost« jest tedy výraz mnohých skutečností v duši; znamená: zaslíbení, vyvolení, ospravedlnění, znovuzrození, nové stvoření, nadpřirozené působení Boží, přátelství Boží, lásku Boží, spásu věčnou, život věčný, synovství Boží, býti chrámem Ducha svatého, život Kristův, přítomnost Boha Otce, Syna i Ducha svatého, účast na božské přirozenosti. Ale to vše ne jen v mravním smyslu, nýbrž jako skutečnost v nás, vnitřní změna člověka, ne pouze přikrytí jeho hříchů zásluhami Krista Pána.

Jistě se člověk nyní toužebně ptá: Čím nabudu této veliké milosti?

Život lidský jest obrazem života Božího. § 62 Proto také nám chtěl Syn Boží udíleti svůj věčný život podle způsobu, jak probíhá lidský život. Učinil tak sedmí prameny, jimiž nám jej přivádí. Jest to *sedm svátostí, to jest sedm Kristem Pánem samým ustanovených vnějších úkonů, které milost posvěcující jak navenek dosvědčují tak i vnitřně udělují* (105).

105-1. Vyskytne se další otázka: Kým je odcizena jejich mysl a co přivádí k bludům? Patrně zlým duchem, který odvádí od pravdy. On také svými obřady napodobuje viditelná znamení božských svátostí. Některé, zvláště v něho věřící a jemu věrné, ponořuje do vody. Za vyznaná provinění při koupeli slibuje odpuštění. Pokud se pamatují, Mithra znamená na čele své vojíny. Slaví i obětování chleba, zobrazuje i vzkříšení z mrtvých a za násilnou smrt slibuje korunu. Ustanovil i nejvyššího kněze, před nímž je uzavírán sňatek jednotlivců, má i panny, má i zdrženlivé. — Tertullianus, De praescriptione haereticorum 40, (kol r. 200).

105-2. Tělo je stěžejem spásy. Když se duše spojuje s Bohem, ono způsobuje, že se může duše spojit. Tělo se obmývá, aby duše se očistila; tělo se pomazává, aby duše

## Svátosti

*Jsou to: křest, biřmování, nejsvětější Svátost ol-tářní, pokání, poslední pomazání, svěcení kněž-stva, stav manželský (106) § 63.*

Vlastním a původním zdrojem svátostí a jakož-to prodloužením nádrží vtělení i vykoupení, jest nejsvětější Eucharistie, § 64, o níž řekl Spasitel: »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, . . . má život věčný.« Jan 6, 55.

*Jako se člověk rodí k životu přirozenému zro-zením, tak se rodí k životu nadpřirozenému svá-tostí křtu (107), která jest první svátostí, ve které se litím vody a slovy »Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého«, když je vykoná a pro-*

se posvětila. Tělo se označuje, aby duše se upevnila. Na tělo se vkládají ruce, aby duše byla osvěcena Duchem sv. Tělo se živí Tělem a Krví Krista, aby i duše byla nasycena. Nemohou tedy býti odděleni při odměně, když v jednání jsou spojeni. — Tertullianus, De carnis resurrectione 8 (r. 208-211).

105-3. Nejprve tedy chci uvést, co je hlavním předmětem této rozmluvy. Náš Pán Ježíš Kristus, jak sám v Evan-geliu říká, vložil na nás sladké jho a lehké břímě. Proto nás spojil ve společenství nového národa jen několika svátostmi. Možno je lehce zachovávat, jsou však velikého významu: jako jest křest, udělovaný ve jménu Nejsvětější Trojice, přijímání Těla a Krve Páně. Ostatní jsou příká-zány v Písmě sv. Zrušeny jsou obřady, které zatěžovaly poddanství Starého Zákona a doby prorocké, aby zachovávalo se v lidu jednomyslné smýšlení. - Ty příkazy, které nejsou napsány a dochovaly se nám z ústního podání, lze chápati tak, že byly ustanoveny buď od samých apoštolů nebo od církevních sněmů, jejichž závažnost jest pro Cír-kev velmi blahodárná. — Augustinus, Ianuario 54, 11 (kol r. 400).

*nese kněz, nebo v případě nutnosti i jiný člověk s úmyslem, jaký má při tomto úkonu Církev Kristova, — odpouští jí všechny hříchy, uděluje poprvé člověku, který jej vědomě a chtěně přijímá, nový, nadpřirozený život milosti Kristovy* (108) se vším, co jsme o milosti řekli: Křest ustanovil Ježíš Kristus jakožto nutnost pro vlití svého života do člověka, když pravil: »Nenarodí-li se kdo znovu z vody a Ducha svatého, nemůže vejít do království Božího«, Jan 3, 5 a slovy: »Jděte do celého světa, učte všechny národy a křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.« Mat. 28, 19.

*Jen pokřtěný může přijímatí další svátosti,*

108-1. Přišel, aby všechny svými zásluhami spasil, všechny, pravím, kteří skrze něho se znovu zrodí, přijmou božský život, děti sotva narozené, mládež, dospělé. Proto prošel každým věkem. Pro novorozené děti stal se dítětem, aby je posvětil, pro malé byl malým, aby posvětil i tento věk, zároveň aby jim dal příklad úcty, spravedlnosti, poddanosti. — S. Irenaeus, *Adversus haereses* 2, 22, 4 (2. stol.).

108-2. Církev přijala od apoštolů nařízení udělovati křest i dětem; dobře věděli ti, jimž byla svěřena tajemství božských svátostí, že na všech lpí skvrna dědičného hříchu, která musí býti smyta vodou a Duchem. — Origenes, *In Romanos commentarii* 5, 9 (po r. 244).

108-3. Říkal jsi, že není třeba křtíti novorozené děti mezi druhým nebo třetím dnem po narození; s ohledem na zákon starozákonní obřizky, že stačí pokřtíti a posvětit je během osmi dnů po narození. Na našem shromáždění jsme jinak rozhodli. S tvým míněním nikdo nesouhlasil, ale všichni jsme usoudili, že u žádného dítěte se nesmí otáletí získati mu milosrdenství Boží a uděliti mu milost. — S. Cyprianus, *Epistulae Journ.* 585, (r. 252).

108-4. Nepřijme-li kdo křest, nemá spásu, vyjímaje jediné mučedníky, kteří obdrží království i bez křtu vodou. — S. Cyrillus Hierosolymitanus, *Catecheses*, III, 10. - P. G. 33, 439.

(109) jako jen živý člověk může růst a stávat se zralým. — Přijímá-li nepokřtěný jinou svátost, děje se pouhé její znamení, ale bez vnitřního účinku.

*Křtem se totiž především dostává člověku zpodobení s Kristem* (110) Bohočlověkem, které se vtiskuje jeho duši. *Toto zpodobení s Kristovým boholidstvím čili tuto podobu Kristovu nazýváme nezrušitelným znamením - § 65 - protože už nikdy a žádným způsobem nemůže býti zrušeno nebo jakkoliv odstraněno.*

Víme, že věčný Bůh nekonečně miluje svého Syna-Slovo a že vše jiné miluje jen v Něm a proto, že ho ve věcech stvořených spatřuje. Spojením božství a lidství v Ježíši Kristu, Pánu našem, miluje Bůh v tvorstvu nekonečně Ježíše Krista. *A tu, aby našel takřka Bůh zalíbení i v ostatních jednotlivých tvorech lidských, vtiskuje Duch svatý ve křtu, biřmování a kněžství člověku* (111) podobu Krista Bohočlověka. A Bůh miluje pak člověka, takto zpodobeného s Kristem, nejen láskou, jako všechny tvory, ale láskou nesmírně vyšší, pro nadpřirozenou podobu svého Syna, kterou v něm spatřuje.

»Láskou věčnou miloval jsem tě a tak jsem tě přitáhl k sobě, smilovav se nad tebou.« Jer. 31, 3.

»Stali jsme se účastnými Krista.« Hebr. 3, 14.

»V něm i věříce jste p o z n a m e n á n i Duchem zaslíbení.« Ef. 1, 13.

Toto zpodobení čili nezrušitelné znamení jest prvním účinkem křtu, který se stane vždy, jen

když jest křest udělen platně. — Křest přijímá člověk, jsa ve hříchu dědičném nebo i osobních, které sám spáchal.

*Křest se nazývá proto svátostí mrtvých, to jest duchovně mrtvých, protože jej člověk přijímá ve stavu hříchu čili smrti duše a teprve se v něm rodí k životu duchovnímu (112) ze života pouze přirozeně lidského se rodí k životu nadpřirozenému v Bohu a život Boží se v člověku rodí čili počíná.*

Kdyby dospělý měl úmysl přijmout křest, ale neměl by při křtu víry v Ježíše Krista, Syna Božího, nebo kdyby nelitoval hříchů před křtem spáchaných, přijal by sice křest platně a tím i nezrušitelné znamení, ale nedostal by život milosti posvěcující, zůstal by ve svých hříších, dokud by nenabyl víry a hříchů svých s lítostí ve svátosti pokání nevyznal.

*Křtem se zrodil člověk v život nový, Boží. Dostal jakožto obraz věčného Slova právo a povinnost znát, milovat a chválit Boha! (113) Dostal i právo přijímat dary Boží v ostatních svátostech, jako dítě, které po narození má vyrůstat. A tu mu podává Kristus*

*svátost biřmování, kterou uděluje biskup, maže sv. křížem věřícího na čele a vzkládaje naň ruku a říká mu slova: Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křížem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen. (114) Biřmování vtiskuje duši hlubší nezrušitelné znamení »plného věku Kristova« a uděluje milosti - § 66, aby vě-*

*řící mohl víru statečně vyznávat a šířit a pro ni trpět i pracovat. (115)*

S milostí touto se uděluje i povinnost: Duchem svatým pomazaný křesťan musí být obhájcem a šířitelem víry Kristovy a pomocníkem apoštolátu jeho Církve po celý život. — Břmování jest svátost živých, takže ji smí přijmout jen křesťan, který jest již v milosti posvěcující, jinak by ji přijímal platně sice, ale těžce hříšně.

Nejhluběji pak se vnitřně zpodobuje s Kristem člověk, zvlášť Bohem povoláný, ve *svátosti kněžství, v níž biskup uzkládáním rukou dává vyvolenému Ducha svatého, jenž ho dokonale znamením nezrušitelným připodobňuje Kristu, věčnému knězi, a uděluje mu účastí na Kristovu kněžství kněžskou moc a milosti k tomu pro celý život potřebné (116)*. Kněžská moc jest moc

116-1. Řádně a v ustanovený čas musíme činit, co nám Pán přikázal: vykonávat oběti, svaté obřady. Nesmí se to dít namátkou, neuspořádaně, ale v ustanovený čas a hodinu. Každému je přidělen úkol, spojený s úřadem: jiný nejvyššímu knězi, jiný ostatním kněžím, jiný laikům. Laik je vázán příkazy pro laiky. — S. Clemens Romanus, Epistula ad Corinthios, 40, 1, 5 (r. 96).

116-2. Když (Jan) po smrti samovládce se vrátil s ostrova Patmu do Efesu, poněvadž byl požádán, navštívil i sousední národy, jednak aby ustanovil biskupy, aby rozdělil a utvořil nové obce křesťanské, jednak aby jednotlivce, které Duch sv. označil, přijal do duchovního stavu. — S. Clemens Alex., 42, 2 (2. stol.). Journ. 438.

116-3. Chléb je s počátku stejný jako ostatní chléb. Ale když jej tajemství posvětilo, nazývá se a stává se tělem Krista. Posvátný olej a víno, ačkoliv mají před posvěcením nepatrnou cenu, po posvěcení, jež působí Duch sv., mají nesmírně důležité poslání. Tatáž síla slova činí i kněze vznešeného a úctyhodného, novým posvěcením je oddělen od ostatního lidu. Ačkoliv ještě včera a před tím byl jed-

Krista-Kněze člověku vlitá, nad tělem Kristovým v Eucharistii a nad tělem Kristovým v Církvi, kteroužto mocí na oltářích při mši svaté proměňuje chléb a víno v Tělo a Krev Páně a ve svátosti pokání vlévá život Kristův do lidské duše, již z téže moci jako pastýř vede a žehná. Svátost kněžství ustanovil Spasitel při poslední večeři

ním z něho, náhle se vrací jako jeho učitel, správce, vzor zbožnosti, vykonavatel skrytých tajemství. — S. Gregorius Nyssenus, (4. stol.). Journ. 1062.

116-4. Ani anděl ani archanděl nemůže něco způsobiti v tom, co je udělováno Bohem. Otec, Syn a Duch sv. všechno působí, kněz jen propůjčuje svůj jazyk, nabízí ruku. Ani by nebylo spravedlivé, aby bylo ukřivděno při udělování svátostí věřícím pro nešlechtnost druhého. — S. Ioannes Chrysostomus, 4 (kol r. 389). Jour. 1169.

116-5. Připomínám, že ve všech podobných otázkách nutno míti na zřeteli: všechny svátosti, jakož i slovo Boží, ačkoliv škodí těm, kteří je nehodně udělují, přece prospívají těm, kteří je prostřednictvím nehodných hodně přijímají. — S. Augustinus (r. 400). Jour. 1616.

116-6. »Ačkoliv sám nekřtil, ale jeho učedníci«. (Jan 4, 2.) Sám a přece ne sám; sám mocí, učedníci přísluhováním. Oni propůjčili ke křtu své služby, moc křtiti zůstala Kristu. Tedy křtili jeho učedníci. A tehdy mezi nimi byl i Jidáš. Ti, které křtil Jidáš, nebyli po druhé křtěni. Janem Křtitelem pokřtěni byli křtěni znovu. Ovšem že po druhé, ale ne týmž opakovaným křtem. Které křtil Jan, křtil Jan. Které křtil Jidáš, křtil Kristus. Tak také, které křtil opilec, které křtil vrah, cizoložník, křtil-li je křtem Kristovým, Kristus křtil. — S. Augustinus (r. 416/7). Jour. 1810.

116-7. Dobré je panenství, souhlasím s tím; lepší než manželství, i to přiznávám. Chcete-li, přidám, o kolik je lepší, abych důrazněji vyjádřil jeho cenu: o kolik nebe předčí zemi, andělé lidí, ba ještě více. — S. Ioannes Chrysostomus, De virginitate 10 (4. stol.).

116-8. U něho jsem našel také stoupence Iovinianovy, které jsem již znal. Tento blud pochází od jakéhosi mnicha Ioviniana, vznikl v době mého mládí. Iovinianus pokládá všechny hříchy za stejné jako stoikové, tvrdí dále, že člověk, obmytý křtem znovuzrození nemůže již hřešiti, že nic

slovy: »To činite na mou památku!« Luk. 22, 19. Její rozsah pak vyslovil a ustanovil ještě mnoha jinými slovy, na př.: »Komu odpustíte hříchy, odpouštějí se jim . . .« Jan 20, 23. »Jdouce učte všechny národy.« Mat. 28, 19. »Kdo vás slyší, mne slyší.« Luk. 10, 16.

Těmito svátostmi, jak vidíme, Duch svatý dává člověku určitou vnitřní povahu, podobu a místo v díle vtělení a spásy.

Jako činností kněžskou plodí Duch svatý v člověku věčný život ducha, tak svátostí manželství posvěcuje snoubence k spolupůsobení na vzniku života pozemského. *V této svátosti si udělují dva snoubenci před splnomocněným knězem - § 67 - právo na svá těla a spojují se nerozlučně až do smrti jednoho z nich v manželský svazek, při čemž se jim dostává milostí potřebných k životu manželskému a k výchově dítěte.* (117)

*Katolicky pokřtěný člověk nemůže vejíti v jiný sňatek před Bohem platný, než v církevní.* (118)  
*Každý jiný sňatek jest pro něho před Bohem ne-*

neprospívá půst nebo zdrženlivost od některých pokrmů. Podrýval důstojnost panenství Mariina hlásaje, že při porodu byla porušena. Posvátnost panenství, zdrženlivost mužského pohlaví u svatých, kteří si zvolili zdrženlivý život, srovnával se zásluhami počestných a věrných manželů. — S. Augustinus, De haeresibus 82.

116-9. Panenství je andělský způsob života, zvláštní obraz odhmotněného života. Nechceme těmito slovy odvádět od manželství; víme, že Pán svou přítomností manželský stav posvětil, víme, že řekl: »Manželství budiž počestné a lože neposkvrněné.« (Žid. 13, 4.) Dobře však také chápeme, že nad manželství, jinak dobré, vyniká panenství. — S. Joannes Damascenus, De fide orthodoxa 4, 24 (7.-8. stol.).

*platný a dokud v něm trvá a ho užívá, žije v těžkém hříchu a nemůže přijímat svátosti. (119)*  
I manželství jest svátost živých.

Těmito svátostmi jest člověk posvěcen a postaven Bohem do nadpřirozeného stálého stavu a určitého úkolu. Ale člověk žije na světě ve stavu z k o u š k y a svátosti jsou právě pro tento boj. A tu člověk znovuzrozený křtem, může opět ztratit milost Kristovu s jejími účinky těžkým čili smrtelným hříchem. Avšak Kristova milosrdná láska zanechala nám svátost

*pokání, ve které kněz jménem Krista, Syna Božího, odpouští věřícím hříchy, kterých se po křtu dopustil, když upřímně po náležitém zpytování svědomí vyzná aspoň všechny těžké hříchy, když jich pro Boha upřímnou vůlí lituje a má pevné předsevzetí se nedopouštět žádných těžkých hříchů a za spáchané vykonati dostiučinění, (120)*

120-1. Jakého omylu se dopouští, jak je zaslepený ten, který říká, že hříchy mu mohou býti odpuštěny i v chrámech heretiků a opouští Církev, jejíž pevný základ položil jednou Kristus na skále. Proto lze chápat, že jen Petrovi Kristus řekl: »Cokoliv svážeš atd. (Mat. 16, 19) ...« Moc odpouštění hříchy byla dána apoštolům, dále obcím křesťanským, které oni, Kristem vyslaní, založili a biskupům, kteří jako řádní zástupci po nich nastoupili. — Firmilianus, Epistula ad Cyprianum 75, 16 (r. 256).

120-2. Těm, kteří obývají zemi, je svěřeno souditi o tom, co se rozsuzuje v nebi. Přijali moc, kterou Bůh nedal ani andělům a archandělům. Ani jim nebylo řečeno: »Cokoliv svázete na zemi, bude svázáno i na nebi a cokoliv rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« (Mat. 18, 18.) Pozemští vládcové mají moc spoutati toliko těla; toto pouto se však dotýká samé duše a přechází do nebe. Cokoliv kněží činí na zemi, to Bůh potvrzuje na nebi, sám Pán činí rozsudek sluhů právoplatným. Co jiného jim udělil než

případně dáti náhradu všem, které jakkoliv poškodil.

*Milost Boží posvěcující, život Kristův v nás, se ztrácí každým smrtelným hříchem* (121). Do-

plnou moc nebeskou? Neboť pravil: »Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, kterým zadržíte, zadrženy jsou.« (Jan 20, 23.)? Jaká kdy byla větší moc než tato? »Všechen soud dal Otec Synu -« (Jan 5, 22), Syn předal celý jim. — S. Ioannes Chrysostomus, De sacerdotio 3, 5 (r. 381 až 385).

120-3. Co je nemožné u lidí, je možné u Boha; Bůh je mocný, chce-li, odpouští nám hříchy, o kterých se domníváme, že je nemůžeme prominouti. A tak, co se nám zdá nedosažitelným, Bůh může darovati. Vždyť se zdálo také nemožným, aby voda smyla hřích... Avšak co bylo nemožné, učinil možným Bůh, který nám udělil tuto milost. Stejně se zdálo nemožným, aby svátostí pokání byly odpuštěny hříchy; Kristus dal tuto moc svým apoštolům, od apoštolů přešla na úřad kněžský. Stalo se možným, co se zdálo býti nemožným. — S. Ambrosius, De paenitentia, 2, 2, 12 (r. 380-90).

121-1. V neděli, když se shromáždíte, lámejte chléb, díkůčinění konejte, dříve však vyznejte se ze svých hříchů, by vaše oběť byla čistá. Každý pak, který má rozepří s přítelem, ať se nezúčastní vašeho shromáždění, dokud spor neurovná, aby vaše oběť nebyla znečištěna. Neboť to přikázal Pán: »Na každém místě a v každé době, ať je mi obětována oběť čistá, poněvadž jsem velký král, praví Hospodin a jméno mé je podivuhodné mezi národy.« Mal. 1, 11, 14. — Didache 14, 1, 13 (r. 90-100).

121-2. Poněvadž vidím, že se mi nenaskytne ještě příležitost, abych k vám přišel a již počalo léto, kdy bývám stále sužován slabostí, obracím se na své bratry: Ti, kteří přijali lístek od mučedníků a mají tak slíbenou zvláštní jejich přímluvu u Boha, jestliže je potká nějaké neštěstí a nebezpečí slabosti, ať nečekají na náš příchod, ale u kteréhokoliv kněze nebo nenašel-li by se kněz a dostavilo se naléhavé nebezpečí smrti, ať se mohou vyznati ze svých provinění také u jáhna, aby jim bylo umožněno pokání a aby tak přišli k Pánu v pokoji, za který pro ně prosili mučedníci zanechaným lístkem. — S. Cyprianus, Epistula presbyteris et diaconis 1 (r. 250).

121-3. Jestliže někoho potají uštkne had-ďábel, aniž by

pouští se ho, kdo vědomě a svévolně přestoupí ve vážné věci Boží vůli, vyslovenou v přikázáních Božích, církevních nebo v přirozeném svědomí. Smrtelný hřích jest ovšem největším zlem, jaké si lze mysliti, ač i mezi nimi jsou veliké rozdíly. Podle míry vědomí, jaké máme o Boží velikosti a svatosti, o Boží lásce, o ceně milosti a života Božího v sobě, můžeme posouditi špatnost a zavrženíhodnost každého smrtelného hříchu, jako zase oceniti, jak jest jediné dobré, moudré a pravé raději vše trpěti, než svoliti k hříchu smrtelnému. —

Odpuštěním hříchů smrtelných ve svátostné zpovědi kněžskou mocí Kristovou ožívá milost posvěcující v duši téměř v tom stupni, v jakém byla před pádem do těžkého hříchu. Ovšem, že v době, kdy jsme měli na duši hřích, nebylo v ní milosti, a proto také nemohla vzrůstat. Jest to doba, o níž lze jediné správně užít slov: Věčná škoda! Jest tedy pokání svátostí duchovně mrtvých, jest druhou a po každém nešťastném pádu

kdo věděl, nakazí je jedem hříchu; bude-li poraněný mlčeti, nevykoná-li pokání, nebude-li chtíti říci o své ráně bratru a učiteli, učitel a bratr, kteří mají slova, kterými uzdravují, lehko mu nebudou moci prospěti. Jestliže se nemocný stydí ukázati lékaři ránu, poněvadž lékař o ní neví, nepostará se ani o lék. — S. Hieronymus, In Ecclesiam commentarius 10, 11 (r. 389/90).

122. Kdykoli nastane nějaká nemoc, ať ten, jenž je nemocen, přijme tělo a krev Páně; potom ať dá mazati své churavé tělo, aby se na něm naplnilo to, co jest psáno: Stůně-li kdo z vás... atd. (Jak., V, 14 ss.) Vizte, bratří, že kdo se v nemoci uteče k Církvi, zaslouží si i přijmout zdraví těla i dosáhnouti odpuštění hříchů. — S. Caesarius Arelatensis, Sermo CCLXV, 3: P. L., 39, 2238.

do hříchu vždy novou záchranou života duše § 68, jest obnoveným znovuzrozením. Uděluje se v něm i mnoho pomocných milostí, dávajících sílu proti hříchu a v pokušení. —

Jako pokání je svátostí duchovně mrtvých nebo duchovně nemocných, tak *jest ještě jedna svátost, pomazání nemocných, dokonalým očištěním duše v době nemoci životu nebezpečné, v níž kněz maže nemocného na orgánech smyslů svatým olejem a tímto mazáním a slovy kněze. — »Skrze toto svaté pomazání a své nejdobrotivější milosrdenství odpustiž tobě Bůh, cokoliv jsi zavinil zrakem, sluchem, čichem, chutí, řečí, hmatem« — se dostává nemocnému odpuštění i posily k vytrvání v bojích o věčnost. (122) Svátost pomazání jest svátost živých.*

Nejsou tedy svátosti prázdnými nebo jen symbolickými, povznášejícími obřady, nýbrž jsou božskými příčinami skutečných a věčných účinků.

A všechny berou svou účinnost z *nejsvětější Eucharistie, která jest nám dána jako »Bůh s námi« § 69, abychom měli Kristovu nejbláživější, potěšující přítomnost, měli ji za stálý posilující pokrm ve sv. přijímání, a aby se v ní za nás neustále obětoval Bohu nejsvětějšímu ve*

## MŠI ŠVATÉ, (123)

*která jest ustavičným a věčným a skutečným zpřítomňováním oběti Páně na kříži (124) § 70.*

Jako vstoupil božský Život, Slovo-Syn Boží, do lidstva vtělením, tak se stále opětuje, prodlužuje a udržuje skutečnost vtělení božského života a vykoupení na o l t á ř í. Jest tedy nejsvětější oběť mše svaté nejvyšším úkonem lidstva vůbec, neboť v něm jako hlava lidstva *přináší Ježíš Kristus, Syn Boží, Bohu nekonečnou chválu a lásku, smír, díky a prosby.* (125) A proto *nemůže člověk přinést Bohu větší úkon lásky, chvály, vděčnosti a náhrady, ani ho dokonaleji prositi, nežli účasti na mši svaté.* (126) Avšak v čem spočívá skutečná ú č a s t na ní?

Především ve vůli, přinést při ní nejprve každý sám sebe a své skutky na oltář jako oběť svou, — a to i se svými vinami, za jejichž odpuštění prosí (při obětování darů chleba a vína). § 71

Potom ve vědomí plném vděčnosti a oddanosti, že Kristus promění tyto dary, které naznačují oběť nás samých *ve svou oběť* a tím učiní z naší nedokonalé oběti oběť ceny božské. Jaká to výměna! O admirabile commercium! Creator generis humani animatum corpus sumens largitus est nobis suam Deitatem! (Při proměňování.) Načež nám vrací naši oběť, proměněnou ve své živé boholidské tělo a krev zpět s plností života božského a milostí, takže »nežijeme již my, ale žije v nás Kristus.« Gal. 2, 20. (Při svatém přijímání.)

*Mše svatá přináší užitky celému lidstvu, všem katolíkům, všem při ní přítomným, těm, za které jest knězem obětována, přísluhujícím a knězi,* (127) a to v tomto postupu a podle toho, jak kdo

vnitřně jest schopen svou zbožností a čistotou srdce. Ale *přináší se jedině Bohu samému.* (128)

*Obětí mešní a z ní plynoucím přijímáním Syna Božího v Eucharistii a svátostmi utéká stále život Boží do duší milionů lidí a s ním nesmírná množství milostí pro život pozemský i věčný.* (129)

*Kristus Ježíš jest upravdě celým svým životem přítomen v každém, kdo ho buď osobně přijal v Eucharistii nebo kdo přijal milosti tento život v jiné svátosti, které v Eucharistii mají svůj zdroj* (130) § 72.

Žije tedy v každém, kdo jest v milosti, c e l ý a právě tak c e l ý v e v š e c h společně. Dává-li tedy každému i všem nový a pravý a skutečný život, a je-li dárce a majitelem tohoto života, jsou pak i ti, které oživuje, jeho tělem. (131) A opravdu učí sv. Pavel: »Vy však jste tělo Kristovo a údy jeho,« 1 Kor. 12, 27, a »nevíte, že těla vaše jsou údy Kristovými? 1 Kor. 6, 15. »Neboť jsme údy těla Kristova z těla jeho a kosti

131-1. »Neboť jsme jeden chléb a jedno tělo (ač jsme) mnozí.« Co tedy, praví, nazývám obcováním? Jsme týmž tělem. Co jest tedy chléb? Tělo Kristovo. Čím pak se stávají přijímající? Tělem Kristovým; ne mnohými těly, nýbrž jedním tělem. Jako totiž chléb, který sestává z mnoha zrn, jest spojen tak, že se zrna nikde nejeví, - jsou to ovšem ona, - my se spojujeme i navzájem, i s Kristem. — S. Ioannes Chrysostomus, In I Corinth., XXIV, 2.

131-2. »Vy se všichni scházíte v jedno jmenovitě skrze milost v jedné víře a v jednom Ježíši Kristu (jenž jsa podle těla z rodu Davidova jest synem člověka i synem Božím, abyste poslouchali biskupa i kněze myslí nerozdílnou, lámající jeden chléb, jenž jest lékem nesmrtelnosti, protilékem, abychom nezemřeli, nýbrž žili stále v Ježíši Kristu.« — S. Ignatius Martyr, Epist. ad Ephesios, 20: P. G. 5, 662.

jeho.« Ef. 5, 30. »Neboť jeden chléb, jedno tělo jsme mnozí!« 1 Kor. 10, 17. *A toto tělo, ustanovené ne především jeho slovem, ale tvořené a rozené jeho skutečným životem, jest*

## V

## CÍRKEV (132)

*Ne tedy jen v právním a mravním smyslu nebo pouze obrazně, ale jako nositel skutečného života jest Kristus hlavou Církve. (133)*

»A jej dal za hlavu veškeré Církvi, která jest jeho tělem a plností jeho.« Ef. 1, 22, 23. »... hlava jest Kristus, z něhož celé těle jest spojeno.« Ef. 4, 16. — »A on jest hlavou Církve, on, jenž jest počátek, prvorozený ze zemřelých.« Kol. 1, 18.

Církev jest tedy třetím stavem vtělení Syna Božího. Jako jest plození jeho z Marie Panny obrazem věčného rodu Syna Božího v čase, jako jest druhým obrazem jeho přítomnost v Eucharistii, tak jest třetím jevem tohoto věčného plození rození Syna-Slova v těle Církve.

*Církev nazýváme tělem tajemným, protože nemá přirozený zjev těla. (134)* Není sice tak tělem Krista jako v lidském zjevu nebo jako v Eucharistii, ale ač jest způsob jeho vtělení v Církvi jiný než v těchto tajemstvích, není přece jinou jeho skutečnost, věčnost, pravdivost. Jinak tedy, ale pravdivě vyznáváme, že *Církev jest pravým, tajemným tělem Kristovým a plností jeho*

*života, takže Kristus jest vlastním nositelem jejího bytí i jejích vlastností.* (135) On v ní žije, učí, působí, trpí a obětuje se po celé věky. A možno-li se diviti, že tedy i v ní nese jako ve své lidské podobě znaky božské i lidské? Jako Kristus Pán v těle přirozeném trpěl, byl posmíván a nesl naše slabosti, tak trpí a nese slabosti lidské stránky Církve, těla svého, a jest stále v ní Spasitelem věků bez újmy svatosti a její vnitřní božské povahy.

Pak jest jasný vnitřní důvod, že Církev může býti jen *jedna*, neboť jest jen jeden Kristus a jedno jeho tělo, — že jest *svatá*, neboť žije z Krista, který jest nositelem a zdrojem jejího bytí, — že jest *katolická*, čili pro všechny časy a místa, lidi a národy, — že jest *apoštolská*, neboť jen apoštolská posloupnost\* nese v sobě kněžskou moc, bez níž by nebylo Eucharistie a ostatních svátostí, bez nich opět by nebylo Církve, — že jest *pronásledovaná*, neboť jest samým Kristem žijícím a působícím v lidstvu, který jest v ní dále Spasitelem ukřižovaným, — že *potrvá do konce světa* (136), neboť »Kristus

136-2. Ona jest Církví svatou, Církví jedinou, Církví pravou, Církví katolickou (všeobecnou), bojující proti všem bludům, bojovat může, vyhubit je však nemůže, všechna bludařstva od ní vyšla jako nepotřebné chrastí uťaté

\* Apoštolská posloupnost jest přímé a nikdy nepřerušené sdílení kněžství vzkládáním rukou sv. apoštolů přes biskupy všech věků na všechny kněze až dodnes. Kde není této nepřerušené posloupnosti, není skutečného a platného kněžství.

včera i dnes, on i na věky.« Hebr 13, 8.

*Toto jest vnitřní podstata Církve. Ale právě tak má i vnější podstatnou formu a jest dokonalou společností všech křesťanů, kteří vyznávají jedno učení a poslouchají jednu hlavu viditelnou, římského biskupa, jako zástupce hlavy neviditelné, Ježíše Krista. (137)*

*Církev jest tedy viditelným tělem Kristovým a viditelnou společností (138). Viditelným tělem*

z vinného kmene; sama však zůstává ve svém koření, ve svém vinném kmeni, ve své lásce.« — S. Aug., De symb. 14: P. L., 40, 635.

136-1. »Jest jeden Bůh a jeden Kristus a jedna Církev a jeden stolec založený na Petrovi slovy Páně. Nemůže být zřízen jiný oltář ani učiněno nové kněžství mimo jeden oltář a jedno kněžství. Kdokoli by jinde shromažďoval, rozptyluje.« — S. Cyprianus, Epist. 40, 5: P. L., 4, 345.

137-1. Jest tedy třeba, aby v celé církvi, kdož chtějí vidět pravdu, přihlíželi k podání Apoštolů, které je rozhlášeno po celém světě; a máme mít v úctě ty, kteří byli od Apoštolů ustanoveni biskupy a nástupci jejich až po naše časy. — S. Irenaeus, Adv. haereses, III, 1, 1.

137-2. Já, nenásleduje s počátku nikoho než Krista, přidržuji se společenstvím tvé Blaženosti, to jest k Stoliči Petrovu. Víím, že na oné skále byla postavena Církev. Kdokoli bude jísti beránka mimo tento dům, jest hříšný. Nebude-li kdo v arše Noemově, zahyne, až zavládne potopa. — S. Hieronymus, Epist. 15 (ad Damasum), 2: P. L., 22, 355.

137-3. »Tento jest Petr, jemuž pravil: »Ty jsi Petr a na té skále vzdělám Církev svou« (Mat., XVI, 18). Kde tedy jest Petr, tam není žádná smrt, ale život věčný.« — S. Ambrosius, In Psalm. 40, 30: P. L., 14, 1134.

137-4. Vybízíme tě, ctihodný bratře, aby ses ve všem poslušně držel toho, co bylo napsáno nejblaženějším Otcem obce římské; poněvadž svatý Petr, který na vlastním stolci žije a předsedá, poskytuje pravdu víry těm, kteří hledají. My totiž ve snaze o pokoj a věrnost nemůžeme řešit otázky víry bez svolení biskupa obce římské. — S. Petrus Chrysologus, Epist. ad Eutychen, 2: P. L., 54, 741 s.

138-1. Všichni buďte poslušni biskupa jako Ježíš Kris-

jest proto, že křtem se člověk stává viditelným jejím údem, neb že zjevným způsobem může být z ní vyloučen. Viditelnou společností jest pro zcela zřejmou nutnost, aby bylo možno poznat, kde Církev jest, má-li v ní člověk býti. Svědčí tomu všechna podobenství Spasitelova, kde líčí království Boží a povinnost býti jeho údy: podobenství o síti, o poli, o pannách, o semeni a jiné. Rovněž příkaz jeho: »Kdo pak Církve neuposlechne, buď ti jako publikán a veřejný hříšník.« Mat. 18, 17. I pravomoc apoštolů ke svazování a rozvazování,

tus Otce. Odděleně od biskupa nechť nečiní nikdo nic z toho, co se týká Církve. Za platnou Eucharistii budiž pokládána ta, která je konána biskupem nebo tím, jemuž on sám to povolil. Kde se objeví biskup, tam nechť je i množství (věřících), tak jako kde je Kristus Ježíš, tam jest katolická Církev. Není dovoleno bez biskupa ani křtít, ani slaviti hody lásky; ale cokoliv on schválí, to jest i Bohu milé, aby vše, co se koná, bylo jisté a platné. — S. Ignatius Antiochenus. Epist. ad Smyrnaeos, VIII, 1; Patres Apostolici, ed. Funk, I, 282. - 2. stol.

138-2. Království nebeské nepatří těm, kteří spí a v radovánkách si libují, ale ti, »kteří násilí trpí, uchvacují je«. (Mat. 11, 12.) Toto, když uslyšel sv. Petr, onen vyvolený, vynikající a první z učedníků, za něhož zaplatil Spasitel daň, když platil za sebe, rychle se ujal řeči. A co pravil? »Hle, my jsme opustili všechno a následovali jsme tebe.« (Mat. 19, 27.) — Clemens Alex. 21, 3 (kol. r. 150, 211/15). Journ. 436.

138-3. Pán mluví k Petrovi: »Pravím ti: Ty jsi Petr« (Mat. 16, 18 a. n.). Témuž po zmrtvýchvstání pravil: »Pasiž ovce mé« (Jan 21, 17). Na něm buduje Církev, jemu svěřuje ovce do ochrany. Ačkoliv všem apoštolům po svém zmrtvýchvstání uděluje stejnou moc a praví: »Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás. Přijměte Ducha sv. Jestliže komu odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, kterým zadržíte, zadrženy jsou.« (Jan 20, 21 a. n.), přece, aby zjevně ukázal jednotu, ustanovil jednu svrchovanou moc. Svou mocí ukázal původ a důvod této jednoty, totiž že od jed-

ustanovení sv. Petra, moc odpouštětí hříchy, ukazuje, že Církev jest viditelnou společností. Bez viditelných svátostí, hlavně Eucharistie a kněžství, by nebylo ani církve neviditelné. — Co jest církev neviditelná? *Jsou to vlastnosti jejího duchovního a nadpřirozeného života, jako milost posvěcující ve věřících, vedení Duchem svatým, vnitřní poslušnost jejímu vedení. Tuto stránku Církve nazývá theologie její duší.* (139)

Veškerá zástupná moc Kristova jest vlita do svátosti kněžství, ať to jest moc posvěcující, učící

noho vychází.

Třebaže i ostatní apoštolové byli povoláni k stejné účasti na důstojnosti a moci, počátek vychází z jednoty, primát je udělen Petrovi, aby Církev se jevila jako jeden celek, měla jednu vládu. Pastýři jsou všichni, stádo je jedno, všemi apoštoly jednomyslným souhlasem je spravováno. — S. Cyprianus, *De Catholicae ecclesiae unitate*, 4 (r. 251).

138-4. Poněvadž nikdo nebyl zvolen před ním, když místo Fabianovo, t. j. Petrovo a úřad apoštolské stolice se uprázdnil, stal se biskupem Kornelius z rozhodnutí Boha a Krista jeho, za svědectví téměř všech kleriků, za souhlasu lidu, který byl tehdy přítomen, za účasti starších kněží a dobrých mužů. Stolec byl obsazen z vůle Boží, s plným souhlasem nás všech. Kdokoliv již by se chtěl stát biskupem, je nutné, aby byl vyloučen. Ani ať nezastává církevní úřad ten, který nezachovává jednotu Církve. — S. Cyprianus, *Ep. ad Antonianum* 8 (kol r. 251/2).

138-5. Dobře víš, že ve městě Římě Petrovi jako prvému byl udělen biskupský úřad. Ujal se ho Petr, hlava všech apoštolů, odkud je i nazýván »skála«, aby tak jednou vládou byla všemi zachována jednotu, aby snad z ostatních apoštolů každý sám si nehájil svou moc, takže byl pokládán za rozkolníka a za hříšníka, který proti jednomu stolci postavil druhý. Tedy na jediný biskupský stolec první to z odkazu, zasedl první Petr...

Vraťte svému stolci původní stav vy, kteří chcete zakročit ve prospěch Církve sv. — S. Optatus Milevitanus

nebo řídící. Jest pak z vůle jeho nebo podle ustanovení apoštolů, rozdělena rozličně:

Moc p o s v ě c u j í c í (čili čistě kněžskou) mají v plnosti biskupové, kteří mohou udělovati všechny svátosti a požehnání. Kněží mohou udělovati všechny svátosti, krom svátosti kněžství, - biřmování jen v mimořádných případech z dovolení Svaté Stolice.

Moc u č i t e l s k o u, a to neomylnou, má buď sám římský biskup, sv. Otec, nebo všichni biskupové ve sjednocení na obecném sněmu a v čele

2, 2 (kol r. 370) - Journ. 1242.

138-6. Před svým utrpením, jak víte, vybral si Pán Ježíš své učedníky a nazval je apoštoly. Mezi nimi téměř všude jedinému Petrovi se dostalo zastupovati celou Církev. Protože sám zastupoval celou Církev, bylo mu řečeno: »Tobě dám klíče království nebeského« (Mat. 16, 19). Tyto klíče neobdržel totiž jeden člověk, ale celá Církev. Poněvadž zastupoval celou, jednotnou Církev, slovy »tobě odevzdávám«, ačkoliv všem bylo odevzdáno, je oznámena Petrovi přednost. — S. Augustinus, Sermones 295, 2, 2 (5. st.).

138-7. Nikdo nepochybuje, neboť jest to známo všem věkům, že svatý a přebálený Petr, první z Apoštolů a jejich hlava, jakož i sloup a základ Církve katolické, přijal od našeho Pána Ježíše Krista, Spasitele a Vykupitele lidského pokolení klíče království a že mu byla dána moc odpouštět i zadržet hříchy; jenž až do této doby a stále ve svých nástupcích žije a soudí. — Conc. Ephes. (431), In actione III - Mansi, IV, 1295.

138-8. Z celého světa jediný Petr je vyvolen, aby stál v čele povolání všech národů, všem apoštolům, všem církevním Otcům. Ačkoliv v Církvi jsou mnozí kněží a mnozí pastýři, Petr je povolán, aby stále řídil ty, jimž na prvním místě vládne i Kristus.

Velkou, nejmilejší, a podivuhodnou účast na své moci udělila Boží velebnost tomuto muži. A jestliže chtěla, aby ostatní představení měli s ním něco společného, cokoliv druhým neodepřela, nikdy neudělila leč jeho prostřednictvím. — S. Leo Magnus, Sermones 4, 2 (Papa 440-461).

s ním, když prohlašují některou pravdu víry nebo mravů za obsaženou ve zjevení Kristově.

*Moc pastýřskou čili řídící má jako zástupce Ježíše Krista a jako nástupce sv. Petra, a tedy jako viditelná hlava Církve, římský biskup či papež.* (140) Jeho moc jest jménem Božím ve věcech božských, náboženských a mravních nejvyšší. Není nikým na světě omezena a je nad celou Církví i nad každým katolíkem. § 73 Tato pravomoc, která je z ustanovení a práva božského, se nazývá *p r í m á t* čili prvenství. Náš Spasitel ji vynesl na sv. Petra několikrát: »Ty jsi Petr, to jest skála, a na té skále vystavím církev svou a brány pekelné ji nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského: Cokoliv svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi. A cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.« Mat. 16, 18. — »Pasiž ovce mé, pasíž beránky mé.« Jan 21, 15.

Ó Církvi Kristova, čím jsi to? Jak tě nyní vídím? Kristus jest tvou hlavou a tvým vlastním skutečným životem, jako jest hlava první částí těla! Koho to lidé nenávidí, když nenávidí tebe? A koho miluje, kdo miluje a poslouchá tebe?

»Kdo vás slyší, mne slyší!« Luk 10, 16. Je-li Církev tělem hlavy — Krista, kdo z ní mluví, než Kristus? *Církev jest proto neomylná v uchování a hlásání zjevení Kristova.* (141)

141-1. V katolické Církvi jest mnoho věcí, které mne plným právem drží v jejím lůně. Drží mne souhlas národů a zemí. Drží mne jistota počatá zázraky, živěná nadějí, zvýšená láskou, upevněná starobylostí, drží mne poslušnost kněží od samého stolce Apoštola Petra - jemuž Pán

»A ejhle, já s vámi jsem po všechny dni až do skonání světa.« Mat. 28, 20. »Budu prositi Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky, Ducha pravdy.« Jan 14, 16 a 17. »Až však přijde onen Duch pravdy, bude vás učiti veškeré pravdě.« Jan 16, 13. A sv. Pavel: »Církev Boha živého, sloup a jistota pravdy.« 1 Tim. 3, 15.

A »není jiného jména pod nebem, daného lidem, v němž bychom byli spaseni, leč v Ježíši Kristu.« Sk. ap. 4, 12. »Kdo věří ve mne, má život věčný.« Jan 6, 47. »Já jsem cesta a pravda a život.« Jan 14, 6. »Nebudete-li jísti těla Syna člověka, nebudete mít v sobě života.« Jan 6, 54.

Je-li jen v Kristu spása pro život věčný a je-li Církev Kristus, — jest tedy pouze v ní spása. A kde dostane člověk tělo Syna člověka, než je-li v Církvi? Jest tedy jasno, že *mimo Církev není spásy* tomu, kdo se o ní kdy dověděl, protože mimo Krista není spásy. Proto *nazýváme Církev samospasitelnou* (142) § 74.

po zmrtvýchvstání svěril své ovce, aby je pásł, - až k nynějšímu biskupství. Drží mne konečně sám název »katolická«, který tato Církev mezi tak mnohými rozkolnými jediná dostala, takže, ač by se všichni rozkolníci chtěli nazývat katolickými, přece, kdyby se poutník nějaký tážal, kam se chodí do katolického kostela, žádný z rozkolníků by se neodvážil ukázat na svou basiliku nebo dům. — S. Augustinus, Contra epist. Manichaei, 5, P. L., 42, 175.

141-2. Spásu člověk nemůže mít leč v Církvi katolické. Mimo katolickou Církev je všechno možno, kromě spásy. Může mít čest, může mít svátosti, může zpívat Aleluja, může odpovídat Amen, může mít Evangelium, může ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého i mít a hlásat víru, ale nikde, leč v Církvi katolické nemůže najít spásu. — S. Aug. Sermo ad Caes. plebem 6, - P. L., 43, 695.

Z nekonečných pokladů Srdce Ježíšova, které jest srdcem jejím, ze Srdce plného lásky a milostí, čerpá Církev mocí slov: »Cokoliv svážete . . .« a »jako mne poslal Otec, i já posílám vás . . .«, nepřeberné dary pro vzrůst, posilu, ochranu života věčného ve věřících.

Jsou to především nesčetné způsoby, jimiž Církev uděluje p o ž e h n á n í. Požehnání Boží jsou různé milosti, které nám Bůh dává pro život věčný a k vůli němu i pro pozemský život, podle našich potřeb a proseb. *Největším požehnáním jest každé rozmnožení milosti posvěcující.* (143) Jiná požehnání nám udělují milosti pomáhající ku posile v pokušení ke hříchu, na útěchu v bolesti, osvícení v nevědomosti a omylu a pod. Opět jiná požehnání spočívají v úlevě tělesných bolestí a v uzdravení v nemoci, v ochraně před tělesným neštěstím. Tato požehnání uděluje Kristus skrze Církev hlavně ve svátostech. *Ale krom svátostí uděluje Církev svou všemocnou přímluvou u Krista, své hlavy, požehnání, která se nazývají svátostiny.* (144)

Především jest svátostí kněžské požehnání, které dává ony milosti, jak jsme je uvedli, v hojné míře, podle potřeby a podle důvěry, jak knězovy, tak i přijímajícího.

Ale Církev dává požehnání i k tomu, abychom užívali, — s plnou důvěrou v Boží dobrotu, — různých, nejrůznějších, ano všech dobře užívaných věcí :

Jiným nevýslovným dobrodiním jsou o d p u s t-

k y. — V první Církvi, za veliké horlivosti křesťanů, dával biskup za větší hříchy veřejně spáchané veliké veřejné pokání. Trvalo mnohdy celá léta. Na přímluvu těch, kteří měli veliké zásluhy o Církvi, hlavně křesťanů pro Krista žalářovaných a k smrti odsouzených, uděloval biskup někdy milost, že pokání zkrátil. Toto zkrácení byly odpustky, — ač snad se nenazývalo tímto slovem. Když odpadla horlivost, přestalo veřejné pokání. Ale zůstaly tresty a náhrady za odpuštěné hříchy. Při hříchu totiž rozeznáváme vinu a náhradu. Vina se odpouští ve svátosti, nebo dokonalou lítostí, máme-li úmysl se z ní vyzpovídat. Zároveň nám Bůh odpouští i věčné tresty. Ale zůstávají za odpuštěné hříchy tresty či náhrady *d o č a s n é*, které podle rozhodnutí Božího člověk odpyká utrpením již v tomto životě nebo po smrti tělesné v očistci. Očistec jest stav nebo místo, v němž duše zemřelých v milosti Kristově, se očišťují od pokut a náhrad za odpuštěné hříchy, za něž ještě na zemi neučinily zadost. A tu Církvi svatá uděluje za různé modlitby a dobré skutky *odpustky*, jimiž *se odpouštějí věřícímu, který si jich získá, buď všechny tresty dočasné nebo část.* (145) První se nazývají plnomocné, druhé neplnomocné. Neplnomocné se označují na př. odp. 300 dní, jednoho roku, tři let, což znamená, že Církvi z pokladů zásluh Krista Pána a svatých udílí věřícímu podíly na splacení dluhů spravedlnosti Boží, t. j. trestů za hřích, na něžž bylo v staré Církvi tolik dní pokání.

— *Odpustky však možno získati jen tomu, kdo jest ve stavu milosti.* (146) Můžeme je věnovati i duším v očistci, jimž je Boží dobrota přidělí zcela podle své nevystihlé moudrosti.

V Církvi své žije nyní vtělený Syn Boží v Eucharistii, v kněžství a v omilostněných věřících do konce světa. Od jeho odchodu v přirozené lidské podobě na nebesa do jeho opětného příchodu trvá jeho život mezi námi po celém světě tímto svátostným a posvěcujícím, ale i nejblaživějším způsobem.

*Když zanechal Spasitel lidstvu nesmírný dar Eucharistie a Církve při poslední večeři, nastoupil svou vykupitelskou oběť,* (147) jak vypravují svatí evangelisté: Matouš 26, 27; Marek 14, 1-15, 46; Lukáš 22, 1-23, 53; Jan 18, 1-19, 42. § 75.

*V neděli zrána po Velkém pátku vstal Syn Boží v oslaveném těle z hrobu* (148), aby potvrdil učedníkům i jiným své vzkříšení, aby jim zjevoval další pravdy a vykládal zjevené, (149) »jimž také se ukazoval živý po svém utrpení v mnoha důkazech, zjevuje se jim po čtyřicet dní a mluvě o království Božím«. Sk. ap. 1, 3.

*Čtyřicátého dne pak před očima svých učedníků vystoupil se svým oslaveným tělem se země do nebes.* (150) »Avšak obdržíte sílu, když na vás sestoupí Duch svatý, a budete mi svědky v Jerusalemě a po všem Judsku i Samařsku, ano až do končin země«. A to pověděv byl vyzdvižen před jejich zraky, a oblak vzal jej s očí jejich. A jak hleděli upřeně do nebe, když se tam ubíral, hle,

dva muži stáli u nich v rouše bílém a řekli: »Muži galilejští, proč stojíte a hledíte do nebe? Ten Ježíš, který vzat jest od vás do nebe, přijde tak, jak jste ho viděli do nebe jíti.« Sk. ap. 1, 8-11.

A tam začal dokonávat onen p ů v o d n ě zamýšlený s t a v, — který se stálým odcházením spasených lidí den za dnem, minutu za minutou, bez přestání naplňuje, —

## VI

## VĚČNOST

*Vstupem svého oslaveného těla do nebes uzavřel Syn Boží proud božského života, vylitý vtělením a Eucharistií do Církve, a pojai do svého těla všechno spasené lidstvo a s ním v sobě vstoupil do Boha (151).* A každý spasený člověk, máje v sobě život Kristův a jsa tím v těle Kristově jako jeho živý úd, již zde jest s Kristem v Bohu, »jenž nás požehnal veškerým požehnáním nebeským (milostí posvěcující) v Kristu, — jako nás skrze Ježíše Krista do něho, — ke chvále své vyvolil v něm (ve věčném Slově) před ustanovením světa . . . jenž nás předurčil k přijetí za syny slavné milosti, kterou nás omilostnil v milovaném Synu svém.« Ef. 1, 3-6. »A když jsme hříchem zemřeli, spolu nás obživil v Kristu (jehož milostí jste spaseni) a spoluvzkřísil nás a spoluposadil nás v nebesích v Kristu Ježíši.« Ef. 2, 5, 6.

Milostí posvěcující jest člověk s Bohem spojen tak, že *tělesnou smrtí se jen odloučí duše od těla*

(152), ale protože jest již tímto spojením vnitřně schopen spásy, nese již život věčný v sobě.

Avšak Boží spravedlnost vyžaduje vyrovnaní každé sebemenší viny. Poněvadž i po odpuštěných hříších trvá požadavek dostiučinění, zůstává spasená duše ještě v očištění. *Očistec jest místo nebo stav, kde duše, které odešly od těla ve stavu milosti, přinášejí Bohu, Pánu svému, utrpením zadostiučinění za odpuštěné hříchy, za které v tomto životě ještě úplně nepykaly* (153). Utr-

153-1. Na koho již doléhá smrt, ten věda, že je jediný Spasitel, jediný Osvoboditel, volá: »K tobě se utíkám, zbav mne všech, kteří mne stíhají, zachraň mne.« (Žalm 7, 2.)

Domnívám se však, že stateční Boží bojovníci, kteří s neviditelnými nepřáteli po celý život se silně potýkali, když unikli již jejich pronásledování, hned po smrti jsou souzeni Pánem věků. Mají-li ještě rány, utržené v boji, nějaké poskvrny, stopy hříchu, jsou zadrženi. - Jsou-li nezranění, neposkvrnění, tak jako nepřemožení a svobodní v Kristu odpočívají. — S. Basilus, In Psalmos homiliae 7, 2 (r. 370).

153-2. Ačkoliv apoštol připomíná více hlavních hříchů, zmíníme se jen stručně, které to jsou, aby se nezdálo, že chceme vyvolat zoufalost: svatokrádež, vražda, smilstvo, křivé svědectví, krádež, loupež, zpupnost, nenávisť, lakomství; hněv, oddáváme-li se mu delší dobu, nestřídmost, stále trvající, zahrnuje se také do jejich počtu. Kdo poznal, že jej ovládají některé z těchto hříchů, jestliže se opravdově nepolepšil, jestliže nekonal dlouhé pokání - měl-li čas ovšem, - jestliže neuštědřoval bohaté almužny, jestliže se nevaroval těchto hříchů, nebude moci býti očištěn jen oním dočasným ohněm, o kterém se zmiňuje apoštol, ale propadne bezútěšným mukám věčného ohně.

Je nutno, abychom se zmínili aspoň o některých všedních hříších - trvalo by dlouho, abychom promlouvali o každém - ačkoliv všem jsou známé. Kdo přijímá více potravy nebo nápoje, než je nutné, dopouští se všedního hříchu. Všedním hříchem je mluvit více než je třeba, nebo více mlčet než je nutné... Ačkoliv víme, že těmito

*pení v očištění spočívá v nesmírném stesku po patření na Boha a v palčivé bolesti očištěním ohněm.*  
(154) *Trvá pak tak dlouho, dokud duše neodčiní tím všechny dočasné náhrady* (155) § 76, určené Boží spravedlností. *A tu mohou věřící duším*

hříchy duše neztrácí nadpřirozený život, přece pokrývájí duši jako vředy, jako odporný svrab, a hyzdí ji, takže sotva jí dovolují dostat se k objetí nebeského snoubence nebo až po dlouhém utrpení... Jestliže však ani pokorně Bohu neděkujeme, ani dobrými skutky nedostižujeme za hříchy, sami tak dlouho budeme v onom očištěním ohni, dokud shora uvedené hříchy se nezmenší, jako dřevo, věchet, sláma se neztráví. Snad někdo nadhodí: »Nezáleží mi na zdržení, jen když dojdou věčného života.« Nikdo ať tak nemluví, nejmilejší, neboť onen očištěcový oheň bude těžší než jakýkoliv trest, který si můžeme na tomto světě představit, vidět nebo poznat. — S. Caesarius Arelaten-sis, Sermo 104, 2 (5. stol.).

153-3. Kdo obdělával toto své pole uvnitř (srv. Gn 3, 17), kdo si vydělával chléb, ačkoliv s námahou, může tuto námahu snášeti až do konce tohoto života; po tomto životě nebudou již muset trpět. Kdo však své pole nepěstoval, kdo je nechal zarůst trnům, tomu zlořečená země lpí na všech jeho dílech. Po tomto životě buď bude očištěn ohněm očištěnce nebo propadne věčnému zavržení. — S. Augustinus, De Genesi contra Manichaeos 2, 20, 30 (r-388/90).

153-4. Jaký kdo odtud odejde, takový se ukáže na soudu. Avšak přece jest věřit, že pro některé lehké viny jest před soudem očištěný oheň, protože Pravda říká, že bude-li se kdo rouhat Duchu svatému, »nebude mu odpuštěno ani v tomto životě ani v budoucím« (Mat. 12, 32). Z kteréhožto výroku se dá poznat, že některé viny mohou být odpuštěny v tomto životě, jiné však v budoucím. Neboť co se o jednom popírá, smysl z toho vyplývající ukazuje, že se to o některých připouští. — S. Gregorius Magnus, Dialogus, IV, 39 - P. L. 77, 396.

153-5. Časné tresty trpí někteří pouze v tomto životě, jiní po smrti, jiní nyní i tehdy, avšak před oním nejpřísnějším a posledním soudem. Nepřijdou však do věčných trestů, které nastanou po onom soudu, všichni ti, kteří snášejí po smrti tresty časné. — S. Augustinus, De civitate Dei, XXI, 13, 16.

*v očistci pomáhati modlitbami, dobrými skutky, sebezáporem a odpustky, zvláště pak tím, že dávají za ně sloužiti nejsvětější Oběť mešní (156).*

156-1. Zním mnohé, že říkají: »Co pomáhá duši zemřelého, ať již ve hříších nebo bez hříchů, že na ni při modlitbách vzpomínáme?« Příkladem chci ve vás vzbudit víru k této věci: Král poslal do vyhnanství muže, jimiž byl uražen. Jejich příbuzní upletli věnec, přinesli jej ke králi a nabídli mu jej za své potrestané příbuzné. Jistě že zmírnil panovník tresty odsouzených. - Týmž způsobem my, když Bohu přinášíme oběť za zemřelé, i když byli hříšníky, nesplétáme věnec, ale obětujeme Krista, umučeného kdysi za naše hříchy. Prosíme tak Boha, aby usmířen jsa, shlédl milostivě na ně i na nás. — S. Cyrillus Hierosolymitanus, Cateches. 23, 10 (r. 348).

156-2. Oplakávej nevěřící, oplakávej ty, kteří se nic neliší od nevěřících, kteří bez osvětlení, bez nezrušitelného znamení zemřeli; ti jsou opravdu hodni oplakávání a slz; jsou mimo královský palác společně s těmi, kteří propadli trestu, se zavrženými: »Amen, pravím vám, nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha, nevejde do království nebeského.« (Jan 3, 5).

Lituj těch, kteří zemřeli uprostřed bohatství, neboť z bohatství neplyne jim žádná útěcha pro duše. Měj slitování s těmi, kteří nechtěli zadostiučiniti za své hříchy, ačkoliv měli možnost... Mějme s nimi slitování, přispějme jim podle svých sil, připravme jim nějakou pomoc, třeba nepatrnou, která však přece může pomoci. Jakým způsobem, s jakým úmyslem? Když sami se budeme za ně vroucně modlití a i druhé poprosíme o modlitbu, když za ně budeme štědře udělovati almužny strádajícím... Ne nadarmo bylo apoštoly uzákoněno, aby při nejsvětější oběti se vzpomínalo také zemřelých. Věděli, že z toho jim plyne mnoho prospěchu a užitku. V té době, kdy všechen lid i sbor kněží se sepiatýma rukama se účastní oné úctyhodné oběti, jak bychom neusmířili Boha, když za ně prosíme? Tak se vzpomíná věřících zemřelých. — S. Ioannes Chrysostomus, In epistulam ad Philippenses homiliae 3, 4 (r. 393/7).

156-3. V knihách Makkabejských čteme, že za zemřelé byla přinášena oběť (2 Mak. 12, 43). Ale i kdyby nikdy o tom v Písmě sv. nebyla zmínka, má nemalou váhu krásný zvyk celé Církve. Mezi modlitbami, které se kněz modlí k Pánu Bohu u oltáře, jest i připomínka zemřelých. — S.

Mší svatou se Bohu nabízí cena samého utrpení Kristova, takže jest oběť mešní nejúčinnější pomocí pro očištné utrpení. »Spasitelná jest myšlenka modliti se za mrtvé, aby byli zbavení vin.« 2 Mak. 12, 46.

*Duše lidí, které opustily tělo ve stavu milosti a nemají zbývajících pokut, a duše v očištní všech pokut zbavené, vstupují do věčné blaženosti (157), spočívající v přímém vidění a požívání Pána Boha našeho (158) § 77. V tomto životě nemůžeme s určitostí vědět, kdo jest Bohem zahrzen, ani kdo spasen. (159) Jen o některých lidech Církve svatá s neomylností prohlašuje, že jsou v nebesích. Činí tak v těch případech, kdy takoví věřící hrdinským způsobem dosáhli vysokého stupně křesťansky ctnostného života a kdy Bůh nespornými zázraky jejich spásu prokázal. Pak je nazýváme blahoslavenými a svatými. (160) Svatí jsou nám tak kladeni jednak za vzor, jednak se k nim můžeme obracet s prosbami o jejich přímluvu u Boží Velebnosti (161). Utíkáme se k nim, ne proto, že by Bůh nebyl ke každému nejvýš dobrý a že by nás nechtěl přímo vyslyšet, a náš život tak bez viny, abychom byli schopní vyslyšení! (162) Jako slunce svítí na všechny*

Augustinus, De cura pro mortuis gerenda 1, 3 (r. 421).

162-1. (Krista) uctíváme jako Syna Božího, mučedníky pak právem milujeme jako žáky a napodobitele Pána pro jejich vynikající oddanost k svému králi a učiteli. Kéž bychom i my byli připojeni do jejich společnosti a zúčastnili se jejich učení. — Martyrium s. Polycarpi (r. 156/7) 17, 3.

162-2. Křesťané s nábožnou důstojností oslavují památ-

příbytky stejně, ale nevniká všude stejně podle toho, jak čistá nebo jak otevřená jsou jejich okna, tak i Boží dobrota svítí na všechny tvory, ale jeho milost, pomoc a světlo vniká do nich podle jejich čistoty a otevřenosti. Svatí jsou však tak vyslychání a tak nás milují, že jejich přímlovou se stáváme způsobilejšími vyslyšení. Krom toho uznáváme prosbami o jejich přímlovu svou nehodnost a před Bohem ctíme v nich působení milosti, která je svatými učinila.

*Mezi svatými má nejvyšší místo nejblahosla-  
venější Panna Maria, Matka našeho Pána a Spa-  
sitele Ježíše Krista, neboť jest požehnaná mezi  
ženami jakožto Matka Boží (163).*

ku mučedníků, aby byli povzbuzeni k jejich napodobení, aby se stali účastnými jejich zásluh, aby byli podporováni jejich přímlovami, ale tak, že stavíme oltáře samému Bohu mučedníků, nikoliv někomu z mučedníků. Kdo z kněží, konajících oběť na místech, kde jsou pohřbena těla svatých, kdy řekl: »Obětujeme ti Petře nebo Pavle nebo Cypriane.« Co se přináší v oběť, obětuje se Bohu, který mučedníky oslavil. Jediného Boha uctíváme a učíme se, že musí býti uctíván onou úctou, která se řecky nazývá »latria«, v latině však se nedá vyjádřití jedním slovem. Jen božství je vyhrazena povinná jakási poddanost, otroctví. — S. Augustinus, Contra Faustum Manichaeum 20, 21 (r. 400).

163-1. Bůh obnovil smírným činem obraz a podobnoství své, které ďábel uchvátil. Eva, dosud panna, přijala slovo přinášející smrt, stejně do panny vešlo slovo, přinášející spásu, aby pohlaví, které způsobilo zkázu, také přineslo spásu. Eva uvěřila hadu, Maria Gabrielovi. Čím ona uvěřením se provinila, to tato uvěřením napravila. — Tertullianus, De carne Christi 17 (r. 208).

163-2. A tak sestoupil s nebe svatý Duch Boha, vybral si svatou pannu a vstoupil do jejího lůna. Ona naplněna Duchem svatým počala. V panenském lůně, mužem neporušeném, počal se život. — Lactantius, Divinae institu-

Protože má nejblahoslavenější Panna Maria podle vůle Boží nejbližší účast na utrpení Páně a spáse lidstva, byla od Boha obdařena nejvyššími milostmi a přednostmi, a od lidí má býti nejvděčněji milována a ctěna.

Největší výsada její jest neposkvrněné její početí, protože byla počata ve stavu milosti a neměla ani na okamžik na sobě skvrnu dědičného hříchu.

tiones 4, 12, 1 (r. 305/10).

163-3. Jestliže někdo nevěří, že sv. Maria je Bohorodičkou, nevěří v božství Krista. Jestliže někdo tvrdí, že Kristus prošel jen jako průchodem skrze pannu, že však v ní nebyl utvořen zároveň božským i lidským způsobem - božským, poněvadž bez muže, lidským, poněvadž byl počat podle přirozených zákonů, stejně nevěří v Boha. Jestliže někdo uvádí, že byl utvořen člověk a Bůh že později do něho vstoupil, je hoden potrestání, toto totiž není zplození Boha, ale vyhnutí se zplození. — S. Gregorius Nazianzenus, Epistula ad Cledonium 101 (r. 382).

163-4. (Kristus) nebyl počat v nepravostech, poněvadž lidská přirozenost nebyla příčinou jeho početí. Matka jeho v hříších jej v lůně neživila, neboť jej počala panna, panna porodila, poněvadž jej vírou počala, vírou přijala. Proto říkáme: »Ejhle beránek Boží.« (Jan 1, 29.) On nepochází od Adama; od něho přijal jen tělo, nikoliv však hřích. — S. Augustinus, In Ioannis evangelium tractatus 4, 10 (r. 416/17).

163-5. Bůh bylo Slovo, stalo se však člověkem, poněvadž se zrodilo podle těla. Pro lidskou povahu je nutné, aby ta, která je zrodila, byla Bohorodičkou. Neboť kdyby neprodila Boha, jistě by ani nebyl nazýván Bohem, který se z ní narodil. Jestliže skutečně Písmo sv. Boha samého uvádí, že se stal člověkem, že se vtělil - člověk však se nemůže zroditi jinak než zplozením ze ženy - jak by bylo možno, aby nebyla Bohorodičkou ta, která jej porodila. — S. Cyrillus Alexandrinus, Scholia (5. stol.).

163-6. Ježíš nikdy nebyl jen pouhým člověkem než se s ním spojil a sjednotil Bůh. Slovo sestoupilo do blahoslavené panny, svůj chrám si vytvořilo z lidské přiroze-

Proto také nepodléhala nezřízené žádostivosti a nedopustila se nikdy ani nejmenšího hříchu.

Jsouc matkou vtěleného Boha, jest skutečnou Bohorodičkou. Jest tím pro lidstvo dárkyní Života a tím i pravou všeobecnou matkou všech vykoupených. — Této výsady si však nejsvětější Panna zasloužila i velikým utrpením při utrpení Kristově.

A tak jako pro její omilostnění, tak i pro její

ností panny, zrodilo se z ní jako člověk, pokud bylo lze pozorovati, uvnitř však pravý Bůh. I po porodu zachovalo svou matku pannou, což se ze svatých nestalo nikomu jinému. — S. Cyrillus Alexandrinus, Journ. 2133 (5. stol.)

163-7. Onen den narození Páně nám neosvítilo toto viditelné slunce, ale sám jeho neviditelný tvůrce, který se pro nás stal viditelný, když jej ze svého požehnaného lůna porodila neporušená panenská matka, od něhož, neviditelného i ona byla stvořena. Při početí byla pannou, při porodu byla pannou, pannou byla, když nosila požehnaný plod života svého, pannou zůstala po porodu, pannou byla ustavičně. — S. Augustinus, Sermones 186, 1, 1 (poč. 5. stol.).

163-8. Evangelista nám potud ovšem doporučuje pojmenování prvorozený a jednorozený, když vypravuje, že Maria zůstala pannou, až porodila syna svého prvorozeného« (Mat. 1, 25); neboť se za nikoho ani neprovdala, ona nade všechny nejvýš úctyhodná a přeslavná Panna, ani se nikdy nestala matkou druhého; ale též i po porodu zůstala stále a v každé době neporušenou pannou. — Didymus Alexandrinus, De Trinitate, III, 4 - P. G., 39, 831.

163-9. Byl vůbec někdy člověk, jenž by se odvážil vysloviti jméno svaté Marie a bez vyzvání hned na to nepřidal název Panna? Neboť přidáním takovýchto slov vysvitnou známky ctnosti... Svatá Maria se slavně nazývá Pannou, a toto jméno se nikdy nezmění: neboť ona zůstala ustavičně neporušená. — S. Epiphanius, Adv. Haereses, Haer. 78, 6 - P. G. 42, 706 s.

163-10. (Kristus) se narodil odlišným způsobem než druzí lidé. Počet byl z panny, narodil se z panny, bez otce, bez porušení matčina panenství... Původ je odlišný,

zásluhy náleží jí první úcta mezi svatými, pročez pro svůj mateřský vztah k vtělenému Bohu jest Královnou všech andělů a svatých.

*Po Matce Boží ctí věřící zvláště pěstouna Spasitelova, sv. Josefa, a své křestní a birmovací patrony čili ochránce, a patrony své vlasti a svého stavu. (164)*

*Duše oněch nešťastných, kteří pro zaviněnou nevěru v Ježíše Krista nebo pro život proti zákonu Božímu zemřeli bez milosti posvěcující, jsou odsouzeny k věčné odloučenosti od Boha, jediného*

ale přirozenost je stejná, nestal se podle lidského způsobu a zvyku; božskou mocí panna počala, panna porodila, pannou po porodu zůstala. — S. Leo M., Sermones 22, 2 (5. stol.).

163-11. Než, ó Panno a Paní, neposkvrněná Boží rodičko, Paní má nejslavnější, má největší dobrotitelko, nad nebesa vznešenější, mnohem čistší než záře, paprsky, lesk sluneční, pučící ratolesti onoho Aarona: opravdu jako ratolest ses objevila a jako květ tvůj pravý Syn, náš Kristus, Bůh a Stvořitel můj; ty jsi zrodila podle těla Boha. — Slovo, zachovávajíc panenství před porodem, po porodu (zůstáváš) pannou; i byli jsme znovu smíření s Bohem Kristem, tvým Synem. — S. Ephraem, Opera omnia, ed. Romana, III - graece et latine 545.

163-12. Nevěřil-li kdo, že Maria jest svatou Boží Rodičkou, není účasten božství. Řekne-li kdo, že (Kristus) prošel Pannou jakoby průlivem, že se v ní však neutvořil božským i lidským způsobem zároveň - božským, protože bez přičinění muže - lidským, že byl počat lidským způsobem, jest roven bezbožníku. Praví-li kdo, že byl (Kristus) utvořen jako člověk a že později vzal na sebe božství, podléhá zavržení. — S. Gregorius Nazianzenus, Epist. 101 - P. G. 37, 178 s.

163-13. Věčný jednorozený Syn rovněž věčného Otce narodil se z Ducha svatého a z Marie Panny ... Neboť byl počat od Ducha svatého v lůně panenské matky, která jej bez porušení panenství porodila, jako jej bez porušení panenství byla počala. — S. Leo Magnus, Epistola od Flavianum - P. L., 54, 759.

*Dobra, a pykají za své viny v místě nebo stavu, zvaném peklo. (165)*

V den, který Bůh nikomu, ani andělům svým nezjevil (Mat. 24, 36), skončí život lidstva na tomto světě, a Kristus Soudce přijde soudit všechno lidstvo všech věků. *Hned po smrti jest sice duše souzena na soudě osobním a jest po očistě v očištění provždy přijata do života věčného nebo provždy zavržena (166), ale Bůh chce, aby se zjevila před očima všeho lidstva sláva Kristova a velikost Boží a proto se bude konati ještě obecný čili poslední soud (167), na kterém se již rozhodnutí soudu zvláštního nezmění, ale veřejně prohlásí. »A tehdy se objeví znamení Syna člověka na nebi (kříž) a tehdy naříkati budou všechny národy země (neboť většina národů se oddává vždy životu jen pozemskému a nedbá o věčný smysl lidského života, a všichni lidé budou naříkati v kajícnosti nad svými hříchy, neboť nikdo není nevinný, aby mohl býti jistý před okem Nejčistšího) a spatří Syna člověka, an přichází v oblacích nebeských s mocí velikou a velebností«. Mat. 24, 30. Tehdy spojí Bůh opět duše s jejich tělem, v němž žily na zemi, aby i tělo bralo podíl po celou věčnost na odměně nebo trestu, jak mělo podíl na zásluze neb hříchu (168). Tělo tvoří jednak*

168. A jako vinný kmen zasazený do země přináší ve svém čase ovoce a zrno pšeničné, které padá do země a rozpadši se povstává mnohonásobené Duchem svatým, který obsahuje vše, co potom skrze (jeho) moudrost slouží člověku a přijímajíce slovo Boží stávají se eucharistií, což jest tělo a krev Kristova; tak i naše těla, jí vyživená

jeho hmota, která se však během života mnohokrátě vymění, jednak jeho forma (podoba, tvar), která jest stále vlastní. Forma jest vlastní povahou těla a činí, že tělo jest určitým tělem. Dostane tedy duše opět onu formu těla, kterou měla v tomto životě, *ale tělo nebude již podléhati přítomným zákonům hmoty, nýbrž tělo spasených bude oslavené, jako jest tělo Kristovo po vzkříšení; těla zavržených budou odporná.* (169)

»Hlásá-li se však o Kristu, že vstal z mrtvých, kterak mohou praviti někteří mezi vámi, že není vzkříšení z mrtvých? Jestli není vzkříšení z mrtvých, ani Kristus nevstal z mrtvých. Nevstal-li však Kristus z mrtvých, marné jest hlásání naše, marná i víra vaše, my pak jsme shledáni jako falešní svědkové Boží, že prý vzkřísil Krista, kterého nevzkřísil, jestli mrtví nevstávají...

a uložená do země a rozpadlá v ní, povstanou ve svém čase z mrtvých, až je Slovo Boží vzkřísí ke slávě Otcově. — S. Irenaeus, Adv. haereses, V, 2, 3 - P. G. VII, 1127.

169. Neboť právě toto tělo vstane z mrtvých, nezůstávajíc slabým, jak jest, ale vstane právě totéž. Avšak bude proměněno jsouc oděné neporušeností, - podobně jako železo k ohni přiložené se stává ohněm, - nebo spíše jak víten, jenž je vzbudí, Pán. Vstane tedy právě toto tělo, ale nezůstane takovým, nýbrž zůstane věčným; nebude již potřebovat k životu takových pokrmů, jakých požíváme, ani schodů k výstupu; stane se totiž duchovým, jakýmsi podivuhodným a takovým, že to pro jeho důstojnost ani nestačíme vysvětliti... Vstaneme tedy z mrtvých, majíce sice všichni věčná, avšak ne všichni podobná těla: nýbrž je-li kdo spravedlivý, obdrží nebeské tělo, aby mohl důstojně přebývat spolu s anděly; je-li však někdo hříšníkem, obdrží věčné tělo schopné trpět tresty za hříchy, takže jsa v ohni věčně spalován nikdy nebude stráven. — S. Cyrillus Hierosolymitanus, Catecheses XVIII, 18-19 - P. G., 33, 1039.

Avšak Kristus vstal z mrtvých.« 1 Kor. 15, 12 až 15, 20.

»Ale řekne někdo: Kterak vstanou z mrtvých? S jakým tělem přijdou? Nemoudrý, co ty, rozséváš, neobživne, dokud dříve nezemře. A co ty seješ, to není ono tělo, které povstane, nýbrž holé zrno, pšeničné nebo nějaké jiné. Bůh však mu dává tělo, jak chce, a to každému semeni vlastní tělo... Tak bude i vzkříšení mrtvých: Rozsévá se (pohřbívá) v porušitelnosti, vstane v neporušitelnosti, rozsévá se v necti, vstane ve slávě; rozsévá se v slabosti, vstane tělo duchovní... Hle, tajemství vám pravím: všichni vstaneme, ale nebudeme všichni proměnění (zavržení neobdrží tělo oslavené). V okamžiku, náhle, při troubě poslední, neboť trouba zazní a mrtví vstanou neporušitelní, a my budeme proměnění. Musí zajisté toto porušitelné tělo obléci neporušitelnost a smrtelné toto tělo obléci nesmrtelnost, tehda se naplní to slovo: Pohlceť jest smrt ve vítězství. Kde jest, ó smrti, vítězství tvé? Kde jest, ó smrti, osten tvůj?« 1 Kor. 15, 35-38, 42-44, 51-55.

## VII

## VÝSTUP

»Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh bylo Slovo. — A Slovo tělem se stalo a přebývalo mezi námi.« (Jan 1, 1; 14.)

*Jako poznal člověk od Krista, co nutno vírou*

*věděti o Bohu, tak má ještě poznati, co nutno činiti, aby k Bohu vystoupil* (170). Jako se zjevilo tajemství pravdy o Bohu souvisle a jednotně podle toku božského života, tak se sdílí stejně podle téhož proudu božského života i tajemství dobra a vůle Boží, podle nichž má člověk žít.

Kristus ve věčnosti,  
ve vtělení,  
v Eucharistii,  
v Církvi

jest nám vzorem, důvodem a učitelem dokonalého lidského života podle vůle Boží.

## Kristus ve věčnosti

je věčné Slovo Boží a pravý Bůh. V něm Bůh vše myslí § 78. Proto »všechny věci skrze ně (Slovo) učiněny jsou« (Jan 1, 3). *Každá bytost stvořená jest proto stvořena a proto jest taková, jaká jest, že si ji Bůh tak představoval od věčnosti ve svém Slově a podle něho vše stvořil* (171). Proto jest věčné Slovo — Syn Boží pravzorem všech stvořených bytostí. Mezi stvořenými věcmi vynikají zvláště bytosti živé a rozumné. »A v něm (Slově) byl život.« (Jan 1, 4.) K rozumným živým bytostem náleží člověk. »A bez něho nebylo učiněno nic.« (Jan 1, 3.) Každá bytost jest tedy nějakou podobou Slova věčného, zvláště pak člověk. *Člověk jest podoben věčnému Slovu nad jiné stvořené věci tím, že má duši, rozum a svobodu vůli* (172). »Učíme člověka k obrazu a po-

dobenství svému.« (Gen. 1, 26.) To má každý dáno bez svého spolupůsobení. Ale *krom toho má se každý státi podobným věčnému Slovu svým jednáním čili mravně* (173) podle toho, jak jej Bůh ve Slově od věčnosti vidí. Protože Stvořitelem, nejvyšším Pánem a Zákonem jest Bůh, jest tato povinnost nejvyšším účelem života každého člověka. A co jest vlastním cílem lidského života, to má být myslícímu člověku nejvyšším zájmem a snahou, nad které není a od kterých se nemůže nikdo omluviti.

Ale jak pozná, v čem se má Božskému Slovu podobat?

»Bylo Světlo pravé, které osvěcuje každého člověka přicházejícího na tento svět.« (Jan 1, 9.) Bůh osvěcuje rozum každého člověka, aby mohl poznati tento hlavní smysl svého života a rozněcuje srdce i posiluje vůli jeho, aby měl oň zájem § 79. Tím dojde ku poznání, že jest vše pro Boha, poněvadž jest vše stvořeno od Boha. Neboť Bůh, Moudrost sama, nemůže tvořiti bez účelu a cíle. Protože jest nejvyšší dokonalý, nemůže tvořiti leč k nejdokonalejšímu účelu a cíli. Avšak nejdokonalejší cíl jest On sám.\*) Jest tedy vše stvořeno k Bohu čili pro Boha. Ale každá věc jiným způsobem. Věci přírodní a nevědomé čili neduchové, nutně; bytosti duchové však Boha poznávají a mají od něho

\* Následující část až k II. Kristus vtělený, byla-li již přednesena podle poznámky na str. 3a, se zde vynechá.

s v o b o d u v o l b y, a b y h o z a s v ů j c í l p o z n a l y a u z n a l y.

*Poznání a uznání Boha za Tvůrce, tedy Pána, a za nejvyšší dobro, jest náboženství (174).*

Jestliže tedy v š e jest od Boha a vše jest pro Boha, pak jest náboženství nejvyšším smyslem a povinností člověka. Každý tedy má mítí n á b o ž e n s t v í. Kdo nemá náboženství, porušuje nejvyšší povinnost a bere životu vůbec všečen smysl.

Řekli jsme však, že náboženství jest p o z n á n í a u z n á n í B o h a. Jest samozřejmé, že poznání a uznání Boha p r a v é h o a ž í v é h o, toho »který jest« (Gen. 17, 4), nikoli uznání vlastního nebo něčího v ý m y s l u o Bohu.

J e s t n e j v y š š í p o v í n n o s t í m í t í p r a v é n á b o ž e n s t v í. Mítí náboženství vymyšlené, jest největší životní omyl, neštěstí a zlo, neboť se přičí nejvyšší s k u t e č n o s t í, na které vše stojí a která vše řídí.

Patří-li však vše Bohu, patří mu n e j e n r o z u m, abychom ho jím p o z n a l i, nýbrž i v ů l e naše, abychom ho jí za Pána u z n a l i. Patří mu i naše srdce, abychom ho m í l o v a l i a abychom jeho vůle poslouchali, — patří mu i naše t ě l o a síly, abychom ho ústy i životem v y z n á v a l i, patří mu i všechny veřejné věci lidstva, aby se řídily jeho vůlí.

*Náboženství tedy musí obsáhnouti rozum, vůli, cit, tělo, uvnitř i navenek, soukromě i veřejně, a to nade vše (175) - neboť »nic není bez něho*

z toho, co učiněno jest.« (Jan 1, 3.)

Náboženství jest uznání naší závislosti na Bohu. To jest přímo proti různým lidským náboženstvím, která činí Boha závislým na člověku, a tudíž jsou opakem skutečného řádu. Jsou to ty náboženské skupiny, které učí, že víra jest svobodná, že Bůh dovoluje svobodu mravů a pod. Je-li Bůh nejvyšší skutečností, Pravdou a Dobrem, určuje On, co má člověk věřiti a co člověk musí konati.

Proto musí člověk pravé náboženství poznati a přijmouti nebo zamítnouti. Nikdy však člověk nemůže pravé náboženství tvořiti.

To jest katolická základna: Bůh a náboženství se poznává a přijímá, náboženství se nevymýšlí a netvoří.

Vyznávání náboženství je ovšem svobodné, ale samo náboženství není svobodné, protože jest určeno poznáním skutečného Boha, jenž jest.

Avšak Slovo Božské není pouze Světlem, osvěcujícím rozum, nýbrž »Slovo tělem se stalo a přebývalo mezi námi« (Jan 1, 14) — a božský Život vstoupil do lidstva.

## Kristus vtělený

je začátek, základ, důvod, vrchol, mravní ideál i konec všeho, co jest, pro každého člověka i celé lidstvo. (Col. 1, 17.) Kristus svým vtělením

vstoupil do lidstva svou božskou osobou. Křtem, bířmováním a kněžstvím činí člověka sobě podobným. Tato podoba s Kristem Bohočlověkem se jmenuje nezrušitelné znamení. Svým vtělením přidal přirozenému poznání pravého náboženství nové pravdy o Bohu čili

#### **p r a v d y z j e v e n é.**

A tím uložil Bůh člověku další povinnost a úkol: jednak přijmouti tyto zjevené p r a v d y, jednak přijmouti i z p o d o b e n í s Kristem-Bohočlověkem skrze s v á t o s t k ř t u. Nezrušitelné znamení, s Kristem nás zpodobující, jest důvodem následování Krista.

Neboť právě tak, jako je první mravní povinností mítí náboženství pravé, jest stejně důležité, aby člověk z něho poznal aspoň tolik, aby došel svého určení. Proto bylo i nutné, aby mu bylo nalezení pravého náboženství jak usnadněno, tak i potvrzeno, neboť p o u z e r o z u m o v é p o z n á n í B o h a n e s t a č í. § 80. Poznání pouze rozumové neboli přirozené jest jednak n e ú p l n é, — neboť neskýtá vše, čeho je potřebí k dobrému životu jednomu každému zde ani k věčné spáse; jest jednak n e z á v a z n é, — neboť každý může říci zvláště v obtížných věcech (na př. manželských, při křivdě), že si představuje zákon Boží jinak, — jest dále n í z k é, neboť člověk nemůže pouhým rozumem zdaleka dosáhnouti mravních ideálů a jejich obtížných podmínek, jak je zjevuje Bůh skrze Krista, jest jednak n e p ř í s t u p n é, neboť jak se na-

máhali mnozí filosofové, a přece jak málo poznali! Lidé se však také většinou musí starat o výživu, nemají času na přemýšlení, ani peněz na studie, málo tedy vědí, a proto by jen málo lidí došlo vlastním hledáním k poznání toho, co jest hlavním smyslem života.

Bylo tedy potřebí, aby nám Bůh *v í c e* o sobě sdělil čili zjevil, bylo potřebí *z j e v e n í*. *Zjevením se dovídáme s jistotou pravdy o Bohu, jeho vlastnostech a jeho vůli, pravdy, kterých bychom pouhým rozumem nepoznali* (176).

»Já jsem Hospodin, Bůh váš, svatí buďte, nebo i já svatý jsem.« (III. Mojž. 11, 44.) »Bez přijímání osob soudí podle skutků jeho jednoho každého.« (1 Petr 1, 17.) »Živ jsem já, praví Pán Bůh, nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od cesty své a živ byl.« (Ezech. 33, 11.) Bůh nám zjevil, že chce, aby ho člověk poznával, ctil, jeho míloval a jemu sloužil tím, že plní jeho *p ř í k á z á n í*. »Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš.« (Mat. 4, 10.)

Bůh »chce, aby všichni lidé spasení byli a ku poznání pravdy přišli.« (1 Tim. 2, 4.) »Mílovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého . . .« (Mat. 22, 37.)

Kromě zjevení o božských *p r a v d á c h*, kte-

176. Tomuto božskému zjevení děkujeme právě za to, že to, co ve věcech božských není lidskému rozumu samo sebou neproniknutelné, může být poznáno také v přítomném stavu lidského pokolení ode všech, pohotově, s pevnou jistotou a bez přimíšení bludu. — Conc. Vatic. 1. c., cap. 2 (Cat. R. p. 304, q. 17).

ré jsme na předchozích stupních poznali, dostalo se nám tedy i zjevení v ů l e B o ž í. Vůle Boží jest, že má dojít každý člověk spojení s Bohem v životě věčném a směřovati k tomuto cíli v životě pozemském.

U č e n í K r i s t o v o vedoucí k tomuto vrcholu lidství, j e s t o b s a ž e n o v E v a n g e l i u.

### **E v a n g e l i u m**

jest v dějinách lidstva největší programovou listinou a světovou, věčnou ústavou, prohlašující jako trůnní řeč Boha jeho zásady, zákony a ducha o cíli, smyslu a mravnosti lidstva i člověka.

Její základní sloupy  
jsou:

»Já jsem cesta, pravda a život. (Jan 14, 6.)  
Kdo věří ve mne, nezůstává ve tmě. (Jan 12, 46.)

Já jsem přišel, aby měli život. (Jan 10, 10.)  
Já jsem přišel, abych vydal svědectví pravdě (Jan 18, 37.) — zásada pravdy.

Kdo věří ve mne, má život věčný. (Jan 5, 24.)  
Ne ten, kdo mi říká »Pane, Pane« vejde do království nebeského,

Zásady světa:

Člověk mírou všeho:  
Programy stran, Svoboda víry.

Cíle pozemské, osobní. Bezohlednost. Pravdou jest osobní názor. Lež, je-li užitečná, je mravně dovolená.

Vyžití. Vnější zdání, společenské formality.

ale kdo činí vůli Otce mého. (Mat. 7, 21.)

Toto jest první přikázání: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého. Druhé jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe. (Mat. 22, 37.)

Kdo moje přikázání má a kdo je zachovává, ten jest, jenž mě miluje. (Jan 14, 21.)

Jeden jest Otec váš, vy pak jste *všichni* bratři. (Mat. 23, 8-9.)

Vezme-li ti kdo plášť, přidej mu i sukni. (Luk. 6, 29.)

Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem. (Mat. 11, 29.)

Vaše řeč budiž »ano, ano, ne, ne«. (Mat. 5, 37.)

Kdo pohlédne na ženu, aby ji požádal, zhřešil již s ní v srdci svém. (Mat. 5, 28.)

Láska jen sexuální a pokrevní.

Zásada třídní nenávisti a boje.

Náboženství bez povinností, jen v citu. Subjektivní domněnky a názory.

Národní, obchodní, osobní sobectví.

Zisk nade vše.

Sebeuplatnění především.

Přetvářka, oficiální lži.

Tělesnost, rozluky, kult těla.

Kdo chce za mnou  
přijít, vezmi kříž svůj  
a následuj mne! (Mat.  
16, 24.)

Já pak pravím vám:  
Milujte nepřátele své!  
Dobře číňte těm, kteří  
vás pronásledují. Tak  
hrnete uhlí žhavé na  
hlavu jejich. (Mat. 5,  
44; Řím. 12, 20.)

Nepečujte příliš, co  
byste jedli a co byste  
pili a čím byste se odí-  
vali. Ví Otec váš nebes-  
ký, že toho potřebuje-  
te. (Mat. 6, 31-32.)

Radujte se a veselte  
se, odplata vaše hojná  
jest v nebesích. (Mat.  
5, 12.)

Modlete se bez ustá-  
ní! (Thess. 5, 17.)

Pokoj svůj dávám  
vám, ne jako svět. (Jan  
14, 27.)

Pokoj vám! (Jan 20,  
26.)

Zásada vyžití se, —  
svoboda mravů — hru-  
bost.

Pomsta.

Kult práce, výroby a  
strojů.

Bujnost, bezuzdnost.

Lhostejnost k Bohu.

Nepokoj, chvat, stav  
zoufalství.

Evangelium obsahuje Kristem Pá-  
nem zjevené pravdy o Bohu a o spo-

jení člověka s Bohem. § 81 Toto spojení se děje Boží láskou k člověku a láskou člověka k Bohu. Láska Boží k člověku se projevila nejdokonaleji vtělením. Člověk pak miluje Boha tím, že přijímá víru ve zjevené pravdy a plní přikázání Kristova. *Víra a láska jsou vlastní mravní povahou křesťanství.*

*Nejvlastnější a základní poznání o Bohu, které Kristus lidstvu zjevil, jest, že věčný Tvůrce světů není bytostí člověku nekonečně vzdálenou, nepřístupnou a k člověku lhostejnou, nýbrž že jest Otcem, který svého tvora miluje.* «Bůh jest láska.» (1 Jan 4, 16.) (177)

Uvážíme-li tento rozdíl, uznáme, jak neúplný a omezený jest názor, že k dostatečnému životu podle vůle Boha jest dosti, žije-li člověk přirozeně dobře, aniž by musil osobně projevovati Bohu chválu, prosbu, lásku, díky.

Představuje-li si dnešní člověk, že, je-li Bůh dobrý, nemusí býti prošen, a je-li nesmírně vznešený, nepotřebuje chvály, pak se právě ani zdaleka nepropracoval k poznání, že v řádu milosti jsme právě vystoupili nad pojmy »musím« a »potřebuji« a že styk Boží s lidstvem jest spíše vyjádřen slovy »chci« a »miluji«. Teprve na tomto podkladě pochopíme vlastní povahu styku lidského ducha s duchem Božím, jakým jest modlitba.

*Modlitba jest duševní styk nebo obcování člověka s Bohem.* (178) Nemůže tedy býti modlitbou pouhé bezduché odříkávání slov. Hlas při mod-

litbě má býti pomůckou, která modlitbu zvroucňuje nebo sjednocuje mysli většího počtu modlících se, nebo oděn zpěvem slouží ke vzbuzení zbožných citů a tím ku prohloubení úkonů vůle.

Styk, obcování s Bohem v modlitbě, děje se nejlépe projevem vlastního vnitřního poměru jednotlivcova k nebeskému Otci a ke Spasiteli nebo ke světcům vlastními slovy. To jest modlitba v n i t ř n í.

Ačkoliv jest nejosobnějším způsobem modlitby, přece jest velmi radno, aby člověk přijímal i slova modliteb, daná Duchem svatým v Písmě svatém, žalmech a zpěvech, — božským Spasitelem nebo Církví svatou, světci a duchovními učiteli. Modlitbě, kterou tvoří takto přijatá slova, říkáme ú s t n í, i když ji pronášíme jen v nitru. Při těchto modlitbách nestačí pouhé pronášení slov po jejich původci, ani snad pouhé chápání jejich obsahu, nýbrž teprve přijetí jich celou v ů l í jest modlitbou.

Snahou modlícího se musí býti, aby se stala slova přijaté modlitby jeho vlastními.

Takřka denním duchovním chlebem křesťanovým jest modlitba Páně, Pozdravení andělské a Apoštolské vyznání víry. Vyložme aspoň krátce modlitbu Páně, která se tak jmenuje proto, že ji naučil apoštoly sám Kristus Pán (Mat. 6, 9 až 13):

O t ě e, který jsi Otcem otců, »od něhož se jmenuje každé otcovství« (Efes. 3, 15), neboť jsi všemu dal život, jenž jsi nade všechna jiná jmé-

na svá Otcem, Otcem nad Stvořitelem, nad Pánem, nad Soudcem, jenž jsi Otcem, dokud jest ti člověk dítětem, to jest do chvíle, kdy smrtí v těžkém hříchu se rozhodl nebýti na věky tvým synem,

O t ě n á š, — »jenž jsi, který jsi« (Ex. 3, 14) a nejsi pouze myšlenkou, »jenž jsi, jaký jsi« a nejsi tedy libovolným lidským výmyslem,

n a n e b e s í c h, která jsou všude, neboť i ty jsi všude, a proto vše vidíš a můžeš, jenž jsi povznesen nad vše pozemské.

P o s v ě ť se, — buď chválen, buď poznáván, buď milován, neboť jméno tvé jsi ty sám; — »Posvěť se jméno tvé«, především mnou, mým rozumem, srdcem i každým činem. Odmítám a zavrhuji každý hřích, neboť ten znesvěcuje tvé jméno.

P ř í jď k r á l o v s t v í t v é, zde na světě, abys byl vládcem všech lidí i věcí — i po skonání světa, kdy budeš Pánem uznávaným a oblažujícím celou věčnost.

B uď v ů l e t v á, nejvyšší svatá, moudrá a dobrá, »j a k o v n e b í« jest plněna všemi anděly a svatými, »t a k i n a z e m í« kéž zvítězí nad každou vůlí protivnou.

C h l é b n á š v e z d e j š í, který by nás živil k životu těla, ale i chléb tvého slova, jenž živí naše duše a Chléb nejsvětější, který dává život věčný, »d e j n á m d n e s«, abychom měli život klidný a mohli spěti k životu věčnému. K tomu však jest třeba čistoty srdce, a proto prosíme,

o d p u ť n á m n a š e v í n y, j a k o ŝ i m y

odpouštíme našim vinníkům, a to všem i každému zvlášť, upřímně a srdečně;

a neuveď nás v pokušení, ani duchovní a vnitřní, ani tělesné, ani od světa, ani od ducha zlého,

ale zbav nás od zlého, minulého, přítomného i budoucího, tělesného i duchovního, nadto pak od hříchu, který jest ztrátou tebe. Amen. Tak věříme, tak prosíme a vyznáváme.

Mravní ohnisko poměru k Bohu jakožto Otci jest nejvyšší přikázání, shrnující v sobě všechna ostatní: »*Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a z celé mysli své. — Milovati budeš bližního svého jako sebe sama.* Mat. 22, 37, 39. (179)

Aby se však nikdo nemýlil, jako by bylo milovati Boha pouhým vyznáním, citem nebo slovem, zdůrazňuje Kristus, že *láska k Bohu spočívá v plnění vůle Boží, a kdo ji svou vinou neplní, Boha nemiluje* (180), byť to sebe určitěji tvrdil. Boží vůle jest vyslovena v přikázáních. »Kdo moje přikázání má a kdo je zachovává, ten jest, jenž mě miluje.« (Jan 14, 21.) »Milujete-li mě, přikázání má zachovávejte!« (Jan 14, 23.) »Ne ten, kdo mi říká »Pane, Pane« vejde do království nebeského, ale kdo plní vůli Otce mého.« (Mat. 7, 21.) Láska k Bohu a každému bližnímu jest podstatnou (esentiální) mírou, kterou se posuzuje zlo a dobro, menší a vyšší dobro. Zákon lásky, zvaný »veliké«, »největší« nebo »nové« přikázání, jest křesťanský, mravní, obec-

ný princip, v němž jest rozlišující znak křesťanství od všech jiných náboženských, sociálních a praktických zásad, určujících v základě poměr člověka ke každému druhému člověku, národa k národu, třídy k třídě, bez rozdílu a bez výjimky. Tato láska není jen krasocitnou ideou, nýbrž skutečnou, denní mravní povinností, zavazující podle okolností i pod těžkým hříchem. Kdo neodpouští nepříteli, hřeší. Kdo nepomůže ve *vážné* potřebě bližnímu, ač může, těžce hřeší. Tak veliké jest přikázání lásky k bližnímu, že praví sv. Jan: »Kdo nemiluje bratra svého, kterého vidí, jak může milovati Boha, kterého nevidí.« (1 Jan 4, 20.) A Kristus při posledním soudu výslovně nebude přidělovati odměny a tresty za nic jiného, než za skutky lásky nebo její opominutí: »Pojďte, požehnaní Otce mého...« (Mat. 25, 34.)

Zákon lásky neplní se pouze osobně, nýbrž i *sociální* činnost jest mravní povinností z něho plynoucí. Obecné dobro celého lidstva nebo každé společnosti\* má míti v plnění příkazu lásky nejpoctivější a nejjistější podnět, důvod a ochranu. § 82

Čím více koho miluji, tím větší dobro mu přeji, prokazuji nebo zjednávám. Jest tedy největší láskou k bližnímu přátí mu dobro nejvyšší, *ž i- v o t v ě č n ý* a pomáhatí mu k němu. Avšak život věčný vyžaduje především *v í r u* a *m í-*

\* Sociální pojištění, pomoc a ochrana.

lost. Kdo tedy zjednává bližnímu víru a milost, ten mu prokazuje největší lásku.

Z toho tedy plyne, jak jest velkou povinností pracovat také osobně a snaživě o spáse bližního čili o šíření víry a přivádění bližního k stavu milosti. To se může dít nejrůznějším způsobem, jen když mravně správným způsobem, buď jednotlivě nebo kolektivně, buď soukromě nebo pod vedením Církve svaté, buď náhodně nebo soustavně. Ale vždy leží na každém věřícím povinnost, snažit se podle osobních okolností o šíření víry a milosti. § 83

*Jádrem a souhrnem zákona víry a lásky jest řeč na hoře (Mat. 5-7) a v ní*

#### **osmero blahoslavenství, (181)**

»Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.

Blahoslavení tiší, neboť zemí vládnouti budou.

Blahoslavení kající, neboť potěšeni budou.

Blahoslavení, kteří lačnější a žízní po spravedlnosti, neboť nasyceni budou.

Blahoslavení milosrdní, neboť milosrdenství dojdou.

Blahoslavení čistého srdce, neboť Boha viděti budou.

Blahoslavení pokojní, neboť synové Boží slouti budou.

Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.«

Kristus Pán v této řeči vyslovuje příkaz, kterým stanoví cíl křesťanské mravnosti: »Buďte

dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest.« (Mat. 5, 48.) Jest tedy ideálem jejím svatost Boží. Dokonalý jest, kdo koná vše, co konatí má a koná to vše dobře. — Z toho plyne, že křesťan má nejprve z lásky k Bohu *pracovati*. »Kdo nepracuje, ať nejl.« (2 Thess 3, 10.) Svou práci musí konatí z lásky k Bohu, tedy poctivě, svědomitě, s dobrou vůlí. — Má plnění všechny své povinnosti jako otec a matka, jako občan, ve svém povolání jako životní úkol z lásky.

Vedle povinností *pracovati* jest vlastní a čistě křesťanskou vlastností *umění trpěti*. Trpěti sice musí každý člověk, ale umění snášeti utrpení s oddaností a důvěrou v milující a všemohoucí Boží řízení života, které směřuje k účelu jistě pro člověka nejlepšímu, jest ctností trpělivosti.

A protože je Kristus Slovo Otcovo, a »podoba jeho podstaty« (Hebr. 1, 2), jest nám nejvyšším vzorem, podle něhož se máme podobati Otcí nebeskému. Snažiti se tedy o křesťanskou dokonalost, jest následovati Krista, *p o d o b a t í* se Kristu celým životem.

Plností křesťanství jest následovati Krista čili jakoby na horu Boží stoupati ke ctnosti. Křesťanská *ctnost* je *schopnost a snadnost buď Bohem přímo daná nebo člověkem získaná, konati to, co jest podle Boha dobré a varovati se zlého*. (182)

*Základní schopnosti čili ctnosti mravní*, které musí býti při každé jiné ctnosti i dobrém skutku, jsou: *rozumnost, správnost, pevnost a míra*. —

*Božské ctnosti*, zvané tak proto, že vlastní po-

hnutkou jejich jest sám Bůh, *jsou: víra, naděje, láska.* (183)

Úplně se snaží následovati Krista vnitřním i vnějším životem řeholníci a řeholnice slibem a zachováváním tří evangelických rad: chudoby, čistoty a poslušnosti.

Třebas jest však zjevení Kristovo o Bohu a jeho vůli zákonem víry a lásky, přece stanoví i nejnižší meze, pod které nesmí láska křesťana klesnout, když praví: »Nepřišel jsem zákon zrušit, nýbrž naplnit.« (Mat. 5, 17.) »Zachovávej přikázání.« (Mat 19, 17.) Tím potvrdil také mravní Starý Zákon jako božský. V něm jest vyslovena vůle Boží v

### **Desateru Božích přikázání.**

*Desatero Božích přikázání zní:*

1. *V jednoho Boha věriti budeš.*
2. *Nevezmeš jména Božího nadarmo.*
3. *Pomni, abys den sváteční světil.*
4. *Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.*
5. *Nezabiješ.*
6. *Nesesmilníš.*
7. *Nepokradeš.*
8. *Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.*
9. *Nepožádáš manželky bližního svého.*
10. *Aniž požádáš statku jeho.* (184) § 84

Podle toho, co jsme řekli o výstupu k Bohu, všimějme si v přikázáních Božích současně t r o j í stránky:

1. jednak, co z a k a z u j í zlého,
2. jednak, co tím p ř í k a z u j í dobrého,
3. jednak, jak lze toto dobré n e j d o k o n a -  
l e j i plniti.

První tři přikázání prohlašují úctu k Bohu sa-  
mému:

první zjevuje jeho jsoucnost a majestát,  
druhé zakazuje jeho urážku,  
třetí stanoví jeho úctu.

*První přikázání váže člověka, aby měl pravé náboženství.* (185) Nezájem o Boha jest jednou z prohlubní nejtěžších hříchů. První přikázání přikazuje, abychom uznávali Boha ve všech vě-  
cech bez výjimky, soukromých i veřejných, za nejvyššího Pána. Víra a důvěra v Boží dobrotu a láska k ní jsou základem života. Nevěra, lho-  
stejnost, zoufalství a nenávisť k Bohu, pověra a bludy jsou opakem vůle Boží v prvním přikázání, a tedy těžkým proviněním proti němu.

*Druhé přikázání zavazuje člověka, aby chválil jméno Boží modlitbou, šířením víry a slávy Boží i vzorným životem.* (186) Proto mu brání zneuží-  
vatí ho, zakazuje rouhání, ukládá povinnost mod-  
litby. Život bez modlitby po dlou-  
hou dobu jest těžkým hříchem. § 85  
Ježto jméno Boží jest nejvyšší instancí pravdy,  
proto druhým přikázáním jsme zavázáni plniti  
sliby a přísahy Bohu nebo jeho jménem učiněné.

*T ř e t í : Úcta Boží, která má žít v srdci stále,  
soustřeďuje se v nejvyšším úkonu, v oběti Krista  
Pána, které jsme povinni se zbožně účastniti pod*

*těžkým hříchem v neděle a zasvěcené svátky, účastí na mši sv. nejméně od evangelia až do okamžiku, kdy kněz přijal krev Páně.*

Ostatní přikázání řídí vztahy k světu pozemskému, jako prvá tři k světu božskému:

čtvrté (vzhledem k prvnímu) úctu k řádu a autoritě. —

Páté chrání b y t í (život) člověka,

šesté bytí (život) lidstva,

sedmé jeho majetek, osmé jeho čest, deváté jeho vnitřní čistotu.

*Čtvrté přikázání staví do života lidstva i jednotlivcova úctu k autoritě (187) a řádu. Ukládá věřícímu křesťanu zachovávat, hájit a šířit zásady úcty, práva a spravedlnosti.*

Vážné porušení poslušnosti vůči rodičům nebo představeným, vyjímaje, že by poroučeli jednání hříšné, jest těžkou vinou. Sem náleží pohrdání rodiči a autoritou vůbec, její podryvání hlavně v duši mládeže, nevděk k rodičům, jakož i nedbalosti rodičů ve výchově dětí, opomíjení řádné výchovy k Bohu. To všechno podle velikosti viny a účinku působí v celku těžký, jen někdy všední hřích.

*Páté přikázání chrání život vlastní i bližního, staví jej pod Boží ochranu a dává mu posvátnou povahu. (188) Proto nespravedlivé těžké ublížení na zdraví vlastním i cizím — jest hříchem. Vzpomeňme na nesmírné požitkářství a různé moderní způsoby zabíjení sebe i bližních a úpadek vědomí o posvátnosti a ceně života!*

*Šesté přikázání chrání život lidstva. (189) Jeho zneužívání vede k úpadku a zániku lidského pokolení. Proto také každý pohlavní skutek a přípuštěná touha, jimiž kdo užívá tohoto pudu mimo platné manželství, jest vždy sám v sobě těžkým hříchem. Manželský zákon pak stanoví výlučné a nerozlučitelné spojení muže a ženy a pro katolicky pokřtěného i svátostné formy. (190).*

Bůh prohlédá i lidské srdce, a proto již i svobodné rozhodnutí ke hříchu jest hříchem. Nejen tedy skutek vnější proti přírodě, nýbrž i dobrovolné žádosti po nedovolených činech jsou těžkými hříchy.

Ty zakazuje přikázání d e v á t é, — které zároveň se šestým vede k dokonalému poměru mezi duší a tělem, v němž má míti duch svobodu a má tělo, podle rozumu a vůle Boží, ovládati. *Jádro nečistoty jest právě v tom, že tělesná stránka zotročuje duchovní (191).*

*V sedmém a desátém přikázání klade vůle Boží nejspodnější mez lásky k bližnímu, žádající, abychom mu konali dobré ve věcech hmotných, takže velké ublížení bližnímu na jeho vlastnickém právu, které jej značně poškozuje, jest těžkým hříchem. (192) Velikost poškození se měří při menší škodě majetností poškozeného, takže nepatrné množství, odcizené člověku chudému, může býti těžkým hříchem, ačkoli by zámožnému neublížilo a tedy těžkým hříchem nebylo. Avšak škoda, která jest sama v sobě dosti značná, pů-*

sobí těžký hřích bez ohledu na majetnost poškozeného. Čistota křesťanských mravů zakazuje i nezřízenou touhu po cizím majetku, takže nenávisť k majetným, nespravedlivé vyvlastňování a závist jsou rovněž hříšné. — Ale s druhé strany jest hříšné, a to i někdy těžce, držeti a užívatí vlastnictví bez ohledu na potřeby bližního, ať jednotlivě nebo vůči sociální třídě.

*O s m é : Zákon Boží chrání vedle majetku také čest bližního a tím ukládá vyšší stupeň lásky k němu. Zavádí do soukromých i veřejných vztahů lidí zásady důvěry, upřímnosti, jistoty, spolehlivosti a charakteru. (193) Čím výše vystoupí křesťan k Boží blízkosti, tím ryzejším charakterem musí býti. Proti cti bližního se prořešuje, kdo ho podezírá bez dostatečné příčiny ze zlých skutků nebo úmyslů. Tím spíše, a bohužel, tím snadněji, lze se dopustiti i těžkého hříchu slovem, jímž by kdo podobná podezření vyslovoval, nepravdivé nedostatky neb viny sděloval. Ano, nutno zdůraznit, že jest hříšné i skutečné chyby, přestupky a viny bližního sdíletí bez dostatečně vážné příčiny. Šíření nepravdy jest pomluvou, neodůvodněné sdělení i pravdivých chyb nactiutrháním. Sem náleží i vyjevení svěřeného tajemství. Podle důležitosti obsahu, jakož i podle škody, která se podobnými řečmi způsobí bližnímu na cti neb majetku, se soudí i o těžkosti hříchu, který zde může býti velmi snadno těžkým a nelze jej obyčejně omluviti »dobrým« úmyslem.*

*V přikázání pátém, šestém, sedmém, osmém nutno zdůrazniti, že nese s sebou také povinnost plné náhrady škody, způsobené buď na majetku, zdraví nebo cti. (194) Tato povinnost nepřestává s odpuštěním hříchu, nepřestává také časem a nelze ji také nahraditi darem někomu jinému než poškozenému krom případu nemožnosti. Způsobilo-li škodu několik lidí, jest každý povinen nahraditi celou, když tak neučinili druzí svým dílem.*

Jest zřejmo, že sem náleží i křivá žaloba, křivé svědectví, i případně literární, obchodní a politické pomluvy, urážky a nepravdy.

Kristus vylévá svůj život dále ze vtělení do Eucharistie.

### Kristus svátostný

jest vtělený Syn Boží v Eucharistii a působící ve svátostech. Svátostmi povznáší Bůh člověka do vnitřního spojení se sebou v Kristu. Svátostné spojení člověka s Bohem, — které nazýváme milostí posvěcující, — jest po vtělení a zjevení Kristově nutné ke spáse. *Ke spáse věčné, která jest požíváním Boha, nestačí jen přirozeně dobrý mravný život, protože si jím nemůže člověk zasloužiti odměny věčné. Aby byl život lidský záslužný pro věčný život, musí býti spojen svátostmi s Kristem. (195)* Proto se Kristus vtělil, aby dal svůj život každému člověku a tím i přirozenému lidskému životu cenu nadpřirozenou a božskou. Kristus k němu vstupuje *osobně* jako Bůh

i člověk v nejsvětější Eucharistii; a jako Bůh milostí i ostatními svátostmi. Proto jest největší povinností, — totožnou s povinností mítí a plniti pravé náboženství, — býti v milosti posvěcující. *Bez milosti posvěcující není spásy. Nabývá se nejprve křtem a ztratil-li ji kdo těžkým hříchem, nabude ji řádným způsobem ve svátosti pokání.* (196)

*Svaté břimování není nutné ke spáse, ale hřeší, kdo je lehkovážně opomene přijmouti.* (197)

*Svaté pomazání nemocných není nutné ke spáse, ale hřeší, kdo je z nedbalosti nepřijme ve vážné nemoci.* (198)

*Jest pod těžkým hříchem povinen se vyzpovídati, kdo je v těžkém hříchu a upadne do nebezpečí života.* (199) Krom toho nařizuje Církev svatá, aby se každý věřící aspoň jednou ročně zpovídal.

Nejsv. Eucharistie jest pokrmem síly pro životní boj, nejsilnějším zdrojem milostí a věčné blaženosti, nejsladší útěchou v bolesti tohoto světa. Kéž ji přijímá každý podle své lásky co nejčastěji a nejzbožněji.

## Kristus tajemný

jest jeho trvající život v tajemném těle svaté Církve. Eucharistií a svátostmi se rozlévá život Kristův do všech věřících, z nichž se tělo Církve tvoří. Kristus žije a působí v Církvi. »Z něho celé tělo . . . bere svůj vzrůst ke vzdělání své-

mu v lásce« (Ef. 4, 16.) Proto Církev z Krista Pána věřící učí a řídí svými zákony, jménem jeho vynášenými: »Jdouce do celého světa, učte všechny národy, křtíce je... a učíce je zachovávatí všecko, cokoli jsem vám přikázal.« (Mat. 28, 19.) Ale abychom nepochybovali, že tento příkaz poslušnosti k apoštolům váže lidstvo i vzhledem k jejich nástupcům až do skonání světa, řekl Spasitel také: »A já vám pošlu jiného Utěšitele, Ducha pravdy, který vás vyučí v š e l i k é pravdě a připomene vám všechno, cokoli jsem vám řekl.« (Jan 15, 26.) Toto poslání Kristovo se vztahuje na nástupce apoštolů, jimiž jsou biskupové, kteří vedou jeho Církev. (Act. 20, 28.) Že nutno Církev poslouchati, prohlásil Pán náš, když řekl: »Kdo pak Církve neuposlechne, budiž vám jako pohan a veřejný hříšník.« (Mat. 18, 17.)

Církev Kristova tedy učí lidstvo z Ducha svatého poznávati pravdu i vůli Boží, protože je vázána slibem Krista, Syna Božího, že jí bude Duch svatý učití a nemůže se tedy zříci neomylnosti, jako se nemůže zříci Ducha svatého. Svůj úkol, vésti ovce Kristovy, koná Církev hlavně příkázáními.

Příkázání církevní jsou obsažena jednak ve schválených katechismech, jednak v církevním zákoníku (Codex Juris Canonici), jednak ve výnosech sv. Stolic, církevních sněmů a biskupů.

**P a t e r o p ř í k á z á n í c í r k e v n í c h**

zní:

1. *Zasvěcené svátky světiti.*
  2. *V neděle a zasvěcené svátky celé mši sv. býti zbožně přítomen.*
  3. *Ustanovené posty zachovávat.*
  4. *Alespoň jednou za rok se z hříchů vyzpovídati a v čas velikonoční velebnou Svátost oltářní přijmouti.*
  5. *V zapovězený čas nekonati hlučných zábav.*
- (200) § 86

I. *Zasvěcené svátky světiti.* — Svátky jsou ob-  
saženy v církevním roce.

*Církevní rok* (annus liturgicus, ecclesiasticus, sacer) *jest pořad svátků a posvátných vzpomínek na život Ježíše Krista, které Církev ve svých modlitbách a hlavně v nejsvětější oběti mše svaté zpřítomňuje.* (201)

Krom neděle slavili se až do 3. století jen velikonoce a svatodušní svátky. Půst, pocházející již ze 2. století, rozšířil se před velikonocemi do 4. století na 40, ano, s předpostím na 70 dní, čímž se vytvořil okruh velikonoční, trvající 17 týdnů od Devítníku do Ducha svatého. — Naproti tomu však se dostalo slavnosti *N a r o z e n í* Páně teprve kol r. 336, kdy byla stanovena na 25. prosince, ač předtím se slavilo N. P. obecně 6. ledna, svého okruhu ve 4 až 5 nedělích adventních a v době až do Zjevení Páně, tedy 7 týdnů. — Ostatní neděle po Duchu svatém nemají společné myšlenky a byly také různě označovány: někde se označovaly podle větších svátků (ku př. podle sv. Petra a Pavla, Vavřince, Cypriána,

arch. Michaela), u Řeků podle evangelistů, jichž čtení se konalo.

Od 8. století má církevní rok skoro dnešní podobu, byl jen rozšířen o rozličné svátky. Od 11. stol. jest již pevný pořad čtení Písma svatého. — Později vzniklo trojí okruží církevního roku, dělící se na okruh *v á n o č n í, v e l í k o n o č n í a s v a t o d u š n í*.

*Církevní rok začíná I. nedělí adventní. (202) Advent jest kající doba radostného rázu, plná očekávání příchodu Vtělení, připomínající dobu od stvoření světa do druhého stvoření, do stvoření lidské přirozenosti SLOVA. (203)*

25. prosince jest svátek Narození Páně s oktávou jeho Obřezání (1. ledna).

6. ledna jest svátek *Z j e v e n í P á n ě* (Epiphania), kdy se připomíná trojí událost ze života Páně: klanění pohanských mudrců (zjevení celému světu), křest Páně v Jordáně (zjevení lidu židovskému), první zázrak v Káně (zjevení božství učedníkům). V předvečer se světí voda, jako se světí před druhými Hody Božími, velikonočním a svatodušním, kdy se uděloval křest svatý katechumenům. Krom toho se zvykově světí kadidlo a křída (i zlato) na paměť darů sv. Mudrců.

Neděle po Zjevení Páně nemají vlastního charakteru liturgického. Jest jich tolik, kolik jich volných zbývá do Devítíku.

*Středem církevního roku a osou, podle níž se všechny pohyblivé svátky a slavnosti řídí, jest*

*Hod Boží velikonoční čili Vzkříšení Páně (204), vítězství Syna Božího nad smrtí časnou i věčnou.*

Devět neděl před ním začítá p ř e d p o s t í nedělí zv. Devítník (Septuagesima, t. j. sedmdesátý den před velikonocemi). Následující neděle se nazývají Sexagesima a Quinquagesima. Po této *jest začátek postu středou, zvanou Popeleční, (205)* podle kajícího obřadu kladení popela na hlavu věřících. Činí se tak ráno přede mší svatou nebo po ní. Půst začíná touto středou, aby potrval plných 40 dní, neboť neděle nejsou dny postními, a proto se do počtu nezapočítávají. *Čtyřicetidenní půst jest doba kající přípravy na vzpomínku umučení Pána Ježíše Krista a na oslavu jeho zmrtvýchvstání. (206)*

Liturgicky začíná půst teprve p r v n í nedělí postní, zvanou Q u a d r a g e s i m a, od níž se též nazývá celý půst čtyřicetidenním, Quadragesimou.

Po první neděli postní přichází druhá, třetí a čtvrtá. Pátá se nazývá S m r t e l n á (Dominica Passionis) a jí začíná nejvážnější čtrnáctidení celého roku, doba utrpení. Po neděli Smrtelné v pátek jest svátek Sedmi bolestí nejbl. Panny Marie.

Šestá neděle postní se jmenuje K v ě t n á, připomínající vjezd Spasitelův do Jerusalema, kdy byl vítán jako Messiáš květy a ratolestmi, které se na paměť toho světí obřadem před slavnou mší svatou, při němž jest také průvod, znázorňující připomínanou událost. Ratolesti tehdy žehnané

se uschovávají po celý rok a před Popeleční středou příštího roku se spalují a jejich popel se svěťí, jak řečeno při Popeleční středě. O neděli Květné se čtou při mši svaté *pašije čili líčení utrpení Spasitelova z evangelia* (207) sv. Matouše (kap. 1—75, akp. 27, 1-66).

*Týden po neděli Květné se nazývá Svatý nebo Veliký.* (208) V úterý se čtou při mši svaté pašije podle sv. Marka (k. 14, 1-72 do k. 15, 1-46), ve středu podle sv. Lukáše (k. 22, 1-71 do 23, 1-53).

Ve středu k večeru se konají v chrámech po prvé t. zv. t e m n é h o d i n k y (Matutinum tenebrarum). Jsou to církevní hodinky jitřní a chvály, při nichž jest změněný obřad a vyniká v nich hlavně zpěv lamentací Jeremiášových v prvním nočním čtení. Konají se rovněž tak v tutéž dobu ve čtvrtky i v pátek. Při nich se staví před oltář na stranu epištolní patnáctiramenný svícen, na němž hoří čtrnácte žlutých a uprostřed jedna bílá voskovice, které znamenají apoštoly a učedníky a Krista Pána. Zhasínají se postupně po každém žalmu, takže ke konci zbude jediná, na smutnou památku toho, jak apoštolové i učedníci opouštěli pomalu Spasitele. Mezi Benedictus se zhasnou i všechny svíce na oltáři na paměť smrti Páně. Po modlitbě se způsobí hluk, připomínající zemětřesení po zmrtvýchvstání a hořící svíce se opět přinese na svícen, kde sama jediná hoří.

*Zelený čtvrtek připomíná jednak přeradostnou*

*událost ustanovení Eucharistie, jednak smutnou, smrtelný zápas Páně v Getsemani a zradu Jidášovu.* (209) Do Gloria se vzpomíná prvního, po Gloria již opět utrpení. Po mši svaté se odhalují oltáře na památku obnažení a zneuctění Syna Božího, kterého vždy v liturgii oltář značí. Od Gloria této mše svaté do Gloria Bílé soboty se nezvoní vůbec žádnými zvony ani zvonky pro nejhlubší smutek.

V biskupských chrámech se světí sv. oleje křtěnců, nemocných a sv. křížmo. Rovněž umývá biskup nohy dvanácti starcům jako vzpomínku na příkaz Páně, abychom konali, co on, Mistr a Pán, konal.

Po mši sv. se přenese Nejsv. Svátost do postranní kaple nebo na vedlejší oltář, slavnostně upravený, kdež se věřící v ten den klanějí, děkujíce Spasiteli za předrahý odkaz Eucharistie. Připomíná též zahradu Getsemanskou. Výstav Velebné Svátosti, jak jest u nás zvykem na Velký pátek a na Bílou sobotu, a jemuž my říkáme Boží hrob, jinde není. Liturgické předpisy požadují jen, aby Velebná Svátost byla přenesena z chrámu a uložena v postranní kapli.

*V pátek, zvaný Veliký* (Paraskeué, t. j. příprava beránka), se neslouží mše svatá. *Smutné obřady připomínají smrt Páně* (210) trojím způsobem: a) typicky či obrazně: lekce o pokání lidstva a beránkovi velikonočním; b) historicky, pašijemi sv. Jana; c) dramaticky: odhalování sv. kříže a adorace jeho. Sv. přijímáním kněze, jako-

by pohřbem Páně, vrcholí obřady toho dne. Po mši sv. vystaví u nás kněz Nejsv. Svátost v Božím hrobě.

Na B í l o u s o b o t u se světí nový oheň, jímž se zapálí věčná lampa a svíce v kostele. Zpívá se již ráno radostný a jásavý a vítězný E x s u l t e t a po něm se čtou proroctví, při nichž se připravují katechumeni ještě na sv. křest. Pak se světí křestní voda a udílí se svatý křest. Mše svatá jest již vlastně p ů l n o ě n í mše svatá zítřejšího Hodu Božího, zaznívá již Aleluja a Gloria a znějí zvony. Po sv. přijímání se ihned zpívají n e š p o r y a odhalují se všechny obrazy po kostele.

Odpoledne bývá u nás slavnost vzkříšení Páně s průvodem.

H o d B o ž í velikonoční a celý týden po něm má ráz slávy a radosti a mše svatá se obrací hlavně k novokřtěným dítkám Božím až do Bílé neděle, kdy odkládali křtenci bílé roucho, které ještě tuto neděli naposled měli při mši svaté.

Po páté neděli po Veliké noci jsou v pondělí, úterý a středu p r o s e b n é d n y, kdy Církev sv. úpěnlivě prosí v průvodech a při mši svaté za ú r o d u z e m s k o u, za odvrácení války, hladu a nemocí. Při průvodech se zpívají litanie ke všem svatým. Tyto dny zavedl biskup sv. Mamertus a nazývají se také m e n š í (minores, t. j. mladší), na rozdíl od litanií a proseb na sv. Marka 25. dubna, jež se nazývají v ě t š í (majores, starší).

Ve čtvrtek nato jest svátek **N a n e b e v s t o u p e n í P á n ě**. Při mši sv. po evangeliu se zháší a odnáší paškál (velikonoční svíce) na znamení odchodu Spasitelova ve viditelném těle na nebesa.

V sobotu před Hodem Božím svatodušním se svěťí voda jako na Bílou sobotu a tato mše sv. jest opět půlnoční mši svatou zítřejšího dne.

Týden po Svatém Duchu jest svátek **N e j s v. T r o j i c e B o ž í**, jímž se uzavírá okruh velikonoční.

Ve čtvrtek nato jest slavnost **B o ž í h o T ě l a**, to jest slavná vzpomínka na ustanovení této převelebné Svátosti, která se nemohla pro převládající smutek tak slavně konatí na Zelený čtvrtek. Koná se průvod ke čtyřem oltářům, plný jásotu a slávy.

V pátek po oktávě Božího Těla jest svátek rázu intimního, vnitřního, oproti slávě vnější předešlého svátku, **N e j s v ě t ě j š í h o S r d c e P á n ě**, kdy se zvláště mají odčiňovati urážky, způsobené Srdci Ježíšovu ve Velebné Svátosti. Potom nastupují obyčejné neděle po sv. Duchu, jichž jest podle času do I. neděle adventní 23 až 28.

Doba vánoční se obrací k Bohu Otci, vzpomínajíc jeho lásky, že dal Syna svého jednorozného na vykoupení pokolení lidskému.

Doba velikonoční jest dobou lásky Syna Božího a doba svatodušní jest oblastí lásky Ducha svatého.

V duchu Církve svaté vytvářejme i ve svém nitru příslušné vzněty pokání, lítosti, radosti, smutku a soucítu, jako zase vnitřní jistoty ze vzkříšení Páně, city lásky k jeho dobrotě, podle toho, jakým duchem se nese svatá liturgie.

*Zasvěcené svátky jsou:*

*Neposkvrněné Početí Panny Marie (8. prosince), Narození Páně (25. prosince), Obřezání Páně (1. ledna), Zjevení Páně (6. ledna), Nanebevstoupení Páně, Božího Těla, sv. Apoštolů Petra a Pavla (29. června), Nanebevzetí Panny Marie (15. srpna), Všech svatých (1. listopadu) - (211). Svátky sv. patronů zemských nejsou svátky zasvěcenými. (Ale na Moravě jest zasvěceným svátkem svátek sv. Cyrila a Methoděje.)*

*Svěcení svátečního dne vyžaduje, abychom nekonali služebných prací (212). Práce, neodůvodněné vážnou potřebou, trvající přes dvě hodiny, působí těžký hřích.*

II. V neděle a zasvěcené svátky celé mši sv. býti zbožně přítomen. — Toto přikázání určuje blíže, jak se má plnití třetí přikázání Boží: *Aspoň jednou za týden jest věřící křesťan pod těžkým hříchem povinen býti účasten největšímu úko- nu, který Bůh lidem svěřil, Oběti Syna Božího, mše svaté (213). Oběť Nového Zákona je sám Syn Boží, Ježíš Kristus, jenž se svou smrtí na kříži Otci nebeskému za nás obětoval (214).*

Oběť Pána Ježíše na kříži se ustavičně ob- novuje mší sva- tou.

*Mše svatá jest ustavičná oběť Nového Zákona, ve kteréž se Ježíš Kristus pod podobou (způsobami) chleba a vína Otci svému nebeskému nekrvavým způsobem obětuje\* (215).*

\* Srovnej totéž o mši sv. na str. 116

215-1. Ale i svým učedníkům dal radu obětovati prvotiny ze svého majetku Bohu, ne že by toho potřeboval, ale aby k němu nepřicházeli s prázdnýma rukama, a aby nebyli nevděční. On sám vzal chléb, díky učinil a řekl: »Toto jest tělo mé« (Mat. 26, 26), — tělo, které je též přirozenosti jako naše. Podobně vzal i kalich a vyznal, že jest jeho krví. Naučil nás tak nové oběti nového zákona. Tuto oběť Církev přijala od apoštolů. Po celém světě se přináší tato oběť Bohu, který nám dává za pokrm prvotiny svých darů v novém zákoně. O tom předpověděl Malachiáš, jeden z dvanácti proroků: »Nemám zalíbení ve vás, praví Hospodin všemohoucí, a oběť nepřijmu z rukou vašich; neboť od východu slunce až na západ bude jméno mé slavné mezi národy a na všech místech bude obětována jménu mému oběť čistá, poněvadž velké je jméno mé mezi národy, praví Hospodin všemohoucí.« (Mal. 1, 10, 11.) Velmi jasně zde prorok ukazuje, že lid starého zákona přestane Bohu obětovati a přesto na všech místech bude mu obětována oběť čistá, jméno pak jeho veliké bude mezi národy. — S. Irenaeus, *Adversus haereses* 4, 17, 5 (2. stol.).

215-2. Jestliže Kristus Ježíš, Pán a Bůh náš, sám jest nejvyšším veleknězem Boha Otce a jako oběť Otci sama sebe obětoval, jestliže nařídil, aby tato oběť byla konána na jeho památku, pak ten kněz vpravdě zastupuje Krista, který činí to, co činil Kristus a oběť pravou, úplnou tehdy v Církvi obětuje Bohu Otci, jestliže počíná obětovati podle toho, jak Kristus obětoval. — S. Cyprianus, *Epistulae* (Caecilio) 63, 14 (3. stol.).

215-3. Ten totiž, který svou mocí všechno řídí, nečeká na násilnou smrt, hrozící mu ze zrady, nečeká, až se na něho Židé vrhnou jako na kořist, nečeká na nespravedlivé odsouzení Pilátovo, aby pro jejich špatnost byl počátkem a příčinou spásy všech lidí. Svým úmyslem je předchází a tajemnou obětí, kterou lidé nemohli pozorovati, sám sebe za nás dává v oběť, obětuje žertvu, jsa současně knězem i beránkem Božím, který snímá hříchy světa.

*Mezi obětí mše svaté a obětí na kříži není podstatného rozdílu; jenom způsob obětování je rozdílný (216), neboť jest v obojí týž obětující kněz a týž obětní dar, totiž Ježíš Kristus sám (217).*

*Co do způsobu obětování je mezi obětí mše svaté a obětí na kříži rozdíl ten, že se Ježíš Kristus na kříži obětoval způsobem krvavým, ve mši svaté však že se obětuje způsobem nekrvavým, totiž tak, že oběť krvavou skutečně a věčně zpřítomňuje (218).*

*Mše svatá se koná, abychom Boha dokonale ctili a chválili (oběť chvály), Bohu za všechna dobrodíní děkovali (oběť díků), spravedlnost Boží usmířili a milosti pravé lítosti a kajícínosti, jakož i odpuštění trestů za hříchy dosáhli (oběť smíření), všechno dobré pro tělo i pro duši sobě i jiným vyprosili (oběť prosebná) - (219).*

*Hlavní části mše svaté jsou:*

*evangelium, obětování, proměna neboli pozdvihování, přijímání (220).*

*Při evangeliu máme povstati a požehnati se na čele, ústech a prsou svatým křížem na znamení, že jsme hotovi učení svatého evangelia před světem vyznávat i podle něho žiti (221).*

Kdy to vykonal? Když dal shromážděným učedníkům své tělo za pokrm a svou krev za nápoj. Každému je jasné, že lidé nemohou požívatí ovce, jestliže dříve než je předložena k jídlu, nebyla zabita. Tedy ten, který dal svým apoštolům tělo své za pokrm, jasně ukazuje v podobě beránka, že oběť již byla vykonána... Již tajemným a neviditelným způsobem tělo bylo obětováno, poněvadž tak rozhodla moc toho, který tajemství vykonal. — S. Gregorius Nyssenus (4. stol.), Journ. 1063.

*Při obětování máme Bohu sebe obětovati (222).*

*Při pozdvihování máme Ježíši Kristu přítomnému pod podobou chleba a vína se klaněti, víru, naději a lásku vzbuzovati a hříchů svých litovati (223).*

*Po přijímání kněžském máme skutečně nebo duchovně přijímati, to jest máme míti svatou touhu, tělo Páně, kdybychom mohli, skutečně přijmouti (224).*

III. Ustanovené posty zachovávati. *Při postu nejde o pokrm, jako by snad byl mravně špatný, nýbrž o sebezápor, vykonaný z úcty a lásky k Bohu (225).* Již svaté osoby ve Starém Zákoně se postily, v Novém sám náš P á n J e-  
ž í š K r í s t u s.

*Zdrženlivost nedovoluje požívatí masitých pokrmů (226)* živočichů teplokrevných, jakož i masité polévky. Nezakazuje však pokrmů z živočichů studené krve, tuku zvířecího, ani oleje a vajec. Nepatrné množství masitého pokrmu nepřivodí těžkého hříchu.

K zdrženlivosti jsou vázáni všichni věřící od sedmi let.

*Zákon postu dovoluje pouze jedno úplné nasycení za den (227).* Doba jednoho úplného jídla jest libovolná, nesmí však trvati přes dvě hodiny a nesmí se nad půl hodiny přerušiti. Nepatrné množství pokrmu, který by kdo snědl kromě toho, také ještě nepůsobí těžké viny. Kromě úplného nasycení je dovoleno něco málo posnídati a k večeři snísti množství jídla, dosahující asi

třetiny jídla hlavního. V případě, že se obědvá večer, možno toto množství snísti kolem poledne. Nápoje, které samy o sobě nejsou výživné, neruší postu.

*Jsou k němu vázáni věřící, nemající omluvného důvodu, od počátku svého 22. roku do začátku 60. roku (228).*

*Od každého postu omlouvá rozumná, vážná a úměrná překážka, jako nemoc, těžká práce, namáhavá cesta, trvající asi 4 hodiny. Rovněž jsou omluveni všichni, kdož jsou odkázáni na cizí stůl (229), kromě větších postních dnů, jak je stanoví »postní řád«.*

*Dny zdrženlivosti od masitých pokrmů jsou všechny pátky v roce, Popeleční středa, svatvečer Narození Páně a Bílá sobota dopoledne (230).*

Půst není nikdy v neděle a zasvěcené svátky a také se nepřenáší na jiný den, připadne-li postní den na ně.

*Přirozeným postem nazýváme úplnou lačnost před sv. přijímáním (231), která je nutná od půlnoci před přijetím Těla Páně. § 87.*

IV. Alespoň jednou za rok se z hříchů zpovídati a v čas velikonoční Velebnou Svátost oltářní přijímati. — Krom toho jest povinen každý se vyzpovídati, je-li si v nebezpečí života vědom těžkého hříchu. — Ovšem, že toto jest příkaz pro nejnižší mez horlivosti. Věřící a Krista milující člověk bude se zpovídati častěji do roka, aby se mohl častěji spojovati se svým Spasitelem. Dnes přijímají věřící Tělo Páně aspoň měsíčně, velmi

mnozí častěji, i denně.

*Zpověď jakožto část svátosti pokání je zkroušené vyznání spáchaných hříchů knězi ke zpovídaní zplnomocněnému, s úmyslem, abychom od něho dostali odpuštění čili rozhřešení (232).*

*Svátostí pokání nabýváme: odpuštění hříchů, posvěcující milosti nebo jejího rozmnožení, prominutí trestů věčných a alespoň části časných trestů, obživnutí zásluh pro nebe, které jsme před hříchem měli a smrtelným hříchem ztratili, zvláštních milostí proti pokušením a slabosti ke hříchu, pokojného svědomí (233).*

*K hodnému přijetí svátosti pokání náleží čtyři části: zpytování svědomí, lítost s rozhodnutím, zpověď, dostiučinění (234).*

*Abychom vykonali přípravu k svátosti pokání potřebnou náležitě, máme nejprve vzývatí Ducha svatého o pomoc a modlití se: »Přiď, Duše svatý, osvěť rozum můj, abych hříchy své náležitě poznal; pohni vůli mou, bych srdečně jich litoval, upřímně se z nich vyzpovídal, za ně dosti učinil a opravdově se polepšil (235).*

*Svědomí zpytujeme tak, že krátkou modlitbou poprosíme Ducha svatého o pomoc, vzpomínáme, kdy jsme se naposledy platně zpovíдали, zda jsme vykonali uložené pokání, připomínáme si Desatero přikázání Božích a zákony církevní, dále i sedmero hlavních hříchů, a při tom se tážeme, zdali jsme proti nim zhřešili myšlením a žádostmi, slovy a skutky neb opomenutím dobrého; rozpomínáme se, zdali jsme se dopustili hříchů*

*cizích, zda jsme konali povinnosti svého stavu a snažili se o povinné ctnosti (236).*

*U hříchů těžkých musíme se zvláště rozpomínati na jejich počet, alespoň na okolnosti, které mění jejich druh nebo hřích jinak všední v těžký (237).*

*Při zpytování svědomí můžeme se na počet hříchů upamatovati, když se rozpomínáme, stali se ten hřích každý den, každý týden anebo měsíc, a kolikrát za den, za týden anebo za měsíc (238).*

*Nejpotřebnější částí svátosti pokání je lítost, protože bez lítosti žádný hřích nemůže býti odpuštěn (239).*

*Lítost je úkon rozumu a vůle, jímž odmítáme a zavrhuje spáchané hříchy, spojený s rozhodnutím, již se jich nedopustili (240).*

*Lítost musí býti vnitřní, nade všechno, nad všemi jednotlivými hříchy těžkými, nadpřirozená (241).*

*Lítost je vnitřní, když se nejen ústy pronáší modlitba, nýbrž když si člověk vůlí, třebas ne vždy citem, upřímně přeje, aby se byl hříchu nedopustil (242).*

*Lítost je nade všechno, když hodnotíme hřích jako největší zlo, protože jest opakem nejvyššího dobra, — vůle Boží (243).*

*Lítost se musí vztahovati alespoň na všechny hříchy těžké (244).*

*Lítost je nadpřirozená, když člověk lituje hříchů z pohnutek, které se týkají Boha. Taková lí-*

*tost je možná pouze pomocí milosti Boží (245).*

*Víra nám udává tyto hlavní pohnutky k lítosti: že Bůh jest nekonečně dobrý a svatý a že jím člověk hříchem pohrdá; že Ježíš Kristus pro naše hříchy podstoupil nesmírné utrpení a smrt; že hříchem ztrácíme život Kristův a spojení s Bohem a tím i život věčný; že hříchem si zasluhujeme trestů věčných neb dočasných (246).*

*Lítost by byla pouze přirozená, kdyby člověk litoval hříchů z přirozených pohnutek, na příklad: že hříchem upadl do neštěstí, do hanby nebo do škody (247).*

*Lítost pouze přirozená nestačí k odpuštění hříchů, protože nemá za důvod Boha (248).*

*Lítost nadpřirozená je dvojí: dokonalá a nedokonalá (249).*

*Lítost je dokonalá, když litujeme hříchu z lásky k Bohu čili jen k vůli Bohu samému, jehož pro jeho nekonečnou dobrotu nade vše milujeme (250).*

*Abychom snadněji vzbudili lítost dokonalou, máme uvažovati, že Bůh, jejž jsme urazili, jest nejdokonalejší a vši lásky nejhodnější dobro a že nám tolik dobrého na těle i na duši prokázal, že Ježíš Kristus na kříži za nás umřel a nám tak ochotně hříchy odpouští (251).*

*Dokonalou lítostí nabýváme hned, také již před zpovědí, odpuštění všech hříchů, jen když máme úmysl je při nejbližší zpovědi vyznati (252).*

*Lítost dokonalou jsme povinni vzbuditi:*

*v nebezpečnostech života, zvláště když na sobě máme těžký hřích a nemůžeme se zpovídati, kdykoli musíme přijmouti některou svátost živých, ale jsme ve stavu nemilosti a nemáme možnost se zpovídati (253).*

*Vzbuditi lítost dokonalou, je velice radno, když jsme se dopustili těžkého hříchu a nemůžeme se hned zpovídati; velmi prospěšno jest vzbuzovati ji každého dne večer, než jdeme spat (254).*

*Lítost je nedokonalá, když hříchu litujeme proto, že jsme si jím zasloužili tresty Boží a na duši uškodili (255).*

*Lítost nedokonalá stačí k odpuštění hříchů jen při svátosti křtu a pokání (čili při zpovědi) (256).*

*Při svátosti pokání musíme vzbuditi lítost před zpovědí neb alespoň před rozhřešením (257).*

*S lítostí musí nezbytně býti spojeno opravdové rozhodnutí, že se nechceme již nikdy dopustiti žádného těžkého hříchu (258).*

*Kdo činí opravdové rozhodnutí, musí mítí v té době pevnou vůli, že se bude varovati alespoň všech těžkých hříchů a každé svévolné blízké příležitosti k nim;\* že bude užívatí k zachování milosti potřebných prostředků, že vykoná vše, co žádá spravedlnost: odpustí nepřátelům, splní povinnost, nahradí mravní i hmotnou škodu, pohoršení a jiné závazky (259).*

*Lítost i zpověď bez tohoto rozhodnutí jest*

*\* »Kteríž jsme hříchu zemřeli, kterak v něm ještě živi budeme?« (Řím. 6, 2.)*

*neplatná a tedy neúčinná (260). Kdo se jenom z hříchů všedních zpovídá, musí učiniti předse-  
vzetí, že se alespoň jednoho z nich už nedopustí  
nebo alespoň vynasnaží, by počet jich umenšil  
(261).*

*Blízkou příležitostí k hříchu rozumíme osobu,  
společnost, místo a vůbec všechno, čím upadáme  
do velikého nebezpečení zhřešiti (262).*

*Musíme se z hříchů svých zpovídati, protože  
svátost pokání je lékem a soudem a kněz jenom  
skrze zpověď může věděti, má-li nám hříchy od-  
pustiti čili zadržeti,\* a jak nás od nich léčiti  
(263).* •

*Zpověď musí býti úplná a upřímná (264).*

*Zpověď je úplná, když se zpovídáme alespoň  
ze všech hříchů těžkých, které při zpovědi ví-  
me, i z jejich počtu a okolností (265).*

*Povinni jsme se zpovídati alespoň z těch okol-  
ností, které druh hříchu blíže určují, nebo hřích  
jinak všední mění v těžký (266).*

*Nejsme povinni ze všedních hříchů se zpoví-  
dati, ale jest to velice radno a užitečno (267).*

*Ve zpovědi se máme vyjadřovati slušně, ucti-  
vě, zřetelně a tak hlasitě, aby nás slyšel sice zpo-  
vědník, ale neslyšeli okolostojící (268).*

*Když náhodou z cizí zpovědi něco zaslechne-  
me, jsme zavázáni k nejprísnější mlčenlivosti.  
(269)*

*Kdo by se styděl upřímně se zpovídati, má*

\* »Mnozí z věřících přicházeli, vyznávající a vypravu-  
jící skutky své.« (Sk. apošt. 19, 18.)

*uvážiti, že se nestyděl hřešiti před Bohem, jenž všecko vidí, že jest lépe, hříchy své knězi tajně vyznati, než nepokojně žíti v hříchu, nešťastně zemříti a při posledním soudu proto před celým světem býti zahanben; že kněz je pod těžkým hříchem a pod nejtěžšími církevními i věčnými tresty k mlčelivosti zavázán,\* a není vůbec důvodů světských ani církevních, ani dovolení, aby kterýkoli hřích kdy směl vyjevití. (270)*

*Kdo vlastní vinou, na příklad: z bázně, z lichého studu nebo proto, že svědomí své příliš nedbale zpytoval, z některého hříchu těžkého se nezpovídá, zpovídá se neplatně a dopouští se nového těžkého hříchu. (271)*

*Kdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu se nezpovídal, musí ze zamlčeného hříchu se zpovídati; udati, v kolika zpovědích hřích ten zamlčel a všechny tyto zpovědi, když se v nich pyznával i z jiných těžkých hříchů, zevrubně opakovati; zpovídati se, kolikrát v tom stavu přijal Nejsvětější svátost oltářní a stalo-li se to i v čase velikonočním a udati, přijal-li v tomto stavu i jiné svátosti. (272)*

*Zpověď, ve které se opakují všechny nebo několik zpovědí dřívějších, jmenuje se zpověď generální. (273)*

*Zpovědi generální je třeba, když dřívější zpovědi byly neplatny. (274)*

*\* Zpovědník jest povinen, podstoupiti raději smrt mučednickou, než aby vyjevil sebe menší hřích ze slyšené zpovědi. (Sv. Jan Nep., bl. Jan Sarkander.)*

*Dostiučiněním ve svátosti pokání rozumíme splnění uložených úkonů čili pokání. (275)*

*Časnými nebo dočasnými tresty za hříchy rozumíme tresty, které nám vytrpěti jest za naše hříchy buď zde na zemi nebo v očistci. (276)*

*S hříchem odpouští se sice trest věčný, neodpouští se však vždy také trest dočasný. (277)*

*Za pokání se obyčejně ukládají modlitba, sebezápor a dobročinnost, přiměřené velikosti a povaze hříchu. (278)*

*Uložené pokání máme vykonati právě tak, jak bylo uloženo a bez odkladu, to jest co nejdříve. (279)*

*Nemůžeme-li vykonati uložené pokání, máme říci důvod upřímně knězi hned, aby dal jiné pokání, nebo, když se ukázala nemožnost později, sdělití ji při příští zpovědi. (280)*

V čas velikonoční Velebnou Svátost oltářní přijmouti. — U nás jest tato povinná doba prodloužena tak, že obsahuje čas od *Popeleční středy do svátku Nejsvětější Trojice včetně*. Sv. přijímáním nehodným se ovšem toto přikázání nesplní.

(Z apoštolské výsady mají některá poutní místa nebo nemocnice výhodu, že sv. přijímáním na nich se plní velikonoční povinnost v kteroukoli roční dobu. Totéž platí i o době missií nebo exercicií některých řádů.) Kromě sv. přijímání velikonočního jsme povinni přijmouti Svátost oltářní v nebezpečí života.

*Svaté přijímání je požívání těla a krve Ježíše*

*Krista v Nejsvětější Svátosti oltářní. (281) § 88*

*Kněz přijímá svátost oltářní pod podobou chleba a vína, kdykoli koná oběť mše svaté; jinak přijímají i kněz i ostatní věřící toliko pod podobou chleba. (282)*

Svaté přijímání působí v nás tyto milosti:

*spojuje nás co nejúžeji s Kristem — »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.« (Jan 6, 57.) Rozmnožuje milost posvěcující a tím budoucí věčnou blaženost, zeslabuje zlé náklonnosti a posiluje naši lásku k Bohu: »Pojďtež ke mně všichni, kteříž pračujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.« (Mat. 11, 28.) Očišťuje od hříchů všedních, chrání od hříchů smrtelných a zhlazuje časné tresty za hříchy. Je nám zárukou slavného zmrtvýchvstání a věčné blaženosti. »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný; a já ho vzkřísím v den nejposlednější.« (Jan 6, 55) (283).*

283-1. Chci vás napomenouti příkladem vaší zbožnosti. Vy, kteří se zúčastňujete božských tajemství, dobře víte, s jakou pečlivostí a úctou přijímajíce tělo Páně dbáte, aby ani částička neupadla, aby ani částička posvěceného daru nebyla znesvěcena. Věříte, že byste se provinili, a právem věříte, kdyby něco upadlo. Jestliže tedy s takovou ostražitostí dbáte o zachování jeho těla, a správně dbáte, jak je možné, že pokládáte za menší vinu neuctivost k Božímu slovu než neuctivost k jeho tělu? — Origenes, In Exodum homiliae 13, 3 (po r. 244).

283-2. »Poněvadž to je jeden chléb, jsme my mnozí jedním tělem.« (1 Kor. 10, 17.) A chléb, který lámeme, není-li společenstvím těla Kristova? (1 Kor. 10, 16.) Totéž tělo jsme. Čím jest onen chléb? Tělem Kristovým. Čím se stávají přijímající? Tělem Kristovým; ne mnohými těly, ale jediným. Mouka na chléb je semleta z mnoha zrn, kte-

*Abychom se stali účastni milosti svatého přijímání, musíme se k němu dobře připravit.\**  
(284)

*Příprava k svatému přijímání je dvojitá: podle duše a podle těla.* (285)

*Příprava k svatému přijímání podle duše záleží v čistém svědomí a ve zbožnosti.* (286)

*Mít čisté svědomí jest, býti alespoň beze všech těžkých hříchů nebo-li býti ve stavu posvěcující milosti.* (287)

*Kdo si je vědom těžkého hříchu a chce jíti k svatému přijímání, musí dříve svědomí své očistiti svatou zpovědí.* (288)

*Kdo jde k svatému přijímání, ač si je vědom*

rá jsou tak smíšena, že jednotlivá zrna se již neobjeví. Zůstávají, ale nejsou patrna, poněvadž jsou spojena. Stejným způsobem jsme i my spojeni mezi sebou i s Kristem. Nedostává se jednomu výživy z toho těla, druhému z onoho, ale všem z téhož. — S. Ioannes Chrysostomus (kol. r. 392) Journ. 1194.

283-3. Je známo, že toto tělo, když kněz uděluje, je stejně celé v nejmenší částce jako v celku. Když je církev věřících přijímá, tvoří všichni totéž celé tělo, které je stejně nezmenšeno i v jednotlivcích.

V tomto smyslu poučuje nás i apoštolova věta: »Kdo mnoho nasbíral, neměl přebytku, a kdo málo, neměl nedostatku.« (2. Kor. 8, 15.)

Kdybychom snad přidali těm, kteří touží po požívání chleba, nedostalo by se jednotlivcům z celku, poněvadž po částech a ponenáhlu každý napřed požívá svůj podíl.

Přijímá-li se tento chléb, vpravdě o nic méně se nedostává jednotlivcům než celku. Celé přijímá jeden, dva, celé všichni, bez umenšení. Požehnání této svátosti může se udělovati, udělováním nelze však jej spotřebovati. — S. Caesarius Arelatensis (r. 470/1-543) Journ. 2230.

\* »Zkusiž pak sám sebe člověk a tak z toho chleba jez a z kalicha pij.« (I Kor. 11, 28.)

*těžkého hříchu, hřeší velmi těžce a »jí sobě odsouzení, jelikož nerozsuzuje těla Páně« (I. ke Kor. 11, 29) a dopouští se svatokrádeže. (289}*

*Zbožnost záleží ve vzbuzení víry v přítomnost Krista Pána v nejsvětější Svátosti, naděje a lásky k němu; pokory a lítosti a nejhlubší úcty ke Kristu a vroucí touhy po spojení s ním. (290) To vše bývá v modlitebních knihách před sv. přijímáním.*

*Příprava k svatému přijímání podle těla záleží v tom; abychom kromě nebezpečné nemoci byli úplně lačni, to jest, abychom od dvanácti hodin v noci vůbec ničeho nepili ani nejedli; kdo pro vážnou nemoc již měsíc leží a nemá naděje na brzké uzdravení, smí jednou nebo dvakrát týdně přijímati, i když předtím požil léku nebo tekuté potravy; abychom k němu přistoupili čisti a upraveni. (291) § 89*

*K svatému přijímání máme přistoupiti s rukama sepjatýma a s největší uctivostí. (292)*

*Když kněz lidu ukazuje svatou hostii, máme se jí pokorně klaněti, v prsa se bítí a zbožně říkati: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude duše má.« (293)*

*Přijímající svatou hostii, máme hlavu pozdvihnouti, ústa slušně otevřiti a jazyk položití na dolejší ret, svatou hostii, kdyby se nám snad na patro přilepila, nikdy prstem, nýbrž jazykem odloupnouti, svatou hostii hned a celou*

*požítí, ji nekousati, aniž déle v ústech zadržovati. (294)*

Po svatém přijímání máme Pánu Ježíši pokorně se klaněti a jemu děkovati, že k nám ráčil přijíti, jemu se obětovati a obnoviti učiněná dobrá předsevzetí, prositi ho, aby svou milostí stále s námi zůstal a přednáseti mu všechny tužby a potřeby duše i těla. (295)

*Den svatého přijímání máme trávit v sebrnosti mysli a vděčnosti za nekonečný dar lásky Kristovy, bez svěťáckého rozptylování. (296)*

V. V zapověděný čas svatebního veselí a hlučných zábav a tanců nekonati.

*Ač se v katechismech již neuvádí, přece zůstává tento zákaz hlučných svateb, tanců a veřejných zábav v době postní a adventní v platnosti (297) § 90 a zavazuje věřící pod těžkým hříchem.*

Páté přikázání v Katolickém katechismu pro celou Církev zní: »Pomáhati potřebám Církve a kněžstva.« § 91 Jestliže v dřívějších dobách se starali o stavbu kostelů a výživu kněžstva a podporu chudých buď věřící svými obětinami při mši svaté nebo později zámožné rodiny (patronové), přechází dnes tato povinnost hlavně v zemích a státech zlaicisovaných, na věřící. Zvláště pak padá v úvahu při této povinnosti řada nových způsobů šíření víry, na př. soukromě, radou, knihou, poučením, literárním podnikáním a charitativní péčí, péčí o chrámy, o výchovu mládeže a pod. Pro tyto nové způsoby náboženské činnosti

není soustavné úhrady, ač jest naprosto nutná, a právě k takovým se vztahuje nové církevní příkázání. Zavazuje pak každého věřícího dle jeho majetkových poměrů, nikoli podle jeho libovůle. A nutno zdůrazniti, že nejde jen o peněžní pomoc, nýbrž i osobní spolupráci v Katolické akci.

Kromě těchto známých příkázání církevních jest ještě řada příkazů Církve sv., směřujících k ochraně duchovního života věřících a svobody Církve, pro její věčné poslání.

*Vědomé a svobodné přestoupení zákona Božího nebo Církve svaté jest hřích. A to hřích těžký čili smrtelný, stal-li se přestupek ve věci vážné a důležité.* (298) Vážnost věcí se necení podle lidského odhadu, nýbrž podle jejího vnitřního vztahu k Bohu. Člověk by byl nakloněn míti za daleko větší hřích na př. urážku na cti než opominutí mše sv. v neděli, lež nežli rouhání. Jenže, je-li Bůh nekonečná svatost, pak se měří lidské skutky nikoli měrou lidskou, nýbrž božského zákona.

*Hřichem není, přestoupí-li kdo příkaz nebo zákaz, o němž nevěděl, nebo když nevěděl, že jeho jednání některý zákon porušuje.* (299) Nehřešil tedy, kdo nevěděl, že jest povinností katolickou býti v neděli na mši sv., jako také nehřeší, kdo sice tuto povinnost zná, ale zase nevěděl, že jest toho dne zasvěcený svátek.

Hřích jest přestoupení zákona, řekli jsme. Zákona Božího, ať přirozeného, jak jest obsažen v Desateru, — tak i zjeveného, — jak jest v evan-

gelii, — tak i církevního, protože Církev příkazuje jediné jménem a mocí Krista Pána, — tak i světského, — pokud jest spravedlivý a neodporuje zákonu Kristovu a Církve a pokud má světská moc úmysl, vázati poddané i ve svědomí. Většinou totiž moc světská spoléhá jen na své tresty a nedovolává se svědomí poddaných a pak také její zákony čistě světské, které nejsou zároveň Božími nebo církevními, — ve svědomí nezavazují. Přestoupení zbožného zvyku, předsevzetí, úmyslu, — není hříchem. Jen pravý slib, Bohu učiněný, zavazuje pod hříchem, aby byl splněn.

V n ě j š í násilí — tělesné donucení, a při zákonech církevních a světských i velká obtíž, — nebo v n í t ě r n í nemožnost, — ztráta vědomí, bez viny vystupňovaná vášeň, omámení, duševní poruchy, — zbavují činitele do té míry viny, do jaké ho zbavují jasného rozumu a svobodné vůle.

*Hlavními prameny hříchů jest sedm hlavních hříchů, pýcha, lakomství, nečistota, závist, nestřídmost, hněv, lenost (300). Nejsou to vše hříchy těžké, neboť kdo jimi hřeší v nepatrných věcech, — menší nestřídmostí, rozčilením, prudkým slovem, nehřeší ještě těžkými hříchy, — ale jsou zdrojem různých hříchů.*

*Hříchem těžkým ztrácí člověk, jak již víme, s milostí posvěcující život Kristův, přestává býti přítelem a synem Božím i chrámem jeho, ztrácí veškeré dosavad získané zásluhy pro nebe a život věčný, jest neschopen nabývati jakýchkoli*

*nových zásluh a propadá věčnému zavržení od Boha (301) a jeho lásky, dokud se hříchu nezbaví upřímnou zpovědí.*

*Kdo se po spáchaném těžkém hříchu vzpamatuje a lituje ho dokonalou lítostí, — z lásky k Bohu nejsvětějšímu a nejdobrotivějšímu, s úmyslem, že se z těžkého hříchu, jak bude moci, vyzpovídá, — nabude opět ihned stavu milosti Boží. (302)*

*Všedním hříchem, jenž jest vědomým a dobrovolným přestupkem zákona Božího nebo církevního ve věci nepatrné (303) se milost Boží neztrácí, ani neuменьšuje. Přestoupení zákona Božího nebo církevního i ve vážné věci, ale s neúplným svolením, může také býti jen hříchem všedním. § 92*

Hříchem chceme ze svobodného rozhodnutí jednati proti zákonu Božímu, chceme jednati jinak, než jest vůle Boží. Jinými slovy, odvracíme se od Boží vůle k vůli jiné, především své, nebo jinak protibožské. V t o m t o o d v r a t u j e s t vlastní jádro hříchu, neboť tím porušujeme ono jediné pouto, které nás s naší strany pojí s Bohem, porušujeme j e d n o t u v ů l í. Ježto však jest jednota vůlí vlastní láskou k Bohu, pak porušujeme l á s k u B o ž í, a to jest vlastním zlem hříchu.

Po cestě svého výstupu k Bohu jdeme stále provázeni jeho milostí. Milost, o které jsme pravili, že jest vnitřní proměnou naší duše v účast

na životě Božím, jest milost posvěcující. Touto milostí jsme spaseni.

Ale ani této milosti, nejvyššího a božského daru, nemůžeme nabýti zase bez jiné milosti Boží, bez milosti pomocné neboli pomáhající. Tato není vnitřním trvalým stavem duše v účasti na Bohu, nýbrž *jménem milosti pomáhající nazýváme nesčíslné vnější i vnitřní způsoby Boží pomoci, kterou nám Bůh uděluje, abychom byli k víře a k milosti posvěcující pohnuti*, (304) přivedení, osvětlení, posílnění, upevnění, abychom v ní rostli, abychom se pro její ochranu varovali hříchu, pro její rozmnožení konali dobré skutky, nabývali ctnosti, překonávali obtíže, nabývali útěchy v slabosti a vytrvali až do konce. Vše, co dobrého koná věřící Kristův v milosti posvěcující, jest počato, provázeno i dokonáno z milosti pomáhající. I první hnutí mysli člověka bez víry nebo bez milosti, aby se obrátil k Bohu, jest dotekem této milosti pomocné. § 93

Dobrotivý Bůh si však přeje podle slov Božského Spasitele, abychom se o tyto rozličné milosti pomocné modlili. Čím více se modlíme a čím věrněji s každou milostí pomocnou spolupůsobíme, tím většího množství a vyšších milostí se nám dostává. Proto jest modlitba stále třeba.

Všechny milosti aspoň v posledním cíli směřují k tomu, aby člověk milost posvěcující měl, v ní rostl a v ní setrval.

A to jest také v nejkratším a nejplnějším vyslovení nejvyšší a vlastní úkol života: Života Krista vtěleného, v milosti posvěcující do nás vylitého, svátostmi nabýt a životem podle zákona víry a lásky Kristovy a Církve jej rozmnožovat a zachováat až do konce.

\* \* \*

Příkázání Boží a církevní, pokud zakazují zločili hřích, jsou jakoby zákazem pobytu v temných sklepích a jeskyních. Může však býti vyčerpán Boží úmysl tím, že člověk není pouze zlý, že se nebouří proti Bohu? Daleko více než odvrát od hříchu, jest touhou Srdce Božího povznést člověka k nejvyšší možné podobnosti se sebou a k účasti na vlastním životě. Proto, ptáme-li se po smyslu lidského života, nepodáváme vyčerpávající odpověď popřením hříchu, nýbrž se sv. Ignácem řekneme, že »člověk jest stvořen, aby Boha poznával, chválil a jemu sloužil.«

Kristus, Bůh mezi námi, Bůh v nás, jest »Alfa i Omega« - »Začátek i Konec« (Apoc. 1, 8) veškerého bytí, pravdy i života. V Kristu jest střed, v němž se stýká lidstvo i každý člověk s Tím, který sám v sobě »přebývá ve světle nepřístupném« (1 Tim. 6, 16), »kterého nikdo nikdy neviděl« (Jo. 1, 18), kromě Krista, přebývajícího v jeho lůně, jako slovo přebývá v srdci. Kristus

sestoupil z lůna Otcova lůnem Panny do lůna  
Církve, zůstává mezi námi a vede nás do Boha.  
Nejen vede, jest i sám Cestou. »Já jsem cesta,  
a pravda a život.« (Jo. 14, 6.) Jest i »skalou«  
(1 Petr 2, 7), na kterou máme vystoupiti, aby-  
chom splnili úžasný plán Boha věčného, který  
veškerý svět a plnost vesmíru stvořil ne jako  
přírodní pokus, nýbrž jako půdu, na které měl  
stanouti člověk cestou evangelní víry a božské  
lásky, až bychom došli »plnosti věku Kristova«  
(Efes. 4, 13),

»který jest včera i dnes,

On i na věky.«

(Hebr. 13, 8.)

**NÁVOD**

## N á v o d.

Přístupem nebo návratem k Bohu živému a pravému jest splněn vlastní smysl žití. Smysl žití však nemůže býti jen nějakou vedlejší stránkou života. Jest v životě vším a nesplní-li se, pak byl a jest život zbytečný. Splní-li se, jest život zachráněn. K tak velikému činu tedy, jako jest přístup nebo návrat k Bohu, nelze jinak přistoupiti, než s úctou, vážností a opravdovostí, ne-li s hrůzou. Ale pak jest také velikou příprava na tento okamžik v životě. A příprava jest obyčejně v rukou toho, kdo přistupujícího nebo vracejícího se připravuje, neboť navrácenec obyčejně neví ještě takoruka nic o velikosti návratu k Bohu, nejvýš svatému, nekonečnému.

Katechista, — to jest ten, kdo s posláním Církve připravuje vracející se neb k Bohu po prvé přistupující, které budeme nazývat katechumeny, — katechista zvěstuje jen pravdu a spásu, čili víru a milost Krista Ježíše, Spasitele. Jak dobře - vnitřně i vnějším účinkem - to učiní, podle toho z velké části jest návrat neb přístup k Bohu u katechumena velikým, hlubokým a úplným, nebo podružným a zanikajícím v jiných zájmech. Dobře poznat Krista jest dobře poznat smysl sebe i všeho.

Dobře poznat vyžaduje dobře zvěstovat.

Dobře Krista zvěstovat vyžaduje takové výuky, jaká dojde dobrého účinku. Ale kdo by pochyboval, že výuka víry *pro dospělé* musí býti jiná než pro děti, — pro ty, kteří vůbec nic o Bohu nevědí, jiná než pro katolíky, kteří víru kdysi měli a ztratili?

A snad jest velmi málo návodů pro zvěstování právě víry dospělých!

Dospělý člověk má už určitý životní názor a určité zvyky. Poznáním Krista, Syna Božího, vstoupí do jeho cesty náhle činitel, který požaduje podstatnou změnu

jak názorů tak zvyků. Ale taková změna vyžaduje dvojí:

1. p ř e s v ě d ě n í a č a s. Obojí. Proto jest zcela nesprávné a pro nepředstavitelné mravní následky, — jakož i pro příkaz Církve svaté, — mravně zlé, — věnovati přípravě k návratu neb přístupu k Bohu jen krátkou dobu. —

Při přípravě totiž jde o dvojí: 1. o výuku víře a 2. o změnu života. — Obojím se provádí teprve obrácení k Bohu. *Obojí žádá čas*, neboť dospělý musí nové pravdy pojmout, proniknout a strávit. Nemá-li času, zůstanou na povrchu, zmatou se, nemají kořenů a síly, vyprchají. — Potřebuje si navyknout nové duševní i vnější činnosti: Modlitbě, přemoci aspoň nejhlavnější výstřelky vášní, obcování mši sv. — k tomu je zase potřeba času.

Za bývalých dob se učili a cvičili dnešní lidé ve školách náboženství 2 hodiny týdně. Jestliže chodili do školy 8 let a počítáme-li normálně ročně 40 týdnů vyučovacích, měli dnešní katolíci od kněží k tomu odborně vzdělaných 640 hodin náboženství. A jací jsou dnes tito katolíci? Nejsou to ti, kteří právě Církev opouštěli? A dnes se zdá někomu, že 40 hodin ve 4 měsících jest příliš dlouhá doba pro dospělé! A ti snad mají býti pevnější, — jak přece chceme, — než byli oni, kteří Církev svou opouštěli.

2. Abychom došli co možná nejlepšího účinku přípravy katechumenovy, nemůžeme, krom její délky také nemyslet na

o s o b n o s t k a t e c h i s t o v u.

Katechista jest pro katechumena obyčejně prvním otevřením úst Kristových a Církve. Katechista mu je přímo reprezentuje! Dojem, jaký učiní, jest mnohdy celoživotní. Nemůže tedy převzít přípravu k tak velikému dílu člověk bez příslušné

*intelligence* a bez dokonalého vyrovnaného úsudku, který neumí ani zrale a dokonale chápat věčné sku-

tečnosti, ani porozumět povaze a potřebám katechumenovým. — Jest třeba, aby byl člověkem dokonale *poslušným*, který se umí zřící osobních dojmů, názorů, domněnek, zkušeností a jenž věrně předkládá katechumenovi přijatou nauku. Není možno svěřit výuku těm, kteří místo určité katolické pravdy by vykládali soukromá zjevení nebo dokazovali ji z příkladů denního života podle osobní záliby a osobních odhadů. Jest nutno, aby se katechista — laik nepouštěl do rozboru nauky a neodvažoval se jinak učit, než jest mu dáno. Vždy za něho má ručiti některý kněz, jehož pokynů přesně dbá.

Proto také nesmí nauku ani zkracovati ani o své újmě rozšiřovati, protože nejen v obsahu, ale i ve výběru látky, jejím spádu a členitosti jest záměrný důvod. —

Katechista musí katechumena také vnitřně uchvátit. Toho dosáhne jen tehdy, má-li sám *veliký zájem* jak o svatou nauku, aby ji šířil, tak i duši svého svěřence, aby ji zaujal pro víru a spásu. Se zájmem se pak druží

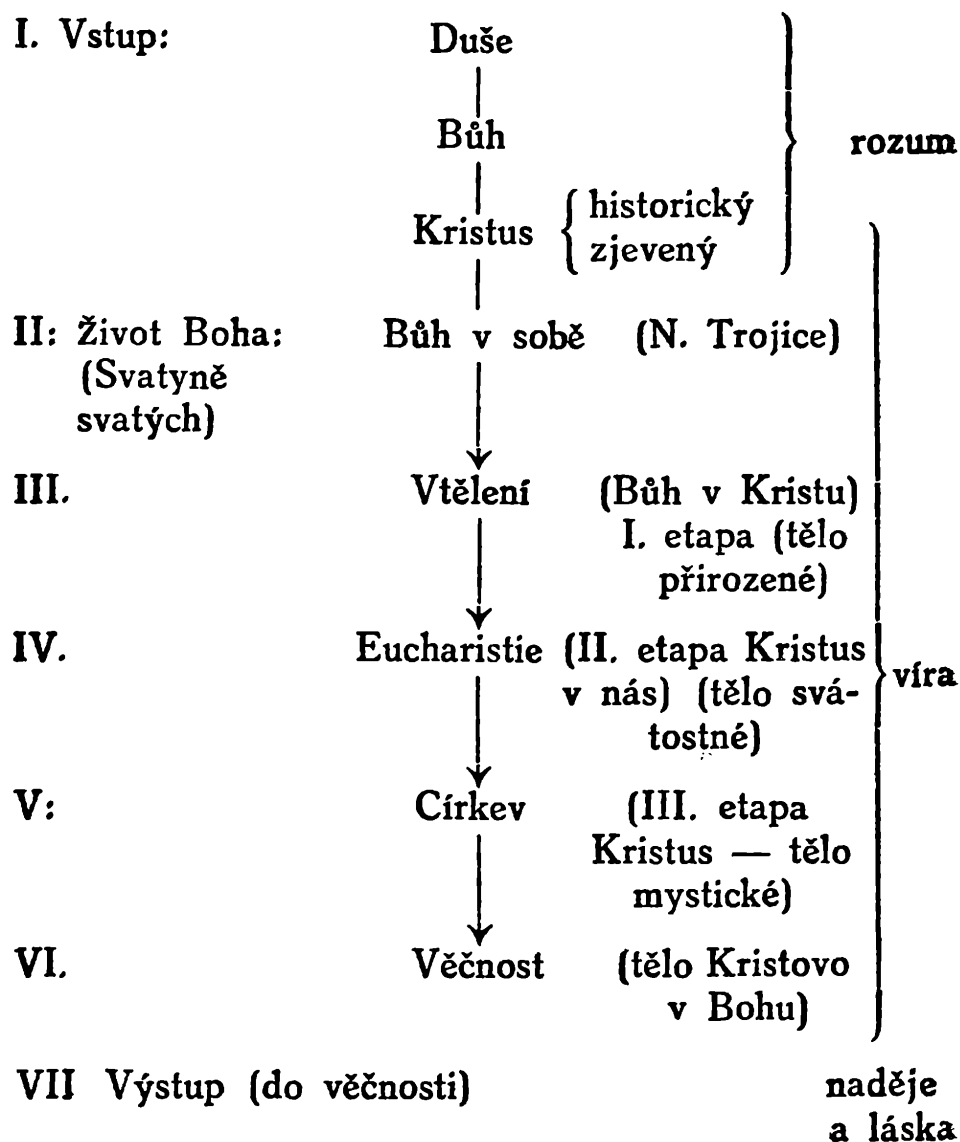
*úmysl*, s nímž hledá učitel skutečně jen čest Boží a dobro vyučovaného a nechce ukazovat své umění, svou horlivost a znalosti. Katechista si bude vědom, že kněz hlásá slovo Boží, — on sám však, že hlásá slovo kněžské.

3. *O b s a h v ý u k y* si musí několikrát jednak *dobře* pročísti, aby jej mohl *slovně a slohově* dobře přednáseti,

jednak dobře *promyslit*, aby jej ovládal a tak s přesvědčením a porozuměním podával.

Především musí katechista vniknouti do vlastního jádra a typu tohoto Učení víry! Jde v ní o trojí: o *skutečnost, jednotu, souvislost*. Výuky jsou stavěny buď podle ideje (logicky), ku př. rak. katechismus (Víra, naděje, láska atd.) — nebo *psychologicky* nebo *ontologicky*. Snažíme se v tomto Učení víry postupo-

vat psychologicko-ontologicky. Jeho jádro jest v rozvinutí nejprvnější skutečnosti — Boha v sobě, — a jeho analogie ve stvoření. Podle toho má Učení víry tento postup:



II. — VI. jest skutečný proud života Božího Slova (V něm byl život — Já jsem... život), tvořícího postupně tělo Páně přirozené v Marii Panně a přirozenosti Kristově, — z něho tělo svátostné (IV.) a z něho dále tělo Církve (V.) a z ní dále tělo Kristovo v ne-

besích (srovnej Ef, 1,) (VI).

Část VII. jest mravouka.

*Jednota* jest zachována právě věcnou skutečností proudu Božího života — Krista, a tím i věčná *souvislost*. — Musí si tedy katechista pročísti Učení víry s plným a pozorným vědomím této jeho základní, vůdčí a vlastní povahy, — kterou považujeme po zkušenostech za velmi vhodnou *pro dospělé* na rozdíl od katechesí dětí. Před každou lekcí si *p r o h l é d n e*, případně, učí-li jen málokdy, hlasitě přečte část, která na lekci připadá.

4. *Návod*. Před každou hodinou se připraví soustředěnou modlitbou a vstupem do vědomí Boží přítomnosti a setrvá v soustředění co možná po celou dobu vyučování. Přidá-li občas neb pokaždé nějakou kajícínost (ku př. modlitbu v kleče, čin lásky k bližnímu, služby a pod.), tím jen katechesi zúrodní. *Ať* se aspoň pomodlí co nejzbožněji:

Přijď, svatý Duše, naplň srdce svých věrných a oheň lásky své v nich rozněť! (odp. 500) — (asi třikrát, vždy naléhavěji).

Nejsvětější Srdce Ježíšovo, smiluj se nad námi! (odp. 500) Svátostné Srdce Ježíšovo, přijď království tvé! (odp. 500) Maria, bez poskvrny počatá, oroduj za nás, kteří se k tobě utíkáme! (odp. 300)«

Bude-li mítí úmysl, získá za vyučování *o d p u s t k y*:

1. *P l n o m o e n é* všem a jednotlivým věřícím, kteří aspoň přes 20 minut dvakrát za měsíc věnují vyučování neb učení se křesťanské nauce, které mohou získat dvakrát v témž měsíci kteréhokoliv dne podle libosti: jen když se kajícně vyzpovídají ti, kteří nechodí téměř denně k sv. přijímání, jinak jen přijmou Tělo Páně a navštíví kostel neb veřejnou kapli a tam se pomodlí za úmysl sv. Otce 1krát modlitbu Páně, Zdravas a Sláva Otci neb jinou modlitbu asi v témž rozsahu.

2. — 100 dní odpustků věřících, kteří se po řečnou dobu věnují témuž vyučování neb učení se.

(Preces et pia opera 644)

Když katechumen přijde, přečte katechista dosti rychle *část, posledně probranou* a otázkami se zeptá na odpovědi, které jsou *vyznačeny kursivou*. Jen je-li katechumen starší člověk, tak asi nad 40 let a dělalo-li by mu obtíže, odpovídat na otázky, může se toto otazování opomenout. Ale nečinme tak snadno a bez dobrých důvodů!

Potom přečte pomalu a výrazně další část, na ten den připadající, *celou* nebo po souvislých *částech*.

Pak vysvětlí v ní nesnadnější slova (podle slovníku) a *rozebere*, je-li potřebí, jednotlivé věty tak, aby nevkládal do výkladu jiné nebo vlastní, zde neobsažené nauky, nýbrž aby vykládal co možná text textem. Myslíme to asi takto: Ku př. na str. 16: »Bůh jest nekonečný. Představím-li si toto slovo v nejvyšší možné úplnosti, chápu, že ho tedy nemůže nic konečného a žádná konečná bytost pojmuti. Tedy ani lidský rozum ho neobsáhne...« Vyložíme takto: »Proč tedy nemůže lidský rozum Boha obsáhnouti? Protože lidský rozum je konečný. Do konečného se nekonečné nevejde.« A pod.

Když katechista vyloží všechna slova a věty, přečte opět pozorně katechumenovi *celou část* po druhé. —

Pak si vezme k ruce otázky, vzadu připojené, které k *té části* patří, položí je a *vyčte* na ně *odpovědi* z této části. — Odpovědi na otázky jsou *vytištěny kursivou*. Otázka má číslo a totéž číslo jest v textu v závorce. To znamená, že *podtržená slova před* tím číslem dají *dohromady* odpověď na tuto otázku. Tedy na př. na str. 58: *Křtem se zrodil člověk v život nový, Boží. Dostal jakožto obraz věčného Slova právo a povinnost, znát, milovat a chválit Boha.* (113) K tomu jest otázka 113: Co dostal člověk křtem? A odpovědi jsou *podtržená slova* spolu čtená: křtem člověk dostal jakožto obraz

věčného Slova právo a povinnost znát, milovat a chválit Boha.

Tyto otázky z lekce katechista položí a přečte na ně odpovědi. Odpovědi si katechumen *napiše*, — umí-li zběžně psát, — nebo mu je katechista již dříve napsal a nyní mu je předá, aby se jim mohl doma naučit.

5. Tento způsob výuky jest zdánlivě nezajímavý a těžkopádný, ale je vydatný, a o to jde. Jest vpravdě studiem a učením. A víme ze zkušenosti, že se snahou po zajímavosti a po dětské snadnosti jen zlehčuje vážnost a velikost víry.

6. Po každé lekci si katechista promyslí, zda se dopustil nějaké chyby, proč se výuka daří neb nedaří a pod. Pamatujeme, že první týdny projevují katechumeni obyčejně malý zájem a že teprve po delší době, — je-li katechista živý a získávající, se v nich probudí zájem a sdílnost. —

Poděkováním Bohu se lekce skončí.

7. Na počátku se s katechumeny ani před výukou ani po ní *nemodlíme*. Teprve po lekcích o životě Krista Pána je naučíme Otče náš a Zdravas mezi četbou — a modlíme se pak s nimi před i po lekci a navádíme je, aby se ji modlili i doma ráno a večer.

8. *Rozvrh* — je další důležitou částí technické stránky katechese. Při něm nutno uvažovat o *délce výuky* jednak pro normální případy, jednak pro výjimečné, ku př. při nutném zkrácení pro nebezpečí života, u dětí a u neschopných katechumenů.

Normální celková výuka obsahuje 40 lekcí, které se rovnají 40 návštěvám. Avšak *stejně* podstatným požadavkem jako počet lekcí jest i *doba*, ve které se mají tyto lekce probrati: Pro celou výuku jest třeba doby *nejméně* 4 měsíců. — Nutno uvážit, že nejde při návratu do sv. Církve jen o poznání nauky, nýbrž o konversi čili obrácení života. A k tomu je nutně třeba *času*. Jak k tomu, aby katechumen strávil podanou nauku, tak i k tomu, aby mohl změnit způsob myšlení

a naučil se mysliti v jiných oblastech než dosud. Kdo jen trochu učil dospělé víře, ví, jak dlouho trvá tento přerod a jak jest mnohdy těžký, ale jak jest i radostný. Proto není možno jinak vyložití poctivě vůli Církve, aby byli konvertité rite instructi (CJC can. 752), než tímto minimálním požadavkem. —

Tedy se má normálně ve 4 měsících naučiti 40 lekcím. Tento poměr vyžaduje, aby se konaly po 11 týdnů týdně 2 lekce a po 6 týdnů týdně 3 lekce.

Budme si vědomi, že vždy půjde o lidi rozličných podmínek, takže nebude možno je stejně vyučovati. Také jsou některé lekce někomu obtížnější než jiné. Podle toho se tedy katechista vynasnaží, aby se sice *co možná* držel zde daného průměrného postupu a rozdělení, ale při tom někdy přednese v jedné lekci méně a po druhé, při snadnější, zpoždění dostihne. Nebo může podle okolností věnovati těžším lekcím více než 1 hodinu, protože ze zkušenosti pozná, které lekce bývají komu těžší, určí si a vyjedná pro ně již předem delší čas pro návštěvu. —

9. Jiná otázka jest však, jak si počínati při výuce *zkrácené*. Budiž předem pevnou zásadou, že se zkrácení smí stát jen z důvodů řádu Božího a ne lidského. Může tedy nastat jen v případě nebezpečí života, — u dětí, — u lidí velmi starých, vážně nemocných, — velmi těžko chápavých, — nebo u těch, kteří byli katolíky, neb se sami již delší dobu připravovali a prokázaně potřebné pravdy k řádné konversi znají a již podle nich několik měsíců žijí. O dvou posledních případech může rozhodnouti a dáti mravně závaznou výpověď pouze kněz. —

10. *Zkrácená výuka dospělých*. Můžeme si rozdělit lekce k tomuto účelu na

- A. nejnutnější,
- B. potřebné,
- C. nouzové.

A. *Za nejnutnější považujeme lekce: 5, 7, 9, 10, 11,*

12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 24, 26, 28, 30, tedy 19 až 20 lekcí. Při třech lekcích týdně by se výuka vykonala asi za 7 týdnů.

*B. Za potřebné máme lekce všechny, kromě 1, 2, 6, 8, 20, 22, 23, 25, 34—40, tedy 25 lekcí. Vyžadovaly by času asi 2 měsíců.*

*C. Nouzové lekce jsou 5, 9, 10, 11, 12, 21, nebo 5, 9, 10, 11, 30, 29, 33, 21. Jen v případě těžké nemoci nebo nebezpečí blízké smrti by bylo možno se schválněm kněze připravit nekatoлика na přijetí svátostí nutných ke spáse v době asi 10—14 dnů podle těchto lekcí. Ovšem také asi tak, že se vyloží hlavně v nich obsažené odpovědi. —*

Výuka před samou smrtí není již výukou, nýbrž *první pomoci*, aby ohrožený mohl dojít spásy buď svátostí neb vírou a dokonalou láskou (lítostí).

V nebezpečí života — i těžkém zápase smrtelném, polovědomí, po těžkém zranění, — řekneme vhodně ohroženému 1. o Božství Krista Pána, 2. o Bohu Trojediném, 3. o nesmrtelnosti duše, 4. o lítosti nad hříchy, podle návodu na str. 270.

11. *U děti do 7 let se učí jen o Bohu Stvořiteli, o lidské duši, o hříchu, o Kristu Pánu, jeho narození, božství a vykoupení, o modlitbě a životě věčném. To vše v několika chvílích s hlavním zřetelem k modlitbě a hříchu, vlastními slovy, ne podle této katechese.*

Děti od 7 let do 12 let učíme dějiny zjevení Božího, 9, 10, 11, obšírně o duši (3), o vlastnostech Božích (4), o Kristu Pánu (5), o Nejsv. Svátosti (12, 13), o milosti posvěcující (14, 15), o mši sv. (31, 32), o sv. zpovědi a sv. přijímání (29, 31, 33). Z mravouky o Božích přikázáních (24), o hříchu (30), o modlitbě (23). Z paměti ať umí modlitbu Páně, Zdravas, Věřim, Desatero, Anděle Boží.

To vše však vykládáme tak, že nepoužíváme textu celého, nýbrž *jen kursivních odpovědí*, které vyklá-

dáme tak, jak vyžaduje věk a povaha dětí, jako bychom asi vykládali katechismus a jeho otázky. Jde-li však o děti, které chodí neb budou choditi na vyučování náboženství ve škole, možno je učit určitým odpovědem podle katechismu ve škole užívaného, — aby se neučily různým zněním a tím aby se nemýlily. Výuku možno vykonat asi v době 2 měsíců.

12. Podobně si počínáme u lidí velmi starých a velmi těžko chápavých. Doba se ovšem měří jejich stářím a schopnostmi. Čím větší ono a menší tyto, tím kratší doba a méně obsahu, — až k mezím nejnížší nutnosti, kterou stanoví kněz.

13. Při zkrácené výuce a vynechání některých částí, — které však podle rozvrhu na nejnutnější a potřebné neruší nutné souvislosti — hledí katechista sám utvořit vhodný přechod přes mezeru, kde by ji bylo cítit.

U dětí a starých lidí, jak jsme vytkli (viz bod 12), musíme ovšem opustiti svou snahu po vnitřní věcné souvislosti tajemství a katechismově učití jednotlivé pravdy takřka samy o sobě. Jest právě tato výuka stavěna přímo pro dospělé a jen na ně myslí.

14. *Zpytování svědomí* (31—33) nebude nutno ani možno prostě přečíst a učit, — katechumen si je sám přečte a potom mu vyložíme příkazy, kterým by nerozuměl. Jistě si výklad vyžádá aspoň 2 lekce. Možno to učinit na místě, kde jest zpytování v osnově, a tak jej již z povzdálí připravovat na sv. zpověď. Otisk zpytování, který by byl žádoucí, si může ponechat od lekce 23 do konce; tedy po dobu asi 6 týdnů. —

15. Tato katechese vznikla z přednášek pro katechisty a laiky. Nebylo ostatně ani zcela možno setřítí při redakci pro tisk všechny slopy, prozrazující její vznik. Ale ač jest tak určena jen pro katechisty laiky, nutno přičiniti několik poznámek pro theology.

Především i jim připomenouti, že ostatní povaha a význam její není v novotě a původnosti pravd, nýbrž

v jejich *soustavě a podání*. Jest to první pokus, tedy na něm jistě najde theolog dětské nemoci a snad bych je mohl sám nejlépe ukázati, kdybych chtěl hned psáti její obranu. Ale jde spíše o zdůraznění metodického záměru.

Ten spočívá podstatně v její ontologické vůdčí ideí. Všimněme si, že všechny dosavadní katechismy jsou stavěny na principu logistickém. Stanoví se apriorně systém, na př. víry, naděje, lásky, — a podle něho se celá nauka rozvine.

Srovnal jsem k tomu cíli všechny důležitější učebnice víry: Katechismus sv. Petra Canisia (*Summa doctrinae christianae, Coloniae Agripp.* 1560), Katechismus trid. sněmu (*Cat. conc. Trid. ad parochos*), Katechismus Deharbe-ův, podle kterého jest stavěn starý, tak zv. rakouský Katechismus (schvál. od biskupů), Katechismus Bellarminův (1598) a konečně Gaspariho (*Catechismus catholicus, Romae*, 1930). Všechny tedy jsou stavěny na podkladě myšlenkovém.

Rodící se kerygmatické snahy, narýsované v tomto směru hlavně Rahnerem (*Die Theologie der Verkündigung*), — které se ostatně začaly ukazovat, když jsme (v Apoštolátě od roku 1930) již podle tohoto postupu vyučovali, — uvedly přístup k víře již na cestu skutečností, — ontologickou, — ač Rahner ještě nedostihl té dokonalé organické souvislosti a má ve svém postupu různá přerušení organické jednoty. Zdá se mi, že velmi silně podnítilo tento přesun jako vnější, ale působivá okolnost, nové vydání Scheebenových *Mysterií* (I. M. Scheeben, *Mysterien des Christentums*, Herder 1911 a 1941), — a kromě toho mohutný přelom ve světovém způsobu myšlení od ideje k realitě, od idealismu ke kritickému realismu a v životě sociální, vývoj neb revoluce směrem od myšlenky k činu. Ne-ní dobře možno neviděti v tomto přerodu — vzhledem k potřebě a účinnosti hlásání víry v novém světovém myšlení a hodnocení — vedení Prozřetelnosti.

v theologickém myšlení. Jeho vrcholem snad jest encyklika Pia XII. *Mystici Corporis*.

Považujeme tedy v této katechesi požadavek skutečností za podstatně nutný pro hlásání víry člověku dneška a zítřka. —

Že stojí opravdu ohled na soustavu za zvláštní důvod pro stavbu hlásání víry, dokládá dostatečně Koncil Vatikánský: Rozum, osvícený vírou, hledá-li pečlivě, zbožně a střízlivě, dochází za pomoci Boží určitého a to velmi plodného pochopení tajemství, a to jak z podobnosti s tím, co poznává přirozeně, tak i z souvislosti tajemství mezi sebou a posledním cílem člověka. § 94.

Jest velmi příznačné a stojí za vážnou úvahu, že všechny Katechismy — vyjímaje poslední část Katechismu Gaspariho, část III. jsou sestaveny *pro děti*. Tak hluboko tkví v našem myšlení předpoklad, dnes zcela neskutečný, — že dospělí víru znají, že jsme světem křesťanským.

Jinou vlastností, kterou musí mítí theolog na mysli, jest nutná a chtěná *životnost* výrazu. Sem náleží, že jsou výměry pravd mnohdy buď přerušovány neb rozšířeny slovními obraty, které mají setřítí suchý schematismus. Nápadnější bude v tomto smyslu i snaha po životnějším výrazu některých pojmů, na př. místo spravedlnost — správnost, místo mírnost — míra, místo způsob — podoba. Moderní člověk cítí nechuť k suchým výrazům a jest uchvácen, slyší-li místo oficiálních termínů jmenovati božské skutečnosti buď výrazy běžnějšími nebo životnějšími, a hlavně srozumitelnými. Avšak ještě důležitější je důvod psychologicko-výchovný, protože termíny, které nepřicházejí v životě, působí dojmem umělosti a neskutečnosti, kdežto jména denního života právě ukazují reálnost věřených pravd a jejich právo na celý obvod lidského života, — mimo pouhý obvod náboženství.

Dále nutno něco říci k námitce, že je tento způsob

*velmi těžký* pro normálního člověka. Krom toho, že jest určen právě jen pro katechistu, že jest co nejstručnější a tedy velmi zhuštěný, odpovídám, že pro dospělé jest lépe voliti způsob těžší, abychom je vyvedli z myšlenky, že jest náboženství jen pro děti, — a zde není jiné těžkosti, než právě nárok na důkladné myšlení. Dále, že sv. Pavel, Jan, Petr, psali pro prosté křesťany, bez škol, bez katechetů, — a my dnes výklad jejich epištol zveme vyšší exegesí. Dále, že tón a dikce většiny dnešních článků v revuích, novinách a v básních jest také velmi obtížný a přece pro všechny vrstvy. Naopak! Zkušenost patnácti let nás bez výjimky opravňuje k tvrzení, že lidé mají úctu a vážnost k této výuce, protože je nutí myslet, — ano, doslova proto, »že jest těžká«.

Konečně ještě k její formě. Pro vyučování jest třeba určitých odpovědí. K odpovědem patří otázky. Avšak z druhé strany by byl katechismus ve formě pouhých otázek a odpovědí pro dnešní lidi neztravitelný, jednak by bylo třeba stejně k němu výkladu. Snažili jsme se tedy spojití obojí potřebu tak, že má nauka podobu plynulého textu, ale že jsou do něho vloženy určité odpovědi na otázky. Tato kombinace snad podá obojí, učebnici i knihu k výkladu, případně k četbě.

Mnohá místa Učení přinášejí pravdy, které se dříve obecně nezvěstovaly. Byly pouze v theologických kompendiích nebo monografiích. Říkalo se o nich, že jsou příliš tajemné. Zkrátka možno říci, že nebyly školské. Ale nikdo nebude dnes pochybovat, že jest nutno je vložiti do řádného kerygmatu. Jednak proto, že tato místa jsou obyčejně vzata z epištol, jednak, že obsahují právě ony pravdy, které se dětem pro jejich nadsmyslnost nemohly hlásat, ale které právě ukazují zralému člověku božské skutečnosti v jejich velikosti.

## OTÁZKY

(Otázky k opakování ke konci výuky jsou označeny \*)

### Úvod

1. Co jest začátkem návratu k Bohu?
2. Co má být odpovědí na otázku, zda Bůh jest?
3. Jaké musí být poznání o Bohu?
4. Co je pravda?
- \*5. Jak se nám dostává poznání Boha?
6. Která jistota musí býti první?
7. Která jest druhá jistota a jak se jí nabude?
8. Čeho jest potřebí k druhé jistotě?
9. Proč jest k ní třeba milosti?
10. Co jest tedy předmětem rozumového poznání o Bohu?
- \*11. Co jest přesně předmětem víry v Boha?
12. Čím se děje toto obojí poznání?
13. K čemu jest tento výklad?
14. Čeho jest třeba tomu, kdo přijímá tento výklad?
15. Proč velká část lidí nevěří v Boha a jeho zjevení?
16. Musí tedy každý této výuce uvěřit?
17. Který jest však nejdůležitější okamžik života?

### I. Vstup

18. Co jest začátkem vědění?
19. Z čeho vše, co víme, poznáváme?

- 20. Kolikeryý je zdroj poznání?
- 21. Který jest nejbližší předmět poznání?

### **Duše**

- \*22. Co jest duše lidská?
- 23. Z čeho sestává tedy člověk?

### **Bůh**

- 24. Kdo učinil duši?
- 25. Jaký musí být Stvořitel?
- 26. Co znamená stvoření?
- \*27. Kdo jest Bůh?
- 28. Nakolik můžeme Boha poznati?
- 29. Co nám praví rozum o vlastnostech Božích?

### **Kristus**

- \*30. Která jest největší historická skutečnost vzhledem k Bohu?
- 31. Které stránky musíme rozlišovat v Ježíši Kristu?
- \*32. Co nutno nejprve rozumově zjistiti o Kristu?
- \*33. Co nám dává zprávu o historické skutečnosti Krista Pána? (Evangelia), která jsou?
- 34. Jak zjistíme pravdivost jejich sdělení?
- 35. Kdy byla napsána evangelia?
- 36. Proč jsou evangelia věrohodná?
- 37. Co jest tedy z nich historickou skutečností?
- 38. Které jsou zázraky sdělené v evangeliu o Kristu Pánu?
- \*39. Který jest největší div Páně?

40. Co obsahuje Starý Zákon jakožto historická kniha o Vykupiteli?
41. Proč se daly zázraky od Krista Pána?
42. Co potvrzují život, divy Kristovy a proroctví o něm?
43. Co sám o sobě prohlásil Kristus Pán?
44. Co platí tedy o každém slově sv. evangelia?
- \*45. Kde jest uložena zjevená pravda Boží?
- \*46. Kdy jest Církev neomylná?
47. Co jest tradice?
- \*48. Co jest víra katolická?
49. Co musí katolík věřit?
- \*50. Jest víra ke spáse nutná?
51. Co jsou tajemství víry?

## II. Bůh sám v sobě

- \*52. Které jest první a největší tajemství?
53. Jak se Bůh jeví mimo sebe?
- \*54. Jak žije Bůh v sobě samém?
55. Čím jsou v Bohu rozdíly Osob?
56. Co božským osobám připisujeme?
57. Co nazýváme v Bohu jedním a co trojím?
58. Čím jsou tvorové?
59. Proč Bůh miluje tvory?
60. Proč jsou tvorové rozumní stvoření?
- \*61. Kteří byli rozumní tvorové?
62. Jak byli stvoření?
63. Obstáli ve zkoušce?
64. Jak se jmenují padlí andělé?
65. Co stvořil Bůh na jejich místo?

- 66. V čem je lidská zkouška?
- 67. Jak byli lidé stvoření?
- 68. Obstáli?
- 69. Jak se jmenuje jejich hřích?
- 70. Co jest hřích dědičný?
- \*71. Co učinil Bůh po prvotním hříchu?
- 72. Byl přirozeným stvořením dokonán Boží úmysl?

### **III. Vtělení**

- \*73. Čím se dokonává vnější božský úmysl?
- 74. Jak se stalo vtělení?
- \*75. Jak se jmenuje vtělený Syn Boží?
- 76. Čím jest vtělení v tvorstvu?
- 77. Čím jest svým vtělením Kristus Pán v lidstvu?
- \*78. Jaký jest účel vtělení v lidstvu?
- 79. Co znamená slovo »vykoupiti«?
- 80. Co znamená slovo »spasiti«?
- 81. Co přinesl Ježíš Kristus Bohu za lidstvo?
- \*82. Čím nás Ježíš Kristus vykoupil?
- 83. Čím byla smrt Krista Pána na kříži?
- 84. Jakou obětí jest oběť kříže?

### **IV. Eucharistie**

- \*85. Kde jsou jako ve zdroji obsaženy všechny účinky vtělení a vykoupení?
- 86. Kam dále proudí božský život Vtěleného Slova?
- 87. Co jest nejsvětější Eucharistie vzhledem k vnitřnímu životu Boha?

- \*88. Co jest nejsvětější Eucharistie?
- 89. Kdy ji Kristus Pán ustanovil?
- \*90. Komu dal tutéž moc?
- 91. Komu ji udělili apoštolové?
- \*92. Kdy kněží konají nejsvětější Eucharistii?
- 93. Čím jest konání Eucharistie?
- 94. Jak jest v ní Kristus Pán přítomen?
- 95. Kdy se stává proměna při mši svaté?
- 96. Jak dlouho trvá přítomnost těla Páně v Eucharistii?
- 97. Co pojímá Eucharistie?
- 98. Pro koho zjednal Spasitel spásu?
- 99. Jaká jest naše spása?
- 100. Čím se děje se strany Boží?
- 101. Jak se jmenuje tento stav?
- \*102. Co znamená býti v milosti posvěcující?
- 103. Čím roste milost?
- 104. Čím roste věčná blaženost?
- \*105. Co jsou svátosti?
- \*106. Kolik a které jsou svátosti?
- 107. Čím se rodí člověk k nadpřirozenému životu?
- \*108. Co jest křest?
- 109. Kdo smí pouze přijímat další svátosti?
- 110. Čeho se především dostává duši křtem?
- 111. Co jest nezrušitelné znamení?
- 112. Proč se křest nazývá svátostí mrtvých?
- 113. Jakých povinností a práv nabyt člověk křtem?
- \*114. Co jest biřmování?
- 115. Jaké má účinky?

- \*116. Co jest svátost kněžství?
- \*117. Co jest svátost manželství?
- 118. Mohou-li katolíci vstoupit ve sňatek bez svátosti (necírkevní)?
- 119. Jaké následky má necírkevní sňatek katolíků?
- \*120. Co jest svátost pokání?
- 121. Čím se ztrácí posvěcující milost Boží?
- \*122. Co jest pomazání nemocných?
- 123. Proč se nám Pán Ježíš zanechal v Eucharistii?
- \*124. V čem se zpřítomňuje oběť Páně na kříži?
- 125. Co přináší Ježíš Kristus, náš Pán, ve mši svaté Bohu?
- 126. Jak může člověk Boha nejvíce uctít?
- 127. Komu přináší mše svatá užitek?
- 128. Komu se jediné přináší oběť mešní?
- \*129. Co plyne do duší lidí ze mše svaté?
- 130. Jak jest Kristus Pán přítomen v člověku Eucharistií?
- 131. Co tvoří ti, kteří mají Kristův život?

## V. Církev

- 132. Co jest toto jeho tělo, tvořené z věřících?
- 133. Jak jest Kristus Pán hlavou Církve?
- 134. Proč nazýváme církev tajemným tělem Kristovým?
- \*135. Co jest Církev po vnitřní stránce?
- 136. Které jsou vlastnosti či známky Církve?
- \*137. Co jest Církev po vnější stránce?
- 138. Jest Církev jen neviditelná?

- 139. Co jest to duše Církve?
- 140. Kdo má nejvyšší moc v Církvi?
- 141. V čem je Církev neomylná?
- \*142. Proč je Církev samospasitelná?
- 143. Které jest největší požehnání?
- 144. Co jsou svátostiny?
- \*145. Co se odpouští odpustky?
- 146. Kdo jen může získat odpustky?
- 147. Co se stalo po poslední večeři?
- \*148. Kdy vstal Syn Boží z mrtvých?
- 149. Co činil Spasitel po zmrtvýchvstání?
- \*150. Co se stalo 40. dne po zmrtvýchvstání?

## VI. Věčnost

- 151. Co učinil Ježíš Kristus svým nanebevstoupením?
- 152. Co se děje při smrti?
- \*153. Co jest očištec?
- 154. V čem záleží očištcové utrpení?
- 155. Jak dlouho trvá?
- 156. Čím mohou věřící pomáhat duším v očištcích?
- 157. Kam vstupují duše spasené?
- \*158. V čem spočívá věčná blaženost?
- 159. Můžeme vědět o stavu duší po smrti?
- 160. Kdo jsou svatí?
- 161. Jaký máme vztah ke svatým?
- 162. Proč se utíkáme ke svatým?
- 163. Kdo má první místo mezi svatými?
- 164. Koho ctí po Panně Marii věřící zvláště?
- 165. Kde jsou zavržení?
- \*166. Jaký soud jest hned po smrti?

- 167. Proč se bude konati poslední soud?
- 168. Co učiní Bůh před posledním soudem?
- 169. Jaké bude tělo po vzkříšení z mrtvých?

## VII. Výstup

- 170. Co musí člověk poznati krom pravd o Bohu?
- 171. Který jest nejprvnější důvod všeho stvořeného?
- 172. Čím jest člověk podoben Slovu věčnému?
- 173. Čím se má státi člověk podobným Věčnému Slovu?
- \*174. Co jest náboženství?
- 175. Co musí obsáhnouti náboženství?
- 176. Co se dovídáme zjevením?
- 177. Co jest vlastní mravní povahou křesťanství?
- \*178. Co jest modlitba?
- \*179. Které jest nejvyšší přikázání?
- 180. V čem záleží láska k Bohu?
- 181. Kde jest vysloven souhrn víry a lásky?
- 182. Co jest ctnost?
- 183. Které jsou základní a božské ctnosti?
- \*184. Jak zní Desatero Božích přikázání?
- 185. K čemu zavazuje I. přikázání?
- 186. K čemu zavazuje II. přikázání?
- 187. Co staví do života IV. přikázání?
- 188. Co chrání V. přikázání?
- 189. Co chrání VI. přikázání?
- 190. Co stanoví zákon Boží o manželství?
- 191. V čem jest jádro nečistoty?

192. Co se stanoví v VII. a X. přikázání?
193. Co chrání VIII. přikázání a co uvádí do vztahu lidí mezi sebou?
194. Co nutno zdůraznit při V., VI., VII., VIII. přikázání?
195. Čeho je třeba, aby byl život záslužný pro věčnost?
196. Čím se nabývá milosti posvěcující?
197. Je nutné sv. biřmování ke spáse?
198. Je nutné sv. pomazání nemocných ke spáse?
- \*199. Co jest člověk povinen pro spásu učiniti v nebezpečí života?
- \*200. Jak zní patero přikázání církevních?
  201. Co jest církevní rok?
  202. Kdy začíná církevní rok?
  203. Co jest advent?
  204. Co jest středem církevního roku?
  205. Kdy začíná půst?
  206. Co jest čtyřicetidenní půst?
  207. Co jsou pašije?
  208. Kdy jest svatý týden?
  209. Co se připomíná na Zelený čtvrtek?
  210. Co připomínají obřady na Velký pátek?
- \*211. Které jsou zasvěcené svátky?
  212. Co vyžaduje svěcení svátečního dne?
  213. Čemu má býti věřící týdně přítomen?
  214. Kdo jest vlastní obětí Nového zákona?
- \*215. Co je mše svatá?
  216. Je-li nějaký rozdíl mezi obětí mše svaté a obětí na kříži?

217. Proč není mezi obětí mše svaté a obětí na kříži podstatného rozdílu?
218. Jaký rozdíl je mezi obětí mše svaté a obětí na kříži co do způsobu obětování?
219. Na který úmysl koná se mše svatá?
- \*220. Které jsou hlavní části mše svaté?
221. Co máme činit při evangeliu?
222. Co máme činit při obětování?
223. Co máme činit při pozdvihování?
224. Co máme činit při a po přijímání kněžském?
225. Oč jde při postu?
226. Co zakazuje zdrželivost?
227. Co stanoví zákon postní?
228. Kdo je vázán k postu?
229. Co omlouvá od postu?
230. Které jsou dny zdrženlivosti?
231. Co jest t. zv. přirozený půst?
- \*232. Co je zpověď?
233. Čeho nabýváme svátostí pokání?
234. Kolik částí náleží k hodnému přijetí svátostí pokání?
235. Co máme činit, abychom části k svátosti pokání potřebné náležitě vykonali?
236. Kterak zpytujeme svědomí?
237. Nač se musím u hříchů těžkých zvláště rozpomínati?
238. Kterak se můžeme při zpytování svědomí na počet hříchů upamatovati?
- \*239. Která je nejpotřebnější část svátosti pokání?

- 240. Co je lítost?
- 241. Jaká musí býti lítost?
- 242. Kdy je lítost vnitřní?
- 243. Kdy je lítost nade všechno?
- 244. Čeho se týká lítost?
- 245. Kdy je lítost nadpřirozená?
- 246. Které hlavní pohnutky k lítosti nám víra udává?
- 247. Kdy by byla lítost pouze přirozená?
- 248. Stačí-li lítost pouze přirozená k odpuštění hříchů?
- 249. Kolikerá je lítost nadpřirozená?
- 250. Kdy je lítost dokonalá?
- 251. Co máme činit, abychom snadněji vzbudili lítost dokonalou?
- 252. Čeho nabýváme lítostí dokonalou?
- 253. Kdy jsme povinni vzbudit lítost dokonalou?
- 254. Kdy je velice radno vzbudit lítost dokonalou?
- 255. Kdy je lítost nedokonalá?
- 256. Stačí lítost nedokonalá k odpuštění hříchů?
- 257. Kdy musíme při svátosti pokání čili při zpovědi vzbudit lítost?
- 258. Co musí s lítostí nezbytně býti spojeno?
- 259. Co sobě musí umíniti, kdo činí opravdové rozhodnutí?
- 260. Jaká jest lítost i zpověď bez rozhodnutí splniti všechny tyto povinné závazky, jsou-li vážné?

261. Jaké musí učiniti předsevzetí, kdo se zpovídá jenom z hříchů všedních?
262. Co rozumíme blízkou příležitostí k hříchu?
263. Proč se musíme z hříchů svých zpovídati?
264. Jaká musí býti zpověď?
- \*265. Kdy je zpověď úplná?
266. Ze kterých okolností jsme povinni se zpovídati?
267. Jsme-li povinni také ze všedních hříchů se zpovídati?
268. Kterak se máme ve zpovědi vyjadřovati?
269. K čemu jsme zavázáni, když jsme náhodou z cizí zpovědi něco zaslechli?
270. Co má uvážiti, kdo by se styděl upřímně se zpovídati?
271. Zpovídá-li se platně, kdo vlastní vinou z některého hříchu těžkého se nezpovídá?
272. Co musí činiti, kdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu se nezpovídal?
273. Kterak se jmenuje zpověď, ve které se opakují všechny nebo několik zpovědí dřívějších?
274. Kdy je třeba zpovědi generální?
275. Co rozumíme dostiučiněním, jehož je k svátosti pokání třeba?
276. Co rozumíme časnými tresty za hříchy?
277. Odpouští-li se spolu s hříchem vždy také trest za hřích?
278. Které skutky ukládají se obyčejně za pokání?

279. Kterak máme vykonati uložené pokání?
280. Co činiti, nemůžeme-li uložené pokání vykonati?
- \*281. Co je svaté přijímání?
282. Pod kterou způsobou přijímáme svátost oltářní?
283. Které milosti působí v nás svaté přijímání?
284. Co musíme činiti, abychom se stali účastní milosti svatého přijímání?
285. Kolikerá je příprava k svatému přijímání?
286. V čem záleží příprava k svatému přijímání podle duše?
287. Co jest mítí čisté svědomí?
288. Co musí činiti, kdo si je vědom těžkého hříchu a chce jíti k sv. přijímání?
289. Kterak hřeší, kdo jde k svatému přijímání, ač si je vědom těžkého hříchu?
290. V čem záleží zbožnost?
291. V čem záleží příprava k svatému přijímání podle těla?
292. Kterak máme přistoupiti k svatému přijímání?
293. Co máme činiti, když kněz lidu ukazuje svatou hostii?
294. Co máme činiti, přijímajíce svatou hostii?
295. Co máme činiti po svatém přijímání?
296. Kterak máme trávití den po svatém přijímání?
297. Co jest zakázáno v době adventní a postní?
- \*298. Co jest hřích?
299. Jaké přestoupení zákona není hříchem?

300. Které jsou hlavní hříchy?
- \*301. Co se ztrácí smrtelným hříchem?
302. Jak možno ve stavu smrtelného hříchu  
hned nabýti milosti posvěčující?
- \*303. Co jest hřích všední?
304. Co jest milost pomáhající?

## MRAVNÍ ŘÁD

### Desatero přikázání božích

#### I. přikázání

»V JEDNOHO BOHA VĚŘITI BUDEŠ.«

*V I. přikázání se poroučí:*

*Víra v Boha, v jeho zjevení, které Církev katolická k věření předkládá. Snaha o poučení o věcech věčných. Větší pozornost k Bohu než k světu, k duši než k tělu, k věcem duchovním než k majetku. Dávati přednost poznání věcí potřebných pro spásu duše před poznáním věcí pozemských. Život podle víry. - Chování ve společnosti, v povolání, v rodině se musí lišiti od chování nevěřících.*

*Nepůsobit jim pohoršení!*

*Veřejné vyznání víry. - Celý život musí odpovídat tomu postavení, jaké má každý ve veřejném životě.*

### *Důvěra v Boha:*

modlitba ráno a večer, před jídlem a po jídle, před prací a po ní, v pokušení, v tísní, modlitba za bližní, přátele, nepřátele, při modlitbě myslet na Pána Boha, varovati se roztržitosti, mít na mysli svou slabost a hříšnost, se vši jistotou očekávati, že nás Pán Bůh vyslyší, ponechávati nejsvětější vůli Boží, kdy a jak nás vyslyší, nepřestávat se modlití, i když nás Pán Bůh hned nevyslyšel.

### *Láska k Bohu:*

ochotně se podrobiti vůli Boží,  
pečovati o spásu duše své i bližních,  
klásti Boha ve vůli i v jednání na prvé místo,  
milovati bližní i nepřátele - nepřátí jim nic zlého,

prokazovati bližnímu z lásky potřebnou pomoc, podporou, radou, záchranou, ošetřováním. Touto pomocí jsme povinni bližnímu podle stupně povinnosti k němu a podle vlastní možnosti.

### *V I. přikázání se zakazuje:*

odpad od víry Kristovy, svádění k odpadu, zúčastňovati se jinověreckých bohoslužeb,

zapíratí víru - mluvením a jednáním, vzbuzujícím domněnku, že nejsme katolickými křesťany,

čísti knihy víře a mravnosti nebezpečné,

psátí články a knihy na pohoršení věřících i nevěřících tónem a způsobem nekřesťanským, urážlivým, lhostejnost ve víře - nedbati žádné-

ho náboženství, prohlašovati a pokládati všechna náboženství za stejně dobrá a pravdivá,

pochybování o víře - vnitřně nebo navenek přisvědčovati, že je něco nepravdou, co Církev k věření předkládá,

prokazování božské pocty stvořené věci, radovati se z urážek Boha, ze škody způsobené Božím zájmům z úpadku víry, ze škody Církve svaté,

pověra, víra ve výklad snů, karet, planet, amuletů, různých znamení, čar, kouzel, udělání; účast na spiritistických sedánkách,

svatokrádež — zneuctění osoby, místa, věci Bohu zasvěcené, nehodné přijetí některé svátosti (ve stavu těžkého hříchu, po špatné přípravě),

zoufalství — prohlašovati neb dobrovolně mysliti, že Bůh nám nechce neb nemůže odpustiti,

opovážlivě spoléhati jen na Boží pomoc, nečiniti, co činiti můžeme, máme, odpírati milosti Boží, z nedbalosti nepřijati nějakou svátost (na př. biřmování),

vyčítati Bohu, že nejednal podle našeho názoru, nedůvěřovati v jeho moudrost,

šíření beznadějnost řečmi, psaním, líčením zpráv zoufaleji pro vzbuzení pozornosti, podlamováním chuti k dobrému,

mítí odpor a nenávisť vůči Pánu Bohu, (největší hřích vůbec!) chtítí, aby Bůh nebyl, aby nebyl spravedlivý, všemohoucí, vševědoucí,

nenáviděti bližního, odmítati nutnou pomoc, nekonati dobrých skutků,

v boji o dobrou věc dáti se strhnouti k netrpělivosti, sebelásce, uraženosti, urážkám bližních.

## II. p ř í k á z á n í »NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO.«

*Ve II. přikázání se zakazuje jméno Boží zneužívati:*

vyslovováním jména Božího, svatých jmen a svatých věcí lehkomyšlně, ve hněvu, zneužíváním jich ke klení (vědomě z nepřemáhaného zvyku),

klením přáním zlého jiným nebo sobě, přičemž se užívá často svatých nebo zlých slov a jmen,

rouháním Pánu Bohu, jeho Církvi, těmito řečmi i jiné kaziti,

hříšným přísaháním -

přísahati bez potřeby,

přísahati křivě,

přísahati, že učiníme něco nedovoleného, neplniti přísahu,

zrušením Bohu učiněného slibu,

zneužíváním slov Písma sv., výroků svatých ke vtípům, anekdotám a pod.,

zneužíváním Boha a jeho Církve, pobožností a svátostí k účelům politickým, hospodářským, sobeckým, výdělečným atd.,

vědomým klamáním veřejnosti.

*Ve II. přikázání se poroučí jméno Boží světití, to jest*

uctivě je vyslovovati, důvěrně vzývati, míti snahu odvyknouti si klení,

Boha svobodně před celým světem vyznávati, o jeho slávu horliti, - dávati dobrý příklad,

náležitou přísahou Boha za svědka bráti,

učiněné sliby věrně plniti (služební, občanské, náboženské sliby a přísahy dokonale vážně bráti),

všecko ke cti Boží konati a obětovati.

### III. p ř í k á z á n í

»POMNI, ABYS DEN SVATEČNÍ SVĚTIL.«

*Ve III. přikázání se poroučí světiti den Páně (neděle, zasvěcené svátky), to jest odpočívati od služebných prací,*

obcovati celé mši sv., nepřicházet vlastní vinou pozdě — po obětování, neodcházeti dříve — před sv. přijímáním býti přítomen soustředěně, chovati se v kostele uctivě. (Náboženská činnost neosvobozuje od povinnosti nedělní mše svaté.)

Den Páně nutno světiti klidem a myšlenkami na Boha, posvátnou četbou nebo prací pro Boha.

Každý katolický pracovník a vzdělaný muž i žena se musí chovati v chrámu Páně tak uctivě, jaký význam sami mají, neboť jsou odpovědní za dobrý i špatný příklad.

*Ve III. přikázání se zakazuje:*

Služební práce v neděli bez nutné potřeby nebo bez řádného církevního dovolení, a to po 2 hodiny. Služební práce je tělesná práce, kte-

rou obyčejně konají služební, nádeníci, dělníci v továrnách a pod.,

těžká práce, třeba pro zábavu (v rodinné zahrádce, na výletě a pod.) je také zakázána v den sváteční.

Zakazuje se všechno, co neděli znesvěcuje nebo světití ji překáží, na př.: nestřídmost a rozpustilé hry, hříšné radovánky a jiné pod. věci.) Není však zakázána práce pro oslavu Boží (okrasa oltářů, chrámů) nebo práce z lásky k bližnímu (ošetření, pomoc nemocnému).

#### **IV. p ř í k á z á n í**

**»CTI OTCE SVÉHO I MATKU SVOU, ABYS  
DLOUHO ŽIV BYL A DOBŘE TI BYLO NA  
ZEMI.«**

*Ve IV. přikázání se poroučí:*

*a) dětem (podřízeným):*

starati se o ně podle své povinnosti, možnosti  
a podle jejich skutečné potřeby,

modliti se za ně,

dáti jim řádný výmínek, nedovolovati, aby se  
k nim domácí hrubě nebo neslušně chovali,

dbáti jejich rozkazů, napomínání a výstrah,

prokazovati rodičům povinnou úctu, lásku, poslušnost (totéž učitelům, zaměstnavatelům a představeným),

pomáhati rodičům v jejich potřebách,

trpělivě snášeti jejich křehkosti,

poslouchati své představené a býti věrný v za-

městnání,

chovatí se uctivě k starým lidem;

*b) rodičům (představeným):*

staratí se poctivě o své děti (konatí otcovské povinnosti mimo manželství), dbátí o jejich duchovní výchovu, náboženské poučení jim příslušné, přidržovatí je ke všemu dobrému (kmotrové křestní, biřmovací mají povinnost staratí se o křesťanské vychování dětí, když rodiče náboženskou výchovu zanedbávají, nebo když zemřeli),

kontrolovatí dětem jejich četbu,

chránití je svádění, dávatí jim dobrý příklad,

káratí děti, podle potřeby je rozumně trestatí,

staratí se o jejich časné blaho, postaratí se

o jejich zajištění, vzdělání,

znátí a konatí svědomitě stavovské povinnosti (lékař, vychovatel, učitel, soudce, právník, zaměstnanec, úředník).

Představení se mají staratí o své podřízené jako rodiče o děti. Představený, činitel ve veřejném životě, má jednatí ve svém postavení vždy podle svědomí, nikoliv podle své pýchy a prospěchu (jak často jednáním z pýchy, z vlastního prospěchu působí se značná škoda spolku, obci, státu). Kdo není schopen zastávatí veřejně povinnosti, ať se jich vzdá. I příprava na schůze, hlasování, řeči a přednášky, vztahující se nějak k Bohu, k Církvi, víře a mravnosti, jest vážnou mravní povinností.

• *Ve IV. přikázání se zakazuje:*

*a) dětem (podřízeným):*

pohrdati rodiči, stydět se za ně,  
zle o nich mluvit a posmívat se jim,  
hrubě, vzpurně se k nim chovati, bít je, trá-  
piti je hladem, zimou,  
nevražiti na rodiče, přát jim zlé, zarmucovati  
je, urážeti je, neposlouchati jich (před dospě-  
lostí),  
představeným utrhati na cti, pomlouvati je,  
svádět jejich děti, domácí,  
hanět, tupit duchovní, světské představené,  
protiviti se jim, bouřiti se proti nim (hlavně  
proti duchovním představeným),  
poslouchati rodičů (představených), když ně-  
co hříšného rozkazují;

*b) rodičům (představeným):*

zanedbávat (pro svou veřejnou činnost) péči  
o náboženskou výchovu dětí, o duchovní ráz  
rodiny,  
trpět dětem noční toulky,  
dávati jim pohoršení tím, že nezachovávají  
Boží neb církevní příkazy, klejí před nimi a vy-  
jevují chyby své manželky, manžela,  
zneužívati dětí pro svůj prospěch na jejich ži-  
votní škodu,  
brániti jim v jejich volbě stavu jen pro svůj  
prospěch neb své city a své názory,  
vidět v dětech jen svůj majetek bez ohledu  
na práva Boha, jejich vlastní rodiny, kaziti mír

v rodině dětí vměšováním se, vlivem, ponoukáním, rozvracením, žárlivostí.

»NEZABIJEŠ.«

## V. p ř í k á z á n í

*V V. p ř í k á z á n í se zakazuje:*

*Škoditi sobě na těle nebo na duši:*

brátí si život, ukracovati si jej; kdo si sám život bere, dopouští se hříchu přetěžkého, neboť hřeší

proti Bohu, jenž jest jediným Pánem nad životem a smrtí,

proti své duši, kterou uvrhuje v záhubu věčnou,

proti svým bližním, kterým působí zármutek a škodu. -

poškoditi si úmyslně zdraví,

přepínatí tělesné síly svou činností, na př. studiem, literární, řečnickou prací, sportem, zábavami, požitky.

*Škoditi bližním na těle:*

zbaviti někoho života (dospělého, dítě, nenarozeného člověka) - i při vědomí církevních trestů za tyto zločiny,

značně a trvale uškoditi někomu na zdraví,

poškoditi někomu zdraví svou činností, na př.: literární, řečnickou, svými řečmi, pomluvami, nenávisť, sportem,

nechtíti nahradit celou příslušnou zaviněnou škodu na zdraví a životě.

Pátým přikázáním Božím se zapovídá také souboj, protože z něho obyčejně pochází poranění, ano často i usmrcení a že se i zamýšlí.

Církev trestá sebevraždu a souboj odepřením církevního pohřbu, souboj pak nad to ještě vyobcováním z Církve všech, kdož se jakkoli - i z povinnosti - zúčastnili.

*Škoditi bližnímu na duši:*

pohoršením, vlastní vinou slovem anebo skutkem zavdávati příležitost ke hříchu nebo snad někoho úmyslně ke hříchu sváděti, ke hříchu raditi,

způsobením zármutku, duševní bolesti.

Proti pátému přikázání se nehřeší toliko skutky, nýbrž i nenávisť a závistí, hněvem a žárlivostí, spíláním a klením a vůbec vším, co může býti příčinou tělesného poškození bližního; také jest hříchem z omrzelosti nebo zoufalství sobě nebo bližnímu smrti přátí.

*V V. přikázání se poroučí:*

o svůj život a o svou duši podle rozumu pečovati,

s bližním žíti ve svornosti a pokoji,

každému dávati dobrý příklad,

napraviti celou příslušnou škodu, kterou jsme bližnímu způsobili na těle nebo na duši, - a to hmotně i mravně.

*V VI. p ř í k á z á n í se zakazuje:*

myšlenky, slova a jednání, které urážejí cit stydlivosti a čestnosti, pokud jsou dobrovolně připuštěny, (nemusí být podle osobních dispozic vždy hříchem těžkým, ale jakmile se dostaví u nich *tělesné vzrušení* či hnutí, jest toto poslední hranicí, za níž při svévolném setrvání již nastává oblast hříchu těžkého),

hověti tělesným žádostem, touhám, vzbuzovati je v sobě schválně,

mluviti řeči, svádějící nevinné lidi ke smyslnosti,

psátí takové romány, knihy, písně,

kupovati takovou literaturu,

vyhledávati smyslné obrazy, erotické výjevy, převrácenosti,

zabývati se pod záminkou uměleckých snah věcmi mravností nebezpečnými,

dopouštěti se nečistých skutků pohledy, dotečky, stykem sám, s jinými, s druhým nebo stejným pohlavím (v úvahu přichází, i jak často se tyto skutky děly, kolikrát, jak dlouho, zda byly konány ze slabosti nebo z přímé vůle.)

sváděti k tomu i spoluzaměstnanci,

hověti v manželství zásadě volné lásky,

nepočetnost v oděvu u žen,

příliš volné obcování s osobami druhého pohlaví a lehkovážná společnost,

neslušné tance, divadelní hry a představení,

společné koupání a dráždivý sport,  
zahálka a nestřídmost v jídle a pití.

*V VI. přikázání se poroučí:*

počestnost, čistota a vláda ducha v myšlenkách, pohledech, slovech a skutcích,

manželství před Bohem skutečné, to jest uzavřené před tváří Církve v chrámu Páně,

varovati se nebezpečí a příležitosti k nečistotě,

o zachování čistoty se modlití a co nejčastěji svaté svátosti přijímatí,

pokoušení rychle odpíratí, vzývati o pomoc Pána Ježíše, Pannu Marii,

pamatovati, že Bůh všechno vidí, že každé chvíle můžeme zemřítí,

střídmě užívatí smyslů a ovládati duchem, rozumem a milostí tělesnou stránku.

»NEPOKRADEŠ.«

**VII. p ř í k á z á n í**

*V VII. přikázání se zakazuje:*

*škoditi bližnímu na jeho majetku:*

*odcizením majetku:*

krádeží bráti potají a bezprávně cizí majetek (i malými krádežemi se člověk těžce prohřeší, když se jich dopouští s úmyslem, aby si znenáhla značnou částku přisvojil, nebo když již tímto způsobem ji získal, ačkoliv to původně nezamýšlel),

loupeží - násilím a bezprávně zmocniti se ci-

zího majetku,  
lží, chytráctvím a šálením,  
podvodem —  
podváděti padělanými penězi, měrou, vahou,  
padělati zboží a potraviny, zamlčovati pod-  
statné vady prodávané věci,  
požadovati za vykonanou práci nepřiměřenou  
mzdu,  
paděláním listin, křivými výpověďmi, upláce-  
ním svědků přisvojovati si cizí majetek (sou-  
dem před světem snad platným, ale před Bohem  
falešným),  
líchvou —  
žádat nespravedlivé úroky z půjčky,  
zdražovati zboží a potraviny umělým způso-  
bem nad jejich skutečnou cenu,  
zneužívatí nouze bližního k nespravedlivému  
prospěchu nebo zisku;

*zadržováním cizího majetku:*

nevrácením nalezené, vypůjčené, svěřené věci,  
malou snahou o nalezení majitele,  
zadržováním povinné mzdy;

*poškozováním cizího majetku:*

zanedbáváním povinné práce, špatným koná-  
ním placené práce,  
vynucováním vyšší mzdy pro sebe (neprávem),  
zaměstnáním, při kterém vyděláváme majetek  
bez práce a neprávem, na př. na burse a činností,

kterou působíme škodu na majetku jednotlivce, státu.

*Spoluvinným hříchy jiných proti cizímu majetku se stává,*

kdo poroučí, radí nebo pomáhá škoditi bližnímu na majetku,

kdo nespravedlivý majetek přijímá, kupuje nebo přechovává,

kdo k hříchům proti cizímu majetku mlčí nebo jim nebrání, ač by je vyjevití nebo jim zabrániti mohl a měl.

*V VII. přikázání se poroučí:*

nechávatí, dávatí, prokazovatí každému, co jest jeho,

konati své povinnosti tak svědomitě, abychom nebyli povinni k nějaké náhradě škody na čase, na práci,

poctivost v obchodě,

žítí podle poměrů a stavu svého,

konati dobré skutky, pomáhatí slabším úměrně k majetku a možností,

navrátiti co nejdříve nespravedlivý majetek i s úroky a výtěžkem, napravití učiněnou škodu (není-li možno najednou, třeba po částkách; nelze-li vypátratí majitele nebo jeho dědice, třeba nespravedlivý majetek vynaložiti na zbožné účely).

Nespravedlivý majetek navrátiti a způsobenou škodu nahraditi jsou povinni:

kdo nespravedlivý majetek nebo peníze za něj

stržené podržel, spotřeboval,  
kdo rozkázal způsobiti škodu,  
kdo vykonal poškození,  
všichni, kteří nějak přispěli k poškození bližního nebo poškození podle své povinnosti nezamézili nebo nevyjevili. Každý z nich je povinen nahraditi všecko, když tak neučinil nikdo z těch, kteří před ním nebo současně jsou zavázáni.

### VIII. p ř í k á z á n í

»NEPROMLUVIŠ KŘIVÉHO SVĚDECTVÍ  
PROTI BLIŽNÍMU SVĚMU.«

*V VIII. přikázání se zakazuje:*

křivě svědčiti - před soudem vědomě vypovídati nepravdu,

lháti - vědomě mluvíti jinak než myslíme,

přetvařovati se - dělati se lepšími nebo nábožnějšími než jsme,

poškozovati cizí čest:

roznášením nedobrých zpráv o jiných (neomlouvá, že je to pravda! Není dovoleno ani pravdivé věci *bez důvodu roznášeti*. Jak lehce může se zlou řečí zničiti štěstí, postavení, život, čest, práce bližního),

podezříváním domýšletí se něčeho zlého o bližním bez dostatečné příčiny,

podezřením, které jsme zlovolně vzbudili,

poťouchlými řečmi, naznačováním, poznámkami, které mohly vzbuditi zlé mínění o druhých,

opovážlivým posuzováním bez dostatečné příčiny o bližním něco zlého za jisté a pravdivé pokládati,

spíláním nebo nadáváním zlehčovati čest bližního slovy nebo skutky v jeho přítomnosti, působiti v ideovém boji pohoršení.

Katolík nesmí zapomenout, že v ž d y musí postupovati v obraně věci Boží podle zásad a ducha Evangelia, a že i kdyby zvítězil slovy nad odpůrcem, stalo-li se tak způsobem nekřesťanským, zesměšňujícím, urážlivým, obhájil sice svou výmluvnost a duchaplnost, avšak způsobil věcně větší pohoršení než sám odpůrce svým útokem; a za toto pohoršení je také osobně odpověden; -

přáti zlé ideovým odpůrcům,  
dávati svými spisy pohoršení pro mravný a věčný život.

#### *V VIII. přikázání se poroučí:*

mluviti vždy pravdu, býti upřímným,  
šetřiti cti a dobrého jména bližního, vážiti si jí, co možná ji hájiti. -

Kdo bližnímu na cti a dobrém jméně uškodil, je povinen:

bližního odprositi,  
podle svých sil napravit škodu, kterou bližnímu na jeho cti, jeho dobré pověsti a tím snad i na jiných statcích způsobil,  
odvolati veškeré pomluvy všude, k a m se rozšířily, soukromě neb veřejně.

Musíme-li slyšet pomlouvačné řeči o bližním, nemáme v nich mítí žádného zalíbení, nýbrž máme co možná najevo dávatí svůj nesouhlas.

### **IX. p ř í k á z á n í**

»NEPOŽÁDAŠ MANŽELKY BLIŽNÍHO SVÉHO.«

*V IX. p ř í k á z á n í se zakazuje:*

všechny dobrovolné nečisté myšlenky a žádosti,

dobrovolné touhy po cizí manželce, manželu (v úvahu přichází i jak dlouho, jak často),

vydávati se vědomě do nebezpečí tohoto hříchu,

mítí takové chtěné touhy v srdci, takže je stálou lží veřejná náboženská činnost, postavení.

*V IX. p ř í k á z á n í se poroučí:*

zachovávatí srdce čisté ode všech nečistých myšlenek a žádostí.

### **X. p ř í k á z á n í**

ANIŽ POŽÁDAŠ STATKŮ JEHO.«

*V X. p ř í k á z á n í se zakazuje:*

hříšná žádost po tom, co náleží bližnímu, trápení se cizím úspěchem, majetkem, viseti příliš na pozemském majetku, věnovati mnoho starostí jeho ochraně a zisku, mítí nenávisť ke svým odpůrcům nebo spolupracovníkům.

*V X. přikázání se poroučí:*  
přáti každému, co jest jeho,  
býti se svým spokojen.

## **Přikázání církevní**

### **I. přikázání církevní** **»ZASVĚCENÉ SVÁTKY SVĚTITI.«**

*V I. přikázání církevním se poroučí:*  
Svátky od Církve ustanovené právě tak zachovávat i světiti jako neděle.

### **II. přikázání církevní** **»V NEDĚLE A ZASVĚCENÉ SVÁTKY CELOU** **MŠI SV. POBOŽNĚ SLYŠETI.«**

*Ve II. přikázání církevním se poroučí:*  
Každou neděli a každý zasvěcený svátek mši svaté býti zbožně přítomen. Zasvěcené svátky jsou (pro celou Církev): všechny neděle, svátky Narození Páně, Obřezání Páně (Nový rok), Zjevení Páně, Nanebevstoupení Páně, Božího Těla, Neposkvrněného početí a Nanebevzetí blahoslavené Panny Marie, sv. Josefa, sv. apoštolů Petra a Pavla, Všech svatých. (U nás není svátek sv. Josefa zasvěcený, na Moravě je zasvěceným svátkem den sv. Cyrila a Metoděje. Svátky svatých patronů zemských nejsou zasvěcenými.)

Světiti svátky znamená: býti přítomen zbožně na mši svaté a nevykonávati těžké práce služebné. Kdo přijde na mši svatou po obětování nebo odejde před přijímáním Krve Páně bez dostatečné příčiny, aneb kdo bez vážné příčiny vykonává služebné ruční práce asi po 2 hodiny, dopouští se těžkého hříchu. Doporučuje se ve svátek a v neděli poslouchati kázání, choditi na odpolední služby Boží, přijímati svátosti, čísti zbožné knihy, konati jiné dobré skutky.

Jsme povinni poslouchati kázání, protože se v něm slovo Boží hlásá a vysvětluje,

protože pilné naslouchání slova Božího je známkou dětinné lásky k Bohu,

protože je třeba, abychom neustále k dobrému byli napomínáni a povzbuzováni a od zlého odstrašováni,

protože potřebujeme proti útokům na víru a proti bezbožeckému okolí stále prohlubovati náboženské vědomí a znalosti.

### **III. příkázání církevní** **»USTANOVENÉ POSTY ZACHOVÁVATI.«**

*Ve III. příkázání církevním se poroučí:*

zachovávat v ustanovené dny půst od Církve nařízený.

V celé Církvi jsou tyto postní příkazy: Půst zdržlivosti zakazuje požívatí masa, masité polévky, nikoliv však tuku. Půst újmy dovoluje, aby, kdo jej zachovává, jen jednou denně se na-

sytil, kromě malé snídaně a večere, která smí obsahovati asi třetinu toho, kolik kdo spotřebuje k úplnému nasycení. V pátky po celý rok je zdržlivost od masa. Půst zdržlivosti a újmy zároveň jest zachovávat na Popeleční středu, v pátky a soboty čtyřicetidenního postu a suchých dnech, o vigíliích svátků svatodušních, Nanebevzetí Panny Marie, Všech svatých a narození Páně. Pouhá újma dovoluje jednodenní nasycení v ostatní dny čtyřicetidenního postu. U nás, v Čechách a na Moravě, je z vůle svaté Stolice půst upraven takto:

1. Půst od masa (zdržlivosti) jest zachovávat na všechny pátky v roce, nepřipadne-li na ně zasvěcený svátek, neb 1. květen, svátek sv. Jana Nepomuckého, svatého Václava, Hromnice, Zvěstování, Narození Panny Marie, sv. Cyrila a Metoděje, sv. Štěpána a sv. Silvestra. — Kromě toho se zakazuje jísti masité pokrmy na Popeleční středu, Bílou sobotu dopoledne a v předvečer Narození Páně.

2. Jen jednou za den je dovoleno se nasytit (půst újmy) na Popeleční středu, Velký pátek a v předvečer Narození Páně. Doporučuje se, ale není přikázáno, zachováti újmu aspoň o všedních dnech čtyřicetidenního postu a v pátky suchých dnů.

3. Ve dny zdrženlivosti od masa, kromě Velkého pátku, smějí požívat masitých pokrmů tito věřící: Všichni, kdož se zdržují na místě výročního trhu anebo slavností ať církevní, ať světské,

za velké účasti lidu; totéž platí pro hostiny pohřební leckde obvyklé.

Jednotliví věřící vyjma na Velký pátek a to :

a) Úředníci a dělníci v továrnách, hutích, lomích, lesích, tito poslední, když nejedí doma, dělníci polní v čas žní a v době mlácení polních plodin, dělníci na dráze a na lodích, jakož i ti, kteří dopravují po řekách dříví.

b) Strážci veřejné bezpečnosti, strážci finančních zákonů, dozorcí ve věznicích, jakož i členové civilní policie v městech a se svými rodinami.

c) Personál konající službu na železnicích, elektrických drahách, automobilech a lodích.

d) Všichni kdož dlí v lázeňských místech, aby se léčili, jakož i rodiny je provázející a služebnictvo.

e) Cestující nejen když musí jísti v jídelních vozech, nádražních restauracích, na lodích neb v jakýchkoliv hostincích, nýbrž i když s sebou vezou pokrmy.

f) Laici, kteří se musí stravovati v hostincích aneb si dávají donášeti pokrmy z hostinců neb jiných soukromých domů, hostinští a jejich rodiny.

g) Ti, kdož žijí aneb stravují se v rodinách, ve kterých se postní pokrmy nepředkládají.

h) Rodiny, v nichž aspoň jeden člen je již od zákona zdrženlivostí osvobozen, nebo v nichž se stravují vojáci.

i) Všichni, kteří jedí mimo domov anebo si

zpravidla nosí pokrmy s sebou z domova.

Lidé chudobní, odkázaní ve stravě na milosrdenství jiných, jakož i nemocní a rekonvalescenti mohou požívatí masitých pokrmů každého dne a nejsou vázáni ani zákonem újmy.

Zdrželivost od masa jsou povinni zachovávatí všichni věřící po dokonaném sedmém roce, půst újmy po dokonaném 21. roce do začátku roku 60. svého věku.

Kdo těžce pracuje nebo je nemocen nebo cestuje, jest od postu osvobozen. Farář toho místa, kde věřící bydlí, může dáti z přiměřené příčiny dispens od prvního, druhého i třetího přikázání církevního.

Kdo tedy v den postní se nasytí po druhé nebo pojí vědomě masitých pokrmů, dopouští se těžkého hříchu. (Požití nepatrného množství masa by ovšem těžkým hříchem nebylo.) V tom, že věřící se nepřemáhá podle příkazu svaté Církve, jest důvod tohoto hříchu, ~~několi~~ »pokrm, jenž vchází do úst« (Mat. 15, 11).

**IV. přikázání církevní**  
»ALESPOŇ JEDNOU ZA ROK USTANOVENÉMU KNĚZI SE ZPOVÍDATI A V ČAS VELIKONOČNÍ VELEBNOU SVATOST OL-TÁŘNÍ PŘIJÍMATI.«

*Poroučí se:*

1. Alespoň jednou za rok ustanovenému knězi,

t. j. ke zpovídání zplnomocněnému, z hříchů se platně zpovídati.

2. V čas velikonoční velebnou Svátost oltářní hodně přijímati. Kdo se této povinnosti tvrdošíjně vzpírá, může býti vyobcován z Církve a potrestán odepřením církevního pohřbu.

Čas velikonoční vzhledem k této povinnosti se počítá u nás od Popeleční středy do svátku Nejsvětější Trojice. Na některých poutních místech možno tato přikázání splnití ze zvláštního dovolení sv. Otce po celý rok. - Svatým přijímáním nehodným nebo neplatnou zpovědí se ovšem tato přikázání nesplní.

Ve čtvrtém přikázání církevním se praví: »Ale-  
spoň jednou za rok,« protože Církev si snažně přeje, aby věřící netoliko jednou, nýbrž častěji za rok se zpovídali a Velebnou Svátost oltářní přijímali.

*Ve IV. přikázání církevním se také zakazuje:*  
vědomě a chtěně zamlčeti ve sv. zpovědi nějaký hřích,

tropiti si ze svátostí žerty,  
přijímati některou jinou svátost nehodně a svatokrádežně,

nedbati o to, abychom v nebezpečí života přijali sv. svátosti,

nedovoliti, aby jiný byl včas zaopatřen z lidského studu neb z falešných ohledů, aby se nelekł své nemoci a nebezpečí smrti.

**V. příkázání církevní**  
**»V ZAPOVĚZENÝ ČAS SVATEBNÍHO**  
**VESELÍ ANI JINÝCH HLUČNÝCH ZABAV**  
**NEKONATI.«**

Toto příkázání žádá, míti v úctě dobu adventní a postní,

zakazuje v této době hlučné svatby, veřejné tance a plesy, divadelní představení frašek, taneční hodiny pokud nejsou opravdu jen vyučovacími.

Kromě těchto příkázání dbá Církev svatá ještě jinými nařízeními o duchovní blaho a ochranu věřících, která rovněž zavazují věřící ve svědomí pod hříchem, a to, jde-li o věc vážnou, pod hříchem těžkým.

1. Církev sv. má právo i povinnost dbáti, aby věřící nevydávali nebo nečetli knih, časopisů, novin neb publikací jiných, které by byly nebezpečny jejich víře a mravům. (Codex jur. can. 1384, 1395.)

Zákaz knih má účinek, že bez řádného dovolení místního biskupa nesmějí se ani vydávati, ani prodávati, ani překládati do jiného jazyka, ani jiným půjčovati. Knihy a tisky zakázané Svatou Stolicí jsou takto zakázány v celém světě, zákaz biskupský se vztahuje na příslušnou diecési. Mezi zakázané tisky v tomto smyslu náležejí: ty, které byly jmenovitě za takové prohlášeny, neschválené *texty Písma sv.* v jakém-

koliv jazyce, *tiskoviny*, hájící bludy neb rozštěpení Církve nebo podkopávající základy náboženství, podrývající soustavně a úmyslně náboženství a dobré mravy, *knihy nekatolíků*, jednající o náboženských věcech, knížky vypravující nová zjevení, vidění, proroctví, zázraky, zavádějící nové pobožnosti, nejsou-li schváleny, knihy a tisky rouhavé, útočící na články víry, na Svatou Stolicí a svatou Církev, na kněžstvo a řeholní stav, *knihy pověrečné*, spíritistické a jiné toho druhu, knihy schvalující souboj, sebevraždu, rozluku, zakázané společnosti, všechny tisky líčící předměty lascivní a nemravné nebo navádějící k takovým věcem, knihy prohlašující nepravé odpustky a obrázky svatých, nemající řádného schválení. Knihy jakkoli náboženské a duchovní jest dovoleno jen tehdy čísti a jich užívat, mají-li *biskupské schválení* (Can. 1389, 1399). Místní biskupové mohou dáti dovolení k četbě zakázaných knih; kdo však dovolení má, nesmí překročiti jeho hranice, aniž knihy dáti jiným čísti. Vydavatelé knih a knihkupci nesmějí prodávati ani půjčovati knih nemravných; knihy jinak zakázané smějí prodati jen těm, kdož mají řádné dovolení. Na skladě smějí je míti pouze s dovolením biskupovým. (Can. 1402, 1404.)

Nikdo však ze zákona přirozeného nesmí čísti nic, co by bylo nebezpečno jeho víře a mravům, i když by měl k tomu dovolení. (Can. 1405.)

2. Církev sv. zakazuje, aby věřící dávali *svá těla po smrti spáliti* (Can. 1203);

proto nedovoluje při kremaci církevních obřadů a zakazuje sloužit za zpopelněného veřejné mše svaté.

3. Církev sv. zakazuje *členství ve společnostech*, ať politických nebo jiných, které směřují svým účelem proti Církvi nebo státní moci.

4. Církev sv. vyhrazuje si *soud nad svými duchovními*, a proto, kdo by vznesl žalobu u civilního soudu proti kardinálům, legátům Sv. Stolice nebo vlastnímu biskupovi, jest vyloučen z Církve, jestliže tak učiní proti jinému knězi nebo členu duchovního a řeholního stavu bez dovolení biskupova, má mu býti uloženo vlastním biskupem přiměřené pokání. (Can. 2341.)

5. Kdo by zcizil nebo držel *Církevní majetek* neprávem, anebo překážel právům svaté Církve, rovněž kdo by se utíkal k civilní moci, aby zamezil provedení nařízení Svaté Stolice, nebo překazil prohlášení jejích listů, je vyloučen z Církve. (Can. 2333, 2341, 2346.)

6. *Manželství*, které není uzavřeno před příslušným farářem, je neplatné, a kdo v něm žije, nemůže obdržeti rozhřešení ani jiné svátosti, nepracuje-li k tomu, aby je uzavřel před tváří Církve nebo je opustil, protože mezi pokřtěnými není možno jiné spojení než manželství svátostné, uzavřené před místním farářem a dvěma svědky. (Can. 1012.)

Manželé jsou povinni žítí společným životem, nemají-li spravedlivé příčiny, která by je této povinnosti zbavovala. (Can. 1128.)

7. Věřícím není dovoleno *účastniti se bohoslužeb nekatolíků*. (Can. 1258, § 1.) Dovolena je pouze trpná přítomnost z důvodů občanské povinnosti nebo občanské pocty při pohřbech nebo oddavkách nekatolíků, ovšem není-li nebezpečí pohoršení (§ 2).

8. Jednou z nejvážnějších povinností vůči Bohu a jedním z nejhlavnějších přikázání církevních jest povinnost rodičů, aby dali *vychovávatí své děti* nebo sami vychovávali *v katolické víře* a učili je mravnému životu podle zákonů Božích a církevních. (Can. 1113.) Nemají-li děti rodičů, přechází tato přísná povinnost na jejich poručníky a kmotry. (Can. 1335, 1372.) Věřící jsou povinni biskupům pomáhati *v zakládání a udržování katolických škol*. (Can. 1379, § 3.) Rodiče nebo poručníci dětí, kteří *vstupují v manželství s podmínkou*, že dítě bude vychováno mimo katolickou církev, kteří dále dávají vědomě své dítě pokřtiti od nekatolického duchovního, jakož i ti, kteří vědomě dávají své děti vychovávatí v nekatolickém náboženství, jsou vyloučeni z církve.

9. Všichni, i matka, kteří pomáhají ke *zničení počatého lidského života*, upadají do vyloučení z církve, měl-li jejich zásah účinek. (Can. 2350, § 1.)

10. Kdo vstupují *v souboj*, kdo k němu vyzývají nebo jej přijímají, jakož i všichni, kteří k tomu spolupracují, případně, pokud na nich

jest, nesnaží se souboj překaziti, jsou vyloučeni z Církve. (Can. 2351.)

11. Kdo *do krve zraní* svévolně a vědomě člena duchovního nebo řeholního stavu, propadá rovněž církevní klatbě. (Can 2343.)

Tyto a jiné příkazy Církve svaté ať právní, ať pro jednotlivé případy, zavazují věřící v celku i v jednotlivostech, ve svědomí. Proto také podléhají svátostnému rozhřešení. *Tresty církevní*, o nichž byla nyní řeč, jen tehdy nastupují, jestliže skutek, na nějž jsou uloženy, byl skutečným, vědomým a dobrovolným těžkým hříchem.

Jisté hříchy se jmenují »*hlavní hříchy*«, protože každý z nich je hlavou nebo pramenem mnoha jiných hříchů, ne proto, že by každý čin jejich byl těžkým hříchem.

*Pýcha*: - přeceňování sebe a nezřízená žádost cti a přednosti.

Z pýchy pochází: vědomé, horečné hledání své cti a slávy,

vynášení nad druhé,

tvrdé a hrubé jednání hlavně vůči podřízeným neb společensky níže stojícím,

poškození spravedlnosti vůči jiným osobám tím, že jsme je svou pýchou zatlačili, odstranili, byly-li nepohodlné, ač byly schopné,

nezřízená samoláska a chlubivost,

žárlivost,

pohrdání Bohem a náboženstvím, Církví a bližním,

různice, hádky a sváry, tvrdošíjnost, neposlušnost, kacířství.

Pýchou a ctižádostí jsou poškozovány zájmy Boží ve veřejném životě.

*Lakomství:* - nezřízená přilnulost k penězům a statkům pozemským.

Z lakomství pochází:

nezřízené lpění na věcech pozemských a z toho nepokoj srdce, pocit neštěstí, nedosáhne-li se onoho zisku, jenž se očekával,

dávání přednosti péči o majetek pozemský před péčí o duši,

lest a podvod (zneužívání členství v různých sdruženích ke svému obohacení nebo nesvědomitě aspoň k jejich škodě, nespravedlnost, zrada a křivé přísahy, nemilosrdnost a tvrdost srdce, tvrdé setrvání na svých majetnických právech i na úkor lásky k bližnímu, nakládání se svým majetkem a příjmy, jako bychom byli jejich jedinými nezávislými majiteli, bez ohledu na sociální povinnosti.

Majetek vznikl ze zdraví neb schopností, které nám Bůh dal. Jsme tedy povinni mítí také na paměti, že musíme z něho klásti počet, podporovat chudší, konat dobré, že není jen a jen k našemu osobnímu prospěchu.)

*Smilstvo:* - dobrovolná žádost věcí, které budí tělesná pohlavní hnutí.

Ze smilstva pochází:

zaslepenost ducha a zatvrzelost srdce,

nechuť k Bohu a k věcem božským a k duchov-

ní činnosti,

vražda a sebevražda,

nevěra a zoufalství nad milosrdenstvím Božím.

*Závist:* - zármutek z předností neb statku bližního, protože nechceme, aby nás předčil nebo se nám vyrovnal.

Ze závisti pochází:

křivé posuzování,

pomluva a nactiutrhaní,

nenávisť k bližnímu,

radost, když se mu vede špatně, zármutek, když se mu vede dobře.

*Nestřídmost:* - nezřízená žádost jídla a pití a nemírné požívání pokrmu a nápoje.

Z nestřídmosti pochází:

nemírné užívání stvořených věcí podle svých choutek, proti zdravému rozumu,

zásada, že tohoto života musíme co nejvíce využívat,

opíjení do němoty, způsobení tím škody, nectí,

mlsnost, nemírnost ve vybírání pokrmů,

stálé obírání se myšlenkami na jídla a nápoje na úkor péče o duši,

rozpuštělost mravů, nestydatost a smilství,

hádky a sváry,

mrhání času a jmenění,

porušení zdraví, oslabení duševních sil.

*Hněv:* - nezřízené rozčilení mysli, spojené se žádostí pomstít se.

Z hněvu pochází:

nevole a zmatenost mysli,

nadávání a utržení,  
nenávist a nepřátelství,  
zabití a vražda.

*Lenost:* dobrovolná nechť k věcem, které  
se týkají služby Boží a péče o duši pro namá-  
hání a obtíže s nimi spojené.

Z lenosti pochází:

poddávání se tělu tak, že ztrácíme bez účelu  
mnoho času,

dávání přednosti pohodlí i tam, kde jsme je  
měli přemoci pod těžkým hříchem (na př.: dáti  
přednost spánku před mší sv. v neděli a ve  
svátek),

zanedbávání modlitby, přijímání svátostí (opo-  
minutí přijmouti svátostí v nebezpečí života),

lenost ve službě Boží tam, kde je naší povín-  
ností na př. v práci pro zájmy Boží, vyhýbání  
se náboženské práci z pohodlí a nedbalé její  
vykonávání,

málo pevná vůle polepšiti se,

dávání přednosti světu, tělu, lidské cti před  
Bohem, duší, spásou,

truchlivost a malomyslnost,

nekajícnost a zoufalství.

Jisté hříchy se nazývají »*hříchy proti Duchu  
svatému*«, poněvadž zcela zvláštním způsobem  
odporují milosti Ducha svatého, a proto oby-  
čejně zamezují obrácení hříšníka.

1. Zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti.
2. Nad milosrdenstvím-Božím zoufati.
3. Poznané křesťanské pravdě odpírati.

4. Bližnímu svému milosti Boží nepřátí a záviděti.
5. K spasitelnému napominání srdce zatvrzelé míti.
6. V životě nekajícím úmyslně až do konce setrvati.

Jisté hříchy se nazývají »*hříchy do nebe volající*«, protože o každém z nich v Písmě sv. se výslovně praví, že volá do nebe o pomstu, to jest, že božskou spravedlnost k potrestání zvláště vyzývá.

1. Úmyslná vražda.
2. Sodomský hřích.
3. Utiskování chudých lidí, vdov a sirotků.
4. Zadržování neb ujímání mzdy dělníkům.

»*Cizí hříchy*« nazývají se hříchy, které sice od jiných spáchány bývají, kterými však i my spoluvinní jsme, když

1. k hříchu radíme,
2. jiným přikazujeme něco hříšného, nečestného (povinnost náhrady i nepřímo způsobené škody),
3. k hříchu jiných svolujeme, s ním souhlasíme (používáme svých občanských práv tak, že potvrzujeme, umožňujeme hříchy ve veřejném životě),
4. jiné k hříchu ponoukáme,
5. hřích jiných vychvalujeme,
6. k hříchu jiných mlčíme v soukromém i veřejném životě,
7. hříchu jiných netrestáme,

8. na hříchu jiných podíl bereme,

9. hříchu jiných hájíme.

Až potud zavazují příkazy Boží a církevní věřícího pod hříchem, v předmětu vážném a důležitého dosahu pod těžkým, - v případě leh-  
kém pod všedním.

*Druhá část křesťanské spravedlnosti:*

*Č i ň d o b r é !*

Dobré jest, co se srovnává s vůlí Boží, totiž: ctnosti, dobré skutky a snaha po křesťanské dokonalosti. - Jsme povinni konati dobré, ale krom toho, které se nařizuje v příkázáních, nebo krom toho, které nám ukládá náš stav, - není určité dobré poručeno. Proto zde uvádíme řadu rad, z nichž bychom některé plnili.

*I. Schopnost a ochotnost činiti dobré nazýváme křesťanskou ctností. -*

*Božské ctnosti:* víra, naděje, láska. Víru, naději a lásku jsme povinni vzbuzovati:

jakmile jsme dostatečně poučeni ve svatém náboženství,

častěji v životě, zvláště v těžkém pokušení proti těmto ctnostem,

v nebezpečí života a v hodinu smrti.

*Hlavní ctnosti:*

*opatrnost* - příkazuje míti snahu poznati, co v jednotlivých případech máme činiti, abychom jednali podle Boha,

*spravedlnost* býti ochotni dávatí každému, čím jsme mu povinni,

*statečnost* - dobré přes všechny obtíže podnikati a vykonati a raději všecko trpěti, než bychom se hříchu dopustili,

*mírnost* - všechny nedovolené, zvláště všechny smyslné nebo nečisté náklonnosti krotiti a věci dovolených jen mírně užívat;

*Ctnosti, které jsou protivou sedmera hlavních hříchů:*

*pokora* (proti pýše) - kdy vše dobré Bohu přičítáme, uznáváme svou slabost, hříšnost, a proto se rádi ponížujeme,

*štědlost* (proti lakomství) - kdy jsme ochotni nutným ze svého majetku udíleti, k dobrým účelům přispívati,

*čistota* (proti smyslnosti) - když krotíme všechny chťíce a žádosti, které stydlivost urážejí,

*příznivost* (proti závisti) - když bližnímu všeho dobrého přejeme, z jeho blaha se těšíme, k němu pomáháme,

*střídmost* (proti nestřídmosti) - když nezřízené žádosti jídla a pití odporujeme, obojího jen mírně užíváme,

*tichost* (proti hněvu) - když všelikou mstivost potlačujeme a veškerá hnutí nespravedlivého hněvu a nevole krotíme,

*horlivost* (proti lenosti) - jsme-li ochotni konati všechno, co pomáhá k oslavě Boží a k našemu spasení;

*Ctnosti, které se v kázání na hoře zvláště velebí:*

Pán Ježíš velebil v kázání na hoře zvláště

ctností, které jsou obsaženy v osmeru blahoslavenství.

1. Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.

2. Blahoslavení tiší, neboť země vládnoucí budou.

3. Blahoslavení lkající, neboť potěšení budou.

4. Blahoslavení, kteří lačnější a žízní po spravedlnosti, neboť nasyceni budou.

5. Blahoslavení milosrdní, neboť milosrdenství dojdou.

6. Blahoslavení čistého srdce, neboť Boha viděti budou.

7. Blahoslavení pokojní, neboť synové Boží slouti budou.

8. Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. Mat. 5, 3-10;

*Ctnosti, které se v evangeliu zvláště přikazují:*

hledati nejprve království Boží a spravedlnosti jeho (Mat. 6, 33),

zapřítí sebe (Mat. 16, 24),

nésti kříž svůj (Luk. 14, 27),

následovati Krista (Luk. 14, 27),

tichý a pokorný býti (Mat. 11, 29),

milovati nepřátele; dobře činiti těm, kteří nás nenávidí, modliti se za ty, kteří nám protivenství činí a utrhají nám (Mat. 5, 44).

II. *Dobré skutky* jsou skutky, které s vůlí Boží se srovnávají a pomocí milosti Boží s úmys-

lem bohumilým se konají.

Skutky záslužné jsou jen ty dobré skutky, které konáme v milosti posvěcující, kterým jest slíbena odměna pro život věčný.

Záslužné skutky rozmnožují milost posvěcující,

jejich odměnou je věčná blaženost, její rozmnožení.

Dobré skutky, konají-li se v těžkém hříchu, nejsou záslužny pro život věčný, ale pomáhají člověku, aby snadněji od Boha obdržel milost obrácení nebo došel odměny pozemské a odvrácení časného zla.

*Hlavní dobré skutky:*

modlitba - všechny skutky pobožností,

půst - všechny skutky kajícího, sebezapírání, umrtvování,

almužna všechny tělesné i duchovní skutky milosrdenství.

V Písmě svatém doporučují se zvláště tyto **tělesné** skutky milosrdenství:

1. lačné krmiti (Mat. 14 a 15),
2. žíznivé napájeti (I. Mojž. 24),
3. pocestné do domu přijímati (I. Mojž. 18.),
4. nahé odívati (Sk. ap. 9),
5. nemocné navštěvovati (Tob. 1.),
6. vězně vysvobozovati (I. Mojž. 14, Dan. 13),
7. mrtvé pochovávat (Tob. 2, Mat. 27, 57-60).

V Písmě svatém doporučují se zvláště tyto **duchovní** skutky milosrdenství:

1. hřešící kárat (IV. Král. 1),

2. neumělé učit (Mat. 28, 19, 20),
3. pochybujícím dobře raditi (I. Kor. 7, 25 až 40),
4. zarmoucené těšiti (Tob. 1),
5. křivdy trpělivě snášeti (I. Mojž. 39, 20, Job. 4, 7),
6. ubližujícím ochotně odpouštěti (Sk. ap. 7, 59),
7. za živé i za mrtvé se modliti (I. Mojž. 18, II. Mach. 12, 43).

Z učení o dobrých skutcích plyne, že se máme přičinit,

abychom byli vždycky ve stavu posvěcující milosti,

abychom mnoho dobrých skutků vykonali, a proto své denní práce a utrpení dobrým úmyslem posvěcovali.

III. *Snažiti se o křesťanskou dokonalost* znamená, přičiňovati se, abychom Boha víc a více milovali, a proto všechny skutky co nejlépe konali.

Máme se snažiti o dokonalost, protože Boží velebnost a dokonalost toho zasluhuje a my jistěji blaženosti věčné dojdeme a ji rozmnožíme.

K dosažení dokonalosti doporučil Ježíš Kristus zvláště tři evangelické rady:

dobrovolnou chudobu,

ustavičnou čistotu,

stálou poslušnost duchovnímu představenému.

Evangelické rady jsou povinny zachovávat

osoby duchovní a ti, kdož se k tomu slibem zavázali.

Smrtí končí doba přípravy na věčnost.

Myšlenka na čtyři poslední věci (smrt, soud, peklo, nebe) člověka mocně pobádá, aby se varoval zlého a snažil se o dokonalost.

Z křesťanské lásky k bližnímu máme všem duším v očistci pomáhati, zvláště však svým rodičům, příbuzným a dobrodincům. Uvažování radostí nebeských má nás nabádati:

abychom statků pozemkých příliš necenili a jen po věčných toužili,

v boji proti hříchu věrně vytrvali a

všecka utrpení trpělivě snášeli, poněvadž »utrpení tohoto času nejsou rovná budoucí slávě, která se zjeví na nás«. (Řím. 8, 18.)

## PROJEVY VÍRY

### **Z n a m e n í k ř í ž e**

**V e l k é z n a m e n í k ř í ž e :**

Vrcholky natažených a navzájem k sobě přiléhajících prstů pravé ruky a s dlaní obrácenou k obličejí se dotkneme čela, aniž při tom ukloníme hlavu, načež se dotkneme prsou (ne břicha), pak levého a pravého ramene (ne prsou). - Při tom pronášíme slova tak, že ke každému doteku přijde jedno ze slov: — Ve jménu Otce - i Syna - i Ducha - svatého. Při slově Amen nedáváme prsty k ústům, nýbrž složíme ruce ihned k modlitbě (viz spínání rukou).

Znamení kříže je vyznání víry a přijetí požehnání a absoluce.

Velkým křížem se znamená obyčejně křesťan před modlitbou, v nebezpečí života neb pádu do hříchu, - podle okolností a vhodností, - na začátku mše sv., při požehnání a pod.

Malé znamení kříže děláme palcem otevřené pravé ruky s dlaní obrácenou k tělu a s ostatními prsty k sobě přiléhajícími v poloze vodorovné na čelo, na ústa (ne bradu) a na prsa.

Levou ruku držíme jak při velkém tak při malém znamení kříže nataženou, s prsty k sobě přiléhajícími, na prsou. (Pamatuj, že při velkém znamení kříže druhý dotek na prsou se děje nad levou rukou, podobně při malém znamení třetí křížek.)

Malým křížem se znamenáme při evangeliu, abychom vyznali, že nosíme zjevení Kristovo v myslí, vyznáváme slovy a milujeme srdcem.

### **Spínání rukou**

Slavné: Spojíme ruce dlaněmi i nataženými prsty k sobě. Palce zkřížme tak, že pravý položíme přes levý. Ruce takto sepjaté položíme na prsou tak, aby prsty zaujaly střední polohu mezi vodorovnou a svislou.

Sepjaté ruce jsou výrazem zbožností, prosby a důvěry.

Slavně spínatí rukou je vhodné při sv. přijímání, při slavných obřadech a pod. Není vhodné spínatí takto ruce velmi často neb na dlouho.

**O b y č e j n é**, při němž sevřeme a zaklesneme všechny prsty mezi sebou a položíme takto spojené ruce na prsa.

Spínáme takto ruce vždy, kdykoli se modlíme sami nebo v chrámu.

### **Bití v prsa**

děláme téměř pěst sevřenou pravou rukou nad levou rukou, kterou držíme jako při znamení kříže.

Bití v prsa jest projev uznání viny a lidské nicoty před Bohem. Činíme je při mši sv., při confiteor, Agnus Dei, Domine non sum dignus.

### **Úcta poklekm**

Na jedno koleno klekáme tak, že spustíme koleno pravé nohy k patě levé nohy bez uklánění hlavy nebo těla. - Je-li třeba kleknouti na obě kolena, přisuneme ještě levé koleno ke kolenu pravému. Při vstávání zachováme postup opačný. Zdvihneme nejprve levé koleno a přisuneme levou patu k pravému kolenu atd.

Poklekm na jedno koleno vzdáváme úctu při přístupu k oltáři, kde je uzavřena Nejsvětější Svátost, při odchodu, při míjení ho.

Poklekm na obě kolena při proměně mše sv., k sv. přijímání, před vystavenou Nejsv. Svátostí, při přijetí požehnání.

### **Ke křtu**

Oblek volíme a upravíme tak, aby se dal snad-

no u krku uvolnit k mazání sv. olejem křtěnců na prsou a mezi lopatkami.

Katechumen při celém obřadu křestním stojí vzpřímený, s rukama slavně sepjatýma. Po otázce »Chceš býti pokřtěn« a odpovědi »Chci«, katechumen se nad miskou, do které se zachycuje odtékající křestní voda, hluboce skloní. Po utření hlavy utěrkou se opět vzpřímí.

Je-li více křtěnců, jsou křtěni dříve muži, potom ženy.

Katechumen má od počátku ruce sepjaté a drží je tak stále až k slovům: »Vejdi do chrámu Božího, ...« kdy kněz podává mu levý konec štoly, kterou katechumen uchopí svou pravicí. Levou ruku položí volně na prsa a kráčí vedle kněze po jeho levici, aniž ho předbíhá. Je-li však několik katechumenů, drží první pravicí svou konec štoly, ostatní následují. Jsou-li muži i ženy, jdou napřed muži.

K uvarování se škodlivého rozptýlení má katechumen oči sklopeny.

Při slovech »Accipe sal sapientiae ...« otevře katechumen ústa a položí jazyk na dolní ret, aby mu kněz mohl vložit na jazyk něco posvěcené soli.

Na všechny otázky odpoví katechumen hlasem pevným a zřetelným.

### **Pří vyznání víry**

Katechista se postará, aby jeho konvertité zatím si přečetli autentický text vyznání víry.

Probere s nimi a vysvětlí méně srozumitelná místa a upozorní, aby na začátku vyznání četl jen to, co odpovídá v jeho případě pravdě. Po slovech »před Vámi« doplní katechumen při vyznání »důstojný Otče«, na blanket se však místo toho napíše jméno a příjmení knězovo.

Při vyznání víry klečí dotyčný před křížem, vedle něhož jsou rozžaty dvě svíce a před knihou evangelií (misál) rozevřenou na místě, kde je začátek evangelia sv. Jana. Při slovech »jichž se rukou dotýkám,« dotýká se klečící palcem, ukazováčkem a prostředním prstem pravé ruky knihy a opět ji vzdálí. Ke konci vyznání učiní opět tak při slovech: »a tato sv. evangelia, jichž se rukou dotýkám«.

### **Pří sv. zpovědi**

Kajícník klekne na klekátku zpovědnice. Znamená se velkým znamením sv. kříže. Při vyznání hříchů mluví zřetelně, aby ho kněz slyšel, a tiše, aby ho neslyšelo okolí. Od zpovědnice ať odchází až po absoluci. Při udělování absoluce dělá velký kříž.

Při rekonziliaci říká kajícník vyznání víry (viz odst. násl.) a drží při něm v pravé ruce hořící svíci. Při absoluci od censur udělá velký kříž.

### **Přímš svaté**

Po příchodu do kostela jde věřící ke kropence, kde si omočí prostřední prst pravé ruky ve

svěcené vodě a poznamená se znamením velkého kříže. Pak na vhodném místě, ne u samé kropenky, poklekne směrem ke svatostánku na obě kolena, pokloní se Nejsv. Svátosti se slovy: »Klaníme se tobě, nejsvětější Pane Ježíši Kriste, zde a ve všech chrámech tvých, které jsou po veškerém světě, a dobrořečíme tobě, neboť svatým křížem svým svět jsi vykoupil« - a odebere se na vyhlédnuté místo. Je-li v lavici, může při mši sv. sedět. Při stupňových modlitbách nechť však klečí, rovněž od sanctus do sv. přijímání a na konci, když kněz dává požehnání. Při obou evangeliích ať stojí.

### **Při sv. přijímání**

Věřící, který jde k sv. přijímání, přistupuje klidným krokem, s očima sklopenýma a s rukama (lépe obyčejně než slavně) sepjatýma ke mřížce. Před nejnižším stupněm před mřížkou poklekne na pravé koleno. Vystoupí pak, je-li více stupňů, až na předposlední, takže poklekne na nejvyšším stupni k samé mřížce. Když se kněz blíží s Nejsv. Svátostí, poznamená se velkým křížem. Pak uchopí levou rukou patenu, kterou mu jeho soused po pravé straně podává, za ouško, a drží ji vodorovně blízko pod bradou. Ne příliš nízko ani daleko před sebou, tím by byl zmařen účel, ani ne tak vysoko, že by se patena dotýkala brady. Účelem pateny je, aby se na ní zachycovaly drobné úlomky sv. hostie a nepřišly na zem. - Pak otevře ústa a položí ja-

zyk na dolejší ret a vyčká, až mu kněz položí svatou hostii na jazyk, aniž se po sv. hostii natahuje. V ústech ať ji příliš dlouho nedrží, aby se způsoby nerozplynuly, čímž by přišel o účinky sv. přijímání. Po sv. přijímání odstupuje od mřížky tak, že sestoupí se stupňů a před nejnižším stupněm pokleká na jedno koleno a odchází na své místo. Po sv. přijímání setrvá nějakou dobu, aspoň 15 minut v klanění, díkůčinění a vůbec modlitbě, buď vlastními slovy nebo z vhodné knihy.

## Vyznání víry Tridentsko-Vatikánské

**Já, N. N. pevně věřím a vyznávám všechno vůbec a zvlášť, co jest obsaženo ve vyznání víry, jehož svatá římská církev užívá, a to:**

**Věřím v jednoho Boha Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všech věcí viditelných i neviditelných. I v jediného Pána Ježíše Krista, Syna Božího jednorozeného a z Otce zrozeného přede všemi věky. Boha z Boha, Světlo ze Světla, Boha pravého z Boha pravého, zplozeného, ne učiněného, téže podstaty s Otcem, skrze něhož všechny věci učiněny jsou; kterýž pro nás lidí a pro spasení naše s nebe sestoupil, a působením Ducha svatého z Marie Panny se vtělil, a člověkem učiněn byl. Ukřížován též pro nás, pod Pontským Pilátem trpěl, i pohřben jest. A třetího dne podle**

**Písem vstal z mrtvých. A vstoupil na nebesa, sedí na pravici Otce, a opět slavně přijde soudit živých i mrtvých, jehožto království nebude konce. I v Ducha svatého, Pána a Obživovatele, který z Otce i Syna vychází, jemuž spolu s Otcem i Synem stejná božská čest a oslava se vzdává, kterýž mluvil skrze proroky. A v jednu, svatou, katolickou a apoštolskou církev. A očekávám vzkříšení mrtvých, a život budoucího věku. Amen.**

**Apoštolská a církevní podání (tradice), jakož i veškeré řády a ustanovení této církve naprosto přijímám a přijímám. Přijímám také Písmo svaté podle toho smyslu, jež zachovávala i zachovává svatá matka církev, kteréž o pravém smyslu a výkladu Písem svatých rozhodovati přísluší, a nikdy jinak, leč dle jednomyslného souhlasu Otců ho nepřijmu a je vykládati nebudu.**

**Taktéž vyznávám, že právě a vlastně sedm jest svátostí Nového zákona od Ježíše Krista, Pána našeho, ustanovených a ke spasení pokolení lidského, ač ne všech jednomu každému, potřebných, totiž: křest, bířmování, Svátost oltářní, pokání, poslední pomazání, svěcení kněžstva a stav manželský; že v těchto svátostech milost Boží se uděluje, a že křest, bířmování a svěcení kněžstva vícekrát než jednou bez svatochrádeže přijmouti nelze.**

**Také obřady při slavném posluhování jmeno-**

**vanými svátostmi církví svatou přijaté a stvrzené přijímám a za pravé mám.**

**Cokoli vůbec a zvlášť na svatosvatém sněmu tridentském o hříchu prvotním a ospravedlnění bylo ustanoveno a prohlášeno, přijímám a za pravé mám.**

**Podobně vyznávám, že se ve mši svaté obětuje Bohu pravá, vlastní a smírná oběť za živé i za mrtvé, a že v nejsvětější Svátosti oltářní právě, skutečně a podstatně přítomno jest tělo a krev s duší i s božstvím Pána našeho Ježíše Krista, a že se děje proměna celé podstaty chleba v tělo a proměna celé podstaty vína v jeho krev, kteroužto proměnu církev katolická přepodstatněním nazývá.**

**Taktéž vyznávám, že i pod jednou toliko způsobou (chleba neb vína) celý a nerozdělený Kristus a pravá Svátost se přijímá.**

**Pevně věřím, že jest očistec, a že duším v něm se nalézajícím modlitby věřících prospívají; podobně, že svaté, kteří s Kristem kralují, ctíti a vzývatí máme, títo že za nás u Boha se přimlouvají, a že ostatky jejich v uctívosti míti sluší.**

**Pevně vyznávám, že jest dovoleno míti a podržeti obrazy Krista Pána, jakož i neposkvrněné Rodičky jeho a jiných svatých, a že obrazy tyto v náležité vážnosti a uctívosti chovati se mají.**

**Svatou, katolickou, apoštolskou církev římskou uznávám za matku a učitelku všech církví (jednotlivých osad biskupských), a římskému biskupu, jako nástupci svatého Petra, knížete**

**apoštolův, jako náměstku Ježíše Krista opravdovou poslušnost slíbují a přísahám.**

**Podobně vše, co církevními zákony, ostatními všeobecnými sněmy, zvláště pak svatosvatým sněmem tridentským a obecným sněmem vatikánským jest ustanoveno, určeno a prohlášeno, zejména o prvenství a neomylném úřadu učitelském římského papeže, beze všeho pochybování přijímám a vyznávám; spolu pak vše, co jest tomu na odpor, jakož i všeliká, od Církve svaté zamítnutá a zavržená učení kacířská i já odmítám, odsuzuji a zavrhuji.**

**Tuto pravou katolickou víru, bez které nikdo spasení dojíti nemůže, kterou nyní dobrovolně vyznávám a kterou vpravdě držím, míním s pomocí Boží až do posledního dechu života svého v úplnosti a neporušenosti s naprostou vytrvalostí zachovati a vyznávatí, jakož i dle možností o to péči míti, aby též od těch, o něž mně v postavení mém bude pečovati, byla zachována, vyučována a hlásána. Tak já N. N. připovídám, slíbují a přísahám. Tak mi pomáhej Bůh a toto svaté evangelium, Amen.**

## **UČEBNÍ OSNOVA**

**První číslo značí pořad lekcí čili návštěv. Druhé číslo stránku a třetí otázku, až do které lekce sahá. Slova u každé řádky udávají obsah jedné lekce.**

| <i>Lekce</i> | <i>Str.</i> | <i>Otázka</i> | <i>Obsah</i>                                   |
|--------------|-------------|---------------|------------------------------------------------|
| 1—2          | 8až         | 17            | úvod                                           |
| 3            | 21          | 23            | vstup: duše                                    |
| 4            | 27          | 30            | Bůh, vlastnosti                                |
| 5—6          | 33          | 37            | Kristus, evange-<br>lium                       |
| 7            | 36          | 41            | zázraky, prorocství                            |
| 8            | 45          | 51            | Písmo sv., tradice,<br>přechod ke zje-<br>vení |
| 9            | 51          | 71            | víra: Nejsv. Trojice,<br>St. Zákon             |
| 10           | 60          | 76            | vtělení - četba                                |
| 11           | 97          | 84            | harmonie                                       |
|              |             | 84            | vykoupení                                      |
| 12—13        | 104         | 104           | eucharistie                                    |
| 14—15        | 113         | 119           | svátosti                                       |
| 16           | 118         | 130           | pokání, pomazání,<br>mše sv.                   |
| 17—18        | 125         | 141           | Církev                                         |
| 19           | 129         | 150           | svátostiny, od-<br>pustky                      |
| 20—21        | 140         | 169           | věčnost                                        |
| 22           | 147         | 176           | náboženství                                    |
| 23           | 158         | 183           | evangelium.                                    |
| 24           | 163         | 194           | Desatero                                       |
| 25           | 173         | 212           | círk. rok                                      |
| 26           | 176         | 224           | přikázání círk.<br>1., 2.                      |
| 27—29        | 184         | 280           | třetí přikázání                                |

| <i>Lekce</i> | <i>Str.</i> | <i>Otázka</i> | <i>Obsah</i>                                                                                                                         |
|--------------|-------------|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|              |             |               | církevní                                                                                                                             |
| 30           | 188         | 297           | sv. přijímání                                                                                                                        |
| 31           | 192         | 304           | hřích                                                                                                                                |
| 32—34        | 224         | —             | příprava<br>na sv. zpověď<br>(mravní řád)                                                                                            |
| 35—36        | 261         | —             | <i>projevy víry</i><br>dobře vyložit a<br>nacvičit                                                                                   |
| 37—38        | —           | —             | opakování podle<br>opakovacích<br>otázek                                                                                             |
| 39           | —           | —             | zkouška a četba a<br>výklad vyznání<br>víry                                                                                          |
| 40           | —           | —             | ukázat a vyložit<br>obřady křtu,<br>rekonciliace, - do-<br>poručit duchovní<br>přípravu (určité<br>modlitby, četbu,<br>půst, samotu) |

## PRVNÍ POMOC DUCHOVNÍ

Slovem první pomoc myslíme způsob, jak přivést lidskou duši, která pravděpodobně nemá nadpřirozeného života a jest v nebezpečí ztráty

života pozemského, do s t a v u m i l o s t i. Řádným způsobem jest cesta svátostná, t. j. křest nebo svátost pokání. Nám jde o to, jak pomoci člověku v tomto případě, není-li přítomen kněz.

Je-li v nebezpečí života nemluvně nebo dítě v letech před užíváním rozumu, jest povinností lásky udělit mu křest z nouze, a to i proti vůli každého.

Je-li v nebezpečí života dospělý, jest buď pokřtěn, nebo není pokřtěn.

1. Není-li pokřtěn, a není-li naděje, že bychom to zjistili, nebo že by přijal víru v Božství Kristovo, vzbudíme s ním všeobecně dokonalou lítost beze zmínky o Ježíši Kristu asi těmito slovy:

**»Bože můj, věřím v tebe, doufám v tebe, miluji tě, neboť jsi veškeré lásky hodný. A z lásky k tobě lituji všech svých hříchů. Bože, buď mi milostiv!«**

Pokřtí ho nemůžeme.

2. Není-li umírající pokřtěn a je-li možno mu kratičce vyložit víru v Božství Kristovo, přijme-li ji a lituje-li svých hříchů, jednáme takto:

Zvolna mu pravíme:

**»Pane Ježíši Kriste, věřím, že jsi Syn Boha živého. Lituji svých hříchů, neboť jsi můj budoucí Soudce a Spasitel, veškeré lásky hodný. Prosím tě o milost tvého křtu.«** Potom jej pokřtíme nouzovým způsobem:

**»Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.«**

3. Umírajícího, který je v bezvědomí, můžeme

jen v tom případě pokřtíti, víme-li, že před tím měl úmysl přijmouti křest. Tu s ním stejně vzbudíme lítost, říkajíce pro jistotu zřetelně výše uvedená slova a pokřtíme ho.

4. Umírajícího nepokřtěného v bezvědomí, o němž nevíme, zda si křtu přál, nesmíme pokřtít.

5. Předčasně narozené dítě, sebe menší, pokřtíme. Nejeví-li známky života, pokřtíme s podmínkou:

**»Jsí-li živ, já tě křtím . . .«**

Pamatujme, že se křest uděluje takto: Ten, kdo křtí (a ne jiný) lije na hlavu křtěného (jen nemůže-li se dostat k jeho hlavě, na jiný úd přístupný, ale tu s podmínkou: »Mohu-li, já tě křtím . . .«) přirozenou vodu a při tom současně říká: »Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.« Voda musí stékat po kůži; křtící musí mít úmysl platně pokřtíti.

A týmž způsobem, kromě křtu svatého, si počináme u každého, i pokřtěného, v nebezpečí života.

(Ve zcela zvláštním a snad velmi řídkém případě by mohl podati sv. přijímání umírajícímu každý, tedy i laik, kdyby měl přístup k Nejsvětější Svátosti. To však říkáme spíše k vůli úplnosti, neboť jednak především se musí dbát, aby nebyla Velebná Svátost zneuctěna, což by se mohlo stát u člověka, jehož mravního života neznáme. Nejpravděpodobněji by to bylo možné, kdyby umíral člověk zbožný a živě věřící.)

6. Máme-li po ruce křížek posvěcený na od-

pustky pro hodinku smrti, podáme jej umírajícímu k políbení a předříkáváme mu při tom: »Můj Ježíši, milosrdenství!« Tím by získal snad plnomocné odpustky čili odpuštění očištcových trestů. (Tento křížek má býti tak upraven, že tělo Ukřižovaného jest připevněno na kříž a netvoří s ním jedné hmoty. Svěcení tohoto křížku jest však vyhraženo jen některým kněžím.)

## ČASOVÝ A PRÁVNÍ POSTUP PŘI PŘIJETÍ DO CÍRKVE SV.

Přijetí do Církve sv. jest nejen záležitostí mravní, nýbrž má i veřejné a právní důsledky, proto nutno splniti i některé vnější podmínky. Důvodem pro to a styčným bodem mezi vnitřním přesvědčením a právními poměry je slovo Kristovo: »Kdo mne vyzná před lidmi, toho i já vyznám před Otcem nebeským.« A tak má přijetí do Církve sv. trojí povahu: Mravní, církevní, civilně právní. Přijetí m r a v n í mezi živé údy Těla Kristova se děje rozhřešením, čili absolucí od hříchů. Církevní, zbavením trestu vyloučení z Církve. Civilní přestup není ovšem přijetím, nýbrž jen přiznáním ke katolické Církvi.

Přijetí církevní jest buď slavné nebo soukromé.

S l a v n o s t n í se koná před oltářem a shromážděnou křesťanskou obcí nebo aspoň 2 svědky a před zplnomocněným knězem podle obřadní knihy. Na oltáři hoří aspoň dvě svíce, kněz má superpelici a fialovou štolu. Na oltáři uprostřed leží evangelium otevřené na místě, kde jest začátek evangelia sv. Jana. Kněz se modlí vzývání Ducha sv., má ke konvertitovi krátkou promluvu, načež čte konvertita vyznání víry, k jehož konci klade tři prsty pravé ruky na uvedené evangelium a slibuje a přísahá, že toto vyznání přijímá. Potom se kněz modlí kající žalm a usednuv na epištolní straně zbaví kajícího vyloučení z Církve. Nato se pomodlí chvalozpěv »Tě Boha chválíme...«

S o u k r o m é přijetí do Církve se děje buď v soukromé místnosti před zplnomocněným knězem a dvěma svědky, nebo jen pouhým vyznáním víry a absolucí, anebo v mimořádných poměrech jen před knězem nejkratší formou, nebo ve zpovědnici.

Civilní přestup jest oznámení státnímu úřadu, že nekatolík vstupuje do katolické Církve. Podává se

u příslušného okresního úřadu bydliště.

Jest tedy zachovati při přijetí do Církve tento postup:

1. Z k o u m á n í d ů v o d ů. Důvody jsou pravé, jestliže se žadatel chce stát katolíkem, protože poznává pravdu katolické nauky a chce spasiti svou duši. Jiné důvody, třeba mají náboženskou povahu, — záliba v krásném umění, souhlas se sociálními zásadami Církve katolické, projev sympatie k jejímu postupu v některých otázkách, možnost katolického sňatku, — jsou samy o sobě nedostačující a mohou býti nejvýš vzdálenou okolností, aby se dostavily důvody pravé.

2. V y u č e n í n á b o ž e n s t v í.

3. Ú ř e d n í o h l á š e n í z m ě n y v y z n á n í. (Může provést sám katechista, dá-li příslušný formulář konvertitovi podepsati. Formulář není závazný.) Jest nutno si vyžádati při podání u uvedeného úřadu potvrzení o podání, které jest pro církevní úřady průkazem, že se oznámení stalo.

4. Potom možno konvertitu představit zplnomocněnému knězi, obyčejně faráři bydliště, aby zařídil další. K tomu se vyžaduje předložení křestního nebo rodného listu, potvrzení o úředním odhlášení a úplné náboženské výuce. Případně jiné doklady podle místních poměrů.

5. Farní úřad (nebo jiný kněz) žádá příslušnou konsistoř o plnou moc ku přijetí do Církve sv.

6. O b ř a d p ř i j e t í (po vyznání víry a absoluci, nebo zbavení exkomunikace).

7. S v. z p o v ě ě, vyznání hříchů a rozhřešení.

8. S v. p ř i j í m á n í.

9. Zápis o provedeném přijetí, podepsaný knězem a dvěma svědky i konvertitou, jednak pro farní úřad rodiště, jednak pro farní úřad bydliště a podepsání složeného vyznání víry (tridentského).

Bez zvláštního dovolení lze křtiti nemluvňata katolických rodičů.

Při křtu nemluvňat rodičů nekatolických nebo civilně oddaných jest potřebí závazného prohlášení, podepsaného dvěma svědky a oběma rodiči, že dají dítěti katolickou výchovu, nebudou mu brániti, spíše podporovati plnění náboženských povinností. Při tom nutno dbáti, aby toto prohlášení nebylo pouze formální, nýbrž poskytovalo současně mravní jistoty, že je rodiče splní.

Zvláštního dovolení biskupova jest třeba ke každému křtu podmíněnému, jak u nemluvňat tak i dospělých. Rovněž ke křtu absolutnímu osob nad 7 let (viz can. 745).

Rovněž ke zbavení vyloučení z Církve musí míti kněz zvláštní zplnomocnění od biskupa.

Jsou-li přijímáni do Církve dospělí, neplatně oddaní, avšak platně pokřtění, nutno předem zjistiti, zda lze jejich sňatek katolicky splatniti. V kladném případě se žádá současně o příslušnou dispens k provedení katolického sňatku.

Jsou-li křtěni nepodmínečně oba manželé, kteří žijí v přirozeně platném manželství, dostává se jim křtem zároveň i svátosti manželství, čili manželství přirozené se mění ve svátostné.

Obřadem přijetí do Církve sv. při křtu nemluvňat jest obyčejný křest.

Při přijetí dospělých nekřesťanů se uděluje obyčejný křest dnes obyčejně s dovolením ordinaria tímž způsobem jako u nemluvňat, jenže se radí, aby před křtem vykonali vyznání hříchů po vyznání víry, neboť ke křtu svatému jest třeba lítosti.

Při p o c h y b n é m k ř t u d o s p ě l ý c h jest tento postup: po vyznání víry vykoná konvertita vyznání hříchů před rozhřešením, aby tím vzbudil lítost nad nimi. Pak se mu udílí podmíněčný křest, podmíněčné zbavení trestu vyloučení z Církve a podmíněčné rozhřešení ve zpovědnici.

U m í r a j í c í mohou býti přijati do Církve svaté každým knězem, třebas i nezplnomocněným, ano i od-

padlým a jinak z Církve vyloučeným, není-li času ke sjednání dovolení. Umírající však musí odvolati, pokud možno před svědky, svůj odpad a pohoršení.

## NÁPRAVA MANŽELSTVÍ

Současně s návratem do Církve svaté jest často potřeba zjednati platnost případně neplatného manželství konvertitů. Manželství bývá neplatné buď pro rušící překážku, od níž nebyla dána dispens, nebo pro nedostatek »tridentské formy.« Jest tedy nutno dbáti před snahou o splatnění manželství, zda jest vůbec možné. Obyčejně není možno zjednati neplatnému manželství platnosti pro trvající platnost manželství předcházejícího.

Bylo by sice možno přijmouti konvertitu do Církve sv., i kdyby zůstal v manželství neplatném, avšak mohl by býti zbaven pouze vyloučení z Církve a tak se státi katolíkem, ale nemohl by přijímati svátosti. Překážkami manželství rušícími rozumíme takové, které je činí neplatným. Jsou to na př. věk pod 14 let u ženy, pod 16 let u muže, předcházející platné manželství za života obou manželů, manželství mezi nepokřtěným a pokřtěným katolíkem, vyšší svěcení, slavné sliby v některém řádě, únos, pokud jest žena v moci únosce, pokrevensví nebo příbuzensví do určitého stupně, duchovní příbuzensví mezi kmotrem křesťním a křtěncem a j. Z těchto překážek se nedává nikdy dispens od pokrevensví v přímé linii a nejbližších stupních pobočních, od svěcení kněžského, od platného manželského svazku.

Překážky, které činí manželství nedovoleným, třeba platným, jsou na př. soukromý slib panenství nebo dokonalé čistoty, slib o přijetí kněžského svěcení nebo vstupu do řádu, různost náboženství a j.

Je-li možno dosíci platnosti manželského spojení před Církvi sv., stává se tak buď obnovou manželského souhlasu před zplnomocněným knězem a dvěma svědky (konvalidace), nebo prohlášením svaté Stolice, že uznává původní neplatný souhlas manželský za platný (sanatio in radice). Proto musí dáti katecheta pozor, zda nestojí platnosti v cestě překážka ji vylučující, o čemž ovšem podá posudek farní úřad.

Svátostný souhlas po zjednání potřebných dispensí vykonají konvertité po svátostném rozhřešení. Musí se tak státi před řádným farářem místa tohoto sňatku nebo od něho zplnomocněným knězem a před dvěma svědky (to jest tak zvaná forma tridentská). Jiných podmínek není třeba.

Farář místa jest ten, který jest řádným duchovním správcem farnosti, kde se sňatek uzavírá. Farářem bydliště jest duchovní správce farnosti, kde snoubenci mají bydliště aspoň předcházejících šest týdnů. K církevní platnosti musí býti sňatek uzavřen před místním farářem, k platnosti státní před farářem jejich bydliště.

Nechce-li druhý manžel obnoviti manželský souhlas a není-li rušících překážek, může katolický manžel požádati apoštolskou Stolicí o svrchu uvedenou sanaci (in radice). Její účinky jsou pak tytéž jako normálně uzavřeného manželství.

Je-li druhý manžel nekatolického vyznání, jest možno získati tehdy dispens sňatku, je-li ochoten projevit svůj souhlas k tomuto manželství před místním farářem. Musí však oba manželé předem písemně a přísežně před svědky podepsati revers, že dají svým dětem katolickou výuku a výchovu a že budou podporovati jejich katolický náboženský život.

Bylo-li manželství konvertitovo přirozeně platné, jaké nastává mezi dvěma nepokřtěnými, neruší se přijetím sv. křtu, nýbrž pro pokřtěného manžela se stává svátostným. Pouze v případě, že by nepokřtěný manžel bránil obrácení druhého, nebo znemožňoval výkon

náboženských povinností, může se v tomto případě manželství rozloučiti a katolický manžel může platně vstoupiti v jiné. Tato výsada pro dobro víry se nazývá »paulínským privilegiem.« (Privilegium Paulinum.) Snoubenci, kteří uzavírají manželství před duchovním nekatolickým nebo s podmínkou, že některé dítě bude vychováno nekatolicky, nebo dají vědomě své dítě pokřtiti nekatolickému duchovnímu, nebo svěřují je nekatolické výuce a výchově, upadají již tím do trestu vyloučení z Církve. (Can. 2319).

## DUCHOVNÍ ŽIVOT KATECHETŮV I KATECHUMENŮV V DOBĚ VYUČOVÁNÍ

Nejde-li nám o pouhé rozumové vyučování, nýbrž o obrácení života, nestačí pouhé slovo, nýbrž musí přistoupiti k vyučování i síla, která by obrácení způsobila. Poznání nauky jest věcí rozumu, obrácení jest předmětem vůle. Protože však jde o obrácení od těla k duchu, od světa k Bohu, od přirozenosti k nadpřirozenosti, od času k věčnosti, jde o děj řádu božského. A tu učí víra, že se naprosto žádný tvor nemůže dotknouti nadpřirozeného řádu bez nadpřirozené pomoci, nemůže dosíci Boha bez Boha, nedojde stavu milosti bez pomoci milosti. Avšak milost se zjednává nikoliv slovy, nýbrž skutky vůle. Proto se vyžaduje na dokonalém katechetovi daleko více nežli znalost a výmluvnost, vyžaduje se duchovní život. Nikoliv ovšem v celém rozsahu, ani ve zvlášť značné hloubce.

Katecheta má nutně býti katolickou osobností. Chceme tím říci, že musí míti katolický charakter. Osobnost a charakter jsou pojmy pro trvalý stav, nikoliv pro přechodné úkony. A tak se nemůže katecheta

spokojiti občasnou modlitbou nebo občasnými duchovními úkony, nýbrž:

1. musí býti očištěn, jak od náklonností ke smrtelným hříchům, tak i od chtěných a neumrtvených vášní. Hřích a vášeň jsou hrubou překážkou působení božské milosti.

2. Život modlitby jest více než jednotlivá modlitba. Jest trvalým zladěním duše, která snadno vstupuje ve styk s Bohem, ráda a samovolně se k němu vrací, všude ho nalézá, tuší a hledá, vše s ním spojuje. Ovšem, že toto duševní zladění má nejrůznější stupně a hloubky, z nichž aspoň nějaký stupeň musí katecheta míti.

3. V době katechese obrací ovšem vyučující své modlitby častěji k Otci světel a Matce božské milosti za své svěřence, a to tím úsilovněji, čím se ukazuje větší potřeba.

4. Modlitbu utvrzuje oběť. Jest dobře, obětuje-li katecheta za svého katechumena dostatečné množství sebezáporů, aby tím vtiskl svému vztahu k této svěřené lidské duši povahu utrpení a kříže Kristova.

5. Protože jest nutno, abychom byli také dobrými nástroji vyprošené milosti, dbejme, aby vyučování bylo životné. Nikoliv pouze ve způsobu a volbě příkladu, nýbrž — a o tom zde především mluvíme, — aby z nás mluvil vřelý zájem, jak o posvátný předmět, tak i o svěřeného člověka. Tento zájem vyrůstá z lásky k Bohu, ke Spasiteli, k Matce Boží a svaté Církvi, kterou buď jsme naplnění, nebo ji vzbudíme. Vyrůstá zároveň z živé lásky k přítomnému posluchači. Jest totiž nutno, abychom měli o něho osobní zájem a vstoupili s ním v jakési duchovní příbuzenství nebo přátelství. Proto jest radno, abychom buď po celou dobu své katechese žili duchovně v napětí plodné apoštolské lásky k Ježíši Kristu a ke svému katechumenovi, nebo abychom ji aspoň před počátkem každé katechese vzbudili. Přidejme tedy ke kratičké

prosbě k Duchu svatému jednak tento úkol apoštolské lásky, jednak vzbuzení dokonalé lítosti nad vlastními hříchy, abychom nepřekáželi působení milosti Boží. Uvědomme si, jakého hlubokého posvěcení a duchovních plodů dochází i sám katecheta při takovéto apoštolské práci.

Také katechumen musí začít mezi vyučováním první kroky v duchovním životě. Vždyť nejde o poznání pouze myšlenkové, nýbrž právě o přijetí nového života. To ovšem nemůžeme předpokládati, k tomu nutno katechumena připravit. Proto hned na počátku důrazně a srdečně mu vyložíme, že jest nutno,

aby chtěl přijímati slova víry. Třebas jest povinen každý pravdám víry rozumět, jest přece veliký rozdíl, přijímá-li je s postojem odmítavým nebo ochotným. Tato ochota netýká se poznání, nýbrž přijetí poznané pravdy do celého života. Představme si dva případy: Jednomu vyložíme určitou pravdu dokonale a úplně. Pojme ji radostně a toužebně. Druhému ji právě tak vyložíme, právě tak ji uzná za pravdivou, ale vzbuzuje nebo udržuje v sobě postoj hledající, třebas marné a zbytečné důvody proti ní, které by jí otráslly,

aby se modlil úměrně podle toho, kolik z víry již poznal. Ovšem ať se modlí spíše vlastními slovy, raději málo, ale s plným pochopením. Neustávejme ho k tomu vybízeti, ovšem bez nebezpečí znechucení. Kdo se nikdy nemodlil, musí překonat s počátku značnou vnitřní neumělost a nedostatek snadnosti. Nesmíme hned v tomto nedostatku spatřovati nedostatek vůle nebo milosti.

Konečně navádějme katechumena, aby pokud možno současně již zachovával mravní a duchovní pořádky, plynoucí z pravd, jak se mu zjevují.

Především však jest nutno, aby rozhodně zanechal těžkých hříchů nebo vybavil se z těžce hříšných zvyků, stavů a snad i příležitostí.

## Vlastnosti katechetovy

Mnoho, ne-li větší část duchovního úspěchu zjednávají katechetovi jeho vlastnosti, potřebné právě k tomuto úkolu. Jde-li nám vpravdě o rozmnožení víry a lásky Kristovy, budeme mítí stálou starost, zda jsme schopni ji zprostředkovati. Proto neopřeme svůj úsudek o vlastní schopnosti, o sebe, nýbrž úplně a s vnitřním přesvědčením přijmeme rozhodnutí příslušných soudců, a to jak záporné, tak také s důvěrou kladné.

K přirozeným vlastnostem katechetovým náleží bystrý postřeh, aby rychle a jistě poznal důvody návratu, schopnosti, chápavost, vzdělání, mravní rozpoložení, okolnosti a jiné potřebné složky duševního života katechumenova. Rovněž musí dobře odhadnouti, jak rychle nutno postupovati;

klidná povaha jest důležitým činitelem, aby totiž nepodléhal rozrušení ani příliš radostnému, ani hněvu nebo netrpělivosti. S klidem musí často katecheta opakovati tutéž věc, vyslechnouti tytéž námitky, žádati za pozornost a pod.

Nadpřirozené vlastnosti se získávají ovšem modlitbou a sebezáporem. Katecheta potřebuje především vyprositi si a získati lásku, o níž jsme již mluvili;

trpělivost, která doplní mezery klidné povahy.

Důvěra jest z vlastností, které umějí tvořiti záznaky obrácení. Důvěra v sílu milosti.

Čistota úmyslu povznáší katechetu nad hnutí osobní ješitnosti, chrání od pádu do obhajoby vlastních názorů a vlastní osoby.

## Pokatesi

Skončením vyučování a přijetím do lůna Církve sv. není učiněn konec, nýbrž začátek. Jest velikým úkolem Církve Boží, aby nalezené ovce udržela v ovčinci.

V ovčinci — znamená jak v Církvi svaté, tak i ve stavu milosti posvěcující. To bude ve většině případů opět úkolem katechetovým. Kdo jiný by se obyčejně o něho zajímal? Proto jest nutno udržeti styk mezi katechetou a novým věřícím. Nutno naučené udržet, rozšířit, prohloubit, upevnit. K tomu účelu několik rad: nepřestávejme se za něho modlit. Spojení mezi dvěma lidmi, vytvořené sdílením slova Božího a modlitby, bude možná na věčnosti velmi zvláštní a pevné. Napišme si třeba seznam jejich, vložme jej do své modlitební knihy, modleme se pak aspoň za všechny společně.

Obstarávejme mu s t á l o u četbu půjčením knih, časopisů, výměnou a pod.

Udržujme spojení občasnou, ale vždy náboženskou a důstojnou — ne kamarádkou r o z m l u v o u, návštěvou. Jest třeba, aby věděl, že má někdo o něho zájem, ano, že ho má někdo nadosobně, a přece osobně a nezištně rád.

Občasné d o p i s y — asi za čtvrt roku — lidi velmi dojmou vědomím, že na ně pamatujeme. Těchto dopisů může ubývat na počet, ale nemají nikdy úplně přestat.

Vyvrcholením naší katechese a takřka plným požeňnáním jest, dostaneme-li své svěřence do d o b r é h o n á b o ž e n s k é h o s d r u ž e n í, které se již ujme jeho výchovy a vytvoří z něho věrného Kristova a nového apoštola.

To jest pak plod katechetovy lásky, obětí a horlivosti a tehdy může doufat, že se na něm splní slova Písma sv.: »Kdož vyučují mnohé ke spravedlnosti, budou zářiti jako hvězdy na věky věkův.« (Dan. 12, 3)

## Znaky knih Písma sv.

### Knihy jsou:

#### 5 knih Mojžíšových:

|         |               |        |          |
|---------|---------------|--------|----------|
|         | Genesis       | Gen    | 1. Mojž. |
|         | Exodus        | Exod   | 2. Mojž. |
|         | Numeri        | Num    | 3. Mojž. |
|         | Leviticus     | Lev    | 4. Mojž. |
|         | Deuteronomium | Deut   | 5. Mojž. |
| knihy:  | Josue         | Jos    | Josue    |
|         | soudců        | Judic  | Soudců   |
|         | Ruth          | Ruth   | Ruth     |
| 4 knihy | královské     | 1 Reg  | 1 Král   |
| 2 knihy | Paralipomenon | 1 Par  | 1 Par    |
| knihy:  | Esdrášova     | Esdr   | —        |
|         | Nehemiášova   | Nehem  | —        |
|         | Tobiášova     | Tob    | —        |
|         | Judith        | Judith | —        |
|         | Esther        | Esth   | —        |
| 2 knihy | Machabejské   | 1 Mac  | 1 Makab  |

### Knihy naučné jsou :

|       |                |       |        |
|-------|----------------|-------|--------|
| knihy | Jobova         | Job   | —      |
| knihy | žalmů          | Ps    | Ž.     |
| knihy | přísl. Kazatel | Prov  | Přísl. |
|       | Kazatel        | Eccl  | Kaz.   |
| píseň | Šalamounova    | Cant  | Pís.   |
| knihy | moudrosti      | Sap   | Moudr. |
| knihy | Sirachova      | Eccli | Sir.   |

### Knihy prorocké jsou :

#### knihy velikých proroků:

|                      |     |   |
|----------------------|-----|---|
| Isaiáše              | Is  | — |
| Jeremiáše s Baruchem | Jer | — |
| Ezechiela            | Ez  | — |
| Daniela              | Dan | — |

### knihy malých proroků:

|            |      |   |
|------------|------|---|
| Oseáše     | Ose  | — |
| Joela      | Joel | — |
| Amosa      | Amos | — |
| Abdiáše    | Abd  | — |
| Jonáše     | Jon  | — |
| Micheáše   | Mich | — |
| Nahuma     | Nah  | — |
| Habakuka   | Hab  | — |
| Sofoniáše  | Soph | — |
| Aggea      | Agg  | — |
| Zachariáše | Zach | — |
| Malachiáše | Mal  | — |

### E v a n g e l i a jsou :

|                   |     |         |
|-------------------|-----|---------|
| sv. Matouše       | Mt  | Mat.    |
| sv. Marka         | Mc  | Mar.    |
| sv. Lukáše        | Lc  | Luk.    |
| sv. Jana          | Jo  | Jan     |
| Skutky apoštolské |     |         |
| sv. Lukáše        | Act | Sk. ap. |

### 14 listů s v. P a v l a :

|                    |         |        |
|--------------------|---------|--------|
| 1 k Římanům        | Rom     | Řím.   |
| 2 ke Korintským    | 1 Cor   | 1 Kor. |
| 1 ke Galatům       | Gal     | Gal.   |
| 1 k Efeským        | Eph     | Ef.    |
| 1 k Filippenským   | Philipp | Filip. |
| 1 ke Kolossenským  | Col     | Kol.   |
| 2 k Thessalonickým | Thess   | Sol.   |
| 2 k Timotheovi     | 1 Tim   | —      |
| 1 k Titovi         | Tit     | —      |
| 1 k Filemonovi     | Philem  | —      |
| 1 k Židům          | Hebr    | Žid.   |

### 7 listů druhých apoštolů jest :

|                      |        |       |
|----------------------|--------|-------|
| 1 sv. Jakuba         | Jc     | Jak.  |
| 2 sv. Petra          | 1 Petr | —     |
| 3 sv. Jana           | 2 Jo   | 1 Jan |
| 1 sv. Judy Thaddeáše | Judae  | Jud.  |
| Zjevení sv. Jana     | Apoc   | Zj.   |

## SLOVNÍČEK KE KATECHESI

### *Absoluce - rozhřešení*

neb odpuštění má několik významů:

Je především odpuštění hříchů knězem k tomu zplnomocněným ve svaté zpovědi, nebo jest zbavením od církevních trestů, nebo se tak nazývá požehnání s plnomocnými odpustky v nebezpečné nemoci, nebo požehnání s plnomocnými odpustky udělované členům IH. řádu na určité dny, nebo i obřady pohřební nad tělem zemřelého.

### *Apoštolové*

jest 12 mužů, vyvolených Ježíšem Kristem, kteří obdrželi od něho poslání a moc, neomylně šířiti zjevení Boží a udělovati prostředky spásy.

### *Autorita*

jest nositel pravoplatné moci. Jest pravoplatná moc sama.

### *Biskup*

jest řádným nástupcem apoštolů. Je nejvyšším pastýřem diecése, má plnost kněžské moci.

### *Božství*

jest totéž, co božská přirozenost,  
co božská bytnost,  
co božská podstata.

### *Brány pekelné*

je moc a vláda zlých duchů, nebo zlí duchové sami.

*Bráti nadarmo*

vyslovovati bez dostatečného a oprávněného důvodu.

*Bytost*

jest všechno, co j e s t, co má b ý t í.

*Censura*

jest souhrnné jméno pro církevní tresty: vyloučení z církve, interdikl a suspense.

*Ctnost křesťanská*

jest nadpřirozená vlastnost, která nás činí trvale schopnými a ochotnými činit dobré a kterou si získáváme s pomocí milosti Boží.

*Dospělý*

je podle církevního práva osoba, která dokončila 21. rok věku svého.

*Důvod*

jest to, proč něco jest.

*Eucharistie,*

Nejsvětější Svátost Oltářní jest pravé Tělo a pravá Krev Ježíše Krista pod podobou chleba a vína.

*Evangelium*

jest život a učení Pána Ježíše, sepsané sv. Matoušem, Markem, Lukášem a Janem.

*Exkomunikace*

čili vyloučení z církve jest vyobcování ze společnosti věřících, spojené se ztrátou všech práv a výsad věřících.

Jest největším církevním trestem.

*Farář*

jest kněz, ustanovený biskupem, který obsta-

rává a jako představený vede lidi ve farnosti k víře a spáse.

***Farnost***

jest obvod, v městě nebo na venkově, spravovaný farářem pro víru a spásu lidí, kteří v něm bydlí.

***Filosofie***

jest věda, která se domáhá přirozeným rozumem poznávati poslední příčiny všeho, co jest.

***Hřích***

je vědomé a chtěné neb připuštěné přestoupení Božího přikázání.

***Interdikt***

je zákaz bohoslužeb od církevní autority neb osobní zákaz účasti při nich.

***Jistota***

jest poznání, při němž není obavy, že by mohlo býti mylné.

***Charakter***

jest trvalý stav mravně dobře jednati.

***Kaplan***

je kněz, pomocník farářův. Jeho pravomoc je závislá na faráři.

***Katechese***

jest soustavná a úplná výuka pravdám náboženským.

***Katecheta***

je učitel náboženství.

***Katechismus***

jest soustava původně a vlastně jen nábožen-

ské nauky, podávaná ve formě otázek a odpovědí.

***Katechumen***

je ten, kdo je vyučován a připravován na přijetí svatého křtu.

***Katolická akce***

jest řízená soustavná spolupráce laiků s kněžími na úkolech a potřebách Církve.

***Katolický,***

obecný pro všechny lidi.

***Konsekrace***

jest totéž co proměňování (při mši svaté),  
jest slavné zasvěcení osob nebo věcí službě Boží.

***Konverse***

čili obrácení jest přístup ke katolické Církvi vírou, lítostí, vyznáním víry a křtem.

***Konvertita***

jest ten, kdo přistupuje nebo se vrací ke katolické víře.

***Království Boží***

je vláda Božích práv na zemi nebo život všech spasených lidí na věčnosti po smrti.

***Lítost***

jest bolest vůle nad spáchaným hříchem.

***Milost***

jest duchovní nadpřirozený dar, který nám Pán Bůh pro zásluhy Ježíše Krista uděluje, abychom mohli dojít spasení.

***Mohutnost***

jest schopnost něco vykonatí. Mohutností du-

še jsou: 1. rozum (může myslit), 2. vůle (může se svobodně rozhodovat).

### *Nebesa*

je místo nebo stav, v němž andělé a svatí patří na tvář Boží a požívají věčné blaženosti.

### *Neomylnost*

jest dar, který Ježíš Kristus propůjčil Církvi své, že nemůže se mýlit, když vykládá jménem Božím pravdy náboženské a zákony náboženské.

Neomylný je výrok sv. Otce anebo usnesení biskupů shromážděných na všeobecném sněmu svolaném sv. Otcem, za takový prohlášený.

### *Neposkvrněné početí*

jest vlastnost nejbl. Panny Marie, že od prvního okamžiku své existence byla uchráněna od dědičného hříchu, čili že nikdy ani na okamžik neměla dědičného hříchu.

### *Nesesmilníš,*

neučiníš nic, co se přičí počestnosti, ani sám ani s jinými, nebo co odporuje přirozenému užívání pohlavního pudu jedině v řádném manželství dovolenému.

### *Obcování,*

vzájemný styk a společné užívání dobrých věcí nebo práv.

### *Oběť*

je dar Bohu přinesený, jímž uznáváme Pána Boha za nejvyššího Pána. - Při přinášení obětí se dar buď zničí nebo aspoň pozmění, aby ho nebylo lze používat k jeho původnímu účelu.

### *O č i s t e c*

jest místo nebo stav, v němž duše těch, kteří zemřeli bez těžkého hříchu, odpykávají si ještě zbylé tresty za hříchy.

### *Oltář*

jest místo, na němž se koná oběť mše svaté, případně jiné bohoslužebné úkony.

### *Osoba*

jest ten, který o sobě ví.

Osoba lidská je ta, která má lidskou přirozenost.

Osoba božská jest ta, již náleží božská přirozenost.

### *Papež*

jest nejvyšší viditelná hlava Církve, zástupce Ježíše Krista na zemi.

### *Plození*

jest sdílení vlastního života nové bytosti.

### *Pokušení*

je svádění nebo hnutí k přestoupení zákona Božího.

### *Posloupnost apoštolská*

jest nepřetržité předávání kněžské moci od apoštolů na všechny biskupy a kněze vzkládáním rukou až dodnes.

### *Požehnání*

jest udělení a svolávání Boží pomoci.

### *Primát - prvenství*

je nejvyšší místo a moc v řízení Církve svaté.

### *Přirozenost*

je zdroj činnosti.

### *Přirozenost lidská*

jest to, co člověka dělá člověkem a ne něčím jiným a proč jedná jako člověk.

### *Rozhodnutí*

jest úkon v ů l e, jemuž předchází rozumové poznání.

### *Rekonciliace*

jest přijetí do Církve svaté pokřtěného, který byl dosud mimo Církev, vyznáním víry, lítostí a absolucí.

### *Samospasitelnost*

Církve spočívá v tom, že nemůže nikdo býti spasen, kdo nechce k ní náležeti.

### *Smír*

jest mravní, t. j. ne právní náhrada, kterou dáváme Pánu Bohu za bezpráví proti němu spáchaná.

### *Spravedlnost*

jest vlastnost nebo povinnost, kterou dáváme a ponecháváme každému, co mu po právu náleží.

### *Stvořiti*

znamená z ničeho něco učiniti. (Může jen Bůh.)

### *Suspense*

jest zbavení práva na výkony vyšších kněžských svěcení. Může postihnouti jen toho, kdo má vyšší svěcení.

### *Svatá Stolica*

jest nejvyšší církevní instance ve věcech víry, mravů a církevní kázně.

**S v a t ý** (světec, světice)

**Svěcení**

jest církevní úkon, dávající osobě nebo věci posv. vlastnost a účinnost.

**Svědectví**

jest pravdivá výpověď o tom, co jistě víme.

**Svědění**

jest rozumový úsudek o tom, zda skutek, který zamýšlím nebo jsem již vykonal, jest podle příkazu Božího neb církevního dobrý nebo špatný.

**Světiti den,**

zabývati se v ten den tím, co působí naše posvěcení, aspoň v míře přikázané, t. j. nepracovati služebnou nebo hrubou prací, býti na mši svaté a více se modlíti.

**Světiti jméno**

jest míti v úctě to, co tím jménem označujeme, způsobem, jak náleží Bohu a svatým.

**Symbol**

je totéž co z n a k.

**Symbolicky, naznačeně.**

**Theologie**

je věda nebo nauka o Bohu a o věcech, pravdách a příkazech, které se k němu vztahují.

**Tvor**

jest vše, co bylo stvořeno.

**Vezdejší,**

denní, každodenní (pozemský).

**Věčnost**

nepřestávající t e ě.

Stále trvající stav, do něhož vchází člověk smrtí a ostatní svět, až pomine jeho nynější tvářnost.

#### *Věřiti*

jest chtítí za pravdu mítí to, co Bůh zjevil a skrze Církev katolickou k věření předkládá.

#### *Vina*

jest jedním z následků hříchu nebo i hřích sám.  
Vina má za následek trest.

#### *Vzkříšení*

jest opětné spojení duše s tělem k novému životu.

#### *Zásluha*

jest rozmnožení milosti posvěcující a tím i zvětšení blaha na věčnosti.

#### *Zjevení Boží*

jsou skutečnosti, které nám Bůh doloženě sdělil a kterých bychom sami pouhým rozumem nepoznali.

#### *Zlo mravní*

jest čin, odporující zákonu Božímu.

#### *Zpověď*

jest zkroušené vyznání hříchu knězi ke zpovídání zplnomocněnému, abychom dosáhli odpuštění od Boha.

#### *Zpovědnice*

jest místo, kde se koná zpověď, podle zákona obyčejně v kostele neb kapli.

#### *Zpytování svědomí*

jest vážné přemýšlení o tom, kterých hříchů jsme se dopustili.

## POZNÁMKY

1. Denz. 178: »Tvrdí-li někdo, že počátek víry nemáme z daru milosti, t. j. vnuknutím Ducha Svatého, nýbrž od přirozenosti, odporuje Apoštolskému učení, na př. svatého Pavla: Důvěřujeme, že ten, jenž ve vás začal dílo dobré, dokoná je (Phil. 1, 6) nebo: Milostí jste spaseni skrze víru, a to ne z vás: neboť jest darem Božím.« (Eph. 2, 8.) Dále tamtéž 199 a 797.

2. Denz. 1790. »Aby nicméně poddanost naší víry odpovídala rozumu, chtěl Bůh spojití s vnitřní pomocí Ducha sv. vnější důkazy svého zjevení . . . , které jsou nejjistějšími znameními božského zjevení a přizpůsobeny chápavosti každého.« Conc. Vatic. Const. Dei Filius cap. 3.

3. Veritas (logica) est adaequatio rei et intellectus. Veritas (ontologica) est ipsa rei essentia.

4. Boha nemůžeme v tomto životě vidět ani smysly, ani vnitřním nazíráním. »Boha nikdo nikdy neviděl.« (Jan 1, 18.) Srovnej Denz 1659.

5. Na př. jsoucnost a nekonečnost Boží, duchovost a nesmrtelnost duše. (Denz. 1622, 1650.)

6. Pius IX. »Gravissimas inter« Denz. 1670, 1650, 1790 a jiné.

7. Denz. 1650: »Rozumová úvaha může s jistotou dokázati jsoucnost Boží, duchovost duše a lidskou svobodu. Víra je po zjevení.« — Tamtéž: 1806, 1626; — Ze skutečností přírodních nabýváme jistoty přírodovědecké, ze skutečností historických jistoty historické. Nemůžeme chtít mít o historických událostech jistotu přírodovědeckou (hmatem).

8. Poznání, že rozum skutečně žádá Boží jsoucnost — (do)myšlení, že tedy opravdu *existuje*.

9. Tajemství jeho *bytí*, t. j. skutečnosti o jeho podstatě a jeho *vůli*, t. j. Bohem zjevené zákony a požadavky o našich povinnostech k němu a o naší spáse.

10. Denz. 1651: *Rozum* jde před vírou a člověka k ní pomocí zjevení a milosti přivádí. »Veškerou rozumovou jistotu« nutno rozlišiti. Tvrdíme tím, že lidský rozum — to znamená *rozumní, vážní lidé v celku a většině* — může s jistotou poznat, že jest Bůh a některé jeho vlastnosti. Ale netvrdíme, že *každý jednotlivec* může sám rozumem Boha poznat. Tak nutno rozumětí článku víry (viz výše pozn. 2 a 7). Avšak teprve tehdy je každý povinen věřiti, až pravdivým zájmem a snahou nabude *osobní* jisto-

ty o Bohu, že jest a že se zjevil. (Denz. 1623, 1624, 1625, 1796.)

11. Poznání jest určité zpodobení nebo přijetí podoby poznaného od poznávajícího.

12. Konečné nemůže pojmouti nekonečné. (Vzpomeň: sv. Augustin a dítko, přelévající moře do důlku). Kdyby člověk (konečné) pojal Boha (nekonečné), byl by sám Bohem (nekonečným), nebo by Bůh byl konečným, pochopitelným a pak by to pochopené nebyl skutečný, nekonečný Bůh.

13. Nemůžeme se vážně zabývat nesmyslnými teoriemi o nepoznatelnosti existence věcí mimo nás, třebaž toto myšlení je dnes skoro všude přijímáno jako samozřejmé. Nemůžeme se s ním vážně zabývat, protože o jeho nesmyslnosti svědčí všechno a celá bez výjimky lidská zkušenost, jakožto jistý důkaz, a to i na jeho stoupencích. (I když musí podle svého mínění míti existenci pokrmu, peněz, šatů za nejistou nebo dokonce nejsoucí, přece všichni jíst, mít peníze a p. chtějí a musí.) Tento obłudný blud bude jednou hanbou dnešního lidstva, které na jedné straně popírá existenci věcí a na druhé se po nich žene prostředky a ideologiemi jako nikdy.

14. Nejbližším, t. j. místně a zájmem, — ne však časově a přímo, neboť člověk poznává nejprve přímo předměty kolem sebe a z tohoto poznání si uvědomuje sebe.

15. Na něčem, v něčem. (Činnost je případkem. Věc, která je sama v sobě, jest podstata — stůl, strom. To, co jest jen v jiné nebo na jiné věci a nemůže býti samo o sobě, jest případek: barva, teplo, tvar.)

16. Různé přechodné názory tvrdí, že člověk nemůže jednati skutečně svobodně, nýbrž že jest vše, co koná, nutně určeno jako výsledek tělesných procesů. Pokud jsou jejich doklady pravdivé, netýkají se právě těch případů, o nichž víme z jasné zkušenosti i z přesného myšlení, že nemohou povstati organickou nutností. Chyba bývá v tom: jedni tvrdí, že každý úkon jest pouze výsledkem organického procesu, a druzí, že vůbec nepřipouštějí vliv těla na duševní činnost. Přesnější zkoumání dochází k přesvědčení, že jest sice duševní činnost sama o sobě samostatná a svobodná, ale že jest v praktickém užívání této svobody závislá na činnosti fyziologické, která ji více méně ovlivňuje (únava, nemoc, individuální bystrost smyslu a celková tělesná konstituce a pod.).

17. Čili duchová a mravní bytost sama o sobě.

18. Toto spojení však není takové, že by každá z obou součástí byla zcela a dokonale sama pro sebe a že by žily

jakoby vedle sebe jen se vzájemným vlivem. Žádná z obou částí není samoučelná ani dokonale samostatná, nýbrž tvoří takovou souladnou jednotu, že člověk celý tvoří celou, úplnou a dokonalou jednotu, — jedinou bytost, doplňují a tvoří k nerozeznání jednu činnost i podstatu dokonalou. Chybují tedy dualisté (stoupenci rozdílné duše od těla), že příliš člověka rozdělují, chybují i monisté, neboť vidí dualismus nesprávně a možno říci, že jednota těla a duše jest ještě dokonalejší než tvrdí sami monisté (stoupenci domněnky, že není podstatného rozdílu mezi činností duševní a tělesnou).

19. Mysleme stále na jeho vyšší, duchovou část.

20. Poznání Boha z těchto skutečností netvoříme pouze v sobě, jako svou myšlenku, nýbrž jako poznanou skutečnost, která existuje sama v sobě mimo nás. A čerpáme ji ze skutečností, které existují a jsou na našem myšlení nezávislé. A toto poznání skutečností Boha za skutečností světa jest exaktní, protože jejich jistá jsoucnost nutně pochází z předchozí jsoucnosti první. Tato nutná jsoucnost vychází z rovnice, kde jedna strana vyžaduje na druhé straně buď stejnou skutečnost nebo větší, ale nikdy menší. Na př. existuje-li skutečnost B, musí být před ní nějaká jiná jsoucnost, A. Neboť by skutečnost B povstala z ničeho, což jest nemožnost. Skutečnost A musí být aspoň taková jako B (tedy  $A = B$ ), nebo ovšem větší ( $A > B$ ). Nemůže být menší, protože to, oč by byla B větší než A, by povstalo z ničeho, což jest nemožnost.

21. Tato úvaha se opírá o zákon entropický. Mínil-li by někdo, že tento zákon připouští výjimku (lze vyjádřit pravděpodobnost této výjimky číslem »1 : 10 na 79«, což termodynamika má ve skutečnosti za úplnou a jistou nemožnost), pak ať tuto úvahu přejde. Srov. James Jeans: Nové základy přírodovědy, vyd. Ústřed. dělnické naklad. v Praze 1933, str. 213.

22. »že někdy nebyl« — možno rozuměti ve dvojitým smyslu: nebyl vůbec čili neexistovala ani jeho »stavební« hmota, — nebo i když by někdo mínil, že hmota vždy byla, tedy nebyl v tomto uspořádání, čili *takto* vskutku vždy nebyl.

23. Že svět byl stvořen Tvůrcem, učí rozum a víra. Ale hledati *jak* byl stvořen, jest věcí vědy. — Srovnej Jeans: Vesmír kolem nás, str. 282, Praha, — Němec, Život rostlin, I., 29 —, Praha 1941.

24. Kde působí předchozí hmotná příčina na další účinek, tam jest vývoj. Ač i při něm lze pozorovati účelnost,

přece více vyniká tam, kde mezi přítomným děním a budoucím jeho cílem není *spojení*.

25. Biologie přináší spousty příkladů práce živočichů a rostlin, řízené k budoucímu, dosud nepůsobícímu konci. Rovněž chemie, fyzika. Srovnej na př. T. Pesch, Welt-rätsel. — Němec: Život rostlin, I., 28 další, Praha 1941.

26. Řízení však není něco samo o sobě, řízení musí někdo vykonávat.

27. Mluví jakožto nutící rozumové poznání, působící na hnutí i na vůli.

28. Velmi často jsou u dospělých překážkou víry *představy* o Bohu, jak je vytvořila výchova neb různé podání prvních *pojmu* o Bohu v podobenstvích, a ty, ježto jsou příliš lidské, v dospělém rozumu budí odpor. A jsou tak spjaty s pojmy, že je člověk s nimi ztotožňuje. Kdyby je oddělil a vyloučil, padlo by mnoho překážek víry. (Srov. Guardini: O živém Bohu.)

29. Srovnej výše pozn. 2.

30. O tom viz: Institutiones biblicae, Roma 1933, str. 272 — Prado, Introductio Tauriny 1938, str. 163 — Schäfer: Grundriss, Bonn 1938, str. 37 — Sienkenberger, Die Geschichte d. N. T., Bonn 1932, str. 18.

31. Zlomky ty jsou uloženy v různých městech Evropy a Ameriky v universitních nebo soukromých sbírkách, jsou známy odborným badatelům z fotografií. Každý zlomek má své (mezinárodní) označení. Protože jsou to zlomky psané na papyru, označují se písmenou P s číslem. Ze 3. století pocházejí: P 5, P 20, P 22, P 37. Viz o tom: Merell, Papyry, Praha 1939.

32. Viz Bible česká, Sýkora, Praha 1922, díl II., sv. 1, str. 11.

33. Pro srovnání si všimněte, že na příklad vzdálenost mezi originálem a nejstaršími opisy, které jsou, jest u Ovidia 800 let; nejmenší jest pak až u Caesara, 300 let. U evangelíí pak necelých 100 let, snad i jen 50 let. Žádná jiná kniha starověká nemá tak časově blízko opis od originálu jako evangelia. — Sv. Jan Ev. zemřel sice smrtí přirozenou, byl však také mučen pro Krista, byv hozen do vroucího oleje v Římě, ale vyšel z něho živ. (S. Hieron. c. Iov. 1, I. n, 20).

34. Místa, která se v rukopisech vzájemně liší, se jmenují varianty. Na první pohled jest jich počet nesmírný, na 250.000. Jsou to však varianty, vyskytující se ve všech novozákonních rukopisech, z nichž některý je počítán i několikrát. A řeckých rukopisů existuje více než 4000. Při tom jde mnohdy jen o malou a bezvýznamnou chybu v jed-

né písmeně. Výstižně praví Hoot: »Sedm osmín novozákonního textu jest bez odchylek. Pouze jedna osmina textu má podle různých kodexů různá čtení, avšak ve většině případů jde pouze o přehození slov anebo o bezvýznamné pravopisné, gramatické a stylistické (slohové) odchylky. Ve skutečnosti jest podstatných variantů pouze velmi malý počet, asi tisící část novozákonního textu.« Žádná se však nedotýká křesťanského dogmatu. A tak jest tento vysoký počet svědkem dvojí skutečnosti: jak bedlivě jest novozákonní text prozkoumán a jak Bůh chránil jeho obsah po stránce pravdy, aby chybami opisování neupadla v pochybnost. Srovnej Merell, Papyry, Praha 1939.

35. A ptejme se opačně: jak dokonaleji mohla a měla býti prokázána jejich pravost, když není druhé knihy, která byla kritičtěji, určitěji i jen zdaleka tak prokázána?

36. Kdo praví, že Kristovy zázraky byly konány sugescí a pod., odhlíží — úmyslně nebo omylem — od těch věcně a podrobně sdělených zázraků, které nikdy nebudou moci býti vyloženy přírodně: na př. uzdravení desíti malomocných v okamžiku, rozmnožení chlebů, vzkříšení mrtvého v rozkladu. Některé může věda zdánlivě vyložit, ale jsou skutečností, o kterých již nyní a pro vždy víme, že se nikdy nebudou moci státí ani vysvětliti přirozeně, na př. organické uzdravení (ne funkční) v okamžiku a pouhým slovem.

37. Denzinger 1624, 1790.

38. Sněm trid. sess. IV. (Denz. 783).

39. Gasp. Cat. Cath. str. 132, q. 144. 145. — Viz. Mat. 16, 18; 28, 19, 20. — Luc. 22, 32; Jan 14, 16; 14, 26; 16, 13; Sk. 15, 28.

40. Sněm Vatik. cap 3 de fide (Denz. 1792).

41. Věříme-li tedy Církvi, nevěříme lidem, nýbrž Duchu Svatému, který ji osvěcuje, že se nemůže mýlití. Kdyby si Církev přiznala omylnost, odporovala by zaslíbení Kristovu a tím Kristu nevěřila. Kdo naopak odmítá neomylnost, tím prohlašuje, že věří ve věcech náboženství pouze lidem a jejich osobním domněnkám.

42. Sněm Vatik. c. 2. — Gasp. Cat. Cath. str. 93 (Denz.

43. Gasp. Catech. Cath., str. 92, q. 25. 1787).

44. Concil. Lat. IV. (r. 649) De Incarn. can. 17 (Denz. 270).

45. S. Vincenc Lèrin. Commonitorium 2, Kirch, Enchir. 814 (Denz. 2168).

46. Srovnej Scheeben (Mysterien d. Christ. 1941, str. 107).

47. Catech. ad par. p. I. c. II. n. 14 - Cat. cath. 98, q. 42.
48. Láska se připisuje Duchu Svatému, ale sv. Otcové řečtí praví, že »Bůh jest láska« a Duch Sv. jest v Bohu poutem, svazkem, objetím, darem« lásky Otce a Syna. Srovnej Scheeben, Myst. str. 80 a další (Höfer 1941).
49. 2 Petr 2, 4 — Ind. 6 — Cat. cath. 100, q. 53.
50. S. Řehoř. Vel. hom. 21 in Ev. »Illa quippe Redemptoris nostri resurrectio... festivitas Angelorum exstitit, quia nos revocando ad caelestia, eorum numerum implevit«.
51. Gen. 2, 17; 3, 3.
52. Cat. cath. str. 106, q. 74 et nota, a Testimonia str. 324.
53. Srovnej Scheeben, Myst. 1912, § 50, str. 269 a d. Nejvyšším důvodem vtělení ne obnova lid. pokolení, ale zvelebení a láska Otce. Tamtéž: 364, 369, 306 sqq. O analogii a pokrač. produkce 310, 332, 339, srovnej 342.
54. V řeckém en, lat. in plněji a obsáhleji vyjadřuje spojení vtěleného Slova s lidstvem a člověkem než obvyklý překlad »mezi námi«.
55. Ježíš Kristus jest Bůh a spolu pravý člověk. Proto se říká: Bůh se narodil, trpěl, zemřel, — ale také: Ježíš Kristus jest věčný, všemohoucí, vševědoucí. O Kristu, ježto v jedné osobě spojuje božství i lidství, se vyslovují božské i lidské vlastnosti.
56. Hebr. 2, 14; Rom 6, 4; Rom. 5, 10; Col 1, 12.
57. Srovnej Col. 1, 24.
58. Srovnej Scheeben. Myst. 1941, str. 397 a d. tamquam tradux vitae divinae.
59. Tamtéž str. 390.
60. Conc. Trid. sess. XIII, c. 1. (Denz. 883). V katechismech překládá se slovo »species« česky slovem »způsob«. Toto slovo je však tak neznámé, umělé a nevýrazné, že přichází v češtině vlastně v tomto jediném případě. Avšak latinský kmen slova species jest od slovesa a-spicere, t. j. patřiti na něco, dívati se. A předmětem zraku jest nejprve similitudo objecti, čili *podoba věci*. Proto jest srozumitelnější slovo »podoba«, neboť vyjadřuje správně to, že případy — accidentia, smysly vnímatelné zůstávají, takže věc (eucharistie) vyhlíží jako chléb, čili podobá se, má podobu chleba, ač jím není. Srovnej Sedláček, Slovník lat. č. 1929, str. 1143.
61. Scheeben, Myst. 1941, str. 399.
62. Gen. 1, 26.
63. *Křest*: Mc 16, 16; Mt 28, 19; Sk. 2, 38; Řím 6, 3-6; 1 Cor 6, 11; Kolos. 2, 11-13; 1 Petr 3, 21; *břimování*: Sk. 8, 14-15; Sk. 19, 5-6; *N. Eucharistie*: Mt 26, 26-28; Mc 14,

22-24; Lc 22, 19-20; 1 Cor 11, 23-25; *pokání*: Mt 16, 19; Mt 18, 18; Jan 20, 22-23; *pomazání nemocných*: Jac 5, 14; *kněžství*: Mt 18, 18; Lc 22, 19; Jan 20, 23; 1 Cor. 11, 23-25; *manželství*: Mt 19, 4-6; Mt 19, 6; Mc 10, 11-12; Lc 16, 18; Řím 7, 3; Eph. 5, 22; 1 Cor 7, 10.

64. Pravíme: »*vlastním a původním zdrojem*« podle jejího obsahu — Ježíše Krista, — ne podle jejich svátostných účinků.

65. Srovnej S. Thom. S. th. p. 3 q. 63, 3 — Scheeben, Myst. 1911, str. 504 (signum configurativum).

66. Milosti, rozuměj: jednak rozmnožení milosti posvěcující, jednak příslušné milosti pomáhající svátostné.

67. Zplnomocněným knězem, před kterým se může manželství platně uzavřít, jest biskup v celé své diecési; farář ve své farnosti nebo kněz od biskupa v jeho diecési neb od faráře v jeho farnosti pověřený.

68. Secunda post naufragium tabula. Tertul. De poenit., Journal 312.

69. Bůh s námi, hebr. Emmanuel.

70. Slovem: zpřítomňování (repraesentatio) jest nejlépe vystižena podstata oběti ve mši svaté, protože toto slovo obsahuje obojí nutnou okolnost: předně že ve mši sv. se koná skutečně nové obětování (části praesentatio) a za druhé, že jest toto obětování totožné s obětováním na kříži (re-praesentatio). Conc. Trid. sess. 22, cap. 1. — Denz. 938.

71. Srovnej na př. secreta ve vot. mši Christi Sacerdotis a v mnohých jiných.

72. Neztotožňujeme přítomnost Kristovu v duši při sv. přijímání s přítomností mimo sv. přijímání. Po sv. přijímání jest v člověku přítomen s božstvím i se svým lidstvím, duší i tělem, — mimo sv. přijímání ve stavu milosti jest přítomen také jako člověk, neboť nelze v Kristu oddělití lidství od božství, ale ne se svým tělem a duší, nýbrž přítomno jest pouze jeho božství, — protože božství jest všude, lidství však pouze v těle Kristově oslaveném a svátostném.

73. Mat 16, 18; Luk. 22, 32; Jan 21, 15-17; — Cat. ad parochos p. 1, c. 10., n. 13. — Sněm Flor. Decr. pro Gr; Sněm Vat. Const. Pastor aeternus cap. 3; Gasp. Cat. Cath. str. 127, ot. 131 — CIC can. 218.

74. Sv. Tomáš, De verit. q. 14 a 11 ad 1 učí o těch, kteří bez vlastní viny nedošli poznání o pravé církvi: Náleží k božské Prozřetelnosti, že *každému* sjedná potřebné prostředky a podmínky ke spáse, jen když se své strany jim nepřekáží. Kdyby totiž někdo takto (bez znalosti pravé církve) byl vychován a dal se vésti (řídil se) přirozeným

rozumem a podle něho konal dobré a varoval se zlého, jest s největší jistotou (*certissime tenendum est*) míti za to, že by mu Bůh buď vnitřním osvětlením zjevil vše k spáse potřebné nebo mu poslal nějakého hlasatele víry. Viz *Gasp. Cat. cath.* 1933, str. 138, pozn. 1.

75. Četba všech (podle času) nebo jedněch pašijí.

76. *Mat.* 5. 26.

77. *facie ad faciem*, t. j. přímo 1 *Cor* 13, 12.

78. *S. th.* 1, q. 34, 3 *e* dle Vosté, *De prologo Iohaneo*, Roma 1925, str. 45.

79. Myslíme na tomto místě osvětlení k úkonu víry.

80. Zjevení jest naprosto nutné jen pokud sděluje nadpřirozené pravdy. Pro upevnění pravd přirozených jest mravně nutné. Srovnej *Denz.* 1642, 1786, 1808.

81. Spojení s Bohem znamená buď spojení poznáním a vírou, nebo spojení láskou a plněním vůle Boží, nebo spojení milostí, nebo ve sv. přijímání, nebo konečně spojení patřením a požíváním na věčnosti.

82. Sociální zákony křesťanské spravedlnosti a lásky vyslovují okružní listy papežů Lva XIII. — *Rerum novarum* — a Pia XI. *Quadragesimo anno*, přeložené i do češtiny. Vyšly v Olomouci, Lid. tisk. podniky.

83. Soustavná a řízená součinnost s kněžstvem na šíření víry Kristovy a života podle ní, se nazývá »Katolická akce«, která má býti zřízena v každé farnosti.

84. Desatero přikázání Božích bylo dáno Mojžíšovi na hoře Sinaj. *Exod.* 20, 2-17. — Desatero se nazývá řecky Dekalog. Přikázání Desatera vyslovují (krom přikázání 3.) přirozený zákon, který může člověk poznati i pouhou rozumovou úvahou bez zjevení. Jest základem mravního řádu a života člověka i společnosti. Každý jest povinen Desatero znáti. — *Gasp. Cat. cath.* str. 147.

85. Asi dvou měsíců.

86. Páté přikázání církevní není ve všech katechismech stejné. V *Cat. Cath.* (card. Gaspariho) zní: Pomáhati potřebám církve a kněžstva ke cti Boží. — V zemích české a moravské zůstává dále závazným zákonem církevním dřívější páté přikázání: »V zapovězený čas nepořádati hlučných zábav a svateb.« Zapovězený čas trvá od první neděle adventní do Narození Páně a od Popeleční středy do Vzkříšení Páně. — Viz *Ord.* list pražské arcidiecése, roč. 1940, str. 50. (Rozhodnutí P. Kongr. Konc. 30. III. 1938.)

87. To jest obecně platný zákon o postu před sv. přijímáním. V době poslední války byl tento zákon — pravdě-

podobně přechodně, — jinak upravován podle různých potřeb.

88. Sv. hostii nutno požití, nenechati v ústech rozplynout.

89. C I C can. 858 § 2.

90. Viz poznámku 86.

91. Gaspari, Cat. cath. str. 177.

92. Příkázání a zákony Boží a církevní jsou vyslovena porůznu v Písmě sv. a církevních rozhodnutích a proto bývají sebrána v katechismech a zpytováních svědomí, — jako v této knize v Mravním řádě.

93. Jest nutno dobře rozlišiti: Bez víry, bez zjevení a bez milosti pomáhající možno poznati Boží existenci a některé božské vlastnosti i existenci, učení a činy Kristovy. Srovnej k tomu Denz (8) 1 d. Ale jen s milostí Boží lze nabyti víry ve zjevení a přijmouti je. Srovnej Denz (32) XI b.

94. Conc. Vat. sess. III. (Denz. 1796).

## OBSAH

### Výuka

|                                  |     |
|----------------------------------|-----|
| Počátek                          | 9   |
| <i>I. V s t u p</i>              | 18  |
| Duše                             | 19  |
| K Bohu                           | 21  |
| Ježíš Kristus                    | 27  |
| <i>II. B ů h s á m v s o b ě</i> | 47  |
| Dějiny zjevení St. Zák.          | 51  |
| <i>III. V t ě l e n í</i>        | 59  |
| Život Kristův                    | 61  |
| Vykoupení                        | 96  |
| <i>IV. E u c h a r i s t i e</i> | 98  |
| Svátosti                         | 106 |
| Mše svatá                        | 116 |
| <i>V. C í r k e v</i>            | 119 |
| <i>VI. V ě č n o s t</i>         | 130 |
| <i>VII. V ý s t u p</i>          | 141 |
| Kristus ve věčnosti              | 142 |
| ve vtělení                       | 145 |
| v Eucharistii                    | 163 |
| v Církvi                         | 164 |

### Návod

|              |     |
|--------------|-----|
| Návod        | 197 |
| Otázky       | 211 |
| Mravní řád   | 224 |
| Projevy víry | 261 |

|                                          |     |
|------------------------------------------|-----|
| Vyznání víry                             | 267 |
| Učební osnova                            | 270 |
| První pomoc                              | 272 |
| Časový a právní postup při návratu       | 276 |
| Náprava manželství                       | 279 |
| Duchovní život katechetův a katechumenův | 281 |
| Znaky knih Písma sv.                     | 286 |
| Slovníček                                | 288 |
| Poznámky                                 | 297 |

f

P. Dr Jan Ev. Urban O. Fr. M.

## **UČENÍ VÍRY PRO VSTUP DOSPĚLÝCH DO CÍRKVE KRISTOVY**

Jako 1. svazek knihovny »Studium« vydal nakladatel Bohuslav Rupp v Praze II, Jindřišská ul. 23. V grafické úpravě arch. Jar. Čermáka vytiskla knihtiskárna Jar. Strojil v Přerově, L. P. 1946.

## Z NAŠEHO PROGRAMU NÁBOŽENSKÉ LITERATURY:

Kadlec Jaroslav: *Byzantské křesťanství u slovanských národů.*

Důkladné vědecké dílo, shrnující originálně všechny otázky dějin východního křesťanství. Cena 70.— Kčs.

Resl Josef: *Katechese.*

Druhý díl osvědčených Reslových katechesí. Obsahuje čtyřicet katechesí o narození, dětství a veřejném působení Pána Ježíše. Jsou určeny pro 2. až 5. třídu obec. škol a školy malotřídní. Cena váz. 90.— Kčs.

Stašek Bohumil: *Kázání na pouti u sv. Vavřínečka v osvobozeném Chodsku.*

Proslulé vlastenecké kázání vyšehradského kanovníka a dachauského vězně na poděkování za osvobození ze jha německé okupace. Cena 15 Kčs.

Tóth Tihamér: *Čisté dospívání.*

Náboženský průvodce pro budování náboženského charakteru v dospívající mládeži.

Cena brož. 60 Kčs, váz. 90 Kčs.

*Dějiny duše sv. Terezie Ježíškovy.*

Pohled do hlubokého duchovního života jedné z nejuctívanějších světic moderního věku.

Cena brož. 96 Kčs, váz. 131 Kčs.

## V ŘADĚ KNIH BELETRISTICKÝCH VYDÁVÁME:

*Sebrané spisy V. B. Třebízského.*

Královna Dagmar, Pod doškovými střechami, V červácích kalicha, V záři kalicha, Pobělohorské elegie, Pomněnky a další.

*Sebrané spisy J. Š. Baara.*

Paní komisarka, Osmáčtyřicátníci, Lusy, Jan Cimbura, Skřivánek a další.

NAKLADATEL  
BOHUSLAV RUPP V PRAZE.